

YAYIN TÜRÜ : AYLIK - SÜRELİ - HAKEMLİ
YAYIN DİLİ : TÜRKÇE

MAHALLİ İDARELER DERGİSİ

AYLIK - HABER - YORUM - AKTÜALİTE MESLEKİ MEVZUAT ve HAKEMLİ
ISSN: 2147-5695 - Yayın No: 1531



Yıl : 11 (22) • Sayı : EKİM - 123 (220) • 2023

Ekrem YÜCE

Mahalli İdareler Derneği Genel Başkanı
Sakarya Büyükşehir Belediye Başkanı

Osman USTA

İl. Başkan

Murat SANCAR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Nesrin SARITOSUN

Abone İşleri Müdürü

Mahalli İdareler Derneği

Mahalli İdareler Enstitüsü İktisadi İşletmesi

Adına Sahibi

Osman USTA

Dizgi

Mahalli İdareler Derneği

Basım Yeri

Alagöz Matbaa

Talatpaşa Bulvarı No: 145/6 Altındağ/ANKARA

Basım Tarihi

10.10.2023

Yönetim Yeri

MAHALLİ İDARELER DERNEĞİ

MAHALLİ İDARELER ENSTİTÜSÜ

Cihan Sokak No: 31/9-10 Sıhhiye/ANKARA

Tel: 0.312 230 42 72 - 230 55 80

Fax: 0.312 231 40 58

www.mahalliidarelerdergisi.com.tr

bilgi@mahalliidarelerdergisi.com.tr

Yayın Kuralları

Dergide yayımlanan makalelerde yer alan görüşler yazarların kişisel görüşleri olup, dergimizin bu görüşe katıldığı veya benimsediği anlamına gelmez, sorumluluk yazarlara aittir. Dergide yayımlanan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir.

Yayımlanmak için gönderilen yazıların yayımlanıp yayımlanmamasına Dergi Yayın Kurulu karar verir.

Yayımlanması uygun bulunmayan yazılar geri verilmaz.

Yayın Kurulu, yazının özüne dokunmaksızın kısıtlama ve değişiklik yapabilir.

Yazım kuralları: www.mahalliidarelerdergisi.com.tr

YAYIN KURULU

Alim BARUT

Vali

Erdoğan DEDEOĞLU

Sayıştay Denetçisi

Namık DAĞALP

Kamu İhale Kurulu Kurucu Üyesi
(E.Müfettiş)

Suat ŞİMŞEK

Daire Başkanı

Ahmet SANDAL

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
İç Denetçi

Fatma MİNAZ

Proje Yönetim Danışmanı

Yusuf MERDOĞLU

Müfettiş-Uzlaştırmacı

DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Müslüm AKINCI
Kocaeli Üniversitesi

Prof. Dr. Halil KALABALIK

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

Prof. Dr. Ramazan ÇAĞLAYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üni. Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Osman TUTAL

Eskişehir Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Rabia Bahar ÜSTE

Dokuz Eylül Üniversitesi

Prof. Dr. Mithat Arman KARASU

Harran Üniversitesi

Doç. Dr. Rasim AKPINAR

Celal Bayar Üniversitesi

Doç. Dr. Orhan Veli ALICI

Tarsus Üniversitesi

Doç. Dr. Levent ATALI

Kocaeli Üniversitesi

Doç. Dr. İsmail BAŞARAN

Celal Bayar Üniversitesi

Doç. Dr. Hüseyin BİLGİN

Hakim, BİM Üyesi

Doç. Dr. Özer KÖSEDOĞLU

Sakarya Üniversitesi

Doç. Dr. Umur ÜZMEZ

Bülent Ecevit Üniversitesi

Dr. Selman ÖZDEMİR

Hakim, BİM Üyesi

Dr. Dilhun AYAYDIN

Cankaya Üniversitesi

Öğr. Görv. Mehmet Celâl GÜLTEKİN

Mardin Artuklu Üniversitesi

T.C. Ziraat Bankası

Necatibey Şubesi ANKARA - IBAN : TR 90 0001 0007 9559 8043 4550 01

SATIŞ FİYATI: 2023 YILI ABONELİK BEDELİ 2.490,00 TL



Başlarken

Dijital Şehir Projesine Güzel Bir Örnek; Barcelona

Merhaba değerli okuyucularımız.

Geçen sayımızda teknolojinin yerel yönetimlerimizce özellikle belediyelerimizce nasıl kullanıldığını, daha çok hangi faaliyet alanlarında kullanıldığını ilgili birkaç örnek vermiştik. Şimdi ise dünyada başarılı örnekler arasında yer alan Barcelona örneğini inceleyelim.

Barcelona, İspanya'nın Katalonya bölgesinin başkenti ve ülkenin en büyük ikinci şehri olarak bilinir. Tarih boyunca kültürel zenginlikleri, tarihi dokusu ve deniz manzarasıyla ünlü olan bu şehir, aynı zamanda çağdaş teknoloji ve inovasyonun da merkezlerinden biridir. Barcelona, bu iki farklı dünya arasında denge kurarak "Barcelona Dijital Şehir" projesi ile belediyeciliği çağdaş teknoloji ve dijital hizmetlerle birleştirmeye yönelik önemli bir adım atmıştır. Bu proje, şehrin sürdürülebilirlik, verimlilik ve yaşanabilirlik konularında önemli başarılar elde etmesine olanak sağlamıştır.

Barcelona Dijital Şehir Projesi Nedir?

Barcelona Dijital Şehir Projesi, şehrin halkına daha iyi hizmet sunmak, yaşam kalitesini artırmak ve şehri daha sürdürülebilir hale getirmek amacıyla 2011 yılında başlatılan bir inisiyatifdir. Projeyi başlatan belediye başkanı Xavier Trias, Barcelona'yı bir "dijital laboratuvar" olarak görmekte ve teknolojinin şehrin geleceği için kritik bir rol oynadığına inanmaktaydı. Barcelona, bu projenin bir sonucu olarak birçok alanda önemli gelişmelere imza atmıştır.

Projenin Ana Hedefleri

- Halk Katılımını Artırmak:** Barcelona Dijital Şehir Projesi, şehir sakinlerinin şehir yönetimine daha fazla katılımını teşvik etti. Böylece yerel karar alma süreçlerine daha fazla demokratik katkı sağlanmış oldu.
- Dijital Hizmetlerin Geliştirilmesi:** Proje, vatandaşlara ve işletmelere daha iyi hizmet sunmak için dijital araçlar ve hizmetler geliştirmeyi hedeflemiştir. Bu, online randevu sistemi, çevrimiçi izin başvuruları ve bilgi platformları gibi uygulamaları içerir.
- Sürdürülebilirlik ve Çevre Koruma:** Barcelona Dijital Şehir Projesi, şehrin sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmasına yardımcı olur. Bu, trafik yönetimi, enerji verimliliği, atık yönetimi ve yeşil alanların korunması gibi alanları kapsar.
- İnovasyon ve Teknolojiyi Teşvik:** Proje, şehirdeki inovasyonu ve teknoloji kullanımını teşvik eder. Barcelona'nın dijital endüstrileri ve teknoloji ekosistemi bu projenin bir sonucu olarak hızla büyümüştür.

Barcelona Dijital Şehir Projesi'nin Uygulamaları:

1. Smart City Barcelona Platformu: Bu platform, şehir yönetimine ve vatandaşlara bilgi sağlayan bir çevrimiçi portal olarak hizmet verir. Vatandaşlar, şehirdeki olaylar hakkında bilgi alabilir, hizmetlere erişebilir ve belediye ile iletişim kurabilirler.
2. Çevrimiçi Belediye Hizmetleri: Barcelona, çevrimiçi belediye hizmetlerini artırmıştır. Bu hizmetler arasında online izin başvuruları, randevu sistemleri, trafik cezaları ödeme ve diğer birçok hizmet bulunur.
3. Veri Analitiği ve Büyük Veri Kullanımı: Barcelona, büyük veri analitiği kullanarak şehirdeki çeşitli alanlarda veri toplamakta ve analiz yapmaktadır. Bu, trafik yönetimi, su kullanımı, enerji tüketimi ve hava kalitesi gibi alanlarda daha iyi kararlar almayı mümkün kılar.
4. Akıllı Trafik Yönetimi: Şehir, trafik sıkışıklığını azaltmak ve ulaşımı daha verimli hale getirmek için akıllı trafik yönetimi uygulamaktadır. Trafik akışını izlemek, trafik ışıklarını senkronize etmek ve toplu taşıma sistemlerini iyileştirmek bu kapsamda yapılanlar arasındadır.
5. Açık Veri ve Katılım: Barcelona, açık veri inisiyatifi ile şehirdeki verileri kamuya açmıştır. Bu, geliştiricilerin ve araştırmacıların şehirle ilgili projeler üzerinde çalışmalarını teşvik etmektedir. Ayrıca, şehir yönetimi ile katılımı artırmak için dijital platformlar ve uygulamalar da bulunmaktadır.

Sonuç

Barcelona Dijital Şehir Projesi, şehir yönetiminin çağdaş teknolojiyi ve dijital hizmetleri etkili bir şekilde kullanarak hizmet kalitesini artırmasına ve sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmasına yardımcı olan, sadece yerel yönetimler için değil, dünya genelinde diğer şehirler için de ilham kaynağı olmaktadır. Barcelona'nın deneyimi, dijital dönüşümün belediyecilikte nasıl başarılı bir şekilde uygulanabileceğini göstermektedir ve şehir sakinlerinin yaşam kalitesini artırmak için teknolojinin gücünü kullanmanın önemini vurgulamaktadır.

Son yıllarda ülkemizde de başarılı akıllı şehir uygulamaları başlatılmıştır. Büyükşehirlerimiz başta olmak üzere birçok şehrimizde teknoloji çok farklı alanlarda kullanılmaya başlanmış örnek rol modeller ortaya çıkmıştır. Önümüzdeki sayılarda ülkemizden de örnekler vererek bu alanda farklı uygulamaları teşvik etmek istiyoruz.

Bir sonraki sayıda görüşmek dileğiyle.

Murat SANCAR
Mahalli İdareler Derneği Yönetim Kurulu Üyesi
Mahalli İdareler Dergisi Yazı İşleri Müdürü

Belediye Çalışanı İşçinin Ücreti Düşürülebilir Mi?
Cumhur Sinan ÖZDEMİR

6

14 **Yerel Yönetimlerin Değişen Rollerini**
Prof. Dr. M. Akif Özer

Çoğunlukla Bilinmeyen İzin Hakkı: Yeni İş Arama İzni
Dr. Süleyman Ruhi AYDEMİR

31

39 **Kentsel Dönüşümün Deprem İle İlişkisi**
Murat AKDAĞ

Belediye Başkan Adayları Ve Seçim Süresinde Stratejiler
Taner ERASLAN & Can Alper YILMAZ

44

54 **Belediye Şirketlerinde İhalelerde Yasaklılık Kararını Verecek Makam Netleşti**
Avukat Necati TORUN

Mahalli İdare Şirketlerince Ticari Defterlerin Açılış Onaylarının Yaptırılması
Mustafa YAVUZ

60

67 **Geç Ödenen Kamulaştırma Bedeli İçin Sadece Kanuni Faiz Mi Ödenir?**
Salih ÇALAL

İhaleye Fesat Karıştırma Suçu
Mustafa KALKAN

71

79 **Sigortalıların Spor Yaparken Yaralanmaları**
Serdar GÜNAY



İDARELER İÇİN ELEKTRONİK İHALE
UYGULAMA SÜREÇLERİ- 2
(Tekliflerin Ayrıntılı Değerlendirilme Süreci)

Ahmet ALTAY

83

88

Belediyeler Tarafından Yapılan Gelir Desteği
Ödemelerinin Vergilendirilmesi
Ufuk ÜNLÜ

93

Mevzuat Fihristi

113

Soru - Cevap

Pratik Bilgiler

Devlet Memurlarıyla İlgili Mali Haklar	118
Devlet Memurlarına Sağlanan Sosyal Yardımlar	119
Belediye Başkan Ödeneği	120
Belediye Meclis Üyeleri Huzur Hakkı	120
Belediyenin Nüfusuna Göre Belediye Encümen Ödeneği	121
İl Genel Meclis Üyelerinin Huzur Hakları	121
İl Encümen Brüt Ödenekleri	121
Asgari Ücretin Net Hesabı ve İşveren Maliyeti	122
Gelir Vergisine Tabi Gelirlerin Vergilendirilmesinde Esas Alınan Tarife	123
Belediye Encümenlerinin 1608 S.K. Kapsamındaki İdari Para C.	123
3194 Sayılı İmar Kanunu'na İlişkin 2023 Yılı İdari Para Cezaları	124
4857 Sayılı İş Kanunu'na Göre Uygulanacak Para Cezaları	126
2559 Sayılı 2023 Yılı Belediye İdari Para Cezaları	128
Çeşitli Kanun ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine Göre Bütçe Kanununda Gösterilmesi Gereken Parasal Sınırlara Ait Cetvel	129
Değerli Kağıtlar	130
Amortisman Ayırmada Alt Sınır	130
Kamu Konutlarının 2023 Yılı Aylık Kira Bedelleri	131
Damga Vergisine Tabi Kağıtlar	132
Vergi Usul Kanununda Yer Alan Had ve Tutarlar	135
Çevre Temizlik Vergisi	137
5326 Sayılı Kabahatler Kanunu'na Göre Verilecek Para Cezaları	138
İdari Para Cezası Gerektiren Fiillerin Tekrarı	139
Belediye Para Cezası Niteliğinde Olup da, Mahkemelerce Verilen Para Cezaları	139
Emlak (Bina, Arsa ve Arazi) Vergi Değerleri ve Hesaplamaları	140
Hizmet Erbabına Yapılan Ücret Ödemelerinin Gelir Vergisinden İstisna Edilebilmesi İçin	140
Elektrik, Doğalgaz ve Benzeri Isınma Giderleri karşılığ Olarak çalışanlara Yapılan Ödemelerde Gelir Vergisi İstisnası	141
5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu	142
7126 Sivil Sayınma Kanunu	142
6301 Sayılı Öğle Dinlenmesi Kanunu	142

Sigortalı Çalışanlardan Prime Esas Kazançlardan İstisna Tutulacak	142
Gecikme Zammı Tablosu	143
H - Cetveli	144
Fazla Çalışma Ücretleri	145
Gayrimenkul Sermaye İratlarında Uygulanan Kira İstisna Tutarı	146
Hizmet Erbabına İşyeri veya İşyerinin Müştemilatı Dışında Kalan Yerlerde Yemek Verilmek Suretiyle Sağlanan Menfaatlere İlişkin İstisna Tutarı	146
Basit Usule Tabi Olmanın Genel Şartlarından Olan İşyeri Kira Bedeline İlişkin Tutar	146
Engelliler İçin Vergi İndirimi	146
Yeniden Değerleme Oranları	146
Görevden Uzaklaştırma Halinde Ödenecek Ücret	147
Ücretli Yıllık İzinler	147
İş Akdinin Feshinde İnbar Tazminatı Tutarları	147
Memur Ödemelerinden Yapılan Kesintiler	148
Devlet Memurlarına Hastalık ve Refakat İzni	149
Memurlarda Açıkta Vekalette Ödenecek Ücret	150
Devlet Memurlarında Kurum Dışında Vekalette Ücret	150
Kurum İçinden Vekalette Ödenecek Ücret	151
1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu	152
Ödemelerde Vergi Borcu Sorgulama	152
Ödemelerde SGK Borcu Yoktur Talep Etme Borç Limitleri	153
Yürürlük Tarihlerine Göre Tecil Faizi Oranları	153
2886 Sayılı Devlet İhale Kanunundaki Parasal Limitler	154
Sular Hakkında Kanun	155
Tahsildarların Üzerinde Tutabilecekleri Para Limiti	155
Belediye Meclis Ve Encümen İçin Uzlaşma Limitleri	155
2023 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri	156
Müteahhitlik Karneleri ve İş Bitirme Belgeleri İçin Geçerli Katsayılar	159
Türk Ticaret Kanunundaki Kabahatlerin 2023 Yılında Tattbik Olunacak Ceza Tutarları	159
Proje ve Kontrollük İşlerinde Uygulanacak Yeni Oranlar	161
Motorlu Taşıtlar Vergisi Tutarlarının Tespiti ve İlanı	162
Parasal Sınırlar	164
2023 Yılı Eşik Değerler ve İhale İlan Süreleri	168



BELEDİYE ÇALIŞANI İŞÇİNİN ÜCRETİ DÜŞÜRÜLEBİLİR Mİ?

Cumhur Sinan ÖZDEMİR *

1. GİRİŞ

Çalışanlar açısından en önemli hak olan ücret, işverenin de iş sözleşmesinden doğan başlıca yükümlülüğüdür. İş Kanunu ile Türk Borçlar Kanunu'nda ücretin korunmasına yönelik özel düzenlemeler yapılmıştır. İş Hukukunun en tartışmalı alanlarından biri, çalışma koşullarının tespiti ile işverenin yönetim hakkı arasındaki ince çizginin ortaya konulmasıdır. İş Hukuku, işçi hakları yönünden sürekli gelişimci bir karaktere sahiptir. Bu anlayıştan hareketle, işçi haklarının iş ilişkisinin devamı sırasında daha ileriye götürülmesi, iş hukukunun temel amaçları arasındadır. İş ilişkisinden kaynaklanan ve işin yerine getirilmesinde tabi olunan hak ve borçların tümü, "çalışma koşulları" olarak değerlendirilmelidir.

2. İŞ KANUNA GÖRE ÜCRET

4857 sayılı İş Kanunu'nun, 32'nci maddesine göre; genel anlamda ücret bir kimseye bir iş karşılığında işveren veya üçüncü kişiler tarafından sağlanan ve para ile ödenen tutardır. Ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istih-

kak kural olarak, Türk parası ile işyerinde veya özel olarak açılan bir banka hesabına ödenir. Ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkak, yabancı para olarak kararlaştırılmış ise ödeme günündeki rayice göre Türk parası ile ödeme de yapılabilir. Çalıştırdığı işçilerin ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkakını özel olarak açılan banka hesapları vasıtasıyla ödeme zorunluluğuna tabi tutulan işverenler veya üçüncü kişiler, işçilerinin ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkaklarını özel olarak açılan banka hesapları dışında ödeyemezler. Emre muharrer senetle (bono ile), kuponla veya yurtda geçerli parayı temsil ettiği iddia olunan bir senetle veya diğer herhangi bir şekilde ücret ödemesi yapılamaz. Ücret en geç ayda bir ödenir. İş sözleşmeleri veya toplu iş sözleşmeleri ile ödeme süresi bir haftaya kadar indirilebilir. İş sözleşmelerinin sona ermesi halinde de, işçinin ücreti ile sözleşme ve Kanundan doğan para ile ölçülmesi mümkün menfaatlerinin tam olarak ödenmesi zorunludur. Ücret alacaklarında zamanaşımı süresi beş yıldır.

* Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İş Başmüfettişi

3. BORÇLAR KANUNA GÖRE ÜCRET

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun, 401'inci ve devamı maddelerine göre; işveren, işçiye aralarında yapılan sözleşme de veya toplu iş sözleşmesinde belirlenen; bunlarda hüküm bulunmayan hâllerde ise, asgari ücretten az olmamak üzere tespit edilen emsal ücreti ödemekle yükümlüdür. Yine aksine âdet olmadıkça, işçiye ücreti her ayın sonunda ödenir. Ancak, hizmet sözleşmesi veya toplu iş sözleşmesiyle daha kısa ödeme süreleri de belirlenebilir. Daha kısa bir ödeme süresi kararlaştırılmamışsa veya aksine âdet yoksa aracılık ücreti her ayın sonunda ödenir. Ancak, işlemlerin yapılması altı aydan daha uzun bir süre gerektirdiği takdirde, aracılık ücreti asıl ücrete ek olarak kararlaştırılmışsa, yazılı anlaşmayla ödeme daha ileri bir tarihe de bırakılabilir. İşveren işçisine hizmetiyle orantılı olarak avans vermekle yükümlüdür. Bunun şartı ise işçinin zorunlu ihtiyacının mevcudiyeti ve işverenin de hakkaniyet gereği bunu ödeyebilecek durumda olmasıdır. Çalıştırdığı işçilerin ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkakını özel olarak açılan banka hesapları vasıtasıyla ödeme zorunluluğuna tabî tutulan iş sahipleri, işçilerinin ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkakını özel olarak açılan banka hesapları dışında ödeyemezler. İşveren, işçiden olan alacağı ile işçiye ödemekle yükümlü olduğu ücret borcunu işçinin rızası olmadıkça takas edemez. Ancak, işçinin kasten sebebiyet verdiği yargı kararıyla sabit olan bir zarardan doğan alacak tutarından, işçi ücretinin haczedilebilir kısmı kadar takas edilebilir. Öte yandan ücretin işveren lehine kullanılacağına ilişkin yapılan anlaşmalar da geçersizdir.

4. ÇALIŞMA KOŞULLARINDA DEĞİŞİKLİK

Çalışma koşullarının değişikliğinden söz edebilmek için öncelikle bu koşulların neler olduğunun ortaya konulması gerekir. Çalışma koşullarında esaslı değişikliğin neyi ifade ettiği İş Kanunu'nda tanımlanmamıştır. Bununla birlikte, işçiyi, ücreti, işyeri, işyerindeki işi ve konumu, sorumluluğu veya sosyal ve aile yaşamı gibi yönlerinden esaslı bir tarzda etkileyen her değişiklik, esaslı değişiklik sayılır. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 22'nci maddesi gereği, işyeri uygulamasından doğan işçi ve işveren ilişkilerinin bütünü çalışma koşulları olarak değerlendirilmelidir. İş sözleşmesinin esaslı unsurları olan işçinin iş görme borcu ile bunun karşılığında işverenin ücret ödeme borcu, çalışma koşullarının en önemlileridir. İşin nerede ve ne zaman görüleceği, işyerindeki çalışma süreleri, yıllık izin süreleri, ödenecek ücretin ekleri, ara dinlenmesi, evlenme, doğum, öğrenim, gıda, maluliyet ve ölüm yardımı gibi sosyal yardımlar da çalışma koşulları arasında yerini alır. İşçiye özel sağlık sigortası yapılması ya da işverence primleri ödenmek kaydıyla bireysel emeklilik sistemine dâhil edilmesi de çalışma koşulları kavramına dâhildir.

4.1. Çalışma Koşulları

Anayasa'da çalışma koşullarına ilişkin bir takım genel düzenlemeler yer almaktadır. Anayasa'nın güvence altına aldığı temel hak ve özgürlükler ile sosyal ve ekonomik haklar, bütün çalışma koşullarının oluşumunda ve çerçevelerinin belirlenmesinde etkilidir. Bu açıdan Anayasa'nın temel hak ve özgürlükler ile sosyal ve ekonomik hakları da çalışma koşulları belirlenirken öncelikle göz önünde bulundurulmalıdır. Anayasa'nın

48'inci maddesindeki çalışma yerini serbestçe seçme hakkı, 49'uncu maddesindeki çalışma hakkı ve ödevi, 50'inci maddesindeki çalışma şartları ve dinlenme hakkı, 51'inci maddesindeki sendika kurma hakkı, 53'üncü maddesindeki toplu iş sözleşmesi yapma hakkı ile 54'üncü maddesindeki grev ve lokavt hakları iş ilişkisine etkileri olan anayasal haklardan en belirginleri olarak karşımıza çıkar. Genel anlamda çalışma koşulları iş görme ediminin ifa edileceği, iş ilişkisinin tabi olduğu tüm koşulları ifade eder. İşin ifa yeri, zamanı, ücret, çalışma süreleri, yıllık ücretli izin süreleri gibi işin ifa sürecine ilişkin hususlar çalışma koşullarını oluştururlar. Çalışma koşullarının değiştirilmesi, işçiye hiç iş verilmemesi ya da daha az iş verilmesi şeklinde de ortaya çıkabilir. İşçiden iş görmesi istenmemekle birlikte, ücret ve diğer aynı ve sosyal haklarının aynen devam ettirilmesi de çalışma koşullarında değişiklik anlamına gelebilir. İşçinin işyerinden kaynaklanan geçerli nedenlerle sürekli olarak işyerinin değiştirilmesi şeklinde bir uygulamanın varlığı halinde, başka işyerlerinde zaman zaman görevlendirilmesi çalışma koşulları arasındadır. Böyle bir durumda işçinin bir başka işyerinde görev verilmesi kural olarak, çalışma koşullarında değişiklik niteliğinde sayılamaz. Kural olarak esaslı değişiklikler, işçi bakımından olumsuzluklar içeren değişikliklerdir. Diğer bir ifadeyle esaslı değişiklik, işçinin sözleşmeye devam etmesini çekilmez kılacak derecede ağırlaştırıcı ve işçinin aleyhine sonuç doğuran her türlü değişikliktir.

4.2. Çalışma Koşullarını Belirleyen Kaynaklar

Çalışma koşullarını belirleyen kaynaklardan en önemlisi 4857 sayılı İş

Kanunu'dur. İş Kanunu'nun, 39'uncu maddesinde; işçinin ücretinin alt sınırı gösterilmiş, 41'inci ve 63'üncü maddelerinde ise günlük ve haftalık çalışma süreleri belirlenerek, hangi hallerde günlük ve haftalık iş sürelerini aşan çalışmaların yapılabileceği belirtilerek bu durumda ödenmesi gereken ücretler açıklanmıştır. İş Kanunu'nun, 62'nci maddesinde, her türlü işte uygulanmakta olan çalışma sürelerinin kanuni olarak daha aşağı sınırlara indirilmesi veya işverene düşen kanuni bir yükümlülüğün yerine getirilmesi nedeniyle ya da bu Kanun hükümlerinden herhangi birinin uygulanması sonucuna dayanılarak işçi ücretlerinden her ne şekilde olursa olsun eksiltme yapılamayacağı belirtilmiştir. Benzeri birçok konunun da açıklandığı İş Kanunu, çalışma koşullarının izahat temelini oluşturur. Toplu iş sözleşmesi de, çalışma koşullarının belirlenmesinde önemli yeri bulunan bir diğer hukuk kaynağıdır. 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun, 36'ncı maddesine göre; toplu iş sözleşmesinde aksi belirtilmedikçe iş sözleşmeleri toplu iş sözleşmesine aykırı olamaz. İş sözleşmelerinin toplu iş sözleşmesine aykırı hükümlerinin yerini toplu iş sözleşmesindeki hükümler alır. Toplu iş sözleşmesinde iş sözleşmelerine aykırı hükümlerin bulunması hâlinde ise iş sözleşmesinin işçi yararına olan hükümleri geçerlidir. Düzenleyen taraflarca toplu iş sözleşmesi hükümlerinin değiştirilmesi mümkündür. Toplu iş sözleşmesinde yapılacak olan değişiklik geçmişe etkili olamaz. Toplu iş sözleşmesinin tarafları arasında çoğunlukla protokol adı altında yapılan değişiklikler, yapıldıkları tarihten ileriye dönük olarak sonuç doğurur. Çalışma koşullarını belirleyen

kaynaklar arasında, iş sözleşmesinin eki sayılan personel yönetmeliği veya işyeri iç yönetmeliği gibi belgeler de vardır. İşçinin açık veya örtülü onayını almış personel yönetmeliği, iş sözleşmesi hükmü niteliğindedir. İşyerinde uygulanmakta olan personel yönetmeliğinin kural olarak iş sözleşmesi ilişkisinin kurulduğu anda işçiye bildirilmesi gerekir. Daha sonra yapılacak olan değişikliklerin de işçiye duyurulması, bağlayıcılık açısından gereklidir. İşveren tarafından kanuni ve sözleşmesel bir zorunluluk olmadığı halde, işverence işyerinde uygulanana gelen işyeri uygulamaları da çalışma koşullarının belirlenmesinde etkindir.

4.3. Çalışma Koşullarında Değişikliğin Yapılış Şekli

4857 sayılı İş Kanunu'nun 22'nci maddesi "işveren, iş sözleşmesiyle veya iş sözleşmesinin eki niteliğindeki personel yönetmeliği ve benzeri kaynaklar ya da işyeri uygulamasıyla oluşan çalışma koşullarında esaslı bir değişikliği ancak durumu işçiye yazılı olarak bildirmek suretiyle yapabilir. Buna uygun olarak yapılmayan ve işçi tarafından altı işgünü içinde yazılı olarak kabul edilmeyen değişiklikler işçiye bağlamaz. İşçi değişiklik önerisini bu süre içinde kabul etmezse, işveren değişikliğin geçerli bir nedene dayandığını veya fesih için başka bir geçerli nedenin bulunduğunu yazılı olarak açıklamak ve bildirim süresine uymak suretiyle iş sözleşmesini feshedebilir. İşçi bu durumda İş Kanunu'nun 17 ila 21'inci madde hükümlerine göre dava açabilir. Taraflar aralarında anlaşarak çalışma koşullarını her zaman değiştirebilir. "Çalışma koşullarında değişiklik geçmişe etkili olarak yürürlüğe konulamaz" hük-

mü gereği çalışma koşullarının, tarafların karşılıklı uzlaşmaları ile değiştirilmesinin her zaman mümkün olduğu kurala bağlanmıştır. Çalışma koşullarında değişiklik konusunda işçinin rızasının yazılı olarak alınması yasa gereğidir. Aynı zamanda işverence değişiklik teklifinin de yazılı olarak yapılması gerekir. İşçi çalışma koşullarında yapılmak istenen değişikliği usulüne uygun biçimde yazılı olarak ve süresi içinde kabul ettiğinde, değişiklik sözleşmesi kurulmuş olur. İşçinin değişikliği kabulü, sadece bu işlem yönünden geçerlidir. Bir başka anlatımla işveren işçinin bir kez vermiş olduğu değişiklik kabulünü, daha sonraki dönemlerde başka değişiklikler için kullanamaz. İşçinin değişikliği kabul yazısının işverene ulaşma anına kadar bu değişiklikten vazgeçmesi de mümkündür. Yazılı olarak bir kabul olmamakla birlikte işçinin değişikliği kuşkuyla yer vermeyecek biçimde kabulü anlamına gelen davranışlar içine girmesi halinde ise işçinin bu davranışı, 22'nci maddenin ikinci fıkrası anlamında çalışma koşullarında anlaşma yoluyla değişiklik olarak değerlendirilmelidir. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin E:2014/6057-K:2015/19194-T:26.05.2015 tarihli kararında da belirtildiği üzere işyerinde müdür unvanını taşıyan bir işçinin daha alt bir göreve verilmesi ve işçinin bu yeni görevini benimseyerek çalışması durumu buna örnek olarak verilebilir. Değişiklik önerisi altı işgünlük sürede yazılı olarak kabul edilmediği sürece işçiye bağlamaz. İşçi çalışma koşullarında esaslı değişikliği kabul etmez ve işyerinde çalışmaya devam ederse, değişiklik gerçekleşmemiş ve sözleşme eski şartlarla devam ediyor sayılır. Bu durumda işveren, değişiklik teklifinden vazgeçerek sözleşmenin eski

şartlarda devamını isteyebilir ya da çalışma koşullarında değişikliğin geçerli bir nedene dayandığını veya fesih için başka bir nedenin bulunduğunu yazılı olarak açıklamak ve bildirim süresine uymak koşulu ile sözleşmeyi feshedebilir. Çalışma şartlarının değiştirilmesini gerektirmeyecek veya daha hafif çalışma şartlarının önerilmesinin gerektirecek ve aynı amaca aynı şekilde ulaşılmasını mümkün kılacak organizasyona yönelik veya teknik ya da ekonomik alana ilişkin başka bir tedbirin mevcut olmaması durumunda işverence yapılan fesih kanaatimce geçerli fesih niteliğinde olacaktır.

4.4. Çalışma Koşullarının Belirlenmesinde Norm Çatışması

Anayasa, kanunlar, toplu iş sözleşmesi, bireysel iş sözleşmesi, personel yönetmeliği ve benzeri kaynaklar ve işyeri uygulamaları bir bütün olarak çalışma koşullarını belirler. Çalışma koşullarını belirleyen kaynakların üst sıralarında yer alan mutlak emredici olarak düzenlenen bir hususun işçi lehine olsa da daha alt sıradaki kaynaklarla değiştirilmesi mümkün değildir. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 21'inci maddesinin son fıkrası bu konuda örnek olarak verilebilir. Feshin geçersizliğinin tespiti üzerine işverenin bir aylık işe başlatma süresi, işe başlatmama tazminatının alt ve üst sınırı ile boşta geçen sürenin en çok dört ayla sınırlı olduğu yönündeki yasa hükümleri yasada mutlak emredici olarak belirlenmiş ve işçi lehine de olsa değişiklik yolu kapatılmıştır. Bunun dışında mutlak emredici hükümlerin bulunmadığı hallerde çalışma koşullarını belirleyen kaynaklar arasında çatışma durumunda, işçinin yararına olan düzenleme ya da uygulama-

nın, çalışma koşulunu oluşturduğu kabul edilmelidir. Örneğin yasada haftalık 45 saati aşan çalışmaların %50 zamlı olarak ödeneceği kuralına rağmen, işverenin bu yönde hiç ödeme yapmamış olması, çalışma koşullarının fazla çalışmanın ödenmeyeceği yönünde ortaya çıkmasını gerektirmez. Aynı şekilde işverenin % 50 zamlı ücret yerine daha az bir oranda ödeme yapmış olması da, işçi aleyhine olmakla bağlayıcılık taşımaz. Buna karşın, işçiye fazla çalışma ücretlerinin %100 zamlı ücret üzerinden ödenmesine dair iş sözleşmesi ya da süreklilik gösteren işyeri uygulaması geçerli olup, işçiye fazla çalışma ücretlerinin %100 zamlı olarak ödenmesi yönünde çalışma koşulu ortaya çıkmış olur.

4.5. Sözleşme Serbestisi

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun, 393'üncü maddesine göre; hizmet sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle işgörmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir. Aynı Kanunun, 394'üncü maddesine göre de hizmet sözleşmesi, Kanunda aksine bir hüküm olmadıkça özel bir şekle şartına bağlı değildir. Bir kimse, durumun gereklerine göre ancak ücret karşılığında yapılabilecek bir işi belli bir zaman için görür ve bu iş de işveren tarafından kabul edilirse, aralarında hizmet sözleşmesi kurulmuş sayılır. Borçlar hukukunda olduğu gibi iş hukukunda da kural, sözleşme serbestisidir. Taraflar iş ilişkisinde dikkate alınması gereken kuralları, yasalarla belirlenen emredici hukuk kurallarına aykırı olmamak kaydıyla serbestçe belirleyebilirler. Mülga 1475 sayılı İş Kanunu'nda yazılı sözleşmede

bulunması gereken unsurlar gösterildiği halde, 4857 sayılı İş Kanunu'nda bu yönde bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu noktada iş sözleşmesinde bulunması gereken öğeler yönünden de bir serbestinin olduğu söylenebilir.

4.6. İşverenin Yönetim Hakkı

Çalışma koşullarında değişiklik, işverenin yönetim hakkı ile doğrudan ilgilidir. İşveren işyerinin karlılığı, verimliliği noktasında işin yürütümü için gerekli tedbirleri alır. İş görme borcunun yerine getirilmesi şekli ve zamanını, hizmetin niteliğini işveren belirler. İşverenin yönetim hakkı, taraflar arasındaki iş sözleşmesi ya da işyerinde uygulanan toplu iş sözleşmesinde açıkça düzenlenmeyen boşluklarda uygulama alanı bulur. İşverence, iş sözleşmesinde gerektiğinde çalışma koşullarında değişiklik yapabileceğine dair düzenlemeye gidilmesi halinde işverenin genişletilmiş yönetim hakkından söz edilir. Bu durumda işveren, yönetim hakkını kötüye kullanmamak ve sözleşmedeki sınırlara uymak kaydıyla işçinin çalışma koşullarında değişiklik yapma hakkını sürekli olarak kazanmış olmaktadır. Örneğin, işçinin gerektiğinde işverene ait diğer işyerlerinde de görevlendirilebileceği şeklinde sözleşme hükümleri, işverenin bu konuda değişiklik yapma hakkını saklı tutar. Değişiklik hakkı objektif olarak kullanılmalıdır. İşçinin iş sözleşmesinin feshini sağlamak için sözleşme hükmünün uygulamaya konulması, işverenin yönetim hakkının kötüye kullanılması niteliğindedir. İşçinin acil ve arızı durumlarda görev tanımının dışında çalıştırılması ve fazla mesai yaptırılması olanaklıdır. İşverenin yönetim hakkı bu tür olağanüstü durum-

larda daha geniş biçimde değerlendirilmelidir. Örneğin işyerinde yangın, sel baskını veya deprem gibi doğal afetler sebebiyle önleyici tedbirlerin alınması sırasında işçinin işverenin göstereceği her türlü işi, iş güvenliği tedbirleri ve insanın dayanma gücü dâhilinde yerine getirmesi beklenir. Öte yandan, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 42'nci maddesi çerçevesinde zorunlu nedenlerle fazla çalışma işçinin kabulüne bağlı değildir ve yasal sınırlar gözetilerek işçinin işverence verilecek talimatlara uyması gerekir. İşverenin yönetim hakkı kapsamında kalan ya da geçerli nedene dayanan değişiklikler, çalışma koşullarında esaslı değişiklik olarak nitelendirilemez. Geçerli neden işçinin verimi ile davranışlarından ya da işyeri gereklerinden kaynaklanabilir. Örneğin işçinin çalıştığı bölümde objektif olarak ortaya konulan performans kriterlerine göre verimsizliğinin saptanması ve hatta işverence bu yönde verilen eğitime rağmen sonuç alınmaması durumunda işverence işçinin başka bir işte görevlendirilmesi mümkündür. Taraflar yapacakları değişiklik sözleşmesi ile emredici yasa hükümlerine ve toplu iş sözleşmesi hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla çalışma koşullarında değişiklik gerçekleştirebilirler.

5. BELEDİYE ŞİRKETİNİN TEK YANLI KARARI İLE İŞÇİ ÜCRETİNİ DÜŞÜRMEŞİ

4857 sayılı İş Kanunu'nun, 22'nci maddesinde iş yeri şartlarında yapılacak esaslı değişikliklerin koşulları düzenlenmiştir. Kanun maddesi "işveren, iş sözleşmesiyle veya iş sözleşmesinin eki niteliğindeki personel yönetmeliği ve benzeri kaynaklar ya da işyeri uygulama-

sıyla oluşan çalışma koşullarında esaslı bir değişikliği ancak durumu işçiye yazılı olarak bildirmek suretiyle yapabilir. Bu şekilde uygun olarak yapılmayan ve işçi tarafından altı işgünü içinde yazılı olarak kabul edilmeyen değişiklikler işçiyi bağlamaz. İşçi değişiklik önerisini bu süre içinde kabul etmezse, işveren değişikliğin geçerli bir sebebe dayandığını veya fesih için başka bir geçerli sebebinin bulunduğunu yazılı olarak açıklamak ve bildirim süresine uymak suretiyle iş sözleşmesini feshedebilir. İşçi bu durumda 17'nci ila 21'inci madde hükümlerine göre dava açabilir. Taraflar aralarında anlaşarak çalışma şartları her zaman değiştirebilir. Çalışma şartları da değişiklik geçmişe etkili olarak yürürlüğe konulamaz" hükmünü içermektedir. Madde metninde de açıkça belirtildiği üzere, işveren işyeri uygulamasıyla oluşan çalışma koşullarında esaslı bir değişikliği ancak durumu işçiye yazılı olarak bildirmek suretiyle yapabilir. Bu şekilde uygun olarak yapılmayan ve işçi tarafından altı işgünü içinde yazılı olarak kabul edilmeyen değişiklikler işçiyi bağlamayacaktır. İş Kanunu'nun, 22'nci maddesinin birinci fıkrasının asıl konuluş amacı işverenin tek taraflı değişiklik işlemlerine karşı işçiyi korumak; işçinin isteği dışında işini, işyerini ve diğer çalışma şartlarını değiştirecek işveren davranışlarına engel olmaktır. Öte yandan İş Kanunu'nun, 62'nci maddesinde, her türlü işte uygulanmakta olan çalışma sürelerinin kanuni olarak daha aşağı sınırlara indirilmesi veya işverene düşen kanuni bir yükümlülüğün yerine getirilmesi nedeniyle ya da bu Kanun hükümlerinden herhangi birinin uygulanması sonucuna dayanılarak işçi ücretlerinden her ne şekilde olursa olsun eksiltme yapı-

lamayacağı belirtilmiştir. İş Kanunu'nun, 62'nci maddesinde, düzenlenen ücretlerde indirim yasağı, işverenin tek taraflı indirim yapamaması ile ilgilidir. Taraflar karşılıklı anlaşarak ve ileriye dönük her zaman asgari ücretin altına inmemek şartıyla ücrette indirim yapabilirler. Zira işyerinin ekonomik şartları bunu zorunlu kılabilir ve işçi işsiz kalmamak için bunu kabul edebilir. Uygulamada; yazılı olarak yapılan iş sözleşmelerinde çoğunlukla işçinin yerine getireceği iş, haiz olacağı unvan, ücret ve ekleri belirtilmekle birlikte, çalışma koşullarının tespitine yönelik ayrıntılı düzenlemelere yer verilmemektedir. Bu ise çalışma koşullarının tespiti ve değişikliğin yapıp yapılmadığı konularında ispat sorunlarını beraberine getirmektedir. Çalışma koşullarında işçi aleyhine esaslı değişiklik olduğu konusunda ispat yükü işçidedir. Çalışma koşullarının belirlenmesinin ardından, yapılmak istenenin değişiklik olup olmadığı ve bunun işçi aleyhine olduğu işçi tarafından kanıtlanmalıdır.

6. SONUÇ

Ücretin çalışanlar bakımından önemi ve çalışanların işverenler karşısındaki zayıf konumu göz önüne alınarak, başta İş Kanunu olmak üzere ücretin korunmasına yönelik diğer İş Kanunları ile Türk Borçlar Kanunu'nda özel düzenlemeler yapılmıştır. Çalışma koşullarında değişiklik, işverenin yönetim hakkı ile doğrudan ilgilidir. İşveren işyerinin karlılığı, verimliliği noktasında işin yürütümü için gerekli tedbirleri alır. İş görme borcunun yerine getirilmesi şeklini ve zamanını, hizmetin niteliğini işveren belirler. İşverenin yönetim hakkı, taraflar arasındaki iş sözleşmesi ya da işyerinde uygulanan

toplular iş sözleşmesinde açıkça düzenlenmeyen boşluklarda uygulama alanı bulur. İşverence, iş sözleşmesinde gerektiğinde çalışma koşullarında değişiklik yapabileceğine dair düzenlemeye gidilmesi halinde işverenin genişletilmiş yönetim hakkından söz edilir. Bu durumda işveren, yönetim hakkını kötüye kullanmamak ve sözleşmedeki sınırlara uymak kaydıyla işçinin çalışma koşullarında değişiklik yapma hakkını sürekli olarak kazanmış olmaktadır. İşveren, işyeri uygulamasıyla oluşan çalışma koşullarında esaslı bir değişikliği ancak durumu işçiye yazılı olarak bildirmek suretiyle yapabilir. Bu şekilde uygun olarak yapılmayan ve işçi tarafından altı işgünü içinde yazılı olarak kabul edilmeyen değişiklikler işçiyi bağlamaz. 4857 sayılı İş Kanunu'nun, 62'nci maddesinde, her türlü işte uygulanmakta olan çalışma sürelerinin kanuni olarak daha aşağı sınırlara indirilmesi veya işverene düşen kanuni bir yükümlülüğün yerine getirilmesi nedeniyle ya da bu Kanun hükümlerinden herhangi birinin uygulanması sonucuna dayanılarak işçi ücretlerinden her ne şekilde olursa olsun eksiltme yapılamayacağı belirtilmiştir. İş Kanunu'nun, 62'nci maddesinde, dü-

zenlenen ücretlerde indirim yasağı, işverenin tek taraflı indirim yapamaması ile ilgilidir. Taraflar karşılıklı anlaşarak ve ileriye dönük her zaman asgari ücretin altına inmemek şartıyla ücrette indirim yapabilirler.

KAYNAKÇA

4857 sayılı İş Kanunu

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu

6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu

Cevdet İlhan GÜNAY, İş Kanunu Şerhi, Ocak 2023

Sarper SÜZEK, İş Hukuku, Kasım 2022

Eren SÖNMEZ&Cem GÜÇLÜ&Ali Rıza İLGEZDİ, Belediye Şirketleri, Mart 2021

Adil ANLAMA, İşçinin Ücretinin Düşürülmesi, Ekim 2020

Ahmet ARSLAN, Belediye Şirketleri, Mart 2019

Cumhur Sinan, ÖZDEMİR, Açıklamalı, İttihatlı İş Mevzuatı Rehberi, Mayıs 2018



YEREL YÖNETİMLERİN DEĞİŞEN ROLLERİ

Prof. Dr. M. Akif ÖZER *

YEREL YÖNETİMLERİN DEĞİŞEN ROLLERİ

Bu makalede daha önceki yazı dizisinde belirtilen süreçler neticesinde gelecekte yerel yönetimlerin nereye, nasıl evrileceğine yönelik bir değerlendirme yapılacaktır. Bunun için öncelikle; değişen bir toplumda yerel yönetimlerin yeni rollerinin neler olacağı, bu rolü yerine getirebilmesi için bu kuruluşlara hangi sorumlulukların verileceği, yerel yönetimlerin bu değişen yapısında demokrasinin nasıl destekleneceği ve bu durumun kurumsal yapıya nasıl yansıtacağı, yerel yönetimlerin bu değişen yapıya uyum sağlayarak nasıl etkin ve verimli yönetilecekleri, böyle bir ortamda merkez-yerel ilişkilerinin hangi temelde yeniden nasıl kurgulanacağı gibi hususların açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

Bilindiği gibi klasik anlayışta yerel yönetimlerin rolü, kendi kaynakları aracılığıyla bir dizi hizmet sağlamak olarak kabul görmüştür. Değişen yeni yerel yönetimler anlayışlarına bakıldığında bu anlayışın çok basit kaldığı rahatlıkla gö-

rülebilir. Artık yerel yönetimlerin rolleri hızla değişmekte ve bu kuruluşlar tarafından aşağıda¹ özetlenen birçok alternatif yeni roller üstlenilmektedir.

-Doğrudan hizmet sağlayıcılık rolü: Genel itibarıyla yerel yönetimler, her şeyden önce, hizmetin düzeyi ve/veya niteliğine ilişkin olarak bir dereceye kadar yerel seçime sahip bir dizi hizmetin idaresi için bir kamu ajanı kabul edilmektedirler. Artık birçok hizmetin doğrudan sağlayıcısı hizmet sunumunda halka en yakın konumda olan yerel yönetimlerdir. Bu kuruluşlar klasik anlayışın ötesinde değişim ve gelişim için tanımlanabilir bir ihtiyaç olduğu müddetçe, yerel halkın beklentileri doğrultusunda hiç aracı kullanmadan kamu hizmeti sunmaktan kaçınmamalıdır.

-Düzenleyici otorite rolü: Bugün uygulamada merkezi yönetimin düzenleme yerel yönetimlerin de hizmet sağlama rolleri arasında geçişkenliklerden dolayı bir çatışma yaşandığı belirtilmektedir. Bu nedenle değişen yerel yönetimler anlayışında bu roller arasında belirgin bir ay-

* Ankara Hacı Bayram Veli Ün. İİBF Öğretim Üyesi

rım yapılması önerilmektedir. Bu süreçte yerel yönetimler başkalarının içinde hareket ettiği kuralları belirleyen bir kurum olarak zamanla düzenleyici otorite konumuna gelerek bu kuralları denetlemeye ve uygulamaya başlayacaklardır. Bu rol, yerel yönetimlere kendi alanlarına yönelik kurallar konması için yarı-yasamacı bir rol vererek (yönetmeliklerin uzun süreli kullanımı veya özel yasa tasarılarının yeniden canlandırılmasına yönelik) daha da geliştirilebilecektir.

-Sözleşme makamı olmaya yönelik yeni rol: Yerel yönetimler yeni dönemde mevcut faaliyetlerinin çoğundan sorumlu olmaya devam edeceklerdir. Ancak bu faaliyetleri, harici kuruluşlarla veya resmi olarak yerel yönetim içinde kalan kuruluşlarla sözleşmeli veya yarı sözleşmeli düzenlemelerle yürüteceklerdir. Bu süreçte sözleşmeler bir faaliyetten ne talep edildiğine ve bu hedefe sözleşme ile ulaşma hedefinin rasyonelliğine odaklanmalıdır. Bu durum ise gerek merkezi gerekse de yerel yönetim örgütleri arasında yeni ve farklı ilişki biçimlerinin ortaya çıkmasına yol açacaktır.

-Topluluk gücü ve bunun yeni rollere yansması: Bilindiği gibi yerel yönetimler topluluk için ve toplulukla birlikte seçimler yapan kendi kendini yöneten topluluk'tur. Toplumun karşılaştığı ihtiyaçlara, sorunlara ve bunların çözüm yollarına odaklanırlar. Topluluk üyelerinin ihtiyaçlarının en etkin şekilde karşılanmasını sağlarlar. Kendi kendini yöneten topluluk olarak yerel yönetimler birlik olma ve topluluk halinde hareket etmenin sunduğu avantajları kullanırlar. Yeni anlayışla beraber yerel yönetimler, geçmişte birçok otoritenin sahip olduğundan çok daha

kapsamlı geniş bir topluluk anlayışı gücüyle kendi örgüt sınırlarının da ötesine geçebilecek hizmet verebilme kapasitesine ulaşacaklardır.

-Temsil rolünün daha da güçlenmesi: Yerel yönetimler toplumun sesidir. Bu rol her zaman hizmetlerin istendiği gibi görülmesini sağlayamayabilir. Ancak yerel yönetimin üzerinde taşıdığı temsil rolü sayesinde yerel toplum için en güçlü haklar savunucusu konumundadırlar. Yeni gelişmeler bu temel veri üzerinden yerel yönetimlerin temsil gücünü daha da artıracaktır.

YAŞANAN HIZLI DEĞİŞİM VE SORUMLULUKLARDA BELİRSİZLİKLER

Bilindiği gibi uygulamada rol sorumluluktan önce gelir. Yerel yönetimlerin sorumluluklarının, yani sorumlu oldukları hizmetlerin veya düzenlemek zorunda oldukları faaliyetlerin dikkate alınması ancak ilgili alanda temel rolleri belirlendiğinde mümkün olur. Rol kavramı ne kadar genişse, sorumluluklar da o kadar kapsamlı olur.

Bu durumda hızla değişen ve belirsizliklerin çok yoğunlaştığı alanlarda yerel yönetimlerin sorumluluklarını netleştirmek için üç temel soruya² cevap bulunması gerekiyor:

-Yerel yönetimler genel yetkiye sahip olmalı mı? Genel yetki, topluluk adına faaliyetlerde bulunma gücünden kaynaklanır. Bununla birlikte, bu yetkinin önemi, yerel yönetimlerin yapılmasına izin verdiği faaliyetlerden çok yerel topluluğa olan bağlılığına dayanır. Burada genel yetki içerisinde yerel otorite kavramı, kendisini yöneten topluluk algısı üzerin-

den kutsal kabul edilir. Ancak bu durum, genel yetki gücünün tamamen sınırsız olduğu anlamına da gelmez. Bugün demokrasileri gelişmiş birçok ülkede, genel yetki, şahsi özgürlüklerin ihlal edilmesi veya diğer organlara önceden verilen faaliyetleri sağlıklı bir şekilde yürütmek için kullanılmaktadır.

-Yerel yönetimlere verilmesi gereken yeni sorumluluklar var mı? Genel olarak literatürde yerel yönetimlerin sorumluluklarını, zaman içinde oluşan hizmet ve faaliyetler yelpazesi açısından düşünmek alışılmış bir davranış olarak kabul görmüştür. Ancak değişen şartlar yerel yönetimleri bir çok yeni alanda etkin olma yükümlüğü getirmiştir. Bu alanda birçok yeni birim oluşturulmuş ve bu kuruluşların denetimi de yerel yönetimlere bırakılmıştır. Yerel hizmet sunumunda daha etkin olmak isteyen yerel yönetimler için yakın zamanda yeni sorumluluk alanlarının açılması kaçınılmazdır.

-Yerel yönetimlerden alınması gereken sorumluluklar var mı? Bu sorunun altında iki husus öne çıkmaktadır. İlk olarak, yerel yönetimlerin faaliyetleri arasında özel sektörün daha etkin yapabileceklerinin olup olmadığı belirlenmelidir. İkinci olarak ta bu uygunluk kamu sektörünün lehine ise, bu avantajı yerel yönetimlerin nasıl kullanacağını ortaya konulması gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen soruların cevaplanması sanıldığı gibi kolay değildir. Ancak verilecek cevaplar, yakın dönemde bazı doğrudan hizmet alanlarının yerel yönetimlerin sorumluluk alanından çıkarılmasına yol açıp açmayacağını ortaya koyacaktır. Geçmişteki daha yaygın sorumluluk alanları, yerel yönetimlerin ku-

ruluş gerekçelerinden en önemlisi kabul edilmiştir. Burada yakın zamanda, yerel yönetimlerin bir uç noktada topluluğun gücünden aldığı yetkiyle sorumluluk alanını genişletmesi, diğer uçta ise kamuoyunun parklar ve yolların temizlenmesi gibi fiziksel altyapı unsurlarıyla sınırlı sorumluluğa sahip olması arasında bir denge bulunması süreçlerine şahit olunacaktır.

YEREL DEMOKRASİNİN DURUMU VE DEĞİŞEN KONJONKTÜR

Devlet ve toplum düzeninin kesintisiz olarak işlemesi ve kamunun ortak ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik mal ve hizmetlerin üretilip halka sunulmasını içeren sistem olarak kamu yönetimi, hizmetlerin ülke düzeyinde daha etkili ve daha verimli sağlanabilmesi amacıyla merkezi yönetim ve yerel yönetim olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Merkezi yönetim, esas itibarıyla bakanlıklar ve bağlı kuruluşlardan; yerel yönetimler ise il özel idareleri, belediyeler ve köylerden meydana gelmektedir. Merkezi yönetim ve yerel yönetimler, idarenin birbirini tamamlayan iki unsuru olup, kuruluş ve görevleriyle bir bütün teşkil etmektedir.³

Yerel yönetimler, yerinden yönetim (decentralization) ilkesi uyarınca, kamu hizmetlerinin halka sunulmasında görev üstlenmiş olan ve aynı zamanda yerel toplulukların üyelerinin karar süreçlerinde rol üstlenmesine fırsat sağlayan kuruluşlardır. Bu nitelikleri, yerel yönetimleri, demokrasinin vazgeçilmesi olanaksız kurumları durumuna getirmiştir. Üstlenecekleri kamu hizmetlerinin neler olduğu, Anayasaların çizdiği genel çerçeve içinde yasalarla belirlenir. Yerel yönetimlerin yerine getirecekleri kamu hizmetlerinin kapsamı, sayısı, türleri, niteliği, her ülkenin tarih-

sel gelişim sürecinden, siyasal, toplumsal, ekonomik, kültürel özelliklerinden ve coğrafi koşullarından geniş ölçüde etkilenir. Bu kapsam, bir ülkenin ne derece merkezîyetçi ne derece bundan uzaklaşmış olduğunu belirleyen etmenlerdir.⁴

Yerel demokrasi olmadan ulusal düzeyde demokrasiden söz edilemez. Demokrasinin ulusal düzeyde sağlıklı işleyebilmesi; önemli ölçüde komşuluk ilişkilerine ve kişisel ilişkilere dayalı, bireylerin kararların alınmasına doğrudan katılabildiği ve günlük hayat üzerinde denetimde bulunabildikleri birçok “küçük demokrasinin” bulunmasına bağlıdır. Ulusal demokrasi ile yerel demokrasinin birbirinden ayrı yapılar olarak düşünülmesi toplumun bütünlüğü anlayışına ters bir yaklaşımdır. Ulusal demokrasiden ayrı bir yerel demokrasiden söz edilemez. Ulusal düzeyde başarılı bir demokrasi, demokrasinin aynı zamanda yerel düzeyde başarılı bir şekilde hayata geçirilebilmesine bağlıdır.⁵

Yerel yönetimler, yerel nitelikli hizmetlerin sunumunu sağlama noktasında yönetsel bir birim olma özelliği taşıırken, karar alma organlarının seçimle iş başına gelmesi de bu birimlerin siyasal önemini arttırmaktadır.⁶ Günümüzde bütün ülkeler siyasal, toplumsal, kültürel ve ekonomik vb. alanlarda demokratik değerlere vurgu yapmakta ve siyasal sistemin meşruiyetini demokrasi kavramı ile ortaya koymaya çalışmakta ve bu yönde önemli çabalar harcanmaktadır. Bu çabalardan en önemlisi ulusal düzeyde demokrasinin sağlıklı işleyişini sağlamak amacıyla yerel düzeyde demokratik işleyiş sağlamaya yönelik çalışmalardır. Bu kapsamda bir taraftan yerel yönetimlerin demokra-

tik niteliğini artırmaya yönelik çalışmalar yapılırken diğer taraftan yerel yönetimlerin demokratik niteliğine yönelik girişimlerde bulunmaktadır.⁷

Yerel yönetimler, yerel demokrasiyi ne düzeyde özümsemişlerse o derece gelişmeye açık olurlar. Bu süreçte görülen dönüşüm yerel demokrasi ile doğru orantılı olarak sürekli kendini yeniler. Yerel yönetimlerin değişime ve dönüşüme açık olmaları, yerel demokrasinin canlılığından doğrudan etkilenir. Örneğin yerel katılım ortalamalarının %40 civarında olduğu bir yerel yönetim biriminde, canlı demokrasiden bahsetmek mümkün değildir. Burada katılımın yanında, meclisin tam anlamıyla yürütme yetkisine sahip bir birime yetki vermesi, komitelerle sonuç alıcı çalışmalara önem verilmesi ve halkın iradesini şeffaf bir şekilde yansıtan yerel seçim sistemi de gerekli zorunlu unsurlardır. Şimdi bu hususlara biraz daha ayrıntılı bakalım:⁸

-Ayrı bir siyasi yürütme: Yerel yönetimlerde seçimle gelen üyelerden oluşan yerel meclisler yerel demokrasinin etkisinin en somut sonuçlarından. Ancak uygulamada yerel meclislerin temsil yetkileri ve yarı yasama rolleri arasında çoğu zaman ayırım yapılamamaktadır. Bazı ülkelerde bu belirsizliği giderebilmek için belediye başkanı ya da meclis tarafından atanan veya doğrudan seçilen ayrı bir siyasi yürütme organı bulunmaktadır. Bu uygulamada, meclis, aslında otoritenin işleyişinden ve politikanın uygulanmasından sorumlu ayrı bir siyasi yürütme ile bütçeyi belirleyen ve ana politikayı onaylayan temel organ olarak yasama rolünü daha etkin kullanabilmektedir.

-Hizmet komitelerinin etkinliği: Yerel

yönetimlerde etkinliği sağlamak için komita tipi çalışma usullerinden yararlanmak gerekmektedir. Hatta yeni dönemde mevcut klasik komite anlayışında biçilen rolleri değiştirip komita yapılanmasını da etkin hale getirmek gerekmektedir. Bu süreçte hedeflenen hizmetleri etkinleştirme rolü geliştikçe, hizmet komitelerine dayanan komite sisteminin olumsuzlukları da giderilecektir. Bugün sadece hizmet komitelerinde değil, yönetim kurullarında, birçok alan komitesinde, hatta çalışma gruplarında daha etkin olunması için alternatif kurumsal yapılanmalar araştırılmaktadır. Ayrıca stratejik bakış açısıyla günlük operasyonel kontrol, izleme ve gözden geçirme süreçleri yerine daha fazla hizmet sunum süreçlerine vurgu yapılmaktadır.

-Farklı bir seçim sistemi: Yerel yönetimlerde temsil sistemi mutlaka geliştirilmelidir. Klasik yöntemler, halkın iradesinin tam anlamıyla yönetim süreçlerine yansımaları engellemektedir. Azınlığın çoğunluğa tahakkümü ya da denetlenemeyen tek parti hakimiyetine yol açan sistemler yerine çoğulculuğu esas alan sistemler benimsenmelidir.

-Optimum meclis üye sayısının belirlenmesi: Genel olarak tüm ülkelerde meclis üye sayıları nüfus ile orantılı şekilde belirlenmektedir. Oysa meclis üye sayıları belirlenirken, temsil rolünden çok gerçek işlevsel rollerinin ne olduğuna odaklanmak gerekmektedir. Meclis üyelerinin yasama ile yürütme arasında belirsiz rolleri, onların yerelin yönetimindeki etkinliğini doğal olarak olumsuz etkilemektedir.

-Doğrudan demokrasi: Bazı ülkelerde yerel referandumlar yıllardır uygu-

lanan ve geniş kesimlerce kabul görmüş düzenlemelerdir. Yapılan doğrudan anketlerle yerel halk, yönetim süreçleriyle ilgili tercihlerini karar vericilere kolaylıkla iletebilmektedir. Ayrıca belirli sayıda seçmenin iradesiyle birçok konuda referanduma gidilebilmesi veya meclis üyelerine yönelik yerel halkın geri çağırma haklarını kullanmalarına yönelik uygulamalar, doğrudan demokrasiyi güçlendirmektedir. Yerel düzeyde de birçok alanda kullanıcı denetimi artmakta ve karar verme süreçlerine doğrudan topluluk katılımı da kolaylaşmaktadır.

-Devre dışı bırakma ilkesi: İlginç bir şekilde literatürde yerel halkın ilgili hizmet alanlarını yerel yönetim kontrolden çıkarılmasını talep etme hakları olduğuna dair yaygın bir inanç bulunmaktadır. Bu durumun yerel demokrasinin bir parçası olduğu da ileri sürülebilir. Bu durum eğitim ve barınma konusunda yetersiz kalan bir çok yerel yönetim biriminde, merkezi yönetimin bu alana girmesi suretiyle de görülmüştür.

-Hissedar seçmenler: Adam Smith Enstitüsü bir raporunda, seçmenleri hissedar yapmanın, onlara otorite üzerinde daha fazla kontrol hakkı vereceğini ve bu şekilde seçmenlerin demokratik haklarını daha da güçlendireceğini savunmuştur. Bu teze göre şirketlerdeki hissedar etkisi gibi yerel seçmenler de yerel yönetimler üzerinde etkili olacaklardır. Hissedarlarda olduğu gibi seçmenlerin yerel yöneticileri kontrol etme mekanizmaları da genişleyecektir.

YERELDE YÖNETMENİN GÜÇLÜĞÜ VE YENİ MEYDAN OKUMALAR

Bilindiği gibi kamu sektörünün dayandığı temel felsefe, özel sektör kuruluş-

larından farklıdır. Bir özel sektör kuruluşu, yalnızca ekonomik olarak rasyonel olan birkaç büyük hissedarın emriyle kâr maksimizasyonu idealiyle hareket eder. Bu nedenle, yerel yönetimin kapsamı, ölçüğü ve vatandaşların günlük yaşamları üzerindeki etkisi, büyüklüğünden bağımsız olarak herhangi bir özel sektör kuruluşu⁹ gibi düşünülebilir. Bu nedenle literatürde yerelde yönetmenin güç olduğu genel kabul gören bir tez olarak yerleşmiştir.

Yerel yönetimlerle ilgili yapılacak değerlendirmelerde bu birimleri yönetmenin ne derece güç olduğuna da dikkat çekilmelidir. Bu güçlüğün temel sebebi ise genel olarak yerel yönetimlerin kendi kendine yeten otoriteyi bünyesinde taşıdıkları varsayımdır. Doğal olarak yerel yönetimler kendilerine verilen görevleri, doğrudan yerine getirebilmek ve evrensel bir hizmet sunabilmek için gerekli tüm personeli istihdam ederler ve bu konuda tam yetkili olmak isterler. Bu durum bazı alanlarda onlara tekel olma eleştirisinin yöneltilmesine yol açmaktadır. Bu çıkmazdan kurtulmak için yerel yönetimlerin aşağıda özetlenen¹⁰ yeni yönetim anlayışlarının peşinden koşmalarını doğal karşılamak gerekir.

-Komite sistemi: Yerel yönetimler önemli hizmet alanlarında çeşitli komiteler kurarak, üzerindeki hantallıktan kurtulmak isterler. Böyle bir ortamda yerel meclis üyeleri, sağlanan hizmetlere dayalı ve rutin bir toplantı döngüsünde faaliyet gösteren bu komitelerin çalışmalarını kontrol ederler.

-Bölgümlere ayrılma: Yerel yönetimlerin hizmetleri merkezi yönetim unsurlarından ayıran ve yine bürokratik hiyerarşi

ilkelerine göre işleyen bölümler oluşturarak yeni yapılanmaya gitmeleri, yönetim güçlüğünün olumsuzluklarını bir nebze azaltacaktır. Ancak bu bölümler arasındaki yetki ve görev iççeliğini rasyonel ölçütlerle düzenlemek zorunludur.

-Profesyonel kültür: Yeni bölümlerin; kendi kültürünü oluşturan, değerleri uygulayan, uygulamayı şekillendiren ve mesleğe mensup personelin bağlılığını elinde tutan baskın bir kurumsal yapı etrafında örgütlenmesi, yeni modelin başarısını artıracaktır.

-Ayrıntılı kontrole dayalı hesap verebilirlik: Bu yeni anlayışın; merkezi kontrol, mali düzenleme, kuruluş kontrolü ve başarıdan ziyade prosedürel düzenlilik olarak hesap verebilirliği güçlendiren süreçler aracılığıyla yürütülmesi gerekmektedir.

Söz konusu bu yeni anlayışlar ve modeller, yerel yönetimlerin etkin hizmet sunabilmesi için üslenmesi gereken rolleri de pekiştirmiştir. Bu süreci yaşanan hızlı değişimler de desteklemiştir. Sonuçta şu alanlarda klasik paradigmaya meydan okumalar başlamıştır:¹¹

- Hizmetlerin gereksinimlerinden çok yerel topluluğun ihtiyaçlarına ve sorunlarına odaklanarak “kendi kendine yeterlilik ve tekel olma” klişelerine meydan okumak,
- Hem kamunun değişen taleplerini anlamak hem de buna dönük mevzuatı düzenlemek için müşteri ve vatandaş olarak kamuya odaklanarak, klasik hiyerarşik yapıya ve değişimi engelleyen örgüt kültürüne meydan okumak,
- Yaşanan değişime cevap verebilmek için komite bazlı yönetimle otoriteye yön verecek stratejik yönetim esaslarını

benimseyerek ve uygulamaya aktararak klasik yönetim paradigmasına meydan okumak,

- Cevap verebilirlik mekanizmalarını geliştirerek ve inisiyatifli yönetim sorumluluğunda gerektiğinde devir yapabilecek yeni düzenlemelerine kaydırarak geleneksel hesap verebilirlik sistemine meydan okumak,
- Yerel fırsatları en iyi şekilde değerlendirmek için yönetimi bağlayan, dar kalıplara hapseden klasik tüm sınırlamalara karşı meydan okumak,
- Yerel potansiyeli harekete geçirecek yeni politikalar belirleyerek geleneksel personel politikalarına meydan okumak.
- Yeni yerel yönetimler politikalarının belirlenmesi sürecinde piyasa güçlerine daha fazla vurgu yaparak, “klasik üstün ve her zaman doğru kamu idaresi” paradigmasına meydan okumak.

MERKEZİ YÖNETİM İLE İLİŞKİLERİN YENİ BOYUTU

Yerel yönetimlerin rollerindeki değişiklikler, merkezileşme veya ademi merkezileşme ikileminde sürekli dinamik bir seyir göstermektedir. Bu süreçte ilişkiler aşağıda belirtilen üç model etrafında şekillenmektedir:¹²

-Göreceli özerklik modeli: Bu model, merkez yerel ilişkilerinde yerel yönetimlerden yana olanlar tarafından hararetle savunulmaktadır. Burada yerel yönetimler için ulus devlet gerçeğini inkâr edecek bir bağımsızlık savunulmamakla birlikte, yerel yönetimlere geniş bir şekilde tanımlanmış yetki ve görevler çerçevesinde hareket özgürlüğü verilmesi üzerinde durulmaktadır. Modelde merkezi hü-

kümetin yerel yönetimlerle ilişkileri bu nedenle büyük ölçüde mevzuat tarafından belirlenmekte ve merkezin kontrolü sınırlı tutulmaktadır. Modelde kurulan kurumsal yapı sayesinde yerel yetkililer, gelirlerinin çoğunu doğrudan vergilendirme yoluyla elde etmektedirler. Modelin en önemli özelliği göreceli özerklikleri kapsamında, kendilerine verilen yetkiler dahilinde, merkezi yönetimle paylaştıkları veya merkezi yönetim tarafından savunulanların ötesinde farklı politikalar izleyebilmektedirler.

-Ajans modeli: Bu model, yerel yönetim savunucularının yerel yönetimlere empoze edilmesinden korktukları bir anlayışı barındırıyor. Modelde yerel yönetimler merkezin bir ajansı olarak görülmekte ve esas olarak merkezi yönetimin politikalarını yerelde yürütmekten sorumlu kılınmaktadır. Bu zorunluluk mevzuat veya yönetmeliklerdeki ayrıntılı şartların ve süreçlerin işleyişiyle sağlanmaktadır. Modelin bu tek taraflı ve baskıcı yönü, yerel koşullara en az uyan model konumuna gelmesine yol açmıştır. Modelin işleyişinde merkezin yoğun hibeleri söz konusu olduğu için genelde yerel vergilendirmelere bile gerek duyulmamaktadır.

-Etkileşim modeli: Bu model, son yıllarda özellikle bazı Avrupa ülkelerindeki uygulamalarıyla dünya literatürüne yerel yönetimlerle ilgili başarılı örnekler sunulmasını sağlamıştır. Modelde merkezi yönetim ve yerel yönetim için ayrı eylem alanlarını tanımlamak oldukça zordur. Çünkü bunlar karşılıklı etkinin vurgulandığı karmaşık bir ilişki modeli içindedirler. Merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki siyasi ilişkilerden

kaynaklanan sorunlar, Fransa ve İtalya'da olduğu gibi ikili yetki yoluyla çözülmeye çalışılır. Bu modelde, vurgu etkileşim ve birlikte çalışma üzerinde olduğundan, belirli seviyelerin sorumluluklarını tanımlamak zordur. Yerel yönetim finansmanı hem vergilerden hem de hibelerden oluşmaktadır. Ancak vergiler paylaşılabilen ve hibe seviyeleri devamlılığın sağlanabilmesi için yasal olarak korunabilmektedir.

Söz konusu bu modeller kapsamında yerel yönetimlerin geleceğini belirlerken şu sorulara cevap vermek gerekmektedir:¹³

-Yerel yönetim finansmanı: Yerel yönetimler gelirlerinin daha büyük bir kısmını kendi vergilerinden almalı mı? Yerel makamlar birden fazla vergi alanı talep ediyor mu? Yerel vergiler ödeme gücüyle ilişkili olmalı mı? Hibe dağıtımı tamamen merkez yönetimin kontrolünde mi olmalı?

-Danışma: Merkezi ve yerel yönetim arasındaki istişareye verilecek önem nedir? Vurgu, ulusal düzeyde istişare üzerinde mi yoksa bireysel yetkililerle istişarelerde mi olmalı?

-Kontrol aralığı: Kontrol aralığında bir azalma mı yoksa bir artış mı olmalı? Kontrollerin gevşetildiği yerel yönetim modelleri denenebilir mi? Ayrıntılı olarak mı yoksa kapsamlı suçlama süreçleriyle mi yerel yönetimler kontrol edilmeli? Kontrol süreçlerinde büyük bir değerlendirme döngüsü olmalı mı?

-Anayasal koruma: Yerel yönetimlere anayasal koruma konusunda diğer alt mevzuatlarda yeni bir yasal güvence verilmeli mi? Bu süreçte Haklar Bildirgesi'nin bir rolü olur mu? Yerel yönetimlerin durumunu ve merkez-yerel ilişkile-

rini gözlemleyecek bir daimi komisyon kurulmasına ihtiyaç var mı?

-Personel politikaları: Bu alanda yeni politikalar belirlenirken amaç, yerel ve merkezi yönetimin ötesine geçen bir kamu hizmeti anlayışı geliştirmek olmalı mı? Kariyer modellerinin ve personel eğitiminin daha iyi düzenlenmesine ve bu süreçte merkez yerel işbirliklerine ihtiyaç var mı?

GELECEĞİN YEREL YÖNETİMLERİ İÇİN ÖNGÖRÜLER

Geleceğe dönük yapılan değerlendirmelerde yirmi birinci yüzyılın ilerleyen dönemlerinde yerel yönetimlerin hizmet sunumu, bunların finansmanı, işgücü ve vatandaş katılımı ile ilgili birçok alanda çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalacakları öngörülmektedir. Sanılanın aksine bu dönemde birçok özelleştirme uygulamasından da vazgeçilecektir. Özelleştirme; yirminci yüzyılın son döneminde önemli ve faydalı bir uygulama olarak kabul görürken, maliyet kalemlerinde tasarruf avantajını kaybetmesi ve piyasa tedariklerinde kamu değerlerinden uzaklaşılması gibi nedenlerden dolayı kan kaybetmiş, lehine olan süreç terse dönmüş ve kamu hizmet sunumunda yeni yaklaşımlar aranmaya başlanmıştır.¹⁴

1970'li yıllardan itibaren yönetim tartışmaları demokratikleşme ve küreselleşme ekseninde yapılmaya başlanmış ve bu tartışmaların en önemli anahtar kavramı özelleştirme olmuştur. Özü itibarıyla ekonomiye ait bir kavram olan özelleştirme, kamu kesiminin yeniden yapılandırılması gibi ekonomik temelli tartışmalardan, demokratikleşme gibi siyasal temelli tartışmalara kadar pek çok konunun temel argümanı olmuş ve kamu

hizmetlerinin sunumu, bireysel özgürlükler, insan hakları, yerelleşme, liberalizasyon, devletin küresel sistem içindeki rolü gibi konuları açıklamak için kullanılmaya başlanmıştır. Başlangıçta “piyasa kurallarını kamuya getirmek ile kamuyu piyasaya götürmek” arasında salınan bir çizgide ekonomik temelli olarak tanımlanan özelleştirme zaman içinde ademi merkezizetçilik, yerellik, yönetim gibi tartışmalarla desteklenerek özellikle gelişmekte olan ülkelerde siyasal ve toplumsal yapının da dönüştürülmesi işlevini üstlenmiştir.¹⁵

Bu süreçte yerel yönetimlerin kapasitesini yeniden inşa etmek için yoğun çaba harcanmaktadır. Özellikle kritik alt-yapı yatırımlarını finanse etmek, vasıflı işgücünü sektöre çekmek ve elde tutmak için yeni yönetim stratejileri aranmakta, kamusal sorunları çözebilmek için yenilikçi çözümler tasarlanmaya ve sürece de vatandaşlar dahil edilmeye çalışılmaktadır. Burada kamu hizmeti sunumundaki yeniliklerin, kamu-özel sektör ortaklıklarının ötesine geçilerek; hesap verebilirlik, eşitlik ve verimlilik kaygılarını daha etkin bir şekilde dengeleyen modellerin benimsenmesine yol açacağı söylenebilir. Bu kapsamda yerel yönetimlerin geleceğine yönelik temel öngörüler şu şekilde özetleyebiliriz:¹⁶

-Öngörü 1: Yakın dönemde özelleştirme sürecinde tersine dönüşlere şahit olunacak. Dünya genelinde yirminci yüzyılın son yıllarında, özelleştirme, rekabet ve diğer piyasa temelli, tüketici odaklı yöntemler büyük ilgi gördü ve adeta kamu politikaları sürecini domine etti. Ancak son yıllarda süreç tersine döndü ve bu politikalardan elde edilen

sonuçlar, özelleştirmenin tek başına maliyet tasarrufu sağlamadığını gösterdi. Bilindiği gibi yerel yönetimler kamu hizmet sunumunda açık rekabet ortamında hareket etmezler. Özel sözleşmelerde bile kamu tekeli mevcuttur. Bu durumun yol açtığı olumsuzluklar nedeniyle artık yerel yönetimler hizmet sunumu için kendi piyasalarını rekabetçi hale getirme ihtiyacı duyuyorlar. Özel sektörün birincil amacı kâr iken gerek merkez gerekse de yerel yönetimlerin birincil amacı kamu yararadır. Uygulamada kamu-özel ortaklıkları, karşılıklı kazanç için kamu ve özel hedeflerin harmanlanmasına yardımcı olabilir, ancak hesap verebilirliğe ve uzun vadeli bir perspektife dikkat edilmez ise bu ortaklıklar, gizli anlaşmalara ve özel çıkarların kamu yararına karşı imtiyazlı hale gelmesine yol açabilmektedir. Son yıllarda birçok ülkede bu durum somut örneklerle yansımıştır. Son yıllarda özelleştirme dalgasına hızlı kapılan ülkelerin çoğunda (Avustralya, Yeni Zelanda, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri) kamu hizmetlerinde önemli strateji dönüşlere tanık olunmaktadır. Hizmet alanlarında görülen sorunlar, özelleştirme altında kalite ve maliyet tasarrufu eksikliği gibi birçok olumsuzluk, bu geri dönüşlere yol açtı. Esasında özel sektör teknolojik yeniliklerde her zaman öncüdür ancak kamu sektörü; hizmetlere adil erişim, yüksek kalite ve daha uzun vadeli yatırım imkânı sağlamak için piyasalara yurttaşlık bilinciyle hareket edilmesi hususunda öncülük ve yönlendiricilik yapmak durumundadır. Bu nedenle yakın dönemde görülecek yeni merkezi ve yerel yönetim reformlarında, kamu malı üretimi ve kamu hizmeti sunumu için özel sektörün daha dikkatli düzenlenmesine

ve yeni hibrit kamu teşebbüsü türlerine odaklanılacaktır.

-Öngörü 2: Yukarıdaki özelleştirmeye alternatif arayışlar olabileceği öngörüsüne karşılık, bugünkü mevcut durumda uluslararası düzeyde ve altyapı yatırımlarıyla ilgili olarak özelleştirmeye yönelik baskıların canlılığını koruduğu, gelecek yakın dönemde de bu ivmeli durumun devam edeceği söylenebilir. Bu durumu uluslararası kuruluşlar ve oluşan ekonomik düzen de desteklemektedir. Özellikle yerel yönetimlerin standartlar belirleme, sözleşmeleri müzakere etme ve sözleşmenin başarısız olması durumunda tazminat arama yetkisi gibi kamu çıkarını sıkıntıya sokacak hususlarda özel sektörle beraber çalışması istenmektedir. Dünya genelinde yerel düzeyde bir altyapı krizi ile karşı karşıya kaldığı rahatlıkla söylenebilir. Örneğin sadece ABD için su ve atık su sistemlerinin yeniden inşa edilmesi ya da yapılandırılması için önümüzdeki 10 yıl için yılda 20-30 milyar dolarlık yatırım yapılması gerekiyor. Geçmişte bu tür büyük yatırımlar hep federal yönetimin desteği ile gerçekleştirildi. Yeni yatırımlar için de merkezi yönetimin desteği şart. Ancak ABD açısından baktığımızda Kongre'nin ciddi ekonomik krizlerle boğuştuğu için kamu altyapısına odaklanmadığını görüyoruz. Bu durum birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ülke için geçerli. Durum böyle olunca yakın dönemde yerel yönetimlerin altyapılarını yenilemeyi finanse etmek için, kamu sektöründen daha pahalı ve riskli özel sermayeye yönelmek zorunda kalacaktır. Bu stratejik hamlenin maliyeti de kamu-özel ortaklıklarından daha pahalı olacaktır. Ayrıca özel sektörle yapılacak uzun süreli sözleşmeler de yerel yönetim-

lerin hareket kabiliyetini sınırlayacaktır. Bu ve benzer durumlar için özelleştirme politikalarından vazgeçilemeyeceğine göre, bu uygulamalar; serbest ticaret ve girişimcilik mantığı ile faydaları ve maliyetleri dikkatlice analiz edilmeli, kamu değerleri bakış açısıyla uzun vadeli yatırımların finansal rasyonelliğini ve kısa vadeli yatırımların sunduğu fırsatları karşılıklı dengeleyebilen yeni ve stratejik bir bakış açısıyla hayata geçirilmelidir.

-Öngörü 3: Önümüzdeki dönemde dünya genelinde yerel yönetimlerin kapasitelerinin yeniden inşasına tanık olunacak. Bunun için öncelikle yerel yönetimlerin gelir kaynakları masaya yatırılacak. Ardından yerel yönetimler kapsamında çalışma ilişkileri yeniden müzakere edilecek. Sonrasında ise yurttaşların toplum görüşünün yeniden inşası için çalışmalar yürütülecek. En zor olanı bu üçüncüsü. Ancak yakın gelecekte ekonomik kalkınmayı ve yüksek yaşam kalitesini sürdürebilen bir yerel yönetim sistemi için bu zorunlu bir şart. Şimdi sırasıyla bu şartları daha ayrıntılı inceleyelim. İlk olarak, yerel yönetimlerin gelirleri, temel olarak azalan vergi araçlarına (emlak vergisi, katma değer vergisi ve kullanıcı ücretleri) dayanmaktadır. Ancak bu yapı ekonominin yeni hizmetler ve e ticaret gibi alanlarına hükmedememektedir. Bu nedenle yerel yönetimlerin gelir kaynakları ve vergilendirme boyutu ile ilgili kapsamlı yeniden yapılandırma çalışmaları yapılmalıdır. Merkezi yönetimlerin yerel yönetimlere hizmet yükümlülüklerini yerine getirmeleri için ihtiyaç duydukları gelir artırıcı araçları vermesi gerekir. Bu süreçte sosyal hizmetler (eğitim ve sağlık) için mali sorumluluğun devlet düzeyinde merkezileştirilmesi, emlak vergisi

üzerindeki yerel sınırların kaldırılması ve e ticaret satışlarının vergilendirilmesine izin verilmesi iyi bir başlangıç noktası olacaktır. Bu süreçte ikinci adım olarak yerel yönetimlerde çalışma ilişkilerinin yeniden müzakere edilmesinde sendikalar başat rol oynayacaktır. Sendikalarla beraber işçilik maliyetlerinin hizmet taleplerini dengeleyecek şekilde yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Ayrıca mevcut mali krizlerin işgücü sıkıntısı doğuracak olması nedeniyle yerel yönetimleri çekici bir işveren haline getirmenin yolları belirlenmelidir. Bunun yanında işgücü esnekliği, emeklilik ve sağlık sistemi reformu gibi konuları ele almak ve maliyet tasarrufları ile istihdam çekiciliği arasında bir denge oluşturmak için kamu sektörü sendikaları ile yeni bir temelde müzakereler başlatılmalıdır. Yerel yönetimlerin kapasitelerinin yeniden inşa edilme sürecinde üçüncü aşamada en zor adım yurttaşların toplum görüşlerinin yeni sisteme göre yeniden yapılandırılmasıdır. Bu süreçte yurttaşların kamu hizmetlerinin değerini anlamaları ve hizmet taleplerini gelir yaratma ile dengeleme ihtiyacının bir sonucu olarak yerel yönetim sürecine yeniden katılmaları gerekmektedir. Burada ekonomik refahın sağlanabilmesi için yerel altyapı hizmetlerini finanse etmek amacıyla vergilerin artırılması gerektiğini tüm aktörlerin kabul etmesi zorunludur. Yeni kamu yönetimi anlayışının verimlilik odaklı uygulamaları da bu sürece katkı sunacaktır.

–Öngörü 4: Yerel yönetimlere yönelik hizmet sunum sürecinde “özel kulüp” yaklaşımlarının yaygınlaşması, merkezi yönetim karşısında yerel yönetimleri daha da parçalayarak toplumun sosyal içirme ve bölgesel entegrasyon hedefle-

rini baltalayacaktır. Birçok kamusal mal üretimi ve hizmet sunumunun (yüzme havuzları, güvenlik hizmetleri, yollar gibi) özel kulüpler tarafından sağlanma eğilimi, bu alana yönelik daha fazla yatırımı teşvik edecektir. Çünkü bu yöntemde yatırımlardan elde edilen faydalar doğrudan kulüp üyelerine yönelmektedir. Yani yatırımların etkisi daha geniş bir kitleye dağılmaz. Bu yöntem yatırımlarda esneklik sağlar, kentsel alanda farklı çıkar gruplarının taleplerine cevap verir ve kamu hizmetlerine yönelik özel yatırım çabalarını da teşvik eder. Yöntem bu şekilde kamusal sorunlara özel çözümler sunarak, yerel yönetimleri kendi sorunlarını çözmeleri için cesaretlendirmekte ve güçlendirmektedir. Ancak bu durum aynı zamanda metropoliten bölgeyi de parçalar ve bölgesel işbirliğini daha da zorlaştırır. Normalde yerel yönetimlerin sınırlarının ötesine geçmesi ve komşu yargı yetkileriyle bölgesel sorunları çözmeye çalışması gerekir. Ancak bölgesel düzeyde özel kulüp yaklaşımları genellikle tek bir konuya (ulaşım, su) odaklanır. Bu nedenle özel kulüplerle ilgili sürdürülebilir ve kapsamlı planlamanın zorluklarına çözüm oluşturacak çok işlevli bir yaklaşım geliştirmek gerekmektedir. Bu süreçte ortaya çıkacak parçalanmayı, yerel yönetimler, bölgesel işbirliği ve çeşitlilikleri kabullenecek yeni bir bakış açısıyla dengelemelidir. Kulüpler toplu eylem için bireysel yatırımı ve hizmetlerin üretiminde vatandaş katılımını teşvik ederler. Buradaki zorluk, dışlayıcı sınırları yıkmaktır. Merkezi yönetim kulüplerin mevcut mülkiyet haklarını hukuki temelde daha geniş bir vatandaş temelinde yeniden yapılandırmanın yollarını araştırmalı ve böylece yerel topluluk üzerindeki parçalanma

etkilerini sınırlandırmalıdır. Klasik anlayışta yerel yönetim, toplumun farklı unsurlarını daha geniş bir topluluk oluşturma sürecinde bir arada tutan bağ dokusu üzerine kuruludur. Özel kulüp yaklaşımlarının yaygınlaşması, bu bağ dokusunu o kadar gerebilir ve zayıflatabilir ki, yerel yönetim artık dengeyi koruyamaz hale gelir. Özel kulüp yaklaşımları ortak çıkarlar üzerine kuruludur ve tipik olarak insanları gelir, konum gibi unsurlara göre kategorileştirir. Kulüp dışındakileri dışlama esas olduğu için, içerdekilere üstün hizmetler sunulur. Oysa yerel yönetimler özel kulüpler üzerinden olsa da yerel topluluğa yeni katılan ve canlılık katacak bu yeni yurttaşların ve yeni seslerin kent dokusuna dahil edilmesini sağlaması gerekiyor. Aksi takdirde, yerel yönetimler bu kulüplerle birlikte bir “İsviçre peyniri” gibi olacaktır. Özellikle yerel yönetimler açısından yeni yüzyılın meydan okuması, kentsel hizmet sunumunda -yaş, gelir ve etnik kökene göre- yeni entegrasyon modelleri belirlemek olacaktır.

-Öngörü 5: Yeni dönemde yerel yönetimler topluma geleceğe dönük uzun vadeli stratejik bakış açılarının kazandırılmasında öncü rol oynayacak. Özellikle iklim değişikliği, küresel ısınma, enerji tasarrufu, çalışma ve seyahat planlama yaklaşımlarının değişimi, kentsel peyzajın yeniden düzenlenmesi gibi birçok alanda yerel yönetimleri daha fazla inisiyatif alır halde göreceğiz. Muhtemelen gelecekte dağıtılmış enerji üretimi, yapılandırılmış yeni çalışma yöntemleri (daha fazla uzaktan çalışma) ve daha az otomotiv seyahati gibi gelişmeler, çevreci yaklaşımlar doğrultusunda insanların hayatlarında eskiye göre çok daha yoğun yer alacak. Bu süreçte yerel yönetimler mevcut plan-

lama kodlarını gözden geçirecek ve daha karma kullanıma izin veren, değişen koşullara daha hızlı piyasa tepkisini teşvik eden ve ulaşım, enerji üretimi ve hizmet sunumuna yönelik yeni yaklaşımları deneyen yeni formlarla bir çok uygulama deneyecek. Yerel yönetimler bu şekilde yeni yapı ve fonksiyonlara evrilirken kamu yönetiminin piyasa yaklaşımları ve verimlilik modelleri konusundaki tutkusu da yönlendirici olacak. Burada temel amaç, her türlü güçlüğe karşı farklılıkları kabul ederek karşılıklı empati yapabilen insanları bir arada topluluk ruhu ile yaşatmak olmalıdır.

DEĞERLENDİRME

Tüm bu yazı dizisinde genel olarak ele alındığı gibi gelecek yarınlarda yerel yönetimlerin bulunacağı konumu, her alanda yaşanan değişim ve dönüşüm süreçleri belirleyecektir. Teknolojik, toplumsal, kültürel dönüşüm ve halkın ihtiyaçlarının çeşitlenmesi, değişmesi siyaseti ve buna bağlı olarak yönetimi de dönüşüm zoramaktadır. Bu durum ise başta siyaseti olmak üzere yönetimi ve yerel birimleri yeniden yapılanmaya mecbur bırakmaktadır. Dönüşüm, yeni talep ve beklentileri hızla çoğaltmaktadır. Bu toplumsal, siyasal ve yönetsel talepler yasal taleplere dönüşmekte, bunun sonucunda da yurttaşla daha yakın etkin yönetimler için yeni yasal düzenlemelerin yapılması için önemli bir kamuoyu baskısı oluşmaktadır.¹⁷

Böyle bir ortamda halka en yakın birimler olarak yerel yönetimlerin merkezi yönetimler karşısında aksiyon alması kaçınılmaz olmaktadır. Bu duruma yol açan diğer bir faktör de yerel yönetimlerin insanların yaşamlarını kolaylaştırmak

yerine birçok soruna ev sahipliği yaparak kentlere ilginin azalmasına ortam hazırlamasıdır. Esasında köyden kente gerçekleşen hızlı göç neticesinde köy-kent arasındaki nüfus dengesi çok ciddi oranda bozulmuş ve kentler yaşanılmayacak hale gelmeye başlamıştır. Kentleri yaşanılmaz kılan en büyük etkenlerin başında kentsel hizmetlerin kimler tarafından yapılacağı noktasındaki hizmet kargaşası olmasıdır.¹⁸ Bu kargaşaya çözüm bulma sürecinde yerel yönetimler, değişmiş, dönüşmüş ve sürekli kurumsallaşmaya çalışmıştır.

Bu süreçte yerel yönetimler için parçalanmış bir devlet, merkezi olmayan bir devlet ve güçlendirici bir devlet şeklinde üç modelin tercih edilebilir olduğu literatürde kabul görmüştür. Burada ilk modelde özel sektör organlarının tüm hizmetleri sağladığı siyasi hak görüşü ile eş anlamlı bir kurumsal yapı söz konusudur ve merkezi yönetimin temel rolü onlarla sözleşme yapmaktır. İkinci model, yalnızca hizmetlerin sağlanmasını finanse etmekle kalmayıp, doğrudan hizmetlerin sağlanmasına daha büyük bir katılımı kabul eder. Ancak vurgu, esasen otorite içindeki belirli bölgelerde kök salmış ve merkez-çevre özelliklerini gösteren örgütsel yapılar üzerindedir. Üçüncü model ise üçüncü sektör kâr amacı gütmeyen kuruluşlar tarafından yeni tedarik biçimlerini teşvik eder ve topluluk gruplarının rolünü vurgular.¹⁹

Söz konusu bu modeller kapsamında 1980’li yıllarda başlayan ve 1990’lı yıllarda yoğunlaşan devletin yeniden yapılandırılması ve rolünün yeniden tanımlanması noktasında, kamu yönetimini değişime zorlayan unsurların etkisi oldukça fazla olmuştur. Bu dönemde kamu

yönetimini değişime zorlayan unsurlar ve kamu yönetiminde meydana gelen anlayış değişimi sonucunda, uygulamada ve teoride yeni yönetim modelleri gündeme gelmiştir.

Devletin yeniden yapılandırılması ve rolünün yeniden tanımlanmasında, yönetimi değişime zorlayan faktörlerin büyük etkisi olduğu gibi yönetimde paradigma değişiminin de bu süreçte önemini göz ardı edilemeyecek kadar büyük olduğu bir gerçektir. 1980’li yıllarda pek çok ülkede kamu kurumlarının yeniden düzenlenmesi, devletin hizmet sunumu yerine düzenleyici, denetleyici ve yol gösterici roller üstlenmesi, piyasa modelinin kamu sektöründe de kullanılması gözlemlenmiş; bu değişim kamu yönetimi reformları adı altında 1990’lı yıllarla birlikte etkisini arttırarak devam etmiştir. Kamu yönetimi reformları; kamu hizmetlerinde devletin hizmet sunan değil, düzenleyen, denetleyen ve yol gösteren bir rol üstlenmesi gerektiği ve özel sektör tarafından uygulanan modellerin kamu sektöründe de kullanılabileceği gerçeğine vurgu yapmıştır. Geleneksel yönetim anlayışının yerine yeni yönetim anlayışına vurgu yapan kamu yönetimi reformları; yeni kamu yönetimi, yönetişim, toplam kalite yönetimi, değişim yönetimi gibi farklı yönetim yaklaşımları adı altında hayata geçirilmiştir.²⁰

Yeni kamu yönetimi anlayışı, devletin toplumdaki rolünü, hükümet, bürokrasi, piyasalar ve vatandaşlar arasındaki ilişkileri yeniden tanımlamış ve biçimlendirmiştir. Bu yeniden biçimlendirme, kamu sektörünün rasyonalizasyonundan başlayıp devletin küçültülmesi ve yönetişim kavramına kadar ilerleyen sürekli ve kap-

samli reformları içermektedir. Rasyonalizasyon ve küçültme, verimlilik, etkinlik ve tutumluluğu gündeme getirirken, yönetişim, katılım, hesap verebilirlik, şeffaflık, stratejik planlama ve performans yönetimi ilkeleriyle bu ilkelerin uygulama disiplinini ortaya koymuştur.²¹ Yeni kamu yönetimini benimseyen devlet anlayışıyla, günümüz kamu kurum ve kuruluşlarında, Weberci yaklaşımla hizmet etme amacını nerdeyse unutup mevzuata takılan, aslında kamusal iş ve işlemler için gerekli olan formaliteleri gereksiz yere çoğaltan ve nitelikli personel eksikliği nedeniyle aşırı hiyerarşik bürokrasi yerine, kamu kaynaklarını ekonomik ve verimle kullanan, halkın memnuniyetine odaklı etkili yönetime dayalı ve uzman havuzuyla hiyerarşisi az kademeli bürokrasiye bırakmıştır.²²

Bu dönemde uluslararası düzeyde yaşanan mali sorunlar, kamu borçlarının yönetimi, kurumsal ve örgütsel değişimler ve siyasi skandallar kamu yönetimi sisteminin sorgulanmasını da beraberinde getirmiştir. Özellikle “kamu sektörü kötüdür ve özel sektör iyidir” şeklindeki değer yargısal düşünceden etkilenilmesi, yeni kamu yönetimine olan ilgiyi artırmıştır. Bu yeni yönetim anlayışının gelişmekte olan ülkelerde uygulanmasını etkileyen birçok neden olduğu söylenebilir. Bunlar; mali ve ekonomik krizlerin sona erdirilmesi, demokratik siyasal ve toplumsal yaşamın geliştirilmesi, bürokrasinin verimli ve etkili bir biçimde iyileştirilmesi ve bu ülkelerin gelişmiş ülkelerle uyumunu sağlamak üzere piyasa ekonomisinin yerleştirilmesidir. Bununla birlikte hukuk devleti, bürokratik tarafsızlık ve siyasi hesap verebilirlik alanlarında sorun yaşayan ülkelerde, yeni kamu yö-

netimi araçlarının uygulanması oldukça zor olmuştur.²³

Bu zorluk karşısında devreye Avrupa Birliği, Dünya Bankası, OECD, Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kuruluşlar girerek, özellikle 1980’lerden bu yana önerilen, yapısal ve kurumsal uyum programı olarak adlandırılan reformları hayata geçirmeye çalışmışlardır. Örneğin UNDP, kamu yönetiminin küçültülmesi ve etkinliğinin artırılması, piyasa ilke ve araçlarının kullanımının yaygınlaştırılması, şeffaflık, katılım, yönetişim, hukuk devleti, cinsiyet eşitliği, yolsuzlukla mücadele gibi konuları vurgulamıştır. Kamu yönetimi reformunun ise; örgütsel yapıda, görev dağılımında, personel yönetiminde, kamunun finansmanında, yönetim tekniklerinde geniş kapsamlı süreçsel değişimleri içerdiğini belirtmiştir. OECD ve AB’nin birçok çalışmasında kamu yönetimi reformuna ilişkin değerlendirmelerinde ise temel reform alanları olarak; âdemi merkezileştirme, mali denetim, yoksullukla mücadele, hesap verebilirlik, halk denetçiliğinin oluşturulması, yargı reformu, personel reformu ve merkezi-yerel yönetim görev ve kaynak bölüşümü reformu²⁴ gibi hususlar tavsiye edilmektedir.

Bu gelişmelerin yanında dünyada yaşanan küreselleşme, kentleşmenin artışı, bilgi toplumuna geçiş, ekonomik ve sosyal değişimler, yönetim yaklaşımlarını ve uygulamalarını da derinden etkilemiştir. 1990’lı yıllarda kamu yönetimi reform çabaları hızlı değişime paralel olarak ivme kazanmıştır. Kamu yönetiminin daha çabuk ve esnek biçimde karar alan ve uygulayan bir yapıya kavuşturulması, kamunun görev alanının yeniden tanımlan-

lanması, bazı kamu hizmetlerinin özel sektöre devredilmesi, çok aktörlü yönetim anlayışı çerçevesinde sivil toplumun rolünün artması ile açıklık ve hesap verilebilirlik ilkelerinin esas kabul edilmesi bu reformların temel noktalarını oluşturmaktadır. Bu süreçte ayrıca kamu yönetimi reformlarının önemli bir ayağını yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve yönetim uygulamalarının geliştirilmesi oluşturmuştur.²⁵

Daha güncel yeni kamu yönetimi uygulamaları, demokratik modelleri de temel alarak yönetim kavramını ortaya çıkarmış, tepeden inme yönetim yerine uzlaşmacı bir kültür benimseyerek yönetimin nesnelere de öznelere arasına sokmuştur. Yönetilenlerin en az yöneticiler kadar söz sahibi olduğu bu kalıp özellikle gelişmekte olan ve gelişmemiş ülkelerin kamu kurumlarında büyük dirençle karşılanmıştır. Bundan da önemlisi kurumsal bazda gelişmiş ülkelerin bazı kurumları dahi yeni kamu yönetimi ilkelerini benimsemekte ve kabullenmekte zorlanmışlardır.²⁶ Çünkü kamu yönetimi açısından, kaynakların sınırlı bunun karşısında nüfusun hızla arttığı dünyada bir paylaşım sıkıntısı yaşanmaktadır. Amaç, kaynakların rasyonel şekilde kullanılmasıdır. Ancak çoğalan nüfus karşısında bunu gerçekleştirmek önemli bir sorun haline gelmiş durumdadır. Tüm bunların gerçekleşmesi için ülke olarak, kamu yönetiminin yarattığı etki ile orantılı olduğu kabul edilecek olursa, öncelikle kamu kurumlarında bir takım yapılanmalara gitmek gerekmektedir.²⁷

Özellikle merkezi yönetimde yaşanan bu sorunların yerel yönetimleri de etkilemesi kaçınılmaz olmuştur. Yerel hizmet-

lerin çeşitlenmesiyle beraber sosyal belediyecilik, refah belediyeciliği ve kültürel belediyecilik gibi yönetim anlayışları, yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluk alanlarını arttırmıştır. Geleneksel belediye anlayışı ve kanunlarıyla bu hizmetlerin yürütülemeyeceği aşikârdır. Bu bağlamda, yerel yönetimler sürekli bir yenilenme ile karşı karşıyadırlar. Bununla birlikte, yerel yönetim reformlarını diğer yönetsel reformlardan bağımsız düşünülemez. Yerel yönetimlere yüklenen yeni sorumluluklar, yönetim anlayışındaki halka yakınlık, şeffaflık, kamu hizmetlerinde etkinlik ve verimlilik, hesap verilebilirlik gibi yaklaşımların etkisiyle de şekillenmektedir. Yerel yönetim reformlarının gerekliliği şüphe götürmeyen bir gerçek olmakla birlikte bu reformların planlanması ve uygulamaya konmasındaki zorluk da aynı derece de şüphe götürmeyen bir durumdur. Reform süreci sancılı, zor ve karmaşık bir süreçtir. Birçok kez planlama aşamasında reformlar sahipsiz kalır. Yasal metinler hazırlanamaz. Mevzuatın karmaşıklığı, olayı içinden çıkılmaz bir iş haline getirir.²⁸

Merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki ilişkinin geliştirilmesi aynı zamanda demokratikleşme ve yerelleşme çalışmalarını da doğrudan etkilemektedir. Tabandan gelen yerelleşme ve demokratikleşme isteklerinin temelinde merkezi görev ve rollerin paylaşımı yatmaktadır. Ancak izleme, gözetleme ve denetleme hususunda kendini rahat hissedilen merkezi yönetim, görev ve kaynaklarını yerel yönetimlerle paylaşmaktan çekinmeyecektir. Haliyle her gelişmiş ve gelişmekte olan demokratik devletin en temel uğraşlarında birisi yerel ve bölgesel yönetimler için performans ölçüt ve

kriterlerinin oluşturulması ve bu yönde kurulacak olan sistemin sürdürülebilirliği olmalıdır.²⁹

Tüm bu sorunlar ve gelişmeler karşısında yerel yönetimlerin gelecek yarınları yaşanacak yeniden yapılanma süreci sonucunda belli olacaktır. Ancak bu süreçte; devlet görevlerinin yeniden tanımlanması ve devletin küçültülmesi, demokratik boyut olarak yurttaşın yakın yönetim felsefesinin geliştirilmesi için katılımcılığın özendirilmesi, bürokrasinin azaltılması, iş süreçlerinin kısaltılması, yeni yönetim anlayışıyla örgütsel yapının değiştirilmesi ve insan kaynakları yönetiminde de desantralizasyon uygulanması, mali kaynakların yönetiminde sonuç odaklı bütçeleme, örgüt içi maliyet hesaplamaları, esnek personel yapısı, özendirme politikaları ve personel verimliliğinin artırılması, bütün bu politikalar için siyasal desteğin sağlanması³⁰ gibi adımlardan oluşan eylem planlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Esasında yerel yönetimlerin gelecek yarınlarını güçlü ve esnek bir yerel oto-

rite inisiyatifi belirleyecektir. Bunun için yerel yönetimlerin; genel yönü, kilit noktaları ve ihtiyaçları belirleyen ve bunları kaynaklarla eşleştiren stratejik yönetim mekanizmasına, hizmet hedeflerini ve özelliklerini belirleyen ve bunların karşılanmasını sağlayan hizmet yönetimi mekanizmasına ve herhangi bir sayıda ve formda olabilen, ancak tüm amaçları ve özellikleri karşılama kapasitesi olan hizmet sağlayıcıları yapılanmasına sahip olmaları gerekmektedir.³¹

Yerel yönetimler için böyle bir zorunluluğun nedeni, son yıllarda yönetim kapasitelerini kat kat artırmış olmalarıdır. Bir çok alanda yerel hizmet zorunluluklarının oluşması, kentsel yaşam döngüsünün kapsamını çok artırması, yerel özerklik, iklim değişikliği, merkezi yönetim destekleri, sözleşmecilik, ağ yönetimi, işbirliği içinde motive olmuş personel çalıştırılması gibi alanlarda yeni gelişmeler, merkezi yönetimler karşısında yerel yönetimleri ön plana çıkarmış³² ve yeniden yapılandırılmaları konusunda yeni aksiyon planlarını gündeme getirmiştir.

SONNOTLAR

- 1 Clarke, Michael and Stewart, John (1990), "The Future of Local Government: Issues for Discussion", Public Administration, 68 (Summer), 249-258, pp.250-252.
- 2 Aynı Kaynak, p.252-253.
- 3 Urhan, Vahide Feyza (2008), "Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması", Sayıştay Dergisi, S.70, 85-102, s.85.
- 4 Keleş, Ruşen (2020), "Yerel Demokrasiyi Merkezileştirmek Virüsünden Arındırmak", Kent ve Çevre Araştırmaları Dergisi Cilt:2, Sayı:1, Haziran, s.46.
- 5 Pustu, Yusuf (2016), "Yerel Demokrasinin Kökeni", Sayıştay Dergisi, S:100, Ocak-Mart, s.103.
- 6 Aydın, Tolgahan (2019), "Pseudo Bir Kavram Olarak Yerel", Memleket Siyaset Yönetim (MSY), Cilt 14, Sayı 31, Haziran, 53-92, ss.58-59.
- 7 Pustu, Yusuf (2016), "Yerel Demokrasinin Kökeni", Sayıştay Dergisi, S:100, Ocak-Mart, s.105.
- 8 Clarke, Michael and Stewart, John (1990), "The Future of Local Government: Issues for Discussion", Public Administration, 68 (Summer), 249-258, pp.253-254.
- 9 Fgia, Andy Asquith (2002), "Governance that goes bump in the night: The mysterious case of local government", Trends & special topics, Governance Directions, February, p.510.
- 10 Aynı Kaynak, pp.254-255.
- 11 Aynı Kaynak, pp.255-256.
- 12 Aynı Kaynak, pp.256-257.
- 13 Aynı Kaynak, pp.257.
- 14 Warner, Mildred E. (2010), "The Future of Local Government: Twenty-First-Century Challenges", Public Administration Review, December, Special Issue, p.145-147.
- 15 Kalkınma Bakanlığı (2018), Yerel Yönetimler ve Hizmet Kalitesi, Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Kalkınma Bakanlığı Onbirinci Kalkınma Planı 2019-2023, Ankara, s.52-53.
- 16 Warner, Mildred E. (2010), "The Future of Local Government: Twenty-First-Century Challenges", Public Administration Review, December, Special Issue, p.145-147.
- 17 Arslan, Erkan (2018), Türkiye'de Yerel Yönetimler Geleneği Ve Yerelleşme Bağlamında 2000 Yılı Sonrası Dönüşüm, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Ün. SBE, Sivas, s. 118.
- 18 Aydın, Abdullah (2019), "Türkiye'de İlk Modern Yerel Yönetim Denemesi Olan Altıncı Daire-İ Belediye İle Sixième Arrondissement Karşılaştırması", OPUS © Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi-International Journal of Society Researches, Yıl: 9, Cilt:11 Sayı:18 ISSN:2528-9527, <http://opusjournal.net>, s.2710.
- 19 Wilson, John and Doig, Alan (2000), "Local Government Management: A model for the future?", Public Management, 2 (1), 57-83, p.62.
- 20 Kırılmaz, Harun (2016), "Kamu Yönetimi Reformu: Sağlık Hizmetlerinin Özerkleşmesi ve Özelleştirilmesi", Türkiye'de Yeni Kamu Yönetimi: Yerel Yönetim Reformu, Ed. Y. Demirkaya, WALD Dünya Yerel Yönetim Ve Demokrasi Akademisi Vakfı Yay. İstanbul, s.463.
- 21 Eroğlu, Tuğba (2016), "Uygulamada Stratejik Yönetim ve Performans Yönetimi Açısından Reformların Etkisi", Türkiye'de Yeni Kamu Yönetimi: Yerel Yönetim Reformu, Ed. Y. Demirkaya, WALD Dünya Yerel Yönetim Ve Demokrasi Akademisi Vakfı Yay. İstanbul, s.137.
- 22 Bilgin, Kâmil Ufuk (2016), "Yeni Kamu Yönetimi Anlayışına Paralel Bir Değişim: İnsan Kaynakları Performans Yönetimi", Türkiye'de Yeni Kamu Yönetimi: Yerel Yönetim Reformu, Ed. Y. Demirkaya, WALD Dünya Yerel Yönetim Ve Demokrasi Akademisi Vakfı Yay. İstanbul, s.157.
- 23 Gençkaya, Ömer Faruk (2016), "Yeni Kamu Yönetimi Yaklaşımı ve Türkiye'de Yerel Yönetimlerde Etik Sorunlar", Türkiye'de Yeni Kamu Yönetimi: Yerel Yönetim Reformu, Ed. Y. Demirkaya, WALD Dünya Yerel Yönetim Ve Demokrasi Akademisi Vakfı Yay. İstanbul, s.411.
- 24 Gül, Hüseyin (2016), "Türkiye'de Yerel, Metropolitan ve Bölgesel Ölçekte İdari Reformlar", Türkiye'de Yeni Kamu Yönetimi: Yerel Yönetim Reformu, Ed. Y. Demirkaya, WALD Dünya Yerel Yönetim Ve Demokrasi Akademisi Vakfı Yay. İstanbul, s.51.
- 25 Oktay, Tarkan (2016), "Yerel Yönetim Reformu Sonrasında Türkiye'de Belediye Meclisleri", Türkiye'de Yeni Kamu Yönetimi: Yerel Yönetim Reformu, Ed. Y. Demirkaya, WALD Dünya Yerel Yönetim Ve Demokrasi Akademisi Vakfı Yay. İstanbul, s.355.
- 26 Şahin, Bahadır (2016), "Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerin Yeni Kamu Yönetimi Politikalarının Karşılaştırmalı Analizi", Türkiye'de Yeni Kamu Yönetimi: Yerel Yönetim Reformu, Ed. Y. Demirkaya, WALD Dünya Yerel Yönetim Ve Demokrasi Akademisi Vakfı Yay. İstanbul, s.193.
- 27 Öktem, M. Kemal ve Çiftçi, Leyla (2016), "Türkiye'de Kamu Yönetimi Reformunun Vizyonu", Türkiye'de Yeni Kamu Yönetimi: Yerel Yönetim Reformu, Ed. Y. Demirkaya, WALD Dünya Yerel Yönetim Ve Demokrasi Akademisi Vakfı Yay. İstanbul, s.110.
- 28 Özden, Kemal (2016), "Türkiye'de Yerel Yönetim Reformları; Yönetimsel ve Siyasal Arka Plan", Türkiye'de Yeni Kamu Yönetimi: Yerel Yönetim Reformu, Ed. Y. Demirkaya, WALD Dünya Yerel Yönetim Ve Demokrasi Akademisi Vakfı Yay. İstanbul, s.77.
- 29 Demirkaya, Yüksel (2016), "Türkiye'de Belediyeler için Performans Yönetimi Arayışı", Türkiye'de Yeni Kamu Yönetimi: Yerel Yönetim Reformu, Ed. Y. Demirkaya, WALD Dünya Yerel Yönetim Ve Demokrasi Akademisi Vakfı Yay. İstanbul, s.32.
- 30 Çukurçayır, M. Akif (2003), "Dünyada Yerel Yönetimlerin Değişen Rolü ve Yeni Kimliği", Çağdaş Yerel Yönetimler, 12(3), Temmuz, s.9.
- 31 Wilson, John and Doig, Alan (2000), "Local Government Management: A model for the future?", Public Management, 2 (1), 57-83, p.63.
- 32 Dodge, William (2010), "Practitioner's Perspective—Regional Charters: The Future of Local Government", Public Administration Review, December, Special Issue, p.148.



ÇOĞUNLUKLA BİLİNMEYEN İZİN HAKKI: YENİ İŞ ARAMA İZİNİ

Dr. Süleyman Ruhi AYDEMİR *

1. GİRİŞ

İş hukukumuzda işçi ile işveren arasındaki iş sözleşmesinin sona ermesi; “fesihten sonra erdirmeye” ve “fesihten sonra erdirmeye” yöntemi olmak üzere iki türdür. Uygulamada en çok karşılaşılan fesih şekli, bildirimli fesihtir ve yeni iş arama izni hakkı ile ilgili düzenlemeler esas olarak iş sözleşmesinin süreli fesih ile sona erdirilmesi halinde uygulama alanı bulur.

Yeni iş arama izninin verilmesi işverenin yükümlülükleri arasındadır. İş sözleşmesinin bildirimli fesih ile sona erdirildiği durumlarda, sözleşmeyi sona erdirmek isteyen taraf ister işçi isterse işveren olsun, sözleşme tarafları işçinin kıdemine göre hesaplanacak ihbar süresi boyunca iş ilişkisine devam etmekle yükümlüdürler. Ancak, bildirim süresi içinde işyerinde çalışmak zorunda kalan işçinin aynı zamanda yeni bir iş araması oldukça güçtür.

Özellikle emek arzının emek talebine göre yüksek olduğu ülkemizde işveren için elverişli bir ortam bulunsa da, işçi için bildirim süresinde hem çalışıp hem

de yeni iş bulabilmesi kolay değildir. İşçinin yeni iş bulmasını kolaylaştırmak, bildirim süresi sonunda işsiz kalmasını önlemek amacıyla, işçiye “yeni iş arama izni” kullanma imkanı getirilmiştir.

2. YENİ İŞ ARAMA İZİNİ NEDİR?

Yeni iş arama izni; işveren tarafından, belirsiz süreli iş sözleşmesi işverenin ya da işçinin iradesi ile sona erecek ve yakın bir zamanda işsiz kalarak ücret gelirinden yoksun kalacak olan işçiye, en az ihbar süreleri boyunca ve günde iki saatten az olmamak üzere çalışılan günler için iş saatleri içinde ve ücret kesintisi yapılmadan yeni bir iş bulması için verilen izindir.

Belirsiz süreli iş sözleşmesiyle çalışan işçinin iş sözleşmesinin feshinde işçiye tanınması gereken bildirim süresi işçiye, fesihten sonraki hayata hazırlamak için önemlidir. Bildirim süresi sonunda işten ayrılacağını bilen işçi, bu süre içinde bir başka iş arayarak bir başka iş yerinde yeniden çalışabilmek için girişimlerde bulunabilecektir. Ancak bu süre içinde iş görme borcunu eksiksiz yerine getirmesi gereken işçinin, yeni iş aramasının

* Ticaret Başmüfettişi/Bağımsız Denetçi

güçlükleri de ortadadır. Bu nedenle yasa koyucu, bildirim süresi içinde işverence işçiye yeni iş araması için izin verilmesini öngören düzenlemeye gitmiştir¹.

İş Kanunu'nun "Yeni İş Arama İzni" başlıklı 27. maddesinde, Kanun'un 17. maddesinde yer alan ihbar süreleri içinde işveren, işçiye yeni bir iş bulması için gerekli olan iş arama iznini iş saatleri içinde ve ücret kesintisi yapmadan vermeye mecburdur. İş arama izninin süresi günde iki saatten az olamaz ve işçi isterse iş arama izin saatlerini birleştirerek toplu kullanılabilir ancak iş arama iznini toplu kullanmak isteyen işçi, bunu işten ayrılacağı günden evvelki günlere rastlatmak ve bu durumu işverene bildirmek zorundadır; işveren yeni iş arama iznini vermez veya eksik kullanırsa o süreye ilişkin ücret işçiye ödenir, işveren, iş arama izni esnasında işçiyi çalıştırır ise işçinin izin kullanılarak bir çalışma karşılığı olmaksızın alınacağı ücrete ilaveten, çalıştırdığı sürenin ücretini yüzde yüz zamlı öder.

Sözleşme ile iki saatlik sürenin artırılması, örneğin günde 3 veya 4 saat gibi belirlenmesi, bunların birleştirilmesiyle bulunacak toplu iş arama izin süresinin işçi yararına değiştirilmesi mümkün bulunmaktadır².

İş Kanunu'nun "Sürelili Fesih" başlıklı 17. maddesinde, belirsiz süreli iş sözleşmelerinin feshinden önce durumun diğer tarafa belirli bir süre önce bildirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Yeni iş arama izni bildirim süresi içindeki iş günlerinde kullanılacağı için sadece günlük iş arama süresinin artırılması değil, sözleş-

meler ile bildirim sürelerinin uzatılması da işçinin yararlanacağı iş arama izin süresinin arttırılmasında etkili olacaktır. Yargıtay'ca belirtildiği üzere bildirim süresi sözleşme ile arttırıldığında "iş arama izni artırılmış ihbar önellerine göre kullandırılmalıdır"³.

ÖRNEĞİN: İki yıldır süren sözleşmesini feshedeceğini işverene bildiren işçiye, çalışmaya devam edeceği bildirim süresi olan altı hafta (kırk iki gün) boyunca her gün, çalışma saatleri içinde iki saat yeni iş arama izni kullanılmalıdır. İşçi isterse bu ikişer saatlik izinleri işten ayrılacağı tarihten önceki günlere denk gelecek şekilde toplu olarak da kullanabilir. Yeni iş arama iznini toplu hâlde kullanan işçinin sözleşmesi, bir daha iş yerine gelmeyecek olsa bile, bu toplu iznin başladığı tarihte değil, yine bildirim süresi olan altı hafta sonunda sona ermiş sayılır.

Bu izin işçiye iş araması için verilir. Bildirim süresi sona ermeden yeni bir iş bulan işçi kalan izin süresini kullanamaz. Aynı nedenle, yeni bir iş bulunduğu için sözleşmeyi fesheden yani zaten iş bulmuş olan işçi de yeni iş arama izni kullanamaz.

Yeni iş arama izni kullanılmayan işçi, iş sözleşmesini, çalışma şartlarının uygulanmaması haklı nedenine dayanarak bildirim süresinin bitmesini beklemeden derhâl feshedebilir. Çünkü bildirim sürelerinde de iş sözleşmesi aynen devam etmekte, işverenin ve işçinin karşılıklı hak ve sorumlulukları sürmektedir. Bu durumda artık süreli fesih değil, derhâl fesih söz konusudur. Ayrıca yeni iş arama izni verilmeyip çalıştırıldığı için bu süreler ait ücretini de yüzde yüz zamlı olarak isteyebilir⁴.

1 Yargıtay 9. HD, 23.12.2008, 2008/42741 E, 2008/35011 K.

2 Yargıtay 9. HD, 23.12.2008, E, 42707/34977; Yargıtay 9. HD, 03.06.2008, 21628/13864 K.

3 Yargıtay 9. HD, 23.12.2008, E, 2008/42707, K. 2008/34977.

4 Yargıtay 9. HD, 05.02.2010, 2008/14746 E, 2010/2360 K.

3. YENİ İŞ ARAMA İZİNİNİN KULLANILMA SÜRECİ

1- Genel Olarak

Yeni iş arama izni, İş Kanunu mad. 27/1'de belirtildiği üzere iki şekilde kullanılabilir:

1. Bildirim süresinin işlemeye başladığı günden son güne kadar her iş günü, günde en az iki saat olarak (günlük kullanım).

2. Her iş gününe ait izin süreleri birleştirilerek toplu şekilde.

İşçi, toplu izin kullanma isteğini zamanında bildirmezse (fesih bildirimini işverene bildirdiği ya da işverenden öğrendiği gün ya da en geç ertesi gün) toplu izin kullanma hakkını yitirir⁵. İş arama iznini topluca kullanma hakkı işçiye tanınmış olup işveren izin hakkının topluca kullanılmasını talep edemez⁶. İşçi, toplu izin kullanma isteğini sözlü veya yazılı olarak bildirebilir. Ancak uyuşmazlık hâlinde, böyle bir bildirimde bulunduğunu işçi ispatlamak zorunda olduğu için yazılı yapması ispat açısından kolaylık sağlar⁷.

İşçinin yeni iş arama iznini bildirim süresinde ve gün içinde kullanması söz konusu olduğunda bunun zamanının belirlenmesi taraflar yönünden önemlidir. Kanun madde 27/1'de iki saatten az olmamak üzere "iş saatleri içinde" yeni iş arama izni verileceği öngörülmüş fakat iznin iş saatlerinde hangi zamana rastlatılacağı açıkça gösterilmemiştir. İşçinin

çalıştırıldığı günlerde iznin hangi zamana rastlatılacağı konusunda, asıl olan işverenin bunu belirlemesidir. Kanun, işvereni sözü edilen şekilde izin vermekle yükümlü tutarken iznin kullanılma zamanının da onun tarafından yönetim hakkına dayanarak belirleyeceği kabul edilmiştir. Bu açıdan işçi, iş saatleri içinde iznini kullanacağı zaman yönünden istekte bulunabilir. İşverenle anlaşmak suretiyle iznin, işe başlamadan, ara dinlenmesinden sonra veya işin bitiminden önceki zamana rastlatılması mümkündür.

İşveren işçinin isteğini dikkate almaz veya almamakta direnirse, işin yürütülmesi yönünden hiçbir sakınca olmadığı hâlde iş bulma olanaklarını gözetmeksizin kendi belirlediği zamanda kullanılmasında ısrar ederse işçi bu nedenle hizmet akdini derhâl feshedebilir.

İşçi, iznini kullanma zamanı için bir istekte bulunmadığında işverenin yükümlülüğünün ortadan kalktığı sonucu çıkarılamayacağı gibi kullanma zamanını belirleme yönünden işverenin tamamen serbest kalacağı da ileri sürülemez. Böyle bir durumda işveren, işçinin özel isteği dışında yine onun kolayca iş bulma olanaklarını göz önünde tutacaktır. Görüldüğü üzere işçi, yeni iş arama iznini her iş gününde kullanacaksa bunun zamanını kendisi tayin edemez.

İşverene haber vermeden veya izne ayrılacak zaman belirlenmeden kendiliğinden İş Kanunu mad. 27/1'de öngörülen en az iki saatlik süreyi kullanmak yoluna gidemez, aksi hâlde belirtilen şekilde izin kullanarak işe gelmeme İş Kanunu mad. 25/II-g kapsamına giren bir devamsızlık oluşturur ve sözleşmenin

5 Sarper Süzek, İş Hukuku, Beta, İstanbul, Eylül 2012, 8. baskı, s. 541.

6 Aktay - Arıcı - Kaplan, İş Hukuku, Gazi Kitabevi, Ankara, 6. baskı, Mart 2013, s. 179.

7 Murat Şen, Yargıtay Kararları Işığında Süreli Fesihle Yeni İş Arama İzni, AÜEHFD, C. X, S. 1 - 2, s. 304.

işveren tarafından derhâl feshi için haklı bir sebep sayılır⁸.

İşçinin yeni iş arama izninden faydalanması için “talepte bulunması” şart değildir. İş Kanunu 27’nci maddesi hükümlerine göre işçi, talepte bulunmasa bile işveren bunu vermek zorundadır⁹.

2- Hafta Tatili, Bayram Tatili ve Genel Tatil Günlerinde

İşveren yeni iş arama iznini, madde de yer alan “iş saatleri içinde” ifadesiyle gösterildiği üzere işçinin çalıştırıldığı günlerde vermekle yükümlüdür, tatil günleri için böyle bir yükümlülüğü yoktur. Yargıtay, bir kararında konuyu açık olarak ortaya koymuştur: “Yeni iş arama izni, işçinin ihbar süresi içinde çalıştırıldığı günler için geçerli olur. İşçinin hafta tatili, bayram ve genel tatil izinlerini kullandığı günler için iş arama izni verme zorunluluğu bulunmamaktadır¹⁰.”

Çalışılmayan günler için iş arama izni verilmesi gerekmediğine göre bu günler için ayrıca iş arama izni ücretine hak kazanılamaz. İşçiye iş arama izinlerinin toplu olarak kullandırılması gerektiğinde çalışılan iş günleri için iki saatten az olmamak üzere hesaplama yapılır ve işçinin iş arama iznini kullanacağı süre belirlenerek sonuca gidilir¹¹.

8 Münir Ekonomi, **Yeni İş Arama İzni ve Uygulanması**, Osman Güven Çankaya’ya Armağan, Kamu - İş, Ankara, 2010, s. 143 - 144.

9 Yargıtay 9. HD, 28.10.2008, E, 2008/27533, K, 2008/29198;

10 Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 01.06.2011, E, 2011/9-302, K, 2011/368; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 27.01.2010, 2009/9-593/2010-20; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 06.05.2009, E, 2009/9-96, K, 2009/174; Yargıtay 9. HD, 11.03.2010, E, 2008/42568, K, 2010/6437; Yargıtay 9. HD, 27.01.2010, E, 2009/9-593, K, 2010/20; Yargıtay 9. HD, 10.02.2009, E, 2009/804, K, 2009/2102; Yargıtay 9. HD, 23.12.2008, E, 2008/42741, K, 2008/35011; Yargıtay 9. HD, 28.10.2008, E, 2008/27533, K, 2008/29198; Yargıtay 9. HD, 12.11.1997, E / K - 15322/18947.

11 Münir Ekonomi, **Yeni İş Arama İzni ve Uygulanması**, Osman Güven Çankaya’ya Armağan, Kamu - İş, Ankara, 2010, s. 143.

İş günü sayılmayan günlerde iş arama iznine gerek yoktur. İşçinin bu tür tatil günlerinde, imkân bulduğu oranda serbestçe iş arayabilmesi için işverenin iznine ihtiyacı yoktur¹².

3- İhbar Süresi İçinde

İş arama izniyle işçinin yeni bir iş bulma ihtiyacının karşılanması amaçlanmaktadır. Bu amaca yönelik olarak kantunda işveren, “işçiye yeni bir iş bulması için gerekli olan iş arama iznini vermekle yükümlü tutulduğu için” iş bulduğu için iş sözleşmesini fesheden işçi bu haktan yararlanamaz. İşçi, iş aramaya başladıktan bir süre sonra iş bulduğu ve yeni işveren ile anlaşma sağlandığında bundan sonra aynı amaca yönelik olarak izin kullanması söz konusu olamaz. İş bulduğu hâlde bunu gizleyerek iş aramak nedeniyle izin alan işçi sadakat borcuna aykırı davranmış olur ve işveren iş sözleşmesini İş Kanunu mad. 25/II uyarınca derhâl feshedebilir¹³.

ÖRNEĞİN: Çalıştığı iş yerinden 14.10.2013 tarihinde ayrılacağını beyan eden ve iki haftalık ihbar süresine uyaçağını 30.09.2013 tarihinde işverene ileten bir çalışanın, 29.09.2013 tarihinde başka bir işveren ile 15.10.2013 işe başlama tarihli ve noter onaylı bir iş sözleşmesi yaptığının eski işverenince öğrenilmesi durumunda bu işçi, eğer yeni iş arama izni kullanmış ise işverence bu işçiye bir çalışma karşılığı olmadan yeni bir iş bulması amacıyla ödenen iş arama izin ücreti geri alınabilir.

12 Levent Akın, **Tatil Günlerine İlişkin Yeni İş Arama İzni Ücreti**, ÇEİS, 2011 Mayıs Karar İncelemesi, s. 27. (Ayrıca Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 27.01.2010, 2009-9-593/2010-20 sayılı kararının analizi)

13 Münir Ekonomi, **Yeni İş Arama İzni ve Uygulanması**, Osman Güven Çankaya’ya Armağan, Kamu - İş, Ankara, 2010, s. 132.

4- Kısmi Süreli İş Sözleşmelerinde

Belirsiz ve kısmi süreli bir iş sözleşmesinin feshinde, bildirim süreleri aynen uygulanacağı gibi bu süreler içinde iş arama izni kullanılması yönünden de bir farklılık olmaz, işveren kısmi süreli çalışan işçiye de iş arama izni vermekle yükümlüdür¹⁴.

Ancak aynen yıllık ücretli izinde olduğu üzere yeni iş arama izni de işçinin o iş yerinde çalıştığı iş sürelerinde verileceği için kısmi süreli olmanın özünden kaynaklanan bir farklılık ortaya çıkabilecektir. İşveren, işçiye serbest zamanı onun çalıştırıldığı “iş saatleri içinde” kullanırmakla yükümlü olup işçinin iş yerinde çalıştırıldığı zaman dışında, sözelimi başka işverenin iş yerinde çalıştığı zaman için böyle bir talebi söz konusu olamaz.

ÖRNEĞİN: Haftanın üç iş günü tam gün çalışan işçiye işveren, sadece belirtilen üç günde ikişer saat iş arama izni vermekle yükümlü olur; haftanın diğer günleri başka işverene bağlı olarak çalışmasa dahi, o günler içinde ücretinin ödendiği iş arama iznine hak kazanamaz. Buna karşılık iş yerinde haftada iki gün veya beş gün, günde üçer saat iş gören işçiye çalıştığı günlerdeki üçer saatlik süre içinde iki saat izin verildiğinde işveren yönünden geri kalan bir saatlik çalışmanın işin yürütümü ve veriminde aksaklık yaratabilecektir. Böyle bir durumda işçinin yeni iş arama iznini, Borçlar Kanunu dikkate alınarak toplu şekilde kullanması zorunlu hâle gelir ve işçinin bu uygulamayı reddetmesi iyi niyet kuralları ile bağdaşmaz¹⁵.

14 Yargıtay 9. HD, 23.3.2005, E, 2004/19515, K, 2005/9536.

15 Münir Ekonomi, **Yeni İş Arama İzni ve Uygulanması**, Osman Güven Çankaya'ya Armağan, Kamu - İş, Ankara, 2010, s. 130.

C- ÖNEMLİ DİĞER AYRINTILAR

1-Yeni İş Arama İzninin Kullandığı İspatı

Belirsiz süreli iş sözleşmesi ister işçi isterse işveren tarafından süreli fesih yoluyla feshedilsin, yeni iş arama izninin kullanılması şartları gerçekleşmişse kural olarak işverenin bunu kullandırması gerektiğinde de kullandığını ispat etmesi gerekir. İşveren bu yükümünü işçinin imzasını taşıyan ve iş arama izinlerinin kullanıldığı tarihi gösteren bir belgeyle yahut inandırıcı tanık ifadeleriyle yerine getirebilir¹⁶. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da “*davalı işveren yeni iş arama izinlerini kullandığını kanıtlayabilmiş değildir.*” ifadesine yer vermek suretiyle bu yönde karar vermiştir¹⁷.

İş Kanunu'nun 27'nci maddesinde, “bildirim süreleri içinde işveren, işçiye yeni iş bulması için gerekli iş arama iznini vermeğe mecburdur.” denilmekle, iş arama izninin tarafların bildirim süresine göre fesih bildiriminde bulunarak sona erdirecekleri (süreli fesih) belirsiz süreli iş sözleşmeleri için öngörülmüştür¹⁸.

İş Kanunu'nun 15'inci maddesi gereğince deneme süresi içinde sözleşmenin tarafları olan işçi ve işveren, iş akdini ihbar bildirim sürelerine uymadan feshetme yetkisine sahip oldukları için deneme süreli iş sözleşmelerinde, deneme süresi

16 Murat Şen, **Yargıtay Kararları Işığında Süreli Fesihte Yeni İş Arama İzni**, AÜEHFD, C. X, S. 1 - 2, s. 292.

17 Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 01.06.2011, E, 2011/9-302, K, 2011/368; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 27.01.2010, 9-593/20; Yargıtay 9. HD, 11.03.2010, 42568/6437; Yargıtay 9. HD, 27.01.2010, E, 2009/9-593, K, 2010/20; Yargıtay 9. HD, 23.12.2008, 42707/34977; Yargıtay 9. HD, 07.10.2008, E, 2007/27704, K, 2008/25951.

18 Yargıtay 9. HD, 27.06.1985, 4289/6849.

içinde yapılan fesihlerde yeni iş arama izni uygulanmaz¹⁹.

2- İş Akdinin Derhâl Feshi Durumlarında Yeni İş Arama İzni ve Ücreti.

İş akdinin, Kanun'un 24. ve 25'inci maddeleri çerçevesinde işçi ya da işveren tarafından haklı nedenlerle ve derhâl feshi durumunda da yeni iş arama izninin uygulanması mümkün değildir. Aynı şekilde bildirim süreleri içinde iş akdi haklı nedenle derhâl feshedilirse sözleşme ve yeni iş arama izni talep hakkı sona erer²⁰.

Yeni iş arama izni, bildirim süresi tanınarak yapılan fesihlerde söz konusu olur. Belirsiz süreli iş sözleşmesinin bildirim süresi tanınmaksızın derhâl feshinde böyle bir yükümlülük yoktur²¹.

3- İhbar Süresine Ait Ücretin İşverence Peşin Ödenmesi Durumunda Yeni İş Arama İzni ve Ücreti

İş Kanunu'nun 17'nci maddesinde, "İşveren, bildirim süresine ait ücreti peşin vermek suretiyle iş sözleşmesini feshedebilir." denmiştir. İhbar ücretinin işverence peşin olarak ödenerek iş akdinin feshedildiği durumlarda iş ilişkisi o anda son bulduğu için yeni iş arama izni ücreti ayrıca işverenden talep edilemez²². Yeni iş arama izni, bildirim süresi tanınarak yapılan fesihlerde söz konusu olur. Bildirim sürelerine ait ücretin veya ihbar tazminatının peşin ödendiği hâllerde yeni iş arama izni verilmesi gerekmez

19 Münir Ekonomi, *Yeni İş Arama İzni ve Uygulanması*, Osman Güven Çankaya'ya Armağan, Kamu - İş, Ankara, 2010, s. 131.

20 Sarper Süzek, *İş Hukuku*, Beta, İstanbul, Eylül 2012, 8. baskı, s. 540.

21 Yargıtay 9. HD, 23.12.2008, E, 2008/42741, K, 2008/35011.

22 Yargıtay 9. HD, 23.12.2008, E, 2008/42741, K, 2008/35011; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 19.02.1982, E, 981/9-1203, K, 982/135; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 16.03.1983, E, 1975, K, 231; Yargıtay 9. HD, 24.02.1984, E, 1984/1061, K, 1984/1908.

4- Cumartesi Günü İçin Yeni İş Arama İzni ve Ücreti

Yargıtay'ın, iş arama izninin sadece çalışılan günler için söz konusu olabileceği²³ içtihadından hareketle, yasa veya sözleşme gereği çalışılmayan cumartesi günlerinde de iş arama izninin verilmesi/kullandırılması beklenemez²⁴.

ÖRNEĞİN: Haftada beş iş günü, günde 9 saat çalışılan bir iş yerinde, bir salı günü fesih bildirim yapılmış ise sözleşmenin son bulacağı iki hafta sonraki salı gününe kadar araya ulusal bayram ve genel tatil günü girmemek kaydıyla 10 iş günü çalışılmış olacaktır. O hâlde işçinin yeni iş arama izni, günde en az iki saat üzerinden en az 20 saat olacaktır. Bu izni topluca kullanmak isteyen işçi, bildirim süresinin son iki günü işe gelmemek suretiyle günde 9 saatten 18 saatlik iznini kullanmış olacak, bir önceki iş günü ise (yani çalıştığı son cuma günü) 2 saat erken işten ayrılacak ve böylece 20 saatlik iznini topluca kullanmış olacaktır.

5- İşçinin İstifası Durumunda İşçiye Yeni İş Arama İzni Verilip Verilmemesi

Yeni iş arama iznine hak kazanılması açısından iş sözleşmesini işçinin ya da işverenin feshetmesinin bir önemi bulunmamaktadır. İşçi tarafından yapılan süreli fesihlerde de bu iznin verilmesi gerekir²⁵. İş Kanunu 27'nci maddesinde, belirsiz süreli iş sözleşmesini fesheden taraf yönünden bir ayırım yapılmaksızın işçiye "bildirim süreleri içinde" yeni iş arama izni verileceği öngörülmüştür²⁶.

23 Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 27.01.2010, 2009-9-593/2010-20.

24 Ercan Akyiğit, *İş Hukuku*, Seçkin, 9. basım, Mart 2013, s. 174.

25 Yargıtay 9. HD, 03.06.2008, 21628/13864.

26 Münir Ekonomi, *Yeni İş Arama İzni ve Uygulanması*, Osman Güven Çankaya'ya Armağan, Kamu - İş, Ankara, 2010, s. 130.

6- Yeni İş Arama İzninin Günlük veya Toplu Olarak Kullanılıp Kullanılmaması

İşçi tarafından iznin günlük olarak kullanılmak istendiğine dair işçinin ıslak imzasını içeren bir dilekçe alınmalı.

İşçinin, günün hangi saatlerinde izni kullanmak istediğine dair işçinin ıslak imzasını içeren bir talep dilekçesi alınmalı, işverence izin talep edilen saat uygun ise dilekçeye bu ibare düşülmeli ve karşılıklı imzalanmalı; işverence farklı bir saat belirlenecek ise yazılı olarak nedenleri anlatılıp işçinin de belirlenen saat kabul ettiğine dair imzası alınmalı.

İzni günlük olarak kullanan işçinin günü gününe bu izni kullandığına dair imzası alınmalı.

İş yerinde kart basma, parmak izi ile takip sistemi vb. personel takip sistemleri varsa izni kullanan işçiye mutlaka izne çıkış ve dönüş saatlerinde bu sistemden giriş - çıkış yaptırılmalıdır.

Yeni iş arama izni toplu olarak kullanılmak istenirse, İşçiden, fesih bildirimünün yapıldığı gün ya da en geç ertesi gün tarihini ihtiva eden ve işçinin ıslak imzasını içeren iznin toplu kullanımına ilişkin talep dilekçesi alınmalı.

İşçinin ihbar bildirim süresine paralel olarak hesaplanacak toplam izin süresi kâğıt ortamına aktarılmalı ve işçiye nasıl hesaplandığı da anlatılarak onayı için imzalatılmalıdır.

4. HUKUKİ SONUÇLARI

Yeni iş arama iznini kullandırmamanın hukuki sonuçları 27. maddenin 2 ve 3. fıkralarında yer almaktadır. 2. fıkra hükmüne göre, “İşveren yeni iş arama iz-

nini vermez veya eksik kullandırır o süreye ilişkin ücret işçiye ödenir.” 3. fıkrada ise, “İşveren, iş arama izni esnasında işçiyi çalıştırır ise işçinin izin kullanarak bir çalışma karşılığı olmaksızın alacağı ücrete ilaveten, çalıştırdığı sürenin ücretini yüzde yüz zamlı öder.” denmiştir. Uygulamada Yargıtay’ın kabulü de bu yöndedir²⁷.

Ayrıca işveren, işçiye iş arama izni vermezse veya kanuna uygun kullandırmazsa işçi iş sözleşmesini haklı nedenle feshedebilir²⁸.

5. SONUÇ

İşçinin işsiz kalmasının öncesinde bu işsizlik süresini azaltabilmek ve yeni iş bulabilmesi için işçiye tanınmış bir hak olan ve işverenin yükümlülükleri arasında bulunan “yeni iş arama izni”, İş Kanunu’nun 27. maddesinde düzenlenmiştir.

Yeni iş arama izninin sadece belirsiz süreli iş sözleşmelerinin süreli feshi halinde ve yeni iş arama ihtiyacı bulunan işçiler açısından uygulanacağı belirtilmiştir. Bu çerçevede bildirim süreleri içindeki iş günleriyle sınırlı kalmak kaydıyla bizzat işverenin işçiye iş arama iznini iş saatleri içerisinde kullandırması öngörülmüştür. Kanunda, iş arama izninin günde iki saatten az olamayacağı ve iznin kullanıldığı sürenin ücretinin de kesilemeyeceği açıkça düzenlenmiş; iznin her iş günü içinde veya toplu olarak kullanılabilmesi belirtilmiştir.

KAYNAKÇA

Aktay - Arıcı - Kaplan, İş Hukuku, Gazi Kitabevi, Ankara, 6. baskı, Mart 2013.

Ercan Akyiğit, İş Hukuku, Seçkin, 9. basım, Mart 2013.

²⁷ Yargıtay 9. HD, 02.05.2007, 26618-13985.

²⁸ Yargıtay 9. HD, 06.03.1978, E, 1978/2950, K, 78/3524.

Levent Akın, **Tatil Günlerine İlişkin Yeni İş Arama İzni Ücreti**, ÇEİS, 2011 Mayıs Karar İncelemesi, (Ayrıca

Murat Şen, **Yargıtay Kararları Işığında Süreli Fesihle Yeni İş Arama İzni**, AÜEHFD, C. X, S. 1 – 2.

Münir Ekonomi, **Yeni İş Arama İzni ve Uygulanması**, Osman Güven Çankaya'ya Armağan, Kamu - İş, Ankara, 2010.

Sarper Süzek, **İş Hukuku**, Beta, İstanbul, Eylül 2012, 8. Baskı.

Süleyman Ruhi Aydemir, **İşverenin El Kitabı**, MKB yayınları, Aralık 2019.

Yargıtay 9. HD, 06.03.1978, E, 1978/2950, K, 78/3524.

Yargıtay 9. HD, 24.02.1984, E, 1984/1061, K, 1984/1908.

Yargıtay 9. HD, 27.06.1985, 4289/6849.

Yargıtay 9. HD, 23.3.2005, E, 2004/19515, K, 2005/9536.

Yargıtay 9. HD, 02.05.2007, 26618-13985.

Yargıtay 9. HD, 03.06.2008, 21628/13864 K.

Yargıtay 9. HD, 07.10.2008, E, 2007/27704, K, 2008/25951.

Yargıtay 9. HD, 28.10.2008, E, 2008/27533, K, 2008/29198.

Yargıtay 9. HD, 23.12.2008, E, 2008/42707, K. 2008/34977.

Yargıtay 9. HD, 27.01.2010, E, 2009/9-593, K, 2010/20.

Yargıtay 9. HD, 10.02.2009, E, 2009/804, K, 2009/2102.

Yargıtay 9. HD, 05.02.2010, 2008/14746 E, 2010/2360 K.

Yargıtay 9. HD, 11.03.2010, E, 2008/42568, K, 2010/6437.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 19.02.1982, E, 981/9-1203, K, 982/135.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 16.03.1983, E, 1975, K, 231.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 06.05.2009, E, 2009/9-96, K, 2009/174.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 27.01.2010, 9-593/20.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 01.06.2011, E, 2011/9-302, K, 2011/368.



Murat AKDAĞ *

KENTSEL DÖNÜŞÜMÜN DEPREM İLE İLİŞKİSİ

Ülkemizin deprem kuşağı üzerinde olduğunu artık sıklıkla yaşanan son depremler ile birlikte bilmeyen kalmamıştır. Dünyanın aktif deprem kuşaklarından alp-himalaya deprem kuşağı üzerinde yer almaktadır. Özellikle yakın zamanda 1999 Marmara ve Düzce depremleri, 2011 Van depremi, 2020 Elazığ ve İzmir depremleri son olarak da 06 Şubat Kahramanmaraş depremi ile birlikte yaşanan can ve mal kayıpları, toplumda büyük bir endişeye ve korkuya sebep olmuştur. Depremin zararını en aza indirmek için bazı tedbirler alınarak, Türkiye Deprem Yönetmeliğinde değişikliğe gidilmiş ancak yaşanan son 06 Şubat depremindeki büyük yıkımlar, yönetmelik değişikliğinin ve alınan diğer tedbirlerin tek başına yeterli olmadığını göstermiştir. Bunun en büyük sebeplerinden biride ülkemizdeki artan hızlı nüfusa bağlı çarpık kentleşmelerdir. Artan nüfusun barınma ihtiyacını karşılamak için hızla yapılaşmaya gidilmesi, şehircilik ve imar planları kurallarına aykırı şekilde yapılaşmalara sebep vermektedir. Buda yaşanan depremlerde daha fazla yıkımlara ve can ka-

yıplarına sebep olan etkenlerden biridir. Bu sebeple meydana gelebilecek herhangi bir depremde can ve mal kaybını en aza indirmek için şehircilik ve imar planlarına uygun yapılmayan yapıların tespit edilerek yenileme çalışmalarına gidilmesidir. Depremde yüksek risk oluşturan bu plansız ve sağlıksız yapıların yenilenmesi, güçlendirilmesi ve depreme karşı direnç gösterecek yapılara dönüştürmek gerekmektedir. Kentsel Dönüşüm kavramı dediğimiz bu eylem planını son zamanlarda daha sık duymaktayız. Peki, kentsel dönüşüm hakkında gerçekten ne kadar bilgi sahibiyiz? Kentsel dönüşümü bu kadar önemli kılan ne, kentsel dönüşüm şartları ve aşamaları nelerdir?

KENTSEL DÖNÜŞÜM NEYİ İFADE EDER... NEDEN BU KADAR ÖNEMLİ?

Deprem yaşadığımız bu coğrafyada bizim kaderimiz. Yani depremle yaşamayı kabullenip, tedbirlerimiz ona göre alıp yaşamımıza devam etmeliyiz. Depremin yıkıcı sonuçlarını en aza indirmek için risk oluşmadan önlemler alınmalıdır.

* Yüksek İnşaat Mühendisi

Bu önlemlerden en önemlilerinden biri Kentsel Dönüşümdür. Sağlıksız ve imar planı kurallarına uymayan, yaşı büyük eski yapıları gözden geçirip tespit edilerek, güçlendirilmesi, yenilenmesi ve depreme karşı dirençli yapılar haline dönüştürülmesi, kullanım ömrünü tamamlamış ve güçlendirme yapılamayan eski yapıların ise yıkılarak yeniden şehircilik ve imar planına uygun şekilde kentsel yenilemeye gidilmesidir. Risk oluşmadan tedbir alınması ve depremin yıkıcı etkilerini en az indirmek açısından kentsel dönüşüm oldukça önemlidir. İstanbul'da yakın gelecekte beklenen depremin meydana getireceği yıkım ve milyarlarca liralık maddi zararını en az indirmek için kentsel dönüşümün hızlandırılması ve uygulamaya dönüştürülmesi oldukça önem arz etmektedir. Son dönemlerde ülkemizde geçte olsa Kentsel Dönüşüm projesine önem verildiği ve bununla ilgili hükümet kanalı tarafından hızlandırıcı bir takım tedbirler alındığı görülmektedir. En son yapılan çalışmalardan biride, kentsel dönüşümün daha hızlı ve koordineli ilerleyebilmesi adına Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına bağlı olan Kentsel Dönüşüm Başkanlığı kurularak, Başkanlık altında kentsel dönüşüm Genel Müdürlüğü, Marmara Kentsel Dönüşüm Genel Müdürlüğü ve Taşınmaz ve Kaynak Geliştirme Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Kentsel Dönüşümüne yeni bir soluk getireceği inancıyla depreme dirençli yapıların hızla inşasına

başlanılarak ülkemizin deprem ve diğer afetlere karşı hazır hale gelecektir. Marmara Kentsel Dönüşüm Genel Müdürlüğü, sadece Marmara Bölgesindeki kentsel dönüşümü takip edip, etkin, sağlıklı ve hızlı bir kentsel dönüşümün sağlanması hedeflenmektedir. İstanbul ili ülkemizin gerek nüfus bakımından gerekse konut sayısı bakımından en yoğun olan ilimiz. Bu nedenle olası bir İstanbul depreminin ciddi etkileri olacağı şüphesiz. Richter ölçeğine göre 6.0- 6.9 güçlü, 7.0-7.9 büyük ve 8.0 üzeri ise şiddetli olarak uluslararası tanımlarda geçmektedir. İstanbul depreminin ise 7.0 üzeri beklenmekte olduğu dikkate alınırsa İstanbul'da büyük bir depremin yaşanacağı anlamına gelmektedir. Yapı stokunun genellikle eski olması bu bölgede kentsel dönüşümüne hız verilmesi ve gerekli tedbirlerin alınması gerektiği hususunu ön plana çıkarmaktadır. Ancak kentsel dönüşüm modelinin hızlı ve sağlıklı ilerleyebilmesini etkileyen en büyük sebeplerden biri ekonomik boyutunun yüksek olmasıdır. Bu sebeple Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığını tarafından kentsel dönüşümüne hız vermek ve kaynak oluşturmak amacıyla yapmış olduğu değişiklikle, Kentsel Dönüşüm Başkanlığına bağlı Taşınmaz ve Kaynak Geliştirme Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Ayrıca kentsel süreci hızlandırmak maksadıyla idareye yetki verecek bir takım kanun düzenleyicilere de ihtiyaç olmuştur. Kentsel Dönüşüm odaklı bir takım yasal dayanaklar şunlardır.

Tablo.1.1 Kentsel Dönüş Odaklı Yasal Dayanaklar [1]

Kanun No	Kanun Adı	Açıklama
775	Gecekondu Kanunu	İslaha muhtaç veya tasfiyesi gereken gecekondu bölgeleri ile yeniden halk konutu veya nüve konut yapımına tahsis edilecek sahalardan seçimi, haritalarının hazırlanması, İmar ve ıslah planlarının düzenlenmesi, Toplu Konut İdaresi Başkanlığının denetimi altında, ilgili belediyelerce yapılır veya yaptırılır
2981	İmar Ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler	Genel olarak İmar Islah Planı yapma imkanını tanıdığıdır
2985	Toplu Konut Kanunu	Doğal afet meydana gelen bölgelerde gerek görüldüğü takdirde konut ve sosyal donatıları, alt yapıları ile birlikte inşaa etmek, teşvik etmek ve desteklemek gerekmektedir
5216	Büyükşehir Belediye Kanunu	Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları insandan tahliye etmek ve yıkmak büyükşehir belediyesinin görevleri arasındadır.
5393	Belediye Kanunu	Bu kanunun 73. Maddesi Kentsel dönüşüm ve gelişim alanı hakkındadır
2942	Kamulaştırma Kanunu	Kamu yararının gerektirdiği hallerde gerçek ve özel hukuk tüzelkişilerinin mülkiyetinde bulunan taşınmaz malların, Devlet ve kamu tüzelkişilerince kamulaştırılmasında yapılacak işlemleri, kamulaştırma bedelinin hesaplanmasını, taşınmaz malın ve irtifak hakkının idare adına tescilini, kullanılmayan taşınmaz malın geri alınmasını, idareler arasında taşınmaz malların devir işlemlerini, karşılıklı hak ve yükümlülükler ile bunlara dayalı uyumsuzlukların çözüm usul ve yöntemlerini düzenler.
5999	Kamulaştırma Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun	Uzlaşma; nakdi ödeme, idareye ait taşınmazın trampası, idareye ait taşınmaz üzerinde sınırlı aynı hak tanınması veya imar mevzuatı çerçevesinde başka bir yerde imar hakkı kullandırılması suretiyle yapılabilir
7269	Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun	Kanun'un 3. maddesi gereğince ilan edilen afet bölgelerinde yeniden yapılacak, değiştirilecek, büyütülecek veya esaslı tamir görecektir resmi ve özel bütün yapıların tabii olacağı teknik şartlar, Bayındırlık Bakanlığının (Çevre ve Şehircilik Bakanlığının) mütalaası da alınarak İmar ve İskan Bakanlığınca (Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca) hazırlanacak bir yönetmelikle tespit olunur
5366	Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun	Bu Kanunun amacı, yıpranan ve özelliğini kaybetmeye yüz tutmuş; kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurullarınca sit alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının, bölgenin gelişimine uygun olarak yeniden inşa ve restore edilerek, bu bölgelerde konut, ticaret, kültür, turizm ve sosyal donatı alanları oluşturulması, tabii afet risklerine karşı tedbirler alınması, tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenerek korunması ve yaşatılarak kullanılmasıdır.

6306	Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun	Bu Kanunun amacı; afet riski altındaki alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların bulunduğu arsa ve arazilerde, fen ve sanat norm ve standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşama çevrelerini teşkil etmek üzere iyileştirme, tasfiye ve yenilemelere dair usul ve esasları belirlemektir
------	--	--

KENTSEL DÖNÜŞÜM SÜRECİ NASIL İŞLİYOR? AŞAMALARI NELERDİR?

Kentsel dönüşüm süreci ekonomik, sosyal ve mekânsal unsurlarını içermektedir. Kentsel dönüşüme giren alanın yenilenmesine yönelik üretilen eylem planlarının, sivil toplum kuruluşları ile yerel halkın katılımını sağlanması ve bilgilendirilmesi, sürecin bir plan içerisinde birbiri ile bütünleşmesini sağlayarak faaliyete geçirilmesi önemlidir. Süreç önce Kentsel Dönüşüm Kararının alınması ile başlar. Dönüşüm kararı maliklerin oy çokluğuyla alındığı gibi, yapıda oturan en az bir malikin Kentsel Dönüşüme yetkili bir firmaya gerekli evraklar ile müracaat etmesi ile başlar. Tabii başvurulacak firmanın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından verilen yetkili firma olmasına dikkat edilmelidir. Başvurulan yetkili firma tarafından dönüşüme giren yapıdan, gerekli olan deprem risk raporunun hazırlanmasına yönelik, yönetmelik doğrultusunda yapılardan örnek numuneler ve inşaatın yapılacağı bölgede beton kalitesini, kullanılan donatının tespitini, statik ve mimari proje kontrolleri, imar planına uygunluğu ve zemin etüdü gibi çalışmalar yapılarak deprem risk raporu hazırlanır. (Dilerseiz Mayıs 2023 118. sayılı dergimizde “Oturduğum Ev Beni Olası Bir depremde Korur mu?” yazımı okuyarak binanızın risk durumu hakkında bir nebze de olsa fikir sahibi olabileceğinizi hatırlatmakta fayda görüyorum).

Hazırlanan raporda yapının herhangi bir olası afet, deprem gibi felaketlere karşı deprem riski tespit edilir. “Riskli Yapı” veya “Risksiz Yapı” ifadesi yer alır. Riskli yapılar Kentsel Dönüşüm sürecindeki tüm haklara sahip olduğu anlamına gelir. Hazırlanan rapor idareye onaya sunulur. İlgili idare (İl ve İlçe Belediyeleri, Kentsel Dönüşüm İl Müdürlükleri..) tarafından incelenen rapor eksiklik yok ise onaylanır ve bu ilgili Tapu Müdürlüğüne bildirilir. Tapu, onaylanan rapor sonucuna göre Riskli yapı ise tapuya şerh düşerek, yapıdaki hak sahiplerine tebligatla durumu bildirir. Hak maliklerine rapor sonucuna 15 gün içerisinde itiraz edilmesi gerektiği, aksi takdirde 60 gün içerisinde yapının yıkılması gerektiği tebligatta bildirilir. Eğer itiraz olursa, üniversite öğretim görevlilerinin ve Kentsel Dönüşüm İl Müdürlüğü yetkililerinde yer aldığı üst kurul tarafından yapılan itirazlar yeniden değerlendirilir ve rapor yeniden incelenir. Eksik var ise yetkili firmaya belirtilen eksiklikleri 30 gün içerisinde giderilmesini ister. Raporda eksiklikler giderilmiş ve yapı Riskli yapı ise yapılan itiraz red edilir ve Kentsel Dönüşüm kapsamına alınır. Yok eğer yapı Risksiz yapı olduğu anlaşılırsa yapı kentsel Dönüşüm kapsamından çıkarılır. İtiraz süreci bittikten sonra kat malikleri 634 sayılı Kat Malikleri Kanununda belirtilen usul ve esaslara göre toplanır ve toplantı sonucunda Kentsel Dönüşüm kapsamına giren yapı için var ise bir yapı müteahhit seçilir ve apartman kara defterine işlenir. Toplantıya katılmayan veya

katılıp kararını kabul etmeyen hak sahiplerine noter kanalıyla karar bildirilir. Yapı müteahhidi ile fiyat konusunda anlaşma sağlanamaz ise, ekspertiz firmaları tarafından yapının ve binanın bedel tespiti istenir. Belirlenen fiyat tespiti toplantıya katılmayan veya raporu kabul etmeyen maliklere tebliğ edilir. Yasal süre içerisinde halen karar uymayan hak sahiplerinin sahip oldukları mülkleri açık arttırma ihale usulü ile satışa sunulur.

Şimdi, kentsel dönüşüm aşamalarını size daha anlaşılır olması için maddeler halinde sıralarsak eğer;

1. İlk adım olarak mevcut binanın proje temini için belediyeye başvurulmalıdır.

2. Projeye ulaştıktan sonra, yetki verilen lisanslı kuruluşlardan birine Deprem Risk Raporu'nu oluşturması için başvuru yapılmalıdır.

3. Riskli Yapı Tespit Raporu oluşturulduktan ve bina riskli bulunduğundan sonra raporla birlikte Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İl Kentsel Dönüşüm Müdürlüğüne başvurulmalıdır.

4. Bu aşamadan sonra Bakanlık, Deprem Risk Raporu onay yazısını size tebliğ eder.

5. Binadaki hak sahiplerinin en az 3'te 2'si, Bina Ortak Karar Protokolünü imzalamalıdır. Ardından bu protokolü İl Kentsel Dönüşüm Müdürlüğüne sunulmalıdır. Bu protokole, hangi müteahhitle ne şartlarda anlaşıldığına, paylaşım durumuna ve proje sürecinin detaylarına yer vermelisiniz. Protokolü sunmak için bir önceki aşamadan sonra 60 gün süre vardır. 60 gün içerisinde protokol sunulmadığı takdirde 30 gün ek süre verilebilir.

6. Sunduğunuz belge sonrasında Gayrimenkul Değerleme Raporu ve hak sahiplerine verilecek kira yardımı evrakı hazırlanır.

7. Bakanlık; riskli yapıların yıkılması, inşa edilmesi ve yapı maliklerine yapılacak kira yardımı için kredi temin eder.

8. Yetkililer tarafından yıkım ve inşa süreci için projeler hazırlanır ve ruhsatlar alınır.

9. Yıkım ve inşa işlemleri için yüklenici ile sözleşme yapılır.

10. Tüm bu adımların ardından binanın inşası gerçekleştirilir ve sonrasında iskan alınır.

11. Son olarak inşa edilen yapı, daha önce anlaşıldığı doğrultuda daire hak sahiplerine verilir.

Sonuç olarak...

Kentsel Dönüşüm eylem planında başarılı, sağlıklı ve hızlı bir şekilde ilerleyebilmesi için öncelikle sivil toplum kuruluşları ile yerel halkın katılımını sağlanması ve bilgilendirilmesi, sürecin bir plan içerisinde birbiri ile bütünleşmesini sağlayarak eylem planının harekete geçirmek gerekmektedir. Yaşanan depremler, yapı denetim konusunda ciddi eksikliklerin olduğunu, bu sebeple 4708 sayılı Yapı Denetim Hakkında Kanun'unda tespit edilecek eksiklerin hızla giderilmesi ve revize edilmesi gerekmektedir. Kentsel Dönüşümün deprem olduktan sonra değil de, deprem yaşanmadan doğru ve yerinde yapılacak risk analizleri ile faaliyete geçirilmesi. Ayrıca riskli yapı tespitini resen yapılmasına yönelik yasanın çıkarılması Kentsel Dönüşümü hızlandıracaktır. Çünkü **Deprem Beklemez!**



Taner ERASLAN *

BELEDİYE BAŞKAN ADAYLARI VE SEÇİM SÜRESİNDE STRATEJİLER



Can Alper YILMAZ **

1. GİRİŞ

Demokrasinin vazgeçilmez unsurlarından biri de seçimlerdir. Seçimler, yönetim ve iktidar olma iddiasıyla yola çıkan adayların, her adaya eşit uygulanan kurallar çerçevesinde yarıştığı ve kazana yönetme yetkisinin, sorumluluğunun ve görevinin verildiği bir süreci ifade eder.

Seçim süreci, adayların kendini net olarak ifade etmek amacıyla açıklanan bildirgeler, dağıtılan bildiriler, yapılan propaganda çalışmaları, farklılıkları ortaya koyan manifestolar demektir. Bu süreç bir karnaval havası kadar bir kargaşa ve kaos ortamını da beraberinde getirmektedir.

Günümüzde seçmene ulaşma yöntemleri ve seçim sürecini etkileyen araçlar, gelişen teknolojiyle birlikte hızla değişmektedir. Bu değişimi yakalayabilen, süreci başarılı bir şekilde yönetebilen adayların, seçim yarışında bir adım önde olacaklarını kabul etmek gerekir.

“Türkiye’de, gerçek anlamdaki ilk seçim kampanyası olarak 1950 seçimleri işaret

edilmektedir. Kullanılan kitle iletişim araçları radyo, gazete ve afiştir. Ülkede o güne kadar görülmemiş bir kampanya yürütülmüş ve bu seçimler sonucunda iktidar el değiştirmiştir. Bu tarihten itibaren, ülkedeki seçim kampanyaları her zaman renkli ve çekişmeli dönemlere sahne olmuştur. 1961 Anayasası’nın sağladığı özgürlükçü ortamda, partiler kendilerini ifade edebilmiş, söylemlerini ve ideolojilerini anlatarak rekabetçi bir mücadele yaşamışlardır. 1970’li yılların sonu seçim kampanyalarının profesyonelleşmesi, partilerin reklam ajanslarıyla çalışmaya başlaması adına kayda değerdir. 1980’li yıllarda, partilere gazetelerde paralı ilan yayımlatma hakkı tanınmış ve bu kitle iletişim aracı seçim çalışmalarına dâhil edilmiştir. 1990’lı yıllarda ise, seçim kampanyaları adeta bir gösteriye dönüşmüştür. Miting alanları ünlü sanatçıların konserleriyle dolup taşarken, liderler, gerek yurt içi gerek yurt dışı uzmanlara kapılarını açmışlardır. Diksiyon ve hitabet teknikleri, fotoğraf verme, beden dili kullanımı gibi konularda Avrupa’daki çağdaşlarından hiçbir eksikleri olmadığını

* Belediye Müfettişi

** Belediye Müfettişi

göstermişlerdir. 2000'li yıllarda üç tane genel seçim yaşamış olan Türkiye, siyasi olarak ezberlerini bozarken, partiler teknolojik olarak yeni medya düzenine ayak uydurmuş, seçim kampanyalarını görsel ve dijital çalışmalarla desteklemiştir. ¹

Oldukça önemli fırsatları da sunan teknolojik gelişmeleri de tartışacağımız bu yazımızda, belediye seçimlerinde aday veya aday adayı olanların stratejilerini, propaganda araçlarını, seçmene ulaşma ve kendini ifade etme yöntemlerini değerlendireceğiz.

2. BELEDİYE BAŞKAN ADAYLARININ ÇANTASINDA NELER OLMALI?

Yerel yönetimlerin güç kazanmasıyla, belediye başkanlarının toplum hayatında her geçen gün daha fazla rol oynadıkları hepimizce bilinen bir gerçektir. Belediyeler, her gün artan ve çeşitlenen hizmetler sunmakta, oldukça fazla görevler üstlenmekte ve farklı farklı faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Bu süreçte, belediye başkanlarından beklentiler de hızla artmakta, diğer bir belediyenin yaptığı diğerine emsal olmakta, sınırsız ancak biraz da sorumsuzca beklentilerin, taleplerin ve isteklerin karşılanma yarışı süregelmektedir.

Bu çerçevede, belediyeyi yönetmeyi düşünen bir adayın yola çıkarken çantasında bulunması gerekenlerden başlıcalarını şöyle sıralayabiliriz:

- ❑ Yerleşim yerini ve belediyeyi tanıması ve sevmesi,
- ❑ Yerleşim yeriyle ilgili hayallerinin (vizyonunun) olması,

❑ Vizyonunun seçimde heyecan yaratabilmesi,

❑ Yönetmek için ekibe, temel bilgilere ve iletişim becerisine sahip olabilmesi

Sevmediğimiz bir işte başarılı olmayacağımız için, bir yerleşim yerini içtenlikle sevmemiz, yola çıkan her aday ve aday adayı için temel bir başlangıç olmalıdır. Bunun yanında yönetmeyi hedeflediği belediyeye, kendi ailesine değer verdiği kadar değer verebilmeli, zamanını ve enerjisini harcayarak gönül bağı kurabilmek için çaba göstermesinin gerekli olduğunu düşünmekteyim.

Tanımla kastettiğimiz, demografik yapısından, tehditleri ve fırsatlarına kadar, bütüncül olarak bilimsel, teknik, istatistikî bilgilere sahip olunmasıdır.

Örneğin, 2017 yılı TÜİK istatistiklerini incelediğimizde, 65 yaş üstünde olan kişi sayısının, toplam ilçe nüfusuna oranı İstanbul'un Kadıköy İlçesinde %19 iken, bu oran Esenyurt İlçesinde %3 olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu durumda, Kadıköy Belediyelerini yönetmeyi planlayan bir adayın geriatri gibi alanlarda projeler ortaya koyması yerinde olacaktır. Bu duruma karşılık Esenyurt' taki bir belediye başkan adayının öne çıkarması gereken projelerin başında işsizlik ve gençlerin sosyal alanlarına yönelik çalışmalar olması adayın seçim sürecinde öne çıkaracaktır.

Dolayısıyla, demografik yapıya ilişkin bir istatistikî bilginin bile hayati bir önemi olduğu gözden kaçmamalıdır.

Her ne kadar belediye başkanı olarak seçildikten sonra, bu konularda teknik analizler yaparak, 5 yıl için stratejik plan hazırlanması yasal zorunluluk olsa da

¹ Doğan Duman, Serçin Sun İpekşen, 'Türkiye' de Genel Seçim Kampanyaları (1950-2002) 'Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/7 Summer 2013, p. 117-135

çok fazla teknik detayda boğulmadan, yerleşim yerini tanımaya dönük ve seçmene uygun mesaj oluşturmak amacıyla, bu tür çalışmaların yapılması faydalı olacaktır.

Seçmeni ilgilendiren temel sorunların tespit edilmesi, bu sorunlara çözüm üretmenin de başlangıç adımı diyebiliriz. Sorunlara doğru çözümleri üretmek, başarıya giden yolun ışıktandırmasıdır. Bu nedenle, sorunları ve çözümleri tartışan seçim bildirgeleri, sonradan hazırlanacak stratejik planların da temel verilerini oluşturacak nitelikte hazırlanmalıdır.

Vatandaş algısının ve seçiminin bu veriler arasında boğulma riskinin bulunması ve seçim çalışmalarında istatistiki araştırma verileri ile seçim yarışı yapma alışkanlığımızın olmaması nedeniyle, elde edilen verilerden çarpıcı projeler, dikkat çekecek mesajlar ve spot cümleler oluşturulabilmesi için kullanılması yerinde olacaktır.

Yerleşim yerini ve kurumsal yapıyı tanımaya yönelik incelenebilecek verilerden bazıları aşağıda sayılmıştır:

- Mutlak yoksulluk istatistikleri
- Boşanma verileri
- Engellilere ve dezavantajlı gruplara ilişkin veriler
- Yerleşim yerinin demografik yapısı ve göç istatistikleri
- Doğal afet riskleri
- Eğitim, sağlık, kültür ve ekonomik hayata ilişkin temel veriler ve istatistikler
- Yaşam kalitesi istatistikleri ve araştırmaları
- Hava kalitesi raporları, çevre so-

runları ve atık yönetimde mevcut durum

- Kişi başına düşen aktif yeşil alan kapasitesi ve geri dönüşüm alt yapısı
- Paydaş analizleri ve anketleri
- Yerleşim yeriyile ilgili akademik yayınlar, araştırmalar, TÜİK istatistikleri

Bu çalışmalar, kafaları karıştıracak bir çanta hazırlanmasına da sebep olabileceksede yeri, zamanı ve yöntemi iyi belirlendiğinde, sonuç alacak seçim çalışmaları için iyi bir mutfak görevini de yerine getirebilir. Diğer taraftan, adayla seçmen arasında iletişim köprüsü kurulması, gönül bağının oluşması ve aynı dilin kullanılması ancak bu bilgilere sahip olmakla mümkündür.

Diğer bir örnekte ise 65 yaş üstü yaş grubu oranının yüksek olduğu bir yerleşim yerinde, anlamlı bir geriatri projesi sunulması adaya farklılık katacaktır. Bu kapsamda, muhteşem tasarımıyla, sürekli gitmek isteyeceğiniz ve ülkemizin en güzel kütüphanesini yapacağınızı söylemeniz ve mümkünse buna ilişkin proje animasyonlarını oluşturmanız inandırıcı, seçmeni etkileyecek ve cezbedecek bir sunum yapmanızı sağlayacaktır.

Ayrıca, ekibiyle/kadrosuyla “güçlü” bir başkan adayı olduğunu gösterebilmesi, sosyal ilişkileriyle, iletişim ağıyla ve bilgisiyle yönetebileceği konusunda “güven” verebilmesi, iktidar olma isteğiyle ve sorunları çözmeye ilgili “kararlılığını” ortaya koyabilmesi oldukça önemlidir.

Bu nedenle, seçim çalışmalarında, kendisi kadar ekibini/kadrosunu tanıtmaması, deneyimleri ve kendi nitelikleri kadar, yönetmek için gerekli olan ilişkiler ağı (referanslar, destekçileri ve yol/dava arkadaşları) hakkında inandırıcı

bilgiler vermesi, varsa geçmişteki başarı hikayelerini aktarabilmesi, çeşitli sivil toplum kurumları, dernek veya vakıf ile iş birliği ve iş bölümü kuracağı alanları anlatabilmesi, onların desteğini seçmene gösterebilmesi de seçim sürecinde etkili olacaktır.

2.1 Türkiye’ de Belediye seçimlerinin önemi

Özellikle 1980 darbesinden sonra Türk siyasal hayatında büyük kırılmalar meydana gelmiştir. Çok partili hayata geçişin sağlandığı 1946 yılından, askeri darbenin gerçekleştirildiği 1980 darbesine kadar siyasal hayatımızda yer alan önemli bir kısmı hayatını kaybederken diğer kısım isim ise darbe ile beraber siyasi yasaklı konumuna gelmiştir. 12 Eylül 1980 yılından, siyasi yasakların kaldırıldığı 6 Eylül 1987 refandumuna kadar geçen zamanda ülkedeki siyaset yapma şeklinin değişikliğe uğraması gibi yeni siyasi aktörlerde siyasal hayatımıza katılmıştır.

Darbeden sonraki siyasal hayatta gelişen en büyük değişim bundan sonra yaşanacak seçim süreçlerinde yerel yönetim seçim sonuçlarının ülke siyasetine damga vurması olmuştur. Özellikle belediye seçimlerinde başarılı olmuş başkan adayları daha sonra ülkeyi yönetmeye adaya olmuş, kendi partilerinde lider ya da lider aday olarak sahne almışlardır

1989 yerel seçimlerinde esen Sosyal Demokrat Halkçı (SHP) rüzgarında Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı seçilen Murat Karayalçın daha sonra SHP genel başkanı olmuş, koalisyon hükümetlerinde Başbakan Yardımcılığı ve Dış İşleri Bakanlığı yapmıştır. Yine Refah Partisinden (RP) İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı olan Recep Tayyip ERDOĞAN,

Türk siyasal hayatının son 20 yılına damga vurarak Cumhurbaşkanı olmuştur.

Örneklerini çokça sıralayacağımız belediye başkanlarının seçildikten sonraki siyasal hayatlarına baktığımızda, aslında yerel seçimlerin ülke siyasetine direk yön verdiği ve bundan kaynaklı olarak da yerel seçim süreçlerinin partiler ve adaylar açısından hayati öneme sahip olduğu görülmektedir.

3. SEÇİM KAMPANYALARINDA BAŞARIYA GÖTÜREN STRATEJİLER

3.1. Viral Slogan Oluşturulması, Kullanılması ve Yaygınlaştırılması

Adayın farklılığını ortaya koyan kısa, çarpıcı, basit, akılda kalan spot cümle veya kelimeler oldukça başarılı sonuçlar vermektedir. Adayla özleşen ve söylenildiğinde veya kullanıldığında adayı çağrıştıran sloganlar, viral iletişimin önemli araçlarıdır.

Bu sloganların virüs gibi yayıldığını, akılda kaldığını ve kendi kendine tanıtım alanı oluşturduğunu söyleyebiliriz. Örneğin, Başkan Obama tarafından başlatılan bu viral reklamcılık anlayışı seçim sürecinde mail patlaması yaşanmasına sebep olmuştur. Ayrıca Barack Obama seçim sürecinde kullandığı “Umut”, “Değişim”, “Biz Yapabiliriz.” ve “Değişime inanıyoruz.” şeklindeki sloganlar sayesinde seçmenin güvenini kazanmış ve seçmen bu sloganları benimsemiştir².

Yerleşim yerinin özelliğine göre akılda kalacak bir slogan oluşturulması, se-

2 Edip Candaş MELEK, Yüksek Lisans Tezi, 30 Mart 2014 Yerel Seçimleri Döneminde 4 Büyük Siyasi Partinin İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan Adaylarının Yürüttüğü Seçim Kampanyalarında Yeni Medyanın Rolü, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Ve Tasarım Ana Sanat Dalı İletişim Sanatları Ve Tasarım Sanat Dalı, sayfa: 63

çim sürecinin en önemli stratejilerinden biri diyebiliriz.

3.2. Seçmenin Seyirci Değil Oyuncu Yapılması

Güçlü, aktif ve hızlı hareket eden ekiplerin önemi tartışılmazdır. Ancak, günümüz dünyasında herkese ulaşmayı sadece fiziksel olarak veya kendi ekibiyle sınırlı tutmak, hem maddi olarak hem de zaman olarak olumsuz sonuçlar doğurabilir.

Genel olarak seçim çalışmaları, politikayla yakından ilgilenen, çeşitli beklentileri olan veya adayın yakın çevresiyle yürütülmektedir. Ancak başarılı adaylar bu sürece, kendisine oy verme potansiyeli bulunan seçmenleri, bir sorunla ilgili tarafları, yaşanması muhtemel bazı tehditlerle ilgili çözüm bekleyenleri de katabilmelidir.

Örneğin, okul sorunu olan bir mahallede, okul yapımına destek olunacağı veya bu sorunun çözüleceğine yönelik somut, inandırıcı bir proje, sosyal medyada etiketlenerek, soruna yönelik çözüm arayanları bir araya getirebilecektir. Dolayısıyla, oy versin ya da vermesin, bu tür stratejiler adayın virüs gibi yayılan tanıtımını da yapabilecektir.

Buna benzer örnekler aşağıda verilmiştir:

#tanerbaskanladerekirliligineson (twitter etiketi)

#coptenelektriktanerbaskanmumkunolacak (facebook etiketi)

Seçmenin duygularına dokunan, seçmen açısından anlamlı olan veya seçmenin sorun ettiği bir konuda üretilen bir proje, sunulması planlanan bir hizmet, internette yaygınlaştırılarak, seçmenin

ikna edilmesi, ikna olan seçmenin bunu paylaşması ve ulaşılması zor olan seçmene de bu yolla ulaşılması mümkündür.

3.3. İnternetin ve Sosyal Medyanın Etkin Kullanılması

Teknolojik gelişmeler, alışkanlıklarımızdan, zamanımızı alan uğraşılardan, önemsedığımız haber kaynaklarından, tercihlerimize kadar oldukça fazla alanı doğrudan etkilemiştir. Dönemsel gelişmelerle uyumlu seçim çalışmaları da her zaman ciddi bir fark yaratmaktadır. Örneğin;

1953–1961 yılları arasında Amerika'nın 34. Başkanı olarak görev yapan Dwight D. Eisenhower'ın radyoyu etkin bir şekilde kullanarak seçim kazanmış ilk başkan olmuştur.

1961–1963 yılları arasında Amerika'nın 35. Başkanı olarak görev almış ve 22 Kasım 1963 yılında suikast sonucu hayatını kaybetmiş olan John F. Kennedy'nin ise televizyonu etkin bir şekilde kullanarak başkanlık seçimlerini kazanan ilk başkan olduğu bilinmektedir.

2008 yılında ilk kez başkan olarak seçilen ve 2012 yılındaki seçimleri de kazanarak halen Amerika'ya başkanlık yapan 44. Başkan Barack Obama'ya da dijital medyayı çok iyi şekilde lehine kullanması, interneti de arkasına alarak sosyal medyayı adeta kontrolü altına alması ve seçim stratejilerini çok iyi şekilde buna yönelik geliştirmesi sonucunda Obama'ya internet ortamı aracılığıyla seçim kazanmış ilk başkan olma sıfatı verilmiştir³.

“Sosyal Medya, politik eylemlerin sebeplerinden biri değildir buna karşın top-

³ Burak Doğu, Burak Özçetin, Günseli Bayraktutan, Mutlu Binark, Tuğrul Çomu, Aslı Telli Aydemir, Gözde İslamoğlu, Siyasetin Yeni Hali: Vaka-i Sosyal Medya, Kalkedon Yayıncılık, 2014, s.42- 49.

lumlar politik eylemlerde sosyal medyayı bir örgütlenme ve iletişim platformu olarak kullanmaktadırlar. Birbirinden çok farklı toplumlarda meydana gelen “Wall Street” işgali, Londra isyanları ve Arap İsyancıları gibi politik eylemlerde sosyal medya insanları örgütlemek, daha fazla kişiye ulaşmak ve iletişimi sağlamak için kullanılmıştır. “Arap Baharı” Kuzey Afrika ve Ortadoğu yu etkisi altına alırken, “İşgal Et” eylemleri Amerika Birleşik Devletlerinde başlamış sonradan küresel çapta bir eyleme dönüşmüştür. Kültür, inanç, yönetim şekli, ekonomik düzeyi birbirinden tamamen farklı olan toplumlarda bile sosyal medyanın politik eylemler bakımından aynı doğrultuda kullanılması sosyal medyanın evrensel kimliğini gözler önüne sermektedir”.⁴

Ayrıca, tanıtım amaçlı reklam verilmesi, sayfa veya gruplara ulaşılması, bir sorunla ilgili oluşumlarda adayın kendini ifade etmesi de internet ortamında yapılabilecek anlamlı çalışmalar olarak görülebilir.

3.4. Sosyal Sorumluluk Konusunda Gündem Belirleme ve Oluşturma Stratejisi

Yapılan araştırmalara göre, “sosyal sorumluluk proje ve vaatleri”, “partinin ideolojik fikri”, “projelerin gerçekçi ve ulaşılabilir olması” seçmen tercihinde önemli unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır⁵.

4 Cihan Çıldan, Mustafa Ertemiz , Evren Küçük , H. Kaan Tunuçin, Duygu Albayrak, Sosyal Medyanın Politik Katılım ve Hareketlerdeki Rolü ; <https://ab.org.tr/ab12/bildir/205.pdf> (Erişim Tarihi: 27.09.2023)

5 Mihrican KESKİN, “Belediye ve Yerel Seçim Çalışmalarında Halkla İlişkiler Ekseninde Gerçekleştirilen Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerinin Seçmenin Davranışına Etkisi (Atakum İlçesi Örneği)”, Avrasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Halkla İlişkiler ve İletişim Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon 2017

Örneğin, “Oy verme davranışınızda sosyal sorumluluk projeleri ne kadar etkilidir?” sorusuna verilen cevaplar katılımcılar tarafından “%52,6” sı olumlu, “%25,5”i, oy verme davranışında az etkili olduğunu, “%21,9” u ise oy davranışını etkilemediği şeklinde yanıtlamıştır⁶. Bununla birlikte, oy verme davranışında, partinin ideolojik fikrinden sonra en çok etkili olan etken “sosyal sorumluluk projeleri” olarak karşımıza çıkmaktadır⁷.

Sosyal sorumluluk, kurumların içinde yaşadıkları coğrafyadaki toplumun refahını korumaya, gelişimini sağlamaya yönelik gösterdiği bir süreç olarak tanımlanmaktadır⁸. Dolayısıyla, kentle (eğitim, kültür vb. alanlarda) veya çevreyle ilgili projeler kadar, sağlıkla, kadınla, çocuklarla, engellilerle ilgili sosyal sorumluluk projeleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Belediyeler ise sosyal sorumluluk projelerini hayata geçirmek konusunda, hem mevzuat olarak görevlendirilmiş hem de sürekli bu yönde gelişen ve çeşitlenen ihtiyaçların odağında olmaları nedeniyle, sosyal yardım ve sosyal hizmet konularında uzmanlaşmışlardır.

Yerleşim yerinin özelliğine, sorunlarına veya ihtiyaçlarına göre şekillenen sosyal sorumluluk talepleri, iyi analiz edilerek, iyi bir sunumla gündem yaratılması, seçmen nezdinde olumlu etkileri olacağı açıktır.

Sosyal sorumluluk projeleri, kurumsal itibarı doğrudan etkilediği için adayın seçilme ihtimalini de arttırmaktadır. Bu tür projelerin, yerleşim yerinin kimliğine

6 Mihrican KESKİN, a.g.e., sayfa:77

7 Mihrican KESKİN, a.g.e., sayfa:81

8 Güzin Ilıcak Aydınalp, 2013, Halkla İlişkiler Ekseninde Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Nobel Yayın, 1.Basım , Ankara, sayfa:5

uygun olması, inandırıcı, tutarlı, geçerli ve ulaşılabilir olması önemsenmekle birlikte, bir sosyal sorumluluk projesinin, parti ideolojisiyle uyumlu olmasının önemsenmediği yönünde araştırma sonuçları bulunmaktadır⁹. Dolayısıyla, parti temel ilkelerinde yer almasa bile yerleşim yerinin özelliğine uygun sosyal sorumluluk proje önerileri, seçimde olumlu etki yarattığını düşünmekteyim.

Yerleşim yerinin ihtiyaçlarına uygun, kurum mali yapısı ve bütçe olanakları çerçevesinde, mevzuatın izin verdiği, mevcut personel kapasitesiyle uygulanabilir sosyal hizmet projelerine ilişkin vaatlerin seçim sürecinde başarı getireceğini düşünmekteyim.

Belediyeler tarafından oldukça fazla sosyal sorumluluk projesi/hizmeti sunulabilir;

□ Engellilerin günlük yaşantılarını kolaylaştıran akıllı cep telefon uygulamalarının geliştirilmesi, geliştirilmesine yönelik destek verilmesi

□ Kadına, çocuğa veya hayvana şiddet konularında, duyarlılık ve eylemlilik yönünde çalışmalar yapılması

□ İklim değişikliği konusunda, belediyede israfın önlenmesi, belediyenin karbon ayak izinin azaltılması, çevre dostu etkinliklerin arttırılması, zenginleştirilmesi veya yaygınlaştırılması

□ Eğitimde kalitenin ve eğitim olanaklarının arttırılmasına yönelik yapıcı çözümler üretilmesi

□ Artan göç veya mülteci sorunlarına yönelik uygulanabilir çözüm önerileri sunulması

9 Mihrican KESKİN, a.g.e., sayfa:81

3.5. Seçim Çalışmalarının, Uzman ve Profesyonel Ekiple Yürütülmesi

1950’li yıllarla beraber önce ABD’de ortaya çıkan sonra da Avrupa’ya geçen teknik uzmanlığın çok önemli olduğu siyasi süreç “New Politics” olarak adlandırılmıştır. New Politics olarak adlandırılan bu yeni politik sürecin özelliklerini arasında ise:

□ Seçim kampanyalarının kitle iletişim araçları (televizyon) üzerinden yürütülmeye ve kazanılmaya başlanması,

□ Kitle iletişim araçları ile iletilen adayın imajının seçim davranışlarında belirleyici olması,

□ Kamuoyu araştırma sonuçlarının parti içi ve partiler arası rekabette önemli hale gelmesi

□ Üniversite ile işbirliği sonucu bilim insanlarının siyasal kampanyalarda başvurulan uzmana dönüşmeleri, sayılabilir¹⁰.

Tüm bu gelişmeler, seçim sürecinin, uzman/profesyonel desteğiyle yürütülmesini de gerekli kılmıştır. Seçim sürecinde görev alan ekibin tamamı ile yapılacak faaliyetlerin planlanmasından, adayın halkla ilişkilerine kadar alınabilecek oldukça farklı ve fazla sayıda danışmanlık alanları bulunmaktadır.

Ancak, seçim bütçesinin kapasitesi, yerleşim yerinin özellikleri ve gereksiz danışmanlıklarla kargaşaya neden olma ihtimalleri, bu konunun dikkatlice ele alınması gerekliliğini zorunlu kılmaktadır.

10 Süleyman Şahan, Seçim Kampanyalarında Profesyonelleşme: Türkiye’de Seçim Kampanya Uzmanları Ve Lider Danışmanları, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Anabilim Dalı, Ankara, 2013, sayfa:29-30

Seçim süresince uzman/danışman desteği alınabilecek konu başlıklarına ilişkin önerilerimiz aşağıda sayılmıştır:

❑ Partinin ideolojisine göre oy verme oranı oranının yüksek olması nedeniyle, seçim çalışmasının değişik aşamalarında görev alanlara yönelik verilebilecek eğitim konularına ya da yapılabilecek etkin toplantı başlıklarına ilişkin önerilerim aşağıda yer almaktadır:

o Parti hakkında temel bilgiler, partinin temel politikaları ve ilkeleri,

o Aynı partiden örnek belediye uygulamaları veya başarı öyküleri,

o Seçim bildirgesinin temel başlıkları, adayın farklılıkları ve seçim bildirgesinde sunulanların, partinin temel politikalarıyla uyumunun vurgulanmasına yönelik örnekler,

o Halkla ilişkiler, çatışma yönetimi ve öfke kontrolü,

❑ İnternet ve sosyal medyanın önemi nedeniyle oluşturulacak bir sosyal medya ekibi aşağıdaki konularda danışmanlık yapabilir:

o İnternet ortamında konu başlığı açılması, etiket yapılması, bilgi kartlarının oluşturulması ve belirli aralıklarla durum güncellemelerinin yüklenmesi,

o Tepkileri, eleştirileri veya olumlu yaklaşımları yakalayabilmek için etkin ve bilinçli aramalar yapılabilmesi,

o Seçim bildirgesinden çarpıcı ve ilgi çekici tasarım oluşturulması ve bunlardan durum güncellemeleri yapılması,

❑ Adaya ve yakın ekibine yönelik alınabilecek bazı danışmanlık ve/veya eğitim konuları:

o Elde edilebiliyorsa mahalle bazında önceki seçim sonuçlarının analizi, değerlendirilmesi ve bu analizlerden stratejiler üretilmesi,

o Toplum karşısında konuşma, davranış kuralları, çatışma yönetimi ve öfke kontrolü eğitimleri,

o Belediyelerin görevlerine, yetkilerine ve sorumluluklarına temel bilgiler,

Seçim çalışmalarında görev alanların, aşağıdaki sorulara cevap verebilecek nitelikte olması için eğitim, toplantı vb. çalışmaların yapılması yararlı olacaktır:

❑ Üyelik : “Biz” kimiz? Kim “biz’e ait? Kim katılabilir?

❑ Eylemler: Biz ne yapıyoruz? Ne yapmayı planlıyoruz? Bizden beklenen nedir?

❑ Amaçlar: Bunu neden yapıyoruz? Neyi başarmak istiyoruz?

❑ Değerler/Kurallar: Değerlerimiz ve kurallarımız neler?

❑ İlişkiler: Düşmanlarımız ve dostlarımız kimler?

❑ Kaynaklar: Sahip olduğumuz ya da olmamız gereken kaynaklarımız nelerdir¹¹?

4. SONUÇ

Belediye seçimlerinde aday olanlara yönelik somut öneriler ile anlatmaya çalıştığımız, başarılı kampanya sürecini tartıştığımız bu çalışmada, özellikle internet ortamının önemine dikkat çekmek istedim.

11 Gülten UÇAN, “Televizyon Söylemlerinde Siyasal Düşünce Ve Eylem Biçimi Olarak Türkiye Solu’nun Temsili : 2009 Yerel Seçim Haberleri”, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo TV Ve Sinema Anabilim Dalı, s.184

Yapılan bazı araştırmalarda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

“7 Mayıs 2015 – 7 Haziran 2015 tarihleri arasında SÖZCÜ gazetesinde incelenen haberlerin % 32.6’sı basılı nüshasında yer alırken, % 67.4’ü sosyal medya hesaplarında yayımlanmıştır. YENİ AKİT gazetesinde incelenen haberlerin % 14.7’si basılı nüshasında yer alırken, yüzde 85.3’ü sosyal medya hesaplarında yayımlanmıştır.¹²”

Yukarıda yer verilen istatistik, farklı takipçi/okuyucu sayılarına sahip olsalar dahi sosyal medyayı etkin şekilde kullanarak, belirlenen seçim süreci içerisinde haber dağıtımında yeni iletim aracı olarak sosyal medya ortamlarını ağırlıklı olarak kullandıkları şeklinde değerlendirilmektedir. Dolayısıyla, seçim çalışmalarına ilişkin basın da haberlerini sosyal medyada daha etkin yürütülmektedir.

Diğer taraftan, seçim sürecinde sosyal medya paylaşımlarının etkin yapılması ve internetin kullanılması konusunda yapılan bir araştırmada ise aşağıda sonuçta varılmıştır:

“Değerleme sürecinde detayı görülen anket sonuçlarında da görüldüğü üzere tüm iletişim yollarını etkin şekilde kullanan, seçmeni sürece dahil eden, sosyal paylaşım sitelerini aktif şekilde kullanan ve en önemlisi de doğru propagandalar ile seçmenin güvenini kazanan AKP yirmi bir yıl iktidarda kalarak iletişim kanalları ve doğru iletişim teknikleriyle seçim sürecinin nasıl değiştirilebileceğini kanıtlamıştır.¹³”

12 Coşkun SAİTOĞLU, “Bir Haber İletim Mecrası Olarak Sosyal Medya: 2015 Genel Seçim Sürecinde Yayımlanan Haberlerin Geleneksel Medya Ve Sosyal Medya Karşılaştırması” Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Genel Gazetecilik Anabilim Dalı,

13 Ediv Candaş MELEK, a.g.e., s:125

Tüm bu araştırmalar sonucunda özellikle internet ortamında yapılacak seçim çalışmalarına yönelik aşağıdaki önerilerde bulunmanın yararlı olacağını düşünmekteyim:

❑ Seçim sürecinde görev alan ekibin ve adayın iletişim alanındaki değişimi yakalayabilmesi oldukça önemli hale geldiğinden, bireysel değil kurumsal ve profesyonel ekiplerle hareket edilmeli

❑ Sahte hesaplardan yapılan bilgi kirliliğinin veya yanıltıcı bilginin yaygınlaştırılması engellenmeli, bu yöndeki faaliyetler ve gelişmeler için etkin izleme mekanizmaları kurulmalı

❑ Partiler sosyal medyada yer alırken hem parti hem de lider hesabıyla kendisini konumlandırmalıdır. Sadece parti ya da sadece lider hesabının açılması yeterli değildir. Her iki hesapta birbirini tamamlayıcı ve bütünleyici bir şekilde hareket etmelidir. Liderin kendi hesabı üzerinden yaptığı paylaşımlar parti hesabı üzerinden desteklenmelidir. Ayrıca partilerin sosyal medya kullanımı parti genel merkezi veya lider ile sınırlı kalmamalıdır. Partinin en üst kademesinden en alt kademesine kadar tüm parti çalışanlarının sosyal medyada yer alması ve sosyal medyadaki gündemi takip etmesi gerekir. Sosyal medyada paylaşım yapacak olan parti çalışanlarının da dikkatli olması gerekir. Parti çalışanlarının söylemlerinin genel olarak parti veya liderin söylemleriyle zıt düşmemesi aksine benzer yönde ve destekleyici olmalıdır. Gençlik kollarından il ve ilçe teşkilatlarına, genel merkezden parti liderine kadar tüm ekibin tek bir dil konuşuyor olması ve deyim yerindeyse tek bir bedende bütünleşmesi gerekir. Ayrıca partinin tüm

kademeleri, parti genel merkezi ve liderin kullandığı dil ve üslupta büyük önem arz etmektedir. Hedef kitleyle paylaşılan mesajlar kesinlikle sade ve anlaşılır bir dil aracılığıyla ifade edilmelidir¹⁴.

□ Partilerin sosyal medyada iletişim kurarken dikkat etmesi gereken hususlardan birisi de hem parti teşkilatlarının hem de parti liderinin sosyal medyadaki hesaplarını aynı anda ve benzer aralıklarla güncelliyor olmasıdır. Çünkü farklı sosyal medya araçlarında farklı hedef kitlelerle iletişim halinde olunabilir. Bu bağlamda sosyal medyadaki

hesapların aynı anda güncellenmesi gerekir. Belirli aralıklarla güncellenen sosyal medya hesapları hedef kitleyle olan iletişimi canlı ve sıcak tutarken partinin sosyal medyadaki iletişimine de süreklilik kazandırır¹⁵.

□ Sürekli ölçme ve değerlendirme çalışmaları yapılarak, kullanıcı sayısının artması veya azalması incelenmeli, paylaşımlara yapılan etkileşimler analiz edilmeli, ilgi çekenlerin ön plana çıkarılması, benimsenmeyen projelerin yeniden gözden geçirilmesi sağlanmalı

14 Özgü ALTINBAŞ, a.ge., s.93

15 Özgü ALTINBAŞ, a.ge., s.93



BELEDİYE ŞİRKETLERİNDE İHALELERDE YASAKLILIK KARARINI VERECEK MAKAM NETLEŞTİ

Avukat Necati TORUN *

ANAHTAR KELİMELER:

İhale, Belediye, Şirket, Yasaklılık, Makam

1. GİRİŞ:

Kamu ihaleleri alım satım kiralama olarak çeşitlenmekle birlikte ülkemizde her daim ilgi çekici bir alan olagelmıştır.

Genel olarak istekliler ihale ilanı ve beraberinde verilen dokümana bağlı olarak tekliflerini sunmakta, ihale günü ve saatinde en uygun teklifi veren istekli ihale komisyon kararı ile belirlenmekte; böylece ihalenin yüklenicisi ilan edilmekte ve sonuç olarak yüklenici ile idare arasında bir sözleşme imzalanmaktadır.

Kamu alımlarına ilişkin ihalelere katılmak isteyen firmaların uymaları gereken kurallar, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda yer almaktadır. Bu Kanunda yer alan kurallardan bir tanesi de cezai yaptırım olan ihalelerden yasaklanmanın hangi hallerde ve ne kadar süreyle uygulanacağı ve ihalelere yasaklı olan kişilerinde ihalelere katılamayacağına dair düzenlemelerdir.

Belediye şirketleri her ne kadar özel hukuk tüzel kişisi olsa da sermayelerinin mahalli idareler tarafından sağlandığı

için 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerine tabidir. 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu çerçevesinde belediye şirketleri tarafından istekli firmalara ve yüklenici firmalara verilen yasaklılık kararını verecek makamın kim olduğu uzun yıllar neticesinde geçmiş günlerde netleşmiş olup makalemizin konusunu teşkil edecektir.

2. BELEDİYE ŞİRKETLERİ KAMU İHALE KANUNU İLİŞKİSİ VE 4734 SAYILI KANUNDA YASAKLILIK DÜZENLEMESİ

Konuya ilişkin Kamu İhale Kurumu'nun web sayfasında ilan edilen düzenleyici Kamu İhale Kurulu Kararına geçmeden önce belediye şirketlerinin 4734 sayılı Kanundaki yerinden bahsetmek faydalı olacaktır.

2.1. Belediye Şirketleri Kamu İhale Kanunu'na Tabi Midir?

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 1'nci maddesinde Kanunun amacı, kamu hukukuna tâbi olan veya kamunun denetimi altında bulunan veyahut kamu kaynağı kullanan kamu kurum ve kuru-

* Avukat- İhale Hukuku Uzmanı

luşlarının yapacakları ihalelerde uygulanacak esas ve usulleri belirlemek olduğu vurgulanmıştır.

4734 sayılı Kanun'un Kapsam başlıklı 2'nci maddesinde;

a) Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idareler, il özel idareleri ve belediyeler ile bunlara bağlı; döner sermayeli kuruluşlar, birlikler (mesleki kuruluş şeklinde faaliyet gösterenler ile bunların üst kuruluşları hariç), tüzel kişiler,

düzenlemesi yanında

d) (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilenlerin doğrudan veya dolaylı olarak birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlasına sahip buldukları her çeşit kuruluş, müessese, birlik, işletme ve şirketler.

Hükmüne yer verilmiştir.

Böylece belediyeler tarafından doğrudan veya dolaylı olarak birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlasına sahip buldukları şirketler olan belediye şirketlerinin 4734 sayılı Kanun kapsamında olduğu ifade edilebilir.

2.2. 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu Çerçevesinde İhalelerden Yasaklanma

Kamu ihalelerinden yasaklanma istekli firmalar açısından ağır bir yaptırım olmakla beraber ihaleye katılan diğer şirketlerin hukuki haklarının korunması açısından da ehemmiyet arz etmektedir.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun "Yasak fiil ve davranışlar" başlıklı 17'nci maddesinde yer alan "İhalelerde aşağıda belirtilen fiil veya davranışlarda bulunmak yasaktır:

a) Hile, vaat, tehdit, nüfuz kullanma, çıkar sağlama, anlaşma, irtikap, rüşvet

suretiyle veya başka yollarla ihaleye ilişkin işlemlere fesat karıştırmak veya buna teşebbüs etmek.

b) İsteklileri tereddüde düşürmek, katılımı engellemek, isteklilere anlaşma teklifinde bulunmak veya teşvik etmek, rekabeti veya ihale kararını etkileyecek davranışlarda bulunmak.

c) Sahte belge veya sahte teminat düzenlemek, kullanmak veya bunlara teşebbüs etmek.

d) Alternatif teklif verebilme halleri dışında, ihalelerde bir istekli tarafından kendisi veya başkaları adına doğrudan veya dolaylı olarak, asaleten ya da vekâleten birden fazla teklif vermek.

e) 11 inci maddeye göre ihaleye katılmayacağı belirtildiği halde ihaleye katılmak. Bu yasak fiil veya davranışlarda bulunanlar hakkında bu Kanunun Dördüncü Kısmında belirtilen hükümler uygulanır." Hükmü kamu ihalelerinde istekli firmaların yasaklanmasını gerektiren hallerin sıralandığı ve düzenlendiği temel hukuki düzenlemedir.

Aynı Kanun'un "İhalelere katılmaktan yasaklama" başlıklı 58'inci maddesinde de yasaklamayı gerektiren hallerin tespiti durumunda istekliler için uygulanacak yaptırımın süresi ve temel yasaklanmaya yönelik usul kuralları düzenlenmektedir. İlgili Kanun düzenlemesinde;

"Madde 58- 17 nci maddede belirtilen fiil veya davranışlarda buldukları tespit edilenler hakkında fiil veya davranışlarının özelliğine göre, bir yıldan az olmamak üzere iki yıla kadar, üzerine ihale yapıldığı halde mücbir sebep halleri dışında usulüne göre sözleşme yapmayanlar hakkında ise altı aydan az olmamak üzere bir yıla

kadar, 2 nci ve 3 üncü maddeler ile istisna edilenler dahil bütün kamu kurum ve kuruluşlarının ihalelerine katılmaktan yasaklama kararı verilir. Katılma yasakları, ihaleyi yapan bakanlık veya ilgili veya bağlı bulunulan bakanlık, herhangi bir bakanlığın ilgili veya bağlı kuruluşu sayılmayan idarelerde bu idarelerin ihale yetkilileri, il özel idareleri ve bunlara bağlı birlik, müessese ve işletmelerde İçişleri Bakanlığı; belediyeler ve bunlara bağlı birlik, müessese ve işletmelerde ise Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından verilir.

Haklarında yasaklama kararı verilen tüzel kişilerin şahıs şirketi olması halinde şirket ortaklarının tamamı hakkında, sermaye şirketi olması halinde ise sermayesinin yarısından fazlasına sahip olan gerçek veya tüzel kişi ortaklar hakkında birinci fıkra hükmüne göre yasaklama kararı verilir. Haklarında yasaklama kararı verilenlerin gerçek veya tüzel kişi olması durumuna göre; ayrıca bir şahıs şirketinde ortak olmaları halinde bu şahıs şirketi hakkında da, sermaye şirketinde ortak olmaları halinde ise sermayesinin yarısından fazlasına sahip olmaları kaydıyla bu sermaye şirketi hakkında da aynı şekilde yasaklama kararı verilir. ...”

Düzenlemesi yer almaktadır.

Tüm bu maddelerin değerlendirilmesinden 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 17'nci maddesinde fiil ve davranışlarda bulunanların aynı Kanun'un 58'nci maddesindeki usul ve esaslar doğrultusunda yasaklanacağı ortaya çıkmaktadır.

Görülebileceği üzere Kanun'un 58'nci maddesinde belediyeler ve bunlara bağlı birlik, müessese ve işletmelerde ihalelerden yasaklanma kararının Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından verileceği

belirtilmiş ancak belediye şirketlerinde bu kararı alacak makam açıkça belirtilmemiştir.

3. BELEDİYE ŞİRKETLERİNDE YASAKLAMA KARARINI VERECEK MAKAMIN NETLEŞMESİ SÜRECİ

Belediye şirketlerinde yasaklılık kararını verecek olan makamın kim olduğuna dair süreç uzun yıllardır tartışılmaktadır.

3.1. Kamu İhale Kurulu'nun 2011 Yılındaki Kararı

Belediyelerin iştiraki olan ve 4734 sayılı Kanuna tabi olan belediye şirketleri tarafından gerçekleştirilen ihalelerde yasaklama kararının kimin tarafından verilmesi gerektiğine ilişkin Kamu İhale Kurulunun 26/9/2011 tarihli ve 2011/DK.D-173 sayılı kararında;

5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu ile 5393 sayılı Belediye Kanununda belediye bağlı kuruluşunun tanımı yer almamakla birlikte, 3046 sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanununun “Bakanlık bağlı kuruluşları” başlıklı 10 uncu maddesinde bağlı kuruluşun “bakanlığın hizmet ve görev alanına giren ana hizmetleri yürütmek üzere, bakanlığa bağlı olarak özel kanunla kurulan, genel bütçe içinde ayrı bütçeli ve-ya katma bütçeli veya özel bütçeli kuruluşlar” şeklinde tanımlandığı göz önüne alındığında, söz konusu tanımın kıyasen uygulanmasından belediyenin iştiraki olan şirketlerin belediyenin bağlı kuruluşu olmadığı, ayrıca 5216 ve 5393 sayılı Kanunların çeşitli maddelerinde “belediyeler, bağlı kuruluşları ve belediye şirketleri” olarak ifade edilmek suretiyle belediye bağlı kuruluşu ile belediye şirketlerinin farklı yapıları ifade ettiği, dolayısıyla 4734 sayılı Kanunun 58

inci maddenin gerekçesinde yer alan “yerel yönetimler ve bağlı kuruluşları” ifadesinin belediyenin iştiraki olan şirketleri kapsamadığı değerlendirilmektedir.

Yukarıda aktarılan mevzuat hükümleri ve aktarılan hukuki durum çerçevesinde belediyenin iştiraki olan ve 4734 sayılı Kanuna tabi olan belediye şirketleri tarafından gerçekleştirilen ihalelerde yasaklama kararının verilmesi hususunda İçişleri Bakanlığının görev ve yetkisinin bulunmadığına,

Sözü edilen şirketler tarafından gerçekleştirilen ihalelerde yasaklama kararının hangi makam tarafından verileceği konusunda ise; 4734 sayılı 58 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Katılma yasakları, ... herhangi bir bakanlığın ilgili veya bağlı kuruluşu sayılmayan idarelerde bu idarelerin ihale yetkilileri” tarafından verileceği hükmü yer aldığından, belediyelerin iştiraki olan ve 4734 sayılı Kanuna tabi olan şirketler tarafından gerçekleştirilen ihalelerde, Kanunda sayılan yasak fiil veya davranışlarda buldukları tespit edilen gerçek veya tüzel kişiler ile birlikte 58 inci maddesinin ikinci fıkrasında sayılan ortakları veya ortaklıkları hakkında, ihalelere katılmaktan yasaklama kararının belediyenin iştiraki olan şirketin ihale yetkilisi tarafından verilmesi gerektiğine,”

İfadeleri yer almakta olup belediye şirketlerinin belediyelerin bağlı kuruluşu olmadığı gerekçesi ile ihalelere katılmaktan yasaklama kararının belediyenin iştiraki olan şirketin ihale yetkilisi tarafından verilmesi gerektiğine karar verildiği görülmektedir.

3.2. Konuya İlişkin Farklı Bakış Açısı: Danıştay Kararı

Görüleceği üzere Kamu İhale Kurulu

tarafından belediye şirketlerinde ihalelerden yasaklanma kararlarının bakanlık tarafından değil ihale yetkilileri tarafından verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Yasaklılık kararları idari Yargı'nın konusu olup yasaklanma kararının yayınlanmasından itibaren idari yargıda dava açılabilir. Nitekim açılan davaların sonucunda yıllar içerisinde Kamu İhale Kurulu'nun almış olduğu karara muhalif kararlar alınmıştır.

Danıştay 13'üncü Dairesi'nin 2016/1112 Esas, 2021/4201 Karar sayılı kararında ihale yetkilisi tarafından verilmiş bulunan yasaklılık kararının aşağıdaki gerekçe ile Bakanlık tarafından verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

“Davalının, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 26. maddesi uyarınca İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın iştiraki olan bir sermaye şirketi olduğu, Kanun koyucunun ihaleden yasaklama kararlarının ülke çapında uygulanacak nitelikte işlemler olduğu bu işlemi tesis etme yetkisinin belediyelere dahi verilmemiş olduğu dikkate alındığında, ihaleye katılmaktan yasaklama kararının işlem tarihinde Bakanlık tarafından verilmesi gerektiğinden, davalı tarafından tesis edilen ihalelere katılmaktan yasaklama işleminde yetki yönünden hukuka uygunluk bulunmadığı sonucuna varılmıştır.”

3.3. Kamu İhale Kurulu'nun 22 Ağustos 2023 Tarihli Duyurusunda Belirtilen Karar

Kamu İhale Kurumu'nun web sayfasında 22 Ağustos 2023 tarihinde “Kamu İhale Kanunu'na Tabi Olan Belediye Şirketleri Tarafından Gerçekleştirilen İhaleler Bakımından İhale Sürecinde Veya Sözleş-

me Uygulama Aşamasında Yasaklamayı Gerektiren Durumların Ortaya Çıkması Halinde Yasaklılık Kararı Verme Yetkisinin Belirlemesi” Hususunda Alınan 16.08.2023 Tarihli ve 2023/DK.D-209 Sayılı Kurul Kararı” başlıklı duyurusu yayımlanmıştır.

Söz konusu kararda aşağıdaki ifadeler yer almaktadır;

“Kamu İhale Kurulu’nun 26.09.2011 tarihli ve 2011/DK.D-173 sayılı kararında, “...belediyelerin iştiraki olan ve 4734 sayılı Kanuna tabi olan şirketler tarafından gerçekleştirilen ihalelerde, Kanunda sayılan yasak fiil veya davranışlarda buldukları tespit edilen gerçek veya tüzel kişiler ile birlikte 58 inci maddesinin ikinci fıkrasında sayılan ortakları veya ortaklıkları hakkında, ihalelere katılmaktan yasaklama kararının belediyenin iştiraki olan şirketin ihale yetkilisi tarafından verilmesi gerektiğine,” karar verilmiştir.

Ancak idari yargı mercileri tarafından, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tabi olan belediye şirketleri tarafından gerçekleştirilen ihaleler bakımından gerek ihale sürecinde gereksözleşme uygulaması aşamasında yasaklamayı gerektiren durumların ortaya çıkması halinde, yasaklama kararının Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından verilmesi gerektiği yönünde kararlar verilmektedir.

Bu çerçevede, anılan şirketler bakımından ihalelere katılmaktan yasaklama kararını verecek yetkili idarenin belirlenmesinde tereddütlerin giderilerek uygulama birliğinin sağlanması amacıyla;

1) 26.09.2011 tarihli ve 2011/DK.D-173 sayılı Kurul Kararının iptal edilmesine,

2)4734 sayılı Kanuna tabi olan belediye şirketleri tarafından gerçekleştirilen ihaleler bakımından gerek ihale sürecinde gerek sözleşme uygulaması aşamasında yasaklamayı gerektiren durumların ortaya çıkması halinde yasaklama kararının Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından verilmesi gerektiğine,

Oybirliği ile karar verilmiştir.”

Görüleceği üzere Kamu İhale Kurulu, açılan davalar sonucunda eski içtihadından vazgeçmiş ve belediye şirketleri tarafından gerçekleştirilen ihaleler bakımından gerek ihale sürecinde gerek sözleşme uygulaması aşamasında yasaklamayı gerektiren durumların ortaya çıkması halinde yasaklama kararının Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından verilmesi gerektiğine karar vermiştir.

4. SONUÇ

Belediye şirketleri, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu sürecinde olduğu gibi unutulmamış ve 2000’li yılların başında yürürlüğe giren 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında yer almıştır

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nun 17’nci maddesinde temel yasaklanma sebepleri ve 58’nci maddesinde ise yasaklanma kararını verecek olan makam ve yasaklanma süreleri belirtilmiştir. Kanun’un 58’nci maddesinde belediye şirketleri açısından ihalelerden yasaklanma kararını verilecek makam net olarak belirtilmemiştir. Bu nedenle belediye şirketlerince verilecek olan yasaklanma kararının hangi makam tarafından verileceği uzun yıllar tartışma konusu olmuştur.

Makalemizde yer verdiğimiz 2011

yılında Kamu İhale Kurulu tarafından verilen düzenleyici kurul kararında da; belediye şirketlerinin belediyelerin bağlı kuruluşu olmadığı gerekçesi ile ihalelere katılmaktan yasaklama kararının belediyenin iştiraki olan şirketin ihale yetkilisi tarafından verilmesi gerektiğine karar verildiği görülmektedir.

Ancak yıllar içerisinde belediye şirketleri tarafından verilmiş bulunan ihalelerden yasaklanma kararına karşı açılan davalarda farklı içtihatlar çıkmıştır. Makalemizde yer vermiş olduğumuz Danıştay Kararında ise ihaleden yasaklama kararlarının ülke çapında uygulanacak nitelikte işlemler olduğu bu işlemi tesis etme yetkisinin belediyelere dahi verilmemiş olduğu dikkate alındığında, ihaleye katılmaktan yasaklama kararının işlem tarihinde Bakanlık tarafından verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Son olarak geçtiğimiz ay içerisinde Kamu İhale Kurulu'nun web sayfasında

yayınlanan 16.08.2023 Tarihli ve 2023/DK.D-209 Sayılı Kararında da, açılan davalardan bahsedilmiş; 2011 yılında almış olduğu eski içtihadından vazgeçilmiş ve belediye şirketleri tarafından gerçekleştirilen ihaleler bakımından gerek ihale sürecinde gerek sözleşme uygulaması aşamasında yasaklamayı gerektiren durumların ortaya çıkması halinde yasaklama kararının Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından verilmesi gerektiğine karar verilmiştir.

KAYNAKÇA:

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, www.mevzuat.gov.tr

https://kik.gov.tr/Duyuru/572/%E2%80%9Ckamu_ihale_kanunu%E2%80%99na_tabi_olan_belediye_sirketleri_tarafindan_gerceklestirilen_ihaleler_bakimindan_ihale_surecinde_veya_sozlesme_uygulama%E2%80%A6.html



Mustafa YAVUZ *

MAHALLİ İDARE ŞİRKETLERİNCE TİCARİ DEFTERLERİN AÇILIŞ ONAYLARININ YAPTIRILMASI

1. GİRİŞ

Mahalli idareler, kendilerine verilen görev ve hizmet alanlarında ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre şirket kurabilmekte veya kurulu bulunan şirketlere ortak olabilmektedir. Anonim veya limited şirket şeklinde kurulan bu şirketler, mevzuatta öngörülen istisnai durumlar dışında diğer sermaye şirketleri gibi 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu¹ (TTK) hükümlerine göre faaliyet göstermektedir. Dolayısıyla, TTK'da yer alan usul ve kurallar mahalli idare şirketleri için de aynen geçerlidir. Bu kapsamda, mahalli idare şirketleri, TTK'nın 16. maddesi uyarınca tacir sıfatına sahi haizdir. Belirtilen durumun bir sonucu olarak mahalli idare şirketleri tacir olmanın hüküm ve sonuçlarına tabidir. Tacir olmanın hüküm ve sonuçlarından birisi de ticari defterleri tutma yükümlülüğüdür.

Mahalli idare şirketleri tarafından tutulması gereken ticari defterler; yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri, pay

defteri, yönetim kurulu karar defteri² ile genel kurul toplantı ve müzakere defteri'dir (TTK md. 64/3-4). Anılan defterlerde tacirlerin ticari işlemleriyle ticari işletmesinin iktisadi ve mali durumunu, borç ve alacak ilişkilerini ve her hesap dönemi içinde elde edilen neticeleri, TTK'ya göre açıkça görülebilir bir şekilde ortaya koyması; ayrıca işletme faaliyetlerinin oluşumu ve gelişmesinin ticari defterlerden izlenebilmesi gerekir.

Şirketler tarafından çift defter kullanımı şeklinde tezahür eden kötü niyetli uygulamaları engellemek ve ticari defterlere olan güveni devam ettirmek amacıyla TTK'da bu defterler için açılış ve kapanış onayları öngörülmüştür. Söz konusu Kanun uyarınca tacirler tarafından tutulan ve yukarıda isimlerine yer verilen ticari

2 Limited şirketlerde müdür veya müdürler kurulunun şirket yönetimi ile ilgili olarak aldığı kararlar genel kurul toplantı ve müzakere defterine kaydedilebileceği gibi ayrı bir müdürler kurulu karar defteri de tutulabilir. Müdürler kurulu karar defterinin tutulması halinde açılış ve kapanış onayları dâhil olmak üzere anonim şirketlerce tutulan yönetim kurulu karar defterine ilişkin hükümler uygulanır. Ayrı bir müdürler kurulu karar defteri tutulması halinde müdür veya müdürler kurulu kararları genel kurul toplantı ve müzakere defterine kaydedilemez (Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ md. 11/4).

1 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

* Gümrük ve Ticaret Uzmanı

defterlerin tamamı açılış onayına (tasdikine) tabidir. Bu kapsamda, adı geçen defterlerden fiziki ortamda tutulanların tamamı için kuruluş sırasında ve kullanılmaya başlanmadan önce açılış onayının yaptırılması zorunludur. Dolayısıyla, hesap dönemi takvim yılı olan mahalli idare şirketlerinin, 2024 yılında fiziki ortamda tutacakları ticari defterlerin açılış onaylarını bu yılın Aralık ayı sonuna kadar notere yaptırmaları gerekmektedir.

İşte bu çalışmada, mahalli idare şirketlerince 2024 yılında kullanılacak ticari defterlerin açılış onaylarının yaptırılması hususu tüm yönleriyle incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

2. MAHALLİ İDARE ŞİRKETLERİNE AİT TİCARİ DEFTERLERİN AÇILIŞ ONAYI

2.1. Açılış Onayına Tabi Defterler

Mahalli idare şirketleri tarafından fiziki ortamda tutulan yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri, pay defteri, yönetim/müdürler kurulu karar defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defterinin açılış onaylarının kuruluş sırasında ve kullanmaya başlamadan önce, izleyen faaliyet dönemlerindeki açılış onaylarının ise defterlerin kullanılacağı faaliyet döneminin ilk ayından önceki ayın sonuna kadar yaptırılması zorunludur (TTK md. 64/3). Açılış onayı yapılmadan kullanılan bir defter, ticari defter niteliği ve değeri kazanmaz.

Mahalli idare şirketine ait pay defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defterinin, yeterli yapraklarının bulunması kaydıyla izleyen faaliyet dönemlerinde de açılış onayları yaptırılmadan kullanılması mümkündür. Bu halde, yevmiye defteri,

defteri kebir, envanter defteri ile yönetim kurulu/müdürler kurulu karar defterinin açılış onaylarının her hesap dönemi (faaliyet yılı) için yapılması şarttır.

Anonim ve limited şirket şeklinde kurulan mahalli idare şirketlerinin kuruluşunda, ticari defterlerin açılış onayları şirket merkezinin bulunduğu ticaret sicili müdürlüğü tarafından yapılır. Bu defterlerin izleyen faaliyet dönemlerindeki açılış onayları ise notere yaptırılır. Açılış onayının noter tarafından yapıldığı hallerde noter, ticaret sicili tasdiknamesini aramak zorundadır. Ticaret sicili tasdiknamesinin aslı ibraz edilmek kaydıyla bir örneği noterce saklanır. Ancak, kuruluş sırasında yaptırılacak ticari defterlere ilişkin açılış onaylarında ticaret sicili tasdiknamesi aranmaz.

2.2. Açılış Onayının Yaptırılma Zamanı

Ticari defterlerin izleyen faaliyet dönemindeki açılış onayları, bu defterlerin kullanılacağı faaliyet döneminin ilk ayından önceki ayın sonuna kadar yaptırılır. Mahalli idare şirketlerinin neredeyse tamamının faaliyet dönemi olarak takvim yılını (1 Ocak-31 Aralık) belirlediği dikkate alındığında, 2024 yılında kullanılacak ticari defterlerin açılış onayının en geç **31 Aralık 2023** tarihi mesai bitimine kadar yaptırılması gerekmektedir. Ancak söz konusu tarih, Pazar gününe ve dolayısıyla tatil gününe denk gelmektedir. 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun³ uyarınca, 1 Ocak 2024 Pazartesi (yılbaşı) günü de genel tatil günüdür. Dolayısıyla, 31 Ara-

³ 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun, 19.03.1981 tarihli ve 17284 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

lık 2023 ve 1 Ocak 2024 günleri noterler kapalı olacağından ticari defterlerin açılış onayı bu günlerde yaptırılamayacaktır. O halde, genel kurallar çerçevesinde, defterlerin açılış onayının yaptırılma süresi 2 Ocak 2024 Salı günü mesai saati sonuna kadar uzamış olmaktadır. Buna karşın, Hazine ve Maliye Bakanlığının izniyle özel hesap dönemi kullanan mahalli idare şirketlerinin (örneğin, 1 Ağustos-31 Temmuz gibi) ticari defterlerinin açılış onaylarını bu defterleri kullanılacakları hesap döneminden önce gelen son ay içerisinde yaptırmaları şarttır. Ayrıca onaya tabi defterlerin hesap dönemi içinde dolması nedeniyle veya başka sebeplerle yıl içinde yeni defter kullanmaya mecbur olan mahalli idare şirketleri, bu defterleri kullanmaya başlamadan önce de açılış onayı yaptırmak zorundadır.

Yeri gelmişken belirtmek gerekir ki, Ticari Defterlere İlişkin Tebliğin⁴ (Tebliğ) 16. maddesi gereğince, mahalli idare şirketlerince tutulan yönetim kurulu karar defteri, yevmiye defteri, defteri kebir ve envanter defteri, yeterli yaprakları bulunması halinde yeni hesap döneminin ilk ayı içerisinde onay yenilemek (ara tasdik yaptırılmak) suretiyle kullanılmaya devam edilebilir. Bu durumda, hesap dönemi takvim yılı olan mahalli idare şirketlerinde, 2023 yılında tutulan bahsi geçen defterlerin kullanılmayan yaprakları varsa, defterlerin kalan kısımları açılış onayı yaptırılmaksızın onay yenilemek suretiyle 2024 yılında da kullanılabilir. Onay yenileme işleminin ise 1 Ocak-31 Ocak 2024 tarihleri arasında ve her halükarda 31 Ocak 2024 Çarşamba günü mesai bitimine kadar notere yaptırılması gerekir.

4 Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ, 19.12.2012 tarihli ve 28502 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

İfade edelim ki, onay yenilemede defterlerin türü değiştirilemez. Kapanış onayına tabi olmayan defteri kebir ve envanter defterinde ise onay yenileme son kaydın yer aldığı sayfadan sonraki sayfaya yapılır. Onay yenileme işleminde defterlerin kalan sayfalarının tekrar mühürlenmesine ve sıra numarası verilmesine gerek yoktur.

2.3. Açılış Onayının Şekli

Noterler ile ticaret sicil müdürlüklerinin yapacağı açılış onayları defterin ilk sayfasına yazılır ve bu sayfada;

- Mahalli idare şirketinin unvanı,
- Mahalli idare şirketinin iletişim bilgileri (adres, telefon, e-posta adresi),
- Şirketin merkezi,
- MERSİS numarası,
- Mahalli idare şirketinin faaliyet konusu,
- Taahhüt edilen ve ödenen sermaye miktarı,
- Defterin türü,
- Defterin kaç sayfadan ibaret olduğu,
- Defterin kullanılacağı hesap dönemi,
- Onay tarihi ve numarası,
- Onayı yapan noterin resmi mühür ve imzası,
- Vergi dairesi ve vergi kimlik numarası,

yer alır (Tebliğ md. 14/1).

Açılış onayı kapsamında, ciltli defterlerin sayfalarının sıra numarasıyla teselsül ettiğine bakılarak, bu sayfalar teker

teker onay makamının resmi mührü ile mühürlenir. Diğer taraftan, müteharrik yapraklı yevmiye defteri kullanan mahalli idare şirketleri bir yıl içinde kullanacaklarını tahmin ettikleri sayıda yaprağı yukarıda belirtilen esaslara göre onaylatır. Onaylı yapraklar bittiği takdirde, yeni yapraklar kullanılmaya başlamadan önce onaylatılır. Bunların sayfa numaraları onaylı yaprakların sayfa numaralarını takiben teselsül ettirilir. Tasdik makamı, ilave yaprakların sayısını ilk onayın altına kaydeder ve bu kaydı usulüne göre onaylar (Tebliğ md. 14/2).

2.4. Elektronik Ortamda Oluşturulan Ticari Defterlerde Açılış Onayı

1 Sıra No.lu Elektronik Defter Genel Tebliği⁵ uyarınca, elektronik ortamda oluşturulan ticari defterler açılış ve kapanış onaylarına tabi değildir. Keza e-defter tutma sürecinde hesap döneminin ilk ayına ait beratın alınması açılış onayı, son ayına ait beratın alınması kapanış onayı, diğer aylara ait beratların alınması ise ilgili aylara ait defterlerin noter onayı yerine geçmektedir. Hali hazırda sadece yevmiye defteri ve defteri kebir, elektronik ortamda tutulabilmektedir.⁶ Bu durum dikkate alındığında, mahalli idare şirketlerinin söz konusu defterleri elektronik ortamda tutmaları halinde bu defterler için notere açılış onayı yaptırması gerekmektedir.

3. AÇILIŞ ONAYINI SÜRESİNDE YAPTIRMAMANIN SONUÇLARI

3.1. Mahalli İdare Şirketi Hakkında İdari Para Cezası Uygulanması

5 1 Sıra No.lu Elektronik Defter Genel Tebliği, 13.12.2011 tarihli ve 28141 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

6 <http://www.edefter.gov.tr/edefterhakkinda.html> (Erişim-18.10.2023).

TTK'nın 562/1-c maddesinde, "Anılan Kanunun 64. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca gerekli onayları yaptırmayanların 4.000 TL idari para cezasıyla cezalandırılacağı" hükmüne bağlanmıştır. Bu kapsamda, fiziki ortamda tutulan yevmiye defteri, defteri kebir ve envanter defteri ile pay defteri, yönetim/müdürler kurulu karar defteri ve genel kurul toplantı ve müzakere defterinin açılış onaylarını kuruluş sırasında ve kullanmaya başlamadan önce, izleyen faaliyet dönemlerindeki açılış onaylarını ise Aralık ayının sonuna kadar yaptırmayan mahalli idare şirketleri idari para cezasıyla tecziye olunur.

Öte yandan, mezkûr idari para cezası, 5326 sayılı Kabahatler Kanununun⁷ 17/7. maddesi⁸ uyarınca, her yıl tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanmaktadır. Bu çerçevede, gerekli onayları yaptırmayanlar hakkında öngörülen 4.000 TL'lik idari para cezası; 2021, 2022 ve 2023⁹ yıllarında sırasıyla 10.242 TL, 13.949 TL ve 31.096 TL olarak tatbik olunmaktadır. Diğer taraftan, TTK'da yer alan idari para cezalarının muhatabının kim olduğu anılan Kanunda düzenlenmemekle birlikte, Ticaret Bakanlığınca çıkarılan Ticari Def-

7 5326 sayılı Kabahatler Kanunu, 31.03.2005 tarihli ve 25772 sayılı mükerrer Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

8 Kabahatler Kanununun 17/7. maddesinde; "İdari para cezası her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 4.1.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanır. Bu suretle idari para cezasının hesabında bir Türk Lirasının küsuru dikkate alınmaz. Bu fıkra hükmü, nispi nitelikteki idari para cezaları açısından uygulanmaz." denilmektedir. Bu kapsamda, TTK'da yer alan idari para cezaları, Hazine ve Maliye Bakanlığınca her yıl için tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanmaktadır.

9 2023 yılı içinde uygulanan yeniden değerlendirme oranı, Hazine ve Maliye Bakanlığınca %122,93 olarak tespit ve ilan edilmiştir (Bkz: Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:542), 24.11.2022 tarihli ve 32023 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.).

terlere ilişkin Suç ve Kabahatlerin Tespiti, Raporlanması ve Yetkili Mercilere İletilmesi Hakkında Genelgede idari para cezasının, şirket tüzel kişiliği hakkında uygulanacağı öngörülmüştür. Dolayısıyla, bu idari para cezası, mahalli idare şirketlerinin yönetim organı üyeleri (anonim şirketlerde yönetim kurulu üyeleri, limited şirketlerde müdür/müdürler kurulu üyeleri) hakkında değil, doğrudan mahalli idare şirketi hakkında uygulanır ve ceza şirket kasasından ödenir. Ancak, idari para cezası mahalli idare şirket tarafından ödenmekle birlikte, şirketin bu cezadan dolayı yöneticilerine rücu etme hakkı saklıdır. Rücu kararı alma yetkisi ise şirketin genel kuruluna aittir.

TTK'nın 562/14. maddesinde, anılan Kanun kapsamındaki idari para cezalarının, aksine hüküm bulunmayan hallerde, mahallin en büyük mülki amiri tarafından verileceği hükme bağlanmıştır. Mahallin en büyük mülki amiri; illerde vali, ilçelerde ise kaymakamdır. Mahalli idare şirketi hakkında idari para cezası uygulayacak makam, şirket merkezinin bulunduğu yere göre belirlenir. Buna göre idari para cezası, mahalli idare şirketinin merkezi ilde ise valiler, ilçe sınırları içinde ise kaymakamlar tarafından verilir.

Ticari defterlerin açılış onaylarını yaptırmama şeklinde öngörülen kabahatin,¹⁰ idari yaptırım kararı verilinceye kadar birden çok işlenmesi halinde, idari para cezasının muhatabına bir idari para cezası verilir ve ilgili hükme göre verilecek ceza iki kat artırılır. Ancak, bu kabahatin işlenmesi suretiyle bir menfaat temin edilmesi veya zarara sebebiyet ve-

rilmesi halinde verilecek idari para cezasının miktarı bu menfaat veya zararın üç katından az olamaz (TTK md. 562/15). Söz konusu hükümde geçen “verilecek ceza iki kat artırılır” ibaresine bağlı olarak ağırlaştırılmış para cezası tutarının hesaplanması şu şekilde yapılır. Temel ceza miktarı üzerine bu cezanın iki katının karşılığı olan tutar eklenir. Örneğin; 2023 yılı ile ilgili para cezası hesaplanırken, temel ceza tutarı olan 31.096 TL'ye, temel cezanın iki katı olan 62.192 TL ilave edilir ve ağırlaştırılmış idari para cezasının tutarı 93.288 TL olarak bulunur. Bu çerçevede, mahalli idare şirketince aynı yıl içerisinde birden fazla ticari defterin açılış onayının ya da farklı yıllara ait ticari defterler için söz konusu onayın yapılmadığının tespiti halinde, mezkûr Kanunda öngörülen idari para cezası iki kat artırılarak tatbik olunur.

Diğer taraftan, gerekli onayları yaptırmadığı için hakkında idari para cezası uygulanan mahalli idare şirketleri, kararın kendilerine tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde sulh ceza hâkimliğine başvurabilir. Bu süre içinde başvurunun yapılmaması halinde idari para cezası kararı kesinleşir (Kabahatler Kanunu md. 27). Uygulanan idari para cezasının tutarı 3.000-TL ve üstünde olduğu için mahalli idare şirketleri, sulh ceza hâkiminin kararına karşı, kararı öğrendikleri günden itibaren 7 gün içinde itirazda bulunabilme hakkına sahiptir. İtiraz üzerine verilen karar ise kesindir. (5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu md. 268, Kabahatler Kanunu md. 28/10, 29).

Son olarak belirtelim ki, TTK'da yer alan kabahatlere ilişkin soruşturma za-

¹⁰ 5326 sayılı Kanunda kabahat, “kanunun karşılığında idari yaptırım uygulanmasını öngördüğü haksızlık” şeklinde tanımlanmıştır.

manaşımı süresi üç yıldır. Soruşturma zamanaşımının dolması halinde kabahatten dolayı mahalli idare şirketi hakkında idari para cezasına karar verilemez. Zamanaşımı süresi, kabahate ilişkin tanımdaki fiilin işlenmesiyle veya neticenin gerçekleşmesiyle işlemeye başlar. Kabahati oluşturan fiilin aynı zamanda suç oluşturması halinde ise suça ilişkin dava zamanaşımı hükümleri uygulanır. Yerine getirme zamanaşımı süresi de 4 yıldır. Yerine getirme zamanaşımının dolması halinde idari para cezasına ilişkin karar artık yerine getirilemez. Söz konusu zamanaşımı süresi, kararın kesinleşmesinin rastladığı takvim yılını takip eden takvim yılı başından itibaren işlemeye başlar (5326 sayılı Kanun md. 20-21).

3.2. Açılış veya Kapanış Onayları Bulunmayan Ticari Defter Kayıtlarının Mahalli İdare Şirketi Aleyhine Delil Olması

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun¹¹ (HMK) 222/4. maddesi, "Açılış veya kapanış onayları bulunmayan ve içerdiği kayıtlar birbirini doğrulamayan ticari defter kayıtları, sahibi aleyhine delil olur." hükmünü havidir. Bu hüküm gereğince açılış onayının yapılmaması halinde ilgili defterler, ticari davalarda mahalli idare şirketleri lehine değil, aleyhine delil olarak kabul edilmektedir. Eğer ki, ticari defterlerin açılış onayları, TTK'da öngörülen süreler içinde ve usulünce yaptırılmamışsa, bu defterler sahipleri lehine kanıt olma niteliğini kaybeder. Öyle ki, bu durumdaki defterlerdeki kayıtlar mahalli idare şirketinin lehine olsa da, ticari davalarda kanıt olarak dikkate alınmaz.

11 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 04.02.2011 tarihli ve 27836 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Bununla birlikte, defterlerden bazılarının onayı yaptırılmış, bazılarının yaptırılmamışsa, onayları süresi içinde ve usulüne uygun olarak yaptırılan defterler, mahalli idare şirketi lehine delil olabilir.

4. SONUÇ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu uyarınca mahalli idare şirketlerince fiziki ortamda tutulan yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri, pay defteri, yönetim kurulu karar defteri (limited şirket şeklinde kurulan mahalli idare şirketlerinde müdürler kurulu karar defteri) ile genel kurul toplantı ve müzakere defterinin açılış onaylarının her yıl yaptırılması zorunludur. Bu defterlerin açılış onayları kuruluş sırasında ticaret sicili müdürlüklerinde, izleyen faaliyet dönemlerinde ve kullanılmaya başlanmadan önce ise noter tarafından yapılır. Açılış onaylarının, defterlerin kullanılacağı faaliyet döneminin ilk ayından önceki ayın sonuna (31 Aralık mesai bitimine) kadar yaptırılması gerekmektedir.

Bunun yanında, pay defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defterinin yeterli yapraklarının bulunması kaydıyla izleyen faaliyet dönemlerinde de açılış onayı yaptırılmaksızın kullanılması mümkündür. Ayrıca, yönetim kurulu karar defteri, yevmiye defteri, envanter defteri ve defteri kebir yeterli yaprakları bulunması halinde yeni hesap döneminin ilk ayı içerisinde (hesap dönemi takvim yılı olan şirketlerde 31 Ocak 2024 Çarşamba günü mesai bitimine kadar) onay yenilemek suretiyle kullanılmaya devam edilebilir.

Ticari defterlere ilişkin TTK'da öngörülen açılış onayını yaptırmayan mahalli idare şirketleri, 2023 yılı için 31.096 TL



MAHALLİ İDARE ŞİRKETLERİNCE TİCARİ DEFTERLERİN AÇILIŞ ONAYLARININ YAPTIRILMASI

idari para cezasıyla cezalandırılır. Ancak, idari yaptırım kararı verilinceye kadar kabahatin birden çok işlenmesi halinde mahalli idare şirketine verilecek para cezası ceza iki kat artırılır ve 93.288 TL olarak uygulanır. Ayrıca, açılış onayı bulunmayan ticari defter kayıtları, ticari davalarda mahalli idare şirketi aleyhine delil olur.

Bu kapsamda, herhangi bir idari yaptırımla karşı karşıya kalınmaması ve ticari davalarda defterlerin şirket aleyhine delil olmaması için hesap dönemi takvim yılı (1 Ocak - 31 Aralık) olan mahalli idare şirketlerinin; 2024 yılında kullandıkları ticari defterlerin açılış onaylarını, hafta sonu tatili ve genel tatil gününü de (yılbaşını da) göz önünde bulundurarak en geç 2 Ocak 2024 Salı mesai bitimine tarihine kadar TTK'da öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde notere yaptırımları menfaatlerine olacaktır.

KAYNAKÇA

5326 sayılı Kabahatler Kanunu (31.03.2005 tarihli ve 25772 sayılı mükerrer R.G.).

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (04.02.2011 tarihli ve 27836 sayılı R.G.).

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı R.G.).

Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ (19.12.2012 tarihli ve 28502 sayılı R.G.).

Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:542) (24.11.2022 tarihli ve 32023 sayılı R.G.).

1 Sıra No.lu Elektronik Defter Genel Tebliği (13.12.2011 tarihli ve 28141 sayılı R.G.).

Ticaret Bakanlığı, Ticari Defterlere İlişkin Suç ve Kabahatlerin Tespiti, Raporlanması ve Yetkili Mercilere İletilmesi Hakkında Genelge

<http://www.edefer.gov.tr>



Salih ÇALAL *

GEÇ ÖDENEN KAMULAŞTIRMA BEDELİ İÇİN SADECE KANUNİ FAİZ Mİ ÖDENİR?

Öz

Kamu yararı gözetilerek şahsa ait taşınmazların belli bir proje amacına göre kamunun ortak kullanımını ihtiyacına hizmet verme amacıyla ilgili kanun hükümlerinin uygulanması işlemine kamulaştırma denir. Kamulaştırma bedelinin tespiti için açılan davanın mevzuatta belirtilen süre içerisinde sonuçlandırılmaması hâlinde, tespit edilen bedele kanuni faiz işletilmesinin yeterli olup olmayacağı hususu makalemiz içerisinde incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyet Hakkı, Kamulaştırma, Kamulaştırma Bedeli, Kanuni Faiz.

1. GİRİŞ

Anayasa başta olmak üzere, kanunlar ve diğer mevzuat kapsamında, mülkiyet hakkı konusunda özel mülkiyet esası benimsenmiştir. Bu temel ilke etrafında, vatandaşların mülkiyet hakkının dokunulmazlığı ve mutlaklığı kabul gören diğer ilkelerdir. Ancak, gayrimenkul niteliğindeki mülkiyet hakkına devletin müdahalesi tümüyle imkânsız değildir. Bazı hallerde, devlet, vatandaşların mülkiyet hakkına müdahale edebilmektedir.

Bu müdahalenin birçok türü olmakla beraber; en sık karşılaşılan müdahalelerin başında kamulaştırma işlemleri gelmektedir.

Taşınmazı kamulaştırılan kişilerin dava süresince geçen süre nedeniyle hak kaybına uğramaması ve taşınmazın bedelinin ilgisine kısa sürede ödenmesini sağlamak için kamulaştırma davalarının diğer davalara oranla daha hızlı bir şekilde karara bağlanması amacıyla söz konusu Kanun'un 10 uncu maddesinde özel

* Ticaret Başmüfettişi

hükümlere yer verilmiştir. Söz konusu özel hükümlerden biri, “Kamulaştırma bedelinin tespiti için açılan davanın dört ay içinde sonuçlandırılmaması hâlinde, tespit edilen bedele bu sürenin bitiminden itibaren kanuni faiz işletilir” ibaresidir.

2. KAMULAŞTIRMA İŞLEMLERİ

Kamulaştırma mülkiye hakkına ilişkindir. Mülkiyet hakkı, mutlak haklar arasında yer almaktadır. Mülkiyet hakkının malike verdiği yetkiler herkese karşı ileri sürülür ve korunur. Malik dışındaki kişiler yani devlet, idare, kamu kurum kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler, malike mülkiyet hakkı nedeniyle tanınan yetkilere saygı duymak, mülkiyet hakkına hukuka aykırı olarak el koymak veya el atmaktan, bunların kullanılmasını engellemekten kaçınmak zorundadırlar. Anayasa'nın 46 ncı maddesi ile 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 1 inci maddesine bakıldığında, sadece gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişilerine ait taşınmaz malların kamulaştırılabileceği anlaşılmaktadır.¹

Anayasanın 46 ncı maddesindeki “kamu yararı” kavramı, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 3 üncü maddesiyle somutlaştırılmış; idareye, kanunlarla yapmak yükümlülüğünde buldukları kamu hizmetlerinin veya teşebbüslerinin yürütülmesi için gerekli olan taşınmazları kamulaştırma yetkisi tanınmıştır.²

Kamulaştırmalarda, gayrimenkulün

Anayasa ile ilgili kanunda öngörülen esaslara göre tespit edilmiş bedelinin nakden ve peşin olarak koşulsuz ödenmesi gerekir. Gerçek karşılık, özel mülkiyete konu taşınmazın kamulaştırma sürecinde tespit edilmesi gereken adil, makul ve gerçek değeridir. Bu değer tespiti ile bedelin taşınmaz malikine ödenmesi süresince mülkiyet hakkının güvencesi devam etmelidir. Bu süreçteki değerlendirme faaliyetinin de gerçek karşılık ilkesine uygun düzenlenmesi gereklidir. Mülkiyet hakkının kamulaştırma işleminin değerlendirme boyutu açısından, gerçek karşılığın alınması hakkı olarak ifade edilmesi mümkündür. Gerçek karşılık hakkı denilerek ifade edilmek istenen anlam, kamulaştırılan taşınmaz malikinin bedele ilişkin tüm hukuksal güvencelerinin teminat altına alınmasıdır.³

2942 sayılı Kanun uyarınca kamulaştırmanın satın alma usulü ile yapılamaması halinde idare, topladığı bilgi ve belgelerle yaptırmış olduğu bedel tespiti ve bu husustaki diğer bilgi ve belgeleri bir dilekçeye ekleyerek taşınmaz malın bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesine müracaat eder ve taşınmaz malın kamulaştırma bedelinin tespitiyle, bu bedelin, peşin veya taksitle ödenmesi karşılığında, idare adına tesciline karar verilmesini ister.

Tarafların kamulaştırma bedeli konusunda anlaşamamaları ve idarenin bedel tespit ve tescil davası açması hâlinde mahkemenin en geç otuz gün sonrası için duruşma günü tayin etmesi ve taraflara duruşma gününü tebliğ etmesi, du-

1 Eren, F. (2016), Mülkiyet Hukuku, Ankara, Yetkin Yayınevi, 4. Baskı, s.27.

2 Yıldırım, T. (2013), Kamulaştırmadan Vazgeçme, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, Sayı: 101, s.7.

3 Özel, S. (2013), Kamulaştırmada Gerçek Karşılık Hakkı Ve Pazar Değeri, TBB Dergisi, 109. Sayı, s.99-100.

ruşmada bedel konusunda anlaşma sağlanamaz ise yine en geç otuz gün sonrası için duruşma günü belirlemesi ve bu sırada bilirkişi tayin ederek keşif yapması, tarafların yine bedelde anlaşamamaları hâlinde gerektiğinde on beş gün içinde sonuçlandırılmak üzere ikinci bilirkişi incelemesine başvurması ve bunun sonucunda bedeli tespit ederek davayı sonuçlandırması gerekmektedir. Kamulaştırma bedelinin tespiti davalarının sonuçlandırılması için öngörülen bu süreler mahkemelere yönelik süreler olup düzenleyici niteliktedir.

3. GEÇ ÖDENEN KAMULAŞTIRMA BEDELİ İÇİN SADECE KANUNİ FAİZ ÖDENMESİ

2942 sayılı Kanununun 10 uncu maddesinin dokuzuncu fıkrasına göre, “kamulaştırma bedelinin tespiti için açılan davanın dört ay içinde sonuçlandırılmaması hâlinde, tespit edilen bedele bu sürenin bitiminden itibaren kanuni faiz işletilir.” Anılan hüküm uyarınca, kamulaştırma bedelinin geç ödendiği durumlarda kanuni faiz işletilmesi söz konusu bedelin ekonomik değerinin korunmasını temin eden araçlardan biridir. Bu kuralla geç ödenen kamulaştırma bedeli için sadece kanuni faiz ödeneceği belirtilmiştir. Enflasyon nedeniyle uğranılacak ve kanuni faizi aşan zararlarla ilgili herhangi bir düzenlemeye ise yer verilmemiştir.

Anılan hüküm Anayasa Mahkemesinin 05.04.2023 tarih ve E.2022/83 – K.2023/69 sayılı kararıyla iptal edilmiştir. Karara gerekçe olarak; “Özellikle yüksek enflasyonist dönemlerde devletin kamulaştırma nedeniyle borçlu olduğu tutar ile

alacaklı hak sahibi tarafından nihai olarak alınan tutar arasındaki enflasyon nedeniyle oluşan değer kayıplarını gidermek mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla hak sahibinin kamulaştırılan taşınmazının bedelini gerçek karşılık ölçütüne uygun olarak aldığından da söz edilemez. Öte yandan idare tarafından açılan kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasında kamulaştırma bedeli dava tarihi itibarıyla belirlenmektedir. Ancak itiraz konusu kuralla faizin başlangıç tarihi yargılamanın dördüncü ayının sona erdiği tarih olarak belirlenmiştir. Bu durumda kamulaştırma bedelinin fiilen tahsis, kamulaştırılmış sayılma ve kamulaştırmaya esas rayiç bedelin belirlendiği tarihten daha sonraki bir tarihte ödenmiş olacağı ve bedelin belirlendiği tarihle faizin başlangıç tarihi arasındaki dört aylık bir sürede hak sahibinin enflasyon etkisiyle makul olanın ötesinde bir ekonomik kaybının oluşabileceği açıktır. Bu itibarla anılan anayasal ögeleri dikkate almayan ve gerçek karşılık anayasal ölçütünü karşılamayan kural, Anayasa'nın 13 üncü maddesinde belirtilen, sınırlamanın Anayasa'nın sözüne aykırı olamayacağı hükmüne aykırılık teşkil etmektedir.” İfadeleri belirtilmiştir.

Özellikle enflasyonist dönemlerde geç ödenen kamulaştırma bedeli için sadece kanuni faiz ödenmesinin gayrimenkul sahipleri açısından önemli mağduriyetler doğuracağı açıktır. Nitekim geçen süre zarfında malın bedeli kanuni faiz miktarından çok daha fazla artacaktır. Bu durum, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarıyla getirilen “hakkaniyete uygun giderim”in karşılanması açısından da hayati öneme sahiptir.

4. SONUÇ

Kanımızca, kamulaştırma bedelinin tespiti için açılan davanın dört ay içinde sonuçlandırılmaması hâlinde, tespit edilen bedele bu sürenin bitiminden itibaren kanuni faiz işletilmesini öngören kuralın iptali isabetli bir karar niteliğindedir. Farklı görüşte olanların, kamulaştırma bedelinin tespiti davalarının da çok hızlı bir biçimde karara bağlandığı gözetildiğinde dava tarihi ile karar tarihi arasında ortaya çıkan enflasyon farkının çok yüksek miktarlarda olmayacağı şeklindeki savına katılmak mümkün değildir. Zira yüksek enflasyonist dönemlerde gayrimenkullere ilişkin bedeller aylık ve hatta haftalık olarak değişebilmektedir.

Bu kapsamda anılan hükmün iptal edilmesiyle birlikte, mülkiyet hakkıyla ilgili anayasal güvenceler ihlal edilmeyerek koruma altına alınmıştır.

KAYNAKÇA

Eren, F. (2016), Mülkiyet Hukuku, Ankara, Yetkin Yayınevi, 4. Baskı.

Özel, S. (2013), Kamulaştırmada Gerçek Karşılık Hakkı Ve Pazar Değeri, TBB Dergisi, 109. Sayı.

Yıldırım, T. (2013), Kamulaştırmadan Vazgeçme, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, Sayı: 101.



İHALEYE FESAT KARIŞTIRMA SUÇU

Mustafa KALKAN *

1. GİRİŞ

İdare ister özel hukuk sözleşmesi isterse de idari sözleşme akdetsin sözleşmenin karşı tarafını belirlerken belli kurallara uymak yükümlülüğü altındadır. Bu yükümlülükleri belirleyen genel kurallara “ihale usulleri” denilmektedir. Temelde ihale usullerini düzenleyen birden çok mevzuat mevcut olup yalnızca tek bir kanuna dayalı olarak yürütülen ihale sürecinden bahsetmek mümkün değildir. Türk hukuk sisteminde ihale usulleri temelde, 8.9.1983 tarih ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve 2886 sayılı Kanunun kimi hükümlerini kaldırmakla birlikte tümüyle ilga etmeyen, 4.1.2002 tarih ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ile düzenlenmiş bulunmaktadır.¹ 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu yürürlüğe girmeden evvel idarenin mal ve hizmet alımı ve satımına yönelik tüm ihaleler 2886 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde yerine getirilmekteydi. Ancak daha sonra, özellikle Avrupa Birliği sürecinde ihale

mevzuatımızın yetersiz olması, şeffaflaşmanın sağlanarak Avrupa Birliği kriterlerine ulaşmak amacıyla yeni bir ihale kanunu yapılması ihtiyacı ortaya çıkmış 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hazırlanarak yürürlüğe sokulmuştur. Böylece kamu kaynaklarından harcama yapılmasını gerektiren ihalelerde, yani kamu alımlarında ve yapım işlerinde 4734 sayılı Kanun; kamuya gelir getirici nitelikteki ihalelerde 2886 sayılı Kanun uygulama alanı bulacaktır.² Bu tür ihalelerin sözleşmenin imzalanma sonrasındaki aşamaları için ise genel kanun olarak 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu çıkartılarak uygulamaya sokulmuştur.³

İhale sürecinde işlenen suçların kapsamını; 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ile 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu çerçevesinde yapılan kamu ihalelerinde işlenen suçlar oluşturmaktadır. Devletin malvarlığının oluşumunun temelinde vatandaşların ödemiş olduğu vergilerin ol-

1 Halil Kalabalık, İdare Hukuku Dersleri Cilt II, 3.b, Konya: Sayram Yayınları, 2018, s.164

2 Ali D. Ulusoy, Yeni Türk İdare Hukuku, 4.b, Ankara: Yetkin Yayınları, 2021, s.626

3 Ulusoy, s.627

* Belediye Müfettişi ve Kamu Yönetimi Uzmanı

duğu düşünülürken kamu ihalelerinin şeffaf bir şekilde yürütülmesi bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu cihetle ihale süreçlerinde cezai yaptırım gerektiren fiillerin varlığı halinde bunların etkin bir şekilde soruşturulması ve cezalandırılması gerekir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) ihale süreciyle ilgili iki önemli suç tipini düzenlemiş olup bunlar; TCK'nın 235. maddesinde düzenlenen "ihale sürecine fesat karıştırma suçu" ile 236. maddesinde düzenlenen "edimin ifasına fesat karıştırma suçu"dur. Bu iki temel suç tipi dışında ihale sürecinde başka suç tipleri karşımıza çıkabilmektedir. Kanun koyucu ihaleyi fesat karıştırma ve edimin ifasına fesat karıştırma suçlarının oluşabilmesi için hileli hareketlerin varlığını aramaktadır. Eğer hileli hareketler olmaksızın, ilgili madde hükümlerinde belirtilen fiillerin işlenmesi halinde bu fiil TCK'nın 257. madde çerçevesinde görevi kötüye kullanma, 252. maddesinde düzenlenen rüşvet ya da 255. maddede düzenlenen nüfuz ticareti suçu oluşabilir. Ayrıca ihalede rekabeti engellemek maksadıyla kişilerin cebir yoluyla ihaleye katılmasının engellenmesi halinde cebir kullanma, yaralama gibi suçlar da söz konusu olabilecektir. Biz çalışmamızda konumuz olan temel iki suç tipinden biri olan ihaleyi fesat karıştırma suçu üzerinde duracağız.

2. İHALEYE FESAT KARIŞTIRMA SUÇU

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 235. maddesi topluma karşı işlenen suçlar kısmının ekonomi, sanayi ve ticarete ilişkin suçlar bölümü altında ihaleye fesat karıştırma suçunu düzenlemektedir.

Madde 235- (1) Kamu kurumu veya kuruluşları adına yapılan mal veya hizmet alım veya satımlarına ya da kiralamalara ilişkin ihaleler ile yapım ihalelerine fesat karıştıran kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Aşağıdaki hallerde ihaleye fesat karıştırılmış sayılır:

a) Hileli davranışlarla;

1. İhaleye katılma yeterliğine veya koşullarına sahip olan kişilerin ihaleye veya ihale sürecindeki işlemlere katılmalarını engellemek,

2. İhaleye katılma yeterliğine veya koşullarına sahip olmayan kişilerin ihaleye katılmasını sağlamak,

3. Teklif edilen malları, şartnamesinde belirtilen niteliklere sahip olduğu halde, sahip olmadığından bahisle değerlendirme dışı bırakmak,

4. Teklif edilen malları, şartnamesinde belirtilen niteliklere sahip olmadığı halde, sahip olduğundan bahisle değerlendirmeye almak.

b) Tekliflerle ilgili olup da ihale mevzuatına veya şartnamelere göre gizli tutulması gereken bilgilere başkalarının ulaşmasını sağlamak.

c) Cebir veya tehdit kullanmak suretiyle ya da hukuka aykırı diğer davranışlarla, ihaleye katılma yeterliğine veya koşullarına sahip olan kişilerin ihaleye, ihale sürecindeki işlemlere katılmalarını engellemek.

d) İhaleye katılmak isteyen veya katılan kişilerin ihale şartlarını ve özellikle fiyatı etkilemek için aralarında açık veya gizli anlaşma yapmaları.

(3) İhaleye fesat karıştırma suçunun;

a) *Cebir veya tehdit kullanmak suretiyle işlenmesi hâlinde temel cezanın alt sınırı beş yıldan az olamaz. Ancak, kasten yaralama veya tehdit suçunun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hâllerinin gerçekleşmesi durumunda, ayrıca bu suçlar dolayısıyla cezaya hükmolunur.*

b) *İşlenmesi sonucunda ilgili kamu kurumu veya kuruluşu açısından bir zarar meydana gelmemiş ise, bu fıkranın (a) bendinde belirtilen hâller hariç olmak üzere, fail hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.*

(4) *İhaleye fesat karıştırma dolayısıyla menfaat temin eden görevli kişiler, ayrıca bu nedenle ilgili suç hükmüne göre cezalandırılırlar.*

(5) *Yukarıdaki fıkralar hükümleri, kamu kurum veya kuruluşları aracılığı ile yapılan artırma veya eksiltmeler ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu kurum veya kuruluşlarının ya da kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının iştirakiyle kurulmuş şirketler, bunların bünyesinde faaliyet icra eden vakıflar, kamu yararına çalışan dernekler veya kooperatifler adına yapılan mal veya hizmet alım veya satımlarına ya da kiralamalara fesat karıştırılması halinde de uygulanır.*

3. SUÇUN MADDİ UNSURU

A. HAREKET

1) GENEL OLARAK

Suçun maddi unsuru kamu kurum veya kuruluşları adına yapılan mal veya hizmet alım veya satımlarına ya da kiralamalara ilişkin ihalelere ve yapım ihalelerine “fesat karıştırma” fiilidir. İhaleye fesat karıştırma suçunun maddi unsurunu yani fiilini, “kamu kurum veya ku-

ruluşları adına yapılan mal veya hizmet alım veya satımlarına ya da kiralamalara ilişkin ihalelere ve yapım ihalelerine fesat karıştırma” oluşturmakla birlikte, 235. maddede ihaleye fesat karıştırma sayılacak fiiller tek tek sayılmıştır. Dolayısıyla, bu fiillerden birinin gerçekleşmesi hâlinde suç işlenmiş sayılacağından seçimlik hareketli suç kabul edilmektedir.⁴ Bu minvalde, ihaleye fesat karıştırma suçunun oluşması için TCK madde 235/2’deki sayılan hallerden bir veya birkaçının mutlaka oluşması gerekir. Bu düzenleme ihaleye fesat karıştırma suçunun bağlı hareketli (tadadi) bir suç olduğunu göstermektedir. Eğer ilgili maddede yer alan bir fiil olmayıp ona benzer bir fiili ihaleye fesat karıştırma suçu olarak belirtirsek bu kıyas yasağına aykırılık oluşturacak, bu durum da “suçta ve cezada kanunilik” ilkesini zedeleyecektir. Mesela ortada bir ihale yokken ihaleye fesat karıştırma suçu oluşmayacaktır. Eğer ortada bir ihale yokken iş yapılmış, ondan sonra ihale varmış gibi evrak tanzim edilmişse belgede sahtecilik suçu söz konusu olacaktır. Veya doğrudan temin ile devletin mal edinmesinde usulsüzlük varsa ortada ihale olmadığından yine ihaleye fesat karıştırma suçu meydana gelmeyecektir.

2) SEÇİMLİK HAREKETLER

a) Hileli Davranışlar ile İhaleye Fesat Karıştırma

TCK 235. maddenin 2. fıkrasının a bendinde kanun koyucu iki bent halinde seçimlik hareket şeklinde hileli hareket sonucu ihaleye fesat karıştırma suçunun oluşacağını düzenlemiştir. İlgili maddeye göre; “İhaleye katılma yeterliğine veya ko-

4 Hatice Sarıtaş, “İhaleye Fesat Karıştırma ve Edimin İfasına Fesat Karıştırma Suçları”, Sayıştay Dergisi, Sayı. 73, (2009), s.156

şullarına sahip olan kişilerin ihaleye veya ihale sürecindeki işlemlere katılmalarını engellemek” veya “İhaleye katılma yeterliğine veya koşullarına sahip olmayan kişilerin ihaleye katılmasını sağlamak” fiilleri ihaleye fesat karıştırma suçunu oluşturmaktadır. Kanun koyucunun düzenlemesine göre bu hallerin suç oluşturabilmesi için hileli bir hareketin varlığı zorunludur. Eğer hile olmayıp acemilik, dikkatsizlik, özensizlik gibi sebeplerle bir kimse ihaleye girememişse burada kasıt olmadığından ihaleye fesat karıştırma olmayacak, görevi kötüye kullanma suçu meydana gelecektir. Sonuç olarak ihaleye fesat karıştırma suçu hileli hareketle işlenebilen bir suç olup burada kastın varlığı şarttır. Yani taksirle bu suç işlenemeyecektir. Söz konusu bentte isteklilerin ihaleye katılmasını herkes engelleyemeyeceğinden bu suç özgü bir suçtur. Mesela bir kimsenin bir komisyon üyesi tarafından hileli hareketle ihaleye alınmaması bu duruma örnek teşkil etmektedir. Bu örnekte ihaleye fesat karıştırma suçunun faili özgü olup, fail ihale komisyonundaki kamu görevlisidir. 235. maddenin a bendinde iki seçimlik hareket olarak sayılan bu suçlar yeterlilik ilkesiyle ilişkilidir. Hileli hareketlerle yeterlilik ilkesinin ihaleli veya hileli hareketlerle ayrı nitelikteki ihtiyaçların aynı ihalede toplanması hali ihaleye fesat karıştırma suçunu oluşturmaktadır.

İkinci fıkra bakımından, hileli davranışlarla teklif edilen malları şartnamede belirtilen niteliklere sahip olduğu halde, sahip olmadığından bahisle değerlendirme dışı bırakmak yahut teklif edilen malları belirtilen niteliklere sahip olmadığı halde sahip olduğundan bahisle değerlendirmeye almak eylemleri ihaleye fesat

oluşturma suçu kapsamına sokulmuştur. Örneğin, bir okul inşaatı için yapılan ihale şartnamesinde inşaat için birinci sınıf kalite malzemenin kullanılması öngörül-müş iken ihaleye giren kişilerden yüklenici şahıs birinci sınıf kalite malzeme sunmasına rağmen ihale komisyonundaki kişiler bu malzeme birinci sınıf değil alt kalite malzeme diyerek bu teklifi teklif dışı bırakırsa yahut alt kalite sınıf mal teklif eden yükleniciyi sanki birinci sınıf malzeme teklif ediyormuşçasına ihaleye alırsa ihaleye fesat karıştırma suçu söz konusu olacaktır. Burada gerekli şartları taşımayan kimsenin ihaleye girmesine rağmen ihaleyi almamış olması bu suçun oluşmasını engellemeyecek, yine ihaleye fesat sokulmuş olacaktır.

b) Tekliflerle İlgili Olup da İhale Mevzuatına veya Şartnamelere Göre Gizli Tutulması Gereken Bilgilere Başkalarının Ulaşmasını Sağlamak

TCK 235. maddenin 2. fıkrasının b bendinde düzenlenen “Tekliflerle ilgili olup da ihale mevzuatına veya şartnamelere göre gizli tutulması gereken bilgilere başkalarının ulaşmasını sağlamak.” hükmü gizlilik ilkesiyle ilişkili bir hükümdür. Bu düzenleme gereğince gizli tutulması gereken bilgilerin başkalarıyla paylaşılması ihaleye fesat karıştırma suçunu oluşturmaktadır. Söz konusu düzenlemede amaç devletin çıkarının korunmasıdır. Yani en uygun bedelle işin yapılmasının sağlanması yahut bu ihaleden en yüksek bedelin alınmasıdır. Bu bentte ihaleye fesat karıştırma suçunun faili özgü olup ihale komisyonundaki kamu görevlisidir. Eğer ihaleye katılan kişiler yaklaşık maliyet gibi gizli kalması gereken bilgilere sahip olursa devlet bu ihalede zarara

uğrayacaktır. Bir kamu görevlisinin ilgili mevzuata göre gizli kalması gereken bilgiler dışında kalan, genel olarak gizli kalması gereken bilgileri başkasıyla paylaşması göreve ilişkin sırrın açıklanması diye özel bir suç tipini oluşturur. Eğer böyle bir suç tipi düzenlenmemiş olsaydı görevi kötüye kullanma suçu oluşacaktır. Bu durumda kamu görevlisi ihaleye fesat karıştırma suçu işlemiş olmayacaktır. Ayrıca belirtmek gerekir ki ihale iptal edildiği vakit ihale komisyonunca ihaleye katılanların ne kadar teklif ettikleri açıklanacaktır. Bu açıklama suça sebebiyet vermeyecektir.

c) Cebir veya Tehdit Kullanmak Suretiyle ya da Hukuka Aykırı Diğer Davranışlarla, İhaleye Katılma Yeterliliğine veya Koşullarına Sahip Olan Kişileri İhaleye, İhale Sürecindeki İşlemlere Katılmalarını Engellemek

TCK 235. maddenin 2. fıkrasının c bendi de rekabet ilkesiyle ilişkilidir. Bu hükme göre, “*Cebir veya tehdit kullanmak suretiyle ya da hukuka aykırı diğer davranışlarla, ihaleye katılma yeterliliğine veya koşullarına sahip olan kişilerin ihaleye, ihale sürecindeki işlemlere katılmalarını engellemek*” fiilleri rekabet ilkesini ortadan kaldıracı nitelikte olup ihaleye fesat karıştırma suçunun klasik şekline sebebiyet vermektedir. Çünkü geçmişten günümüze kadar geçen süreçte ihaleye fesat karıştırmanın temel yolu cebir yahut tehdit ile gerçekleşmektedir. TCK 235. maddenin 3. fıkrası ise “*ihaleye fesat karıştırma suçunun cebir veya tehdit kullanmak suretiyle işlenmesi hâlinde temel cezanın alt sınırı beş yıldan az olamaz. Ancak, kasten yaralama veya tehdit suçunun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli*

hâllerinin gerçekleşmesi durumunda, ayrıca bu suçlar dolayısıyla cezaya hükümlenir.” düzenlemesine yer vermektedir.

TCK 235. maddenin 2. fıkrasının a ve b bentlerini yalnızca komisyonla ilgili kamu personelleri için geçerliken burada üçüncü kişiler bu suçu işleyebilmektedir. Üçüncü kişilerin ihaleye katılmak isteyen kişileri cebir yahut tehdit ile engellemesinin arkasında kendi menfaati yatmaktadır. Yani ihaleye fesat karıştırma cebir yahut tehdit yollarıyla olabilmektedir. Cebir; zorlama anlamına gelmektedir. Maddi zor kullanmak yahut fiziksel şiddet kullanmak bu kapsamdadır. 11 Nisan 2013 tarihli 6459 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle, uygulanan fiziksel şiddet kasten yaralama fiilinin nitelikli halini oluşturursa ayrıca bu suçtan dolayı faile ceza verileceği yani gerçek içtima hükümlerinin uygulanacağını düzenlemiştir. Eğer yapılan şiddet ihaleye katılan kişinin iradesini sakatlamaya yönelik yani gözdağı niteliğinde ise ve bu durum ihaleye katılan kişiye bildirilmiş ise yapılan hareket, tehditle ihaleye fesat karıştırma hareketi kabul edilebilecektir. Tehdit, gözdağı verme anlamına gelmekte olup, bir kimsenin zarara veya kötülüğe uğratılacağına bildirilmesidir. Bu bildirim sözlü yapılabileceği gibi yazı, resim, şekil, işaret gibi yollarla da yapılabilir.⁵ Burada önemli olan bu bildirim mağdurunun bilgisine ulaştırılmış olmasıdır. Tehdidin, mağdurun iç huzurunu bozmaya, onda korku ve endişe yaratmaya objektif olarak elverişli olması yeterlidir. Bu açıdan suçun oluşabilmesi için mağdurun iç huzurunun bozulup bozulmadığının veya mağdurun tehditten korkup kork-

⁵ Mehmet Emin Artuk ve Ahmet Gökçen, Ceza Hukuku Özel Hükümler, 17.b, Ankara: Adalet Yayınevi, 2018, s.340

madığının araştırılmasına gerek yoktur. Önemli olan failin tehdidi oluşturan fiili korkutmak amaçla yapmış olmasıdır.⁶ Sonuç olarak tehdidin amacının ihaleye katılımın engellenmesi olduğunun tespiti halinde ihaleye katılmak isteyen kişilere yapılan tehdit davranışı ihaleye fesat suçunu oluşturacaktır.

İlgili bentte cebir ve tehdit kavramlarından ne denilmek istendiği açıktır. Bu hususta çetrefilli bir kavram olan hukuka aykırı diğer davranışı açıklamaya çalışırsak, mesela tam ihale zamanında ihaleye girmek isteyen ilgiliye iftira atarak onun tutuklanmasını sağlayıp onun ihaleye girmesi engellenirse bu gibi durumlar hukuka aykırı davranışları oluşturacaktır. İsteklilerin ihalenin gün veya saatinde, ihalenin yapılacağı yer konusunda yanıtılması ve bu suretle teklif ya da pazarlık için öngörülen süreyi geçirmesi hukuka aykırı davranışla ihaleye fesat karıştırmak suçuna ilişkin fiillere örnek olarak gösterilebilir. Mesela ilgili ihaleye girmiş ve ihaleyi aldıktan sonra sen nasıl bu ihaleyi alırsın diye üçüncü bir şahıs ilgiliyi döverse artık ihale verildiğinden ihaleye fesat karıştırmak suçu oluşmayacak, kasten yaralama suçu meydana gelecektir. Benzer şekilde ihalenin yapılmasından sonra gerçekleştirilen cebir niteliğindeki fiiller ihaleye fesat karıştırmak suçu kapsamında değerlendirilemeyecektir. İdarenin bir işin, ihaleyi kazanmasını istemediği kişiye verilmesinin önüne geçmesi, isteklilere telkin, ikaz ve uyarılarda bulunması, olumsuz tutum sergileyerek birtakım isteklilerin haklarından sarfınazar etmesinin sağlanması, ihale yetkilisinin ihaleyi istemediği kişinin kazanması ha-

linde hak edişini ödemeyeceği yahut geç ödeyeceği telkininde bulunması hukuka aykırı davranışlara diğer örnekler olarak verilebilir.

d) İhaleye Katılmak İsteyen veya Katılan Kişilerin İhale Şartlarını ve Özellikle Fiyatı Etkilemek İçin Aralarında Açık veya Gizli Anlaşma Yapmaları

TCK 235. maddenin 2. fıkrasının d bendi rekabet ilkesiyle ilişkili bir hükümdür. Bu hükme göre “İhaleye katılmak isteyen veya katılan kişilerin ihale şartlarını ve özellikle fiyatı etkilemek için aralarında açık veya gizli anlaşma yapmaları” yani ilgililerin aralarında anlaşması yahut örgütlü bir biçimde kartelleşmesi serbest piyasa şartlarına zarar vererek bu işin daha uygun fiyata yapılmasını engelleyeceğinden rekabet ilkesine aykırılık teşkil etmekte ve ihaleye fesat karıştırmak suçunu oluşturmaktadır. Burada suçun faili ihaleye katılan veya katılmak isteyen kişilerdir. İcra ve İflas Kanunu kapsamında borçlunun borcunu ödemesi için haczedilen malların satılması için yapılan ihalelerde ilgililerin anlaşarak ihaleden çekilmesi gibi hallerde ihaleye fesat karıştırmak suçu oluşmayacak, özel kanun niteliğinde İcra ve İflas Kanunu hükmü uygulanacaktır. Çünkü İcra ve İflas Kanununa göre yapılan ihalelerde esasen bilindik bir kamu ihalesi söz konusu olmayıp idare borçlunun malını satarak alacaklının alacağını temin etmeye çalışmaktadır.

B. FAİL

TCK 235. maddenin 2.fıkrasının a, b ve d bentlerinde suçun failleri özgü olup bunlar kamu görevlileridir. İkinci fıkranın c bendinde ise suçun faili cebir ve tehdit uygulayan herkestir.

6 Abdullah Pulat Gözübüyük, Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi Cilt II, 5.b, İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları, s.517

C. MAĞDUR VE ZARAR GÖREN

Suçun mağduru, ihaleye fesat karıştırma suçunun sonucunda ihaleye giremeyen ya da girdiği halde uygun bedel mukabilinde ihaleyi alamayarak haksızlığa uğrayan kimsedir. Daha öz bir şekilde mağdur toplumun menfaati yani toplumdur. Devlet tüzel kişilik olduğu için suçtan zarar gören sıfatıyla davaya katılabilecektir.

D. SUÇTA KORUNAN HUKUKİ DEĞER

İhaleye fesat karıştırma suçunda korunan hukuki değer karma nitelikli olup burada hem kamu güveninin, hem kamu idaresinin itibarının hem de kamunun maddi ve manevi yararının korunması esas alınmaktadır. Ancak ihaleye fesat karıştırma suçu, kanunun ekonomik düzene karşı suçlar kısmında yer aldığı için daha ziyade bu suçta devletin ekonomik düzeninin ve ekonomik çıkarının korunduğunu söyleyebiliriz.

4. SUÇUN MANEVİ UNSURU

İhaleye fesat karıştırma suçu kasten işlenebilir bir suçtur. Yani dikkatsizlik, yanılma, hata gibi hallerde bu suç gerçekleşmeyecektir.

5. İHALEYE FESAT KARIŞTIRMA SUÇUNDA ZARAR-TEHLİKE SUÇU AYRIMI

İhaleye fesat karıştırma, önceki yıllarda bir tehlike suçu olarak görülürken yeni yaklaşımda zarar suçu olarak görülmektedir. Kanun koyucu yeni bir eklemeyle TCK madde 235/3-b hükmünde ihaleye fesat karıştırma suçunun daha az cezayı gerektiren nitelikli halini düzenlemiştir. Buna göre işlenmesi sonucunda ilgili kamu kurumu veya kuruluşu açısın-

dan bir zarar meydana gelmemiş ise, aynı fıkranın a bendinde belirtilen hâller hariç olmak üzere, fail hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Bu düzenleme çerçevesinde devletin zarar görmediği ve cebir, tehdit ve hukuka aykırılığın olmadığı hallerde kanun koyucu konuya zarar suçu açısından yaklaşmaktadır.

6. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

6.1. TEŞEBBÜS

Sırf hareket suçu olan ihaleye fesat karıştırmada icra hareketlerinin bölünbildiği durumlarda teşebbüs gündeme gelecektir. Fail özellikle hile, tehdit veya cebir ile kişilerin ihalelere katılmalarını engellediğinde teşebbüs hükümleri önem arz etmektedir. Bu hallerde fail, elverişli icrai hareketleri gerçekleştirmeye başlamış; ancak mağdur tüm engellemelere rağmen ihaleye katılım sağlamış ya da failin eylemi dışındaki bir sebepten dolayı ihaleye katılmamışsa teşebbüs hükümleri uygulanacaktır. Mesela ilgili ihaleye sokulmak istenmemiş fakat bir yolunu bulup girmişse burada teşebbüs hükümleri uygulanacaktır. Örnek vermek gerekirse ilgili ihaleye girmesin diye ihaleye girmeden sokakta dövülmüş olmasına rağmen bir fırsatını bulup yine ihaleye girmişse teşebbüs hükümleri uygulanacaktır.

6.2. İŞTİRAK

İhaleye Fesat Karıştırma suçu birden fazla fail ile işlenmeye uygun bir suçtur. İhaleye fesat karıştıran kişiler, ihaleye katılanlar yanında ihaleyi düzenleyenler de olabilir. Örneğin, bir ihaleye katılan failin, ihaleyi düzenleyen kurumdaki yetkiliye menfaat sağlamasıyla yetkili ta-

rafından ihalenin üzerinde bırakılması halinde ilgili de fail olarak sorumlu tutulacaktır.

TCK 235. maddenin 2. fıkrasının a, b ve d bentlerinde ilgililer ancak azmettiren ve yardım eden sıfatına sahip olabilir, ancak fail olamazlar. Eğer özgü suç olan bu hallerde kamu görevlisi yanıltıldıysa bu durumda dolaylı faillik olup olmayacağı tartışmalıdır. Ancak c bendinde herkes bu suçun faili olabilir. Burada tartışmalı husus dolaylı faillik kısmında karşımıza çıkmaktadır. Eğer kamu görevlisi yanıltılmak veya kandırılmak suretiyle ilgili ihaleye girerse ve ihale dokümanlarıyla oynanıp ayrıca resmi belgede sahtecilik vs. suç yoksa Yargıtay'a göre dolaylı faillik olamayacaktır. Çünkü kamu görevlisi bile isteye kişiyi ihaleye sokmamaktadır. Ancak bilerek kişiyi ihaleye sokarsa o takdirde azmettirme oluşacaktır. Mesela ilgili kişi ben bu ihaleye giremiyorum sana şu kadar para vereyim beni ihaleye sok derse ve kamu görevlisi ilgili ihaleye sokarsa hem rüşvet suçu hem de ihaleye fesat karıştırmaya azmettirme suçu oluşacaktır.

6.3. İÇTİMA

İhaleye fesat karıştırmaya müteselsilen işlenebilir bir suçtur. Haliyle değişik zamanlarda birden fazla kez ihaleye fesat karıştırmaya suç işlenebilir. Bu noktada farklı ilgililer mağdur edilirse bu suçun teklifine etki eder mi sorusu gündeme

gelmektedir. Mesela kamu görevlisi diğer ilgili kişileri ihalede saf dışı bırakırsa bu durum verilecek cezayı etkileyerek ceza-yı üst sınıra yaklaştırmakta ancak suçun teklifini etkilememektedir. İhaleye fesat karıştırmaya suçunda aynı zamanda belgede sahtecilik de varsa "ihaleye fesat karıştırmaya dolayısıyla menfaat temin eden görevli kişiler ayrıca bu nedenle ilgili suç hükmüne göre cezalandırılır." Binaenaleyh ihaleye fesat karıştırmaya belgede sahtecilik, rüşvet vs. suçlar birlikte söz konusu ise kişiye her suçtan ayrı ayrı ceza verilecektir. Ancak bu hükmün kamu görevlilerine özgü olduğu akıldan çıkarılmamalıdır.

KAYNAKÇA

ARTUK, Mehmet Emin ve Ahmet GÖKÇEN. *Ceza Hukuku Özel Hükümler*. 17. Baskı. Ankara, Adalet Yayınevi, 2018.

GÖZÜBÜYÜK, Abdullah Pulat. *Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi Cilt II*. 5. Baskı. İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları.

KALABALIK, Halil. *İdare Hukuku Dersleri Cilt:II*. 3. Baskı. Konya: Sayram Yayınları, 2018.

SARITAŞ, Hatice. "İhaleye Fesat Karıştırmaya ve Edimin İfasına Fesat Karıştırmaya Suçları". *Sayıştay Dergisi*. Sayı. 73, (2009), ss.51-68

ULUSOY, Ali D.. *Yeni Türk İdare Hukuku*. 4. Baskı. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.



Serdar GÜNAY *

SİGORTALILARIN SPOR YAPARKEN YARALANMALARI

1. GİRİŞ:

İktisadi hayatın bir parçası olan işyerleri aynı zamanda insanların bir arada bulunmaları nedeni ile sosyal hayatın da bir parçasıdır. Bir işletme içerisinde çalışanlar arasındaki uyumun sağlanması için spor turnuvaları düzenlendiği, işyerinde yapılan bu etkinlikten başka çeşitli işyerlerinin işyeri dışında spor alanlarında spor müsabakaları yaptığı görülmektedir. Bu müsabakalarda meydana gelen kazaların iş kazası sayılıp sayılmayacağı makalemizin konusudur.

2. İŞ KAZASI :

Öğretide iş kazası, işçinin işverenin hakimiyeti altında bulunduğu bir sırada, onun için ifa ettiği bir işten veya iş dolayısıyla dış bir sebeple aniden meydana gelen bir olay nedeniyle uğradığı zarardır. Doktrinindeki bu tanımlamanın önemi iş kazasının aniden meydana gelen bir olay olarak nitelendirilmesidir. Bu yönüyle iş kazası nedeniyle bedensel zarar, meslek hastalığı nedeniyle bedensel zarardan ayrılır. Zira meslek hastalığında aniden ortaya çıkan bir zarar söz konusu olmayıp zararın zaman içerisinde meydana gelmesi söz konusudur. Ani kavramı ise kısa

bir zaman dilimini ifade etmekle birlikte hemen meydana gelen bir zarar olarak anlaşılmamalıdır.¹

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Yasası'nın 13. Maddesinde iş kazası;

a) Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,

b) İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle,

c) Bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,

d) Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,

e) Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş geliş sırasında,

meydana gelen ve sigortalıyı hemen

¹ Yargıtay 21. H.D. 14/12/2015 tarih ve E.2015/5560, K.2015/22472 sayılı kararı.

* SGK Başmüfettişi

veya sonradan bedenen ya da ruhen engelli hâle getiren olay olarak tanımlanmıştır.

Açıklanan bu madde hükmüne göre, iş kazası; maddede sayılı olarak belirtilmiş hal ve durumlardan herhangi birinde meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedence veya ruhça engelli hale getiren olaydır.

Bu bakımdan 13. madde teknik yönden tanımlayıcı bir hukuk kuralıdır. Bunun uygulamaya ilişkin sonucu ise, bir olayın iş kazası sayılıp sayılmayacağına anılan maddenin tanımı ve öngördüğü unsurlar çerçevesinde belirlenebileceğidir. Yasanın açık hükümleri bir yana bırakılarak, iş kazası kavramının unsurlarının belirlenmesine olanak yoktur. Bir olayın iş kazası sayılabilmesi için, sigortalıyı bedence ve ruhça zarara uğratan olayın, maddenin belirlediği “hal ve durumlardan” birinde meydana gelmiş bulunması gerekli ve yeterlidir. Bu sınırlı durumlar dışında meydana gelen ve sigortalıyı ruh ve bedence zarara uğratan olayların iş kazası olarak kabulüne olanak bulunmamaktadır.

Gerek uygulama gerekse öğretilerde açıkça kabul edildiği ve madde metninden de anlaşıldığı üzere, bu maddede sayılan haller örnekleme niteliğinde değil, sınırlayıcı niteliktedir. Bu hallerden birine girmeyen sigorta olayı iş kazası sayılamaz. Sayılan bu hallerin birlikte gerçekleşme koşulu bulunmayıp, herhangi birinin gerçekleşmiş olması gerekli ve yeterlidir.

Eş söyleyişle iş kazası, hukuksal nitelikte bir olay olup, bu olayın yukarıda açıklanan yasa maddesinde sınırlandırılan ve belirtilen hallerden herhangi birinin oluşmasıyla ortaya çıkması gerekir.

Ayrıca meydana gelen olay ile sigortalının uğradığı zarar arasında uygun illiyet (nedensellik) bağı bulunmalıdır.

Belirtilmelidir ki, yasanın, iş kazasını sigortalıyı zarara uğratan olay biçiminde nitelendirmiş olması, illiyet (nedensellik) bağını iş kazasının bir unsuru olarak ele almayı gerektirmiştir. Ne var ki, burada aranan “uygun illiyet (nedensellik) bağı” olup, bu da yasanın aradığı hal ve durumlardan herhangi birinde gerçekleşme olgusu ile sonucun birbiriyle örtüşmesi olarak anlaşılmalı, yasada olmadığı halde, herhangi başka kısıtlayıcı bir koşulun varlığı aranmamalıdır.²

Bu nedenle anılan yasal düzenleme, sosyal güvenlik hukuku ilkeleri içinde değerlendirilmeli; maddede yer alan herhangi bir hale uygunluk varsa zararlandırıcı sigorta olayının kaynağının işçi olup olmaması ya da ortaya çıkmasındaki diğer etkenlerin değerlendirilmesinde dar bir yoruma gidilmemelidir.³

3. SİGORTALILARIN SPOR YAPARKEN YARALANMALARI :

1-) İşyeri Bahçesinde Veya İşyeri Spor Salonunda Meydana Gelen Olaylar:

5510 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 11. maddesi sigortalı sayılanların maddî olan ve olmayan unsurlar ile birlikte işlerini yaptıkları yer olarak tarif edilmiş ve işin niteliği ve yürütümü bakımından işyerine bağlı bulunan yerlerle, dinlenme, çocuk emzirme, yemek, uyku, yıkanma, muayene ve bakım, beden veya meslek eğitimi yerleri, avlu ve büro gibi diğer eklentiler ve araçlarda işyerinden sayılmıştır.

2 Yargıtay 10. H.D. 21/01/2014 tarih ve E.2013/254, K.2014/953 sayılı kararı.

3 Yargıtay H.G.K. 13/10/2004 tarih ve E.2004/21-529, K.2004/527 sayılı kararı.

Kanunun ifadesine göre, işin yapıldığı yerde hizmet akdine istinaden sigortalı çalıştırılıyor ise çalışılan yer işyeridir.

İşin niteliği ve yürütümü bakımından esas işin yapıldığı yere bağlı bulunan tamamlayıcı (mütemmim), ayrıntı (müstemilat) yerler ve eklentiler (müştemilat) ile araçlarda işyerinden sayılmıştır.

Bir işin, esas işin tamamlayıcısı ve ayrıntısı olarak kabul edilmesi için, birinin faaliyetinin durması halinde amaçlanan çalışmanın elde edilememesi gerekir. Diğer bir ifade ile tamamlayıcı ve ayrıntı işlerinin yapılmaması durumunda iktisadi bütünlüğün ve neticenin sağlanamaması, ancak, birlikte bütünü meydana getirmesidir.

Örneğin; Bir meyve suyu üretim fabrikasında yapılan, meyvelerin yıkanması, sularının alınması (sıkılması), konsantre yapılması ve şişelenmesi gibi işler birbirinin tamamlayıcısı, esas işin ise kısımlarını (ayrıntı) oluştururlar. Bu üretim aşamalarından birinin çalışmaması ürünün satılabilecek hale getirilmesini engelleyeceğinden asıl gaye elde edilemez.

Kanunun 5' inci maddesi ikinci fıkrasında belirtilen işyerinin eklentileri (müştemilat), işyeri sahası (hudutları) içerisinde bulunması durumunda, buralarda çalışan işçilerde asıl işyerinin sigortalıları sayılacaktır.

Eklentilerde sigortalı çalışmaması, işyerinden sayılan yer niteliğini değiştirmez.

Örneğin; Fabrika sahasında kurulu çocuk emzirme, yemekhane, muayene ve bakım gibi yerlerde asıl işyerinden sayılacak, çalışanları asıl işyerinin sigortalıları olarak kabul edilecektir. Çocuk emzirme ve dinlenme yeri olarak ayrılan kısımda sigortalı çalışmaması, işyerinin eklentisi olması durumunu değiştirmez.

Bu nedenle Yasa'nın 13/a maddesine göre "sigortalının işyerinde bulunduğu sırada" sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen engelli hâle getiren olay iş kazası olarak nitelendirilir. Yasada yer alan bu düzenleme ile meydana gelen kazaların büyük bir kısmına yer verilmiş bulunmaktadır. Yasa, sigortalının işyerinde bulunduğu süre içinde, faaliyeti işle ilgili olsun ya da olmasın kişisel kusuru bulunsun yahut bulunmasın, depresyon, yıldırım gibi doğal afetler sonucu arıza meydana geldiği takdirde dahi hiçbir ayırımı yer vermeden işyerine ayak bastığı andan, işyerini terk edeceği ana kadar işverenin otoritesi altında bulunup bulunmadığı münakaşa dahil edilmeksizin korunması prensibini benimsemiş bulunmaktadır.⁴ Olayın iş kazası sayılması için kazanın sadece iş yeri koşullarından veya işverenin iş güvenliği önlemlerini almamasından meydana gelmesi gerekmez. Kazanın iş yerinde ve dolayısıyla işçinin işverenin otoritesi altında bulunduğu sırada meydana gelmesi yeterlidir.

Bu nedenlerle işyeri bahçesinde veya işyeri spor salonunda çalışma saati veya molalarda spor yaparken yaralanan sigortalı her durumda iş kazası geçirmiş sayılır.

O kadar ki bu etkinlik işyeri sınırları dışına da taşmış ise illiyet bağı nedeni ile sözkonusu olaylarında iş kazası sayılması gerekmektedir. Örneğin içtihatla işyeri bahçesinde futbol oynarken kaçan topu almak için işyeri dışına çıkan ve orada yaralanan işçinin olayı da iş kazası olarak değerlendirilmiştir.⁵

4 Sigorta Müfettişleri Eğitim Notu ve çalışma Talimatı, Ankara, 2000, 161-162

5 "Somut olayda; 12.07.2006 tarihinde verilen yemek molası sonrası 20:30 sularında işyeri bahçesinde oynadıkları futbol topunun kaçtığı komşu işyeri çatısına çıkan kazalının; bastığı güvenlik plakasının kırılması suretiyle 7 metre yüksekten düşerek

2-) İşyeri Dışında Meydana Gelen Olaylar :

İşyerleri tarafından yapılan sosyal etkinlikler kapsamında işyerleri arasında spor müsabakalarının düzenlenmesi de yer almaktadır. Bu tür etkinliklerde meydana gelen olaylar ise ancak bazı şartlarla iş kazası olarak değerlendirilmektedir.

İşyeri dışındaki faaliyete gönüllü olarak katılan sigortalıların bu sırada geçirdikleri kazalar Yasa'nın tanımına girmektedir. Zira olayın işyeri ve işveren tarafından yürütülen iş ile illiyet bağı bulunmadığı gibi işverence bir görevlendirmeden de söz etmek mümkün değildir. Bu nedenle eğlencede meydana gelen olaylar iş kazası olarak sayılmamalıdır.

Ancak süreç içinde bu faaliyetin takım olarak işyerini temsil etmesi, giderlerin işveren tarafından karşılanması, sigortalıların işverence karşılanan araçla götürülüp getirilmeleri faaliyetin geçici görevlendirme kapsamına girmiş olması sonucunu doğurmaktadır. Nitekim sigortalı işvereni ile iş ilişkisi dolayısıyla işyeri dışında bulunur ve bu sırada kazalanırsa o anda yapılan iş işçinin görevi olsun olmasın olay iş kazasıdır.⁶ Sigortalının görevle bir başka yere gönderildiği ve asıl işini yapmaksızın geçen zaman birimi içinde uğradığı tüm kazalar, sigortalının bu zaman diliminde de işverenin otorite-

ölmesi şeklinde meydana geldiği anlaşılacak şekilde; kazalının uymak zorunda olduğu, davalı işveren tarafından hangi önlem/önlemler alınarak önenebileceğinin irdelendiği ve gerçek kusur oran ile aidiyetlerinin belirlenmesi için iş güvenliği ve işçi sağlığı konularında uzman bilirkişi aracılığı ile yukarıda açıklanan yönteme uygun olarak rapor alınarak yapılacak değerlendirme sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, gözetim yükümlünü yerine getirmediği ve can emniyetinin öncelikli olduğunun işyeri uygulaması haline getirilmediği gerekçesiyle davalı işverene kusur izafe edilmek suretiyle maddi veri ve olgulara açıkça aykırı olduğu belirgin bulunan bilirkişi raporu dayanak alınarak yazılı şekilde karar verilmiş olması, usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir." Yargıtay 10. H.D. 26/03/2012 tarih ve E. 2010/16802, K. 2012/5730 sayılı kararı.

6 Yargıtay 9. H.D. 07/11/2016 tarih ve E.2015/36340, K.2016/19183 sayılı kararı.

si altında olduğu varsayımına dayalı olarak iş kazası olarak nitelendirilmektedir.⁷

Dolayısıyla işyeri takımında yer alan ve yukarıda belirtilen şartları taşıyan organizasyonlarda meydana gelen olaylar iş kazası sayılacaktır.⁸

4. SONUÇ :

İşyerinde meydana gelen olay 5510 sayılı Yasa'nın 13. Maddesinde iş kazası olarak sayılmıştır. Bu nedenle işle ilgili olsun olmasın, mesai süresinde veya molada meydana gelen spor yaralanmaları her halde iş kazası olarak sayılmaktadır.

Spor faaliyetinden dolayı ve bu faaliyetin devamı için işyeri dışına çıkılması sırasında meydana gelen olayların da içtihatla iş kazası olarak değerlendirildiği görülmektedir.

İşyeri dışında düzenlenen spor etkinliklerine gönüllü olarak katılanların geçirdiği olaylar ise iş kazası sayılmamaktadır. Ancak bu faaliyetin işyerini temsil etmek için yapıldığı hallerde ise içtihatla sigortalının geçici olarak görevlendirildiği kabul edilmekte ve iş kazası olarak değerlendirilmektedir.

7 Yargıtay H.G.K. 05/10/2005 tarih ve E.2005/10-496, K.2005/565 sayılı kararı.

8 "Dosya içeriğine göre davalı şirketin sigortalı çalışanı olan ve davalı şirketin üyesi olduğu dava dışı İş Adamları Derneği tarafından düzenlenen 2014-2015 Futbol Turnuvası için davalı şirketi temsil eden yetkili kişinin talimatı ile futbol sorumlusu belirlenerek futbol oynayabilen ve gönüllü olan işçiler tarafından oluşturulan "Ö... 1949" adlı futbol takımı kurulduğu, işverenin talimatı ile kurulan bu takımda görev alan davacının 20.01.2015 tarihli müsabakada, halı sahada futbol oynarken sakatlandığı, meydana gelen kaza olayında, futbol takım kadrosunun davalı şirketçe görevlendirilen takım sorumlusu tarafından şirket çalışanları arasından oluşturulmuş olması, halı saha ve diğer giderlerin turnuvaya katılan şirketlerce ve dolayısıyla davalı şirketçe karşılanmış olması, davalı şirket çalışanlarının halı sahaya gidiş-gelişi için servis ve şoför tahsisinin davalı şirketçe sağlanmış olması karşısında, davalı şirketin iş organizasyonu içerisinde görevlendirildiği, bu nedenle 5510 sayılı Yasa'nın 13. maddesi birinci fıkrasının c bendi hükmünde belirtildiği şekilde "bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda" meydana gelen kaza olayının iş kazası olarak kabul edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır." Yargıtay 10. H.D. 08/06/2022 tarih ve E.2018/5771, K.2022/8783 sayılı kararı.



Ahmet ALTAY *

İDARELER İÇİN ELEKTRONİK İHALE UYGULAMA SÜREÇLERİ- 2 (Tekliflerin Ayrıntılı Değerlendirilme Süreci)

1. GİRİŞ

Hayatın bir çok alanında yer verilen teknolojik gelişmelerin gereklilikleri dikkate alınarak kamu ihale alım süreçleri de yeniliklere uyum sağlamakta, alım süreçlerinin dijital ortamda yapılmasına yönelik sürekli yenilikler yapılmaktadır. Yeniliklere uyum sağlamak, süreçlerin daha hızlı ve güvenli yapılmasına katkı sunmak adına ihale alım süreçlerinin sayısallaştırılması Elektronik Kamu Alımları Platformu (EKAP) üzerinden gerçekleştirilmektedir. EKAP üzerinden, 2010 yılından itibaren ihale işlemlerinin dijitalleşmesine yönelik aşama aşama çalışmalar yapılmış, bu aşamalar da elektronik ihale sürecinin yapılmasının zeminini oluşturmuştur. Elektronik ihale, ihale işlemlerinin dijital ortamda gerçekleştirildiği, teklif verme ve tekliflerin değerlendirilme sürecinin daha hızlı ve kolay yapılmasını sağlayan bir uygulamadır. İdareler için ihale bilgilerinin EKAP'a kaydedilmesi ve ihale yapıldıktan sonraki 1. oturum işlemlerinin gerçekleştirilmesi süreçleri bir önceki makalemizde yazıldı. Bu makalemizde tekliflerin değerlendirilmesi sürecine yönelik uygulama ve mevzuat düzenlemelerine yönelik bilgiler paylaşılacaktır.

2. ELEKTRONİK TEKLİFLERİN DEĞERLENDİRİLME AŞAMALARI (KAPALI OTURUMDA YAPILACAK İŞLEMLER)

a) Yeterlik bilgileri tablosunda yer alan bilgilerin tüm istekliler için ayrıntılı incelemesi yapılır.

Teklif mektubu ve geçici teminatı uygun olan isteklilerin tamamına ait Yeterlik Bilgileri Tablosu (YBT) ayrıntılı incelenir. Tüm istekliler hakkındaki değerlendirme, "Yeterlik Bilgileri Tablosu"nda "istekliler tarafından beyan edilen bilgi ve belgelerden; EKAP veya diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının internet sayfası üzerinden sorgulanarak temin veya teyit edilebilenler için, sorgulama sonucunda elde edilen bilgiler; belirtilen yöntemle temin veya teyit edi-

* Uzman, Kağıthane Belediyesi

lemeyenler için ise beyan edilen bilgiler esas alınarak yapılır.”¹ EKAP ya da kamu kurum ve kuruluşlarının internet sayfası üzerinden teyit edilebilen belgeler teyit edilerek belgelerin yeterli şartlarını sağlayıp sağlamadıkları kontrol edilir. Örnek olarak; iş deneyim belgesi istenilen bir ihalede, istekli tarafından yeterli bilgileri tablosunda, iş deneyim belgesine ait ayırt edici numaranın/sayının yazılması gerekir. Kamu kurumları tarafından düzenlenen iş deneyim belgelerinde, EKAP üzerinden iş deneyim belgesi için verilen sayı bilgilerinin girişinin yapılması gerekir. Özel sektöre yapılan bir işin iş deneyim olarak kabul edilebilmesi için sözleşme tarihi, varsa sözleşme noter tarihi, yevmiye numarası, sözleşme tutarı ve toplam fatura tutarı bilgilerinin YBT’de yazılması gerekir. Hangi yıllara ait bilanço bilgilerinin değerlendirilmesi isteniliyorsa bu bilgilerin YBT’de beyan edilmesi gerekir. E-teklifi, vekalet verilen kişi imzaladı ise vekâletname bilgileri tabloya eklenmesi gerekmektedir.

İdareler tarafından ikinci oturumda yapılacak kontrollerde, Yeterlik Bilgileri Tablosu’nda beyan edilen bilgiler esas alınarak değerlendirme yapılmalıdır. İstekli tarafından ihale tarihinden önceki yıla ait bilanço bilgileri yerine daha önceki yıllara ait bilgiler beyan edilmiş olduğu durumda, EKAP üzerinden ihale tarihinden önceki yıla ait bilanço bilgilerine ulaşılsa dahi bu bilgiler esas alınmayacak, YBT’da beyan edilen bilgiler esas alınarak değerlendirme yapılacaktır.

Tekliflerin ayrıntılı inceleme sürecinde istekliler tarafından teklif vermeye yetkili olduğuna ilişkin bilgiler kısmında teklifi e-imza ile imzalayan kişi, ortaklar, kurucu ve yöneticilere ait bilgilerin (ad, soya, kimlik numaraları, ortaklık oranları) eksiksiz olduğuna dair kontrol edilmesi gerekir. İsteklilerin anonim şirket olması durumunda (tek hisseli ortaklıklar hariç), beyan edilen kişilere ilişkin pay defteri ile dayanağı yönetim kurulu karar defterinin ilgili kısımlarının taranarak EKAP’a kayıt edilmesi gerekmektedir. Zira “EKAP’ta yüklü bulunan yönetim kurulu kararı arasında ortaklık hisse oranlarını ve miktarlarını gösteren bir yönetim kurulu kararı bulunmaması ve EKAP’ta yüklü bulunan pay defterinde yer alan bilgilerin teyit edilememesi nedeniyle teklifin değerlendirme dışı bırakılması gerekir.”²

b) Yeterlik bilgileri tablosunda yer alan bilgilerden teyit edilemeyen bilgilere yönelik isteklilerden belgeler istenilir.

Yeterlik Bilgileri Tablosu’nda istekliler tarafından beyan edilen belgelerden, EKAP veya kamu kurum ve kuruluşlarının internet sayfası üzerinden teyit edilebilen belgeler teyit edildikten sonra belgelerin yeterli olup olmadıkları incelenir. Kamu kurumlarının internet sayfası üzerinden teyidi yapılamayan belgeler, teknik şartnameye cevap belgeleri, numune değerlendirmesi ve aşırı düşük teklifin açıklanmasına konu belgeler isteklilerden talep edilir.

c) Numune bilgilerine (istenilmiş ise) ait bilgiler istenerek ayrıntılı incelemesi yapılır.

1 Yeterlik Bilgileri Tablosu Sunulan Ve Tekliflerin Elektronik Ortamda Alındığı İhalelerde Uygulanacak Tip İdari Şartname, madde 31.3

2 2022/UY.II-1437 nolu Kamu İhale Kurul Kararı

Mal alımı ihalelerinde idarece numune alımı veya demonstrasyon yaptırılması yeterlik kriteri olarak öngörülür ise bunların değerlendirilmesi; teyit edilemeyen belgeler, teknik şartnameye cevap niteliğindeki belgeler, aşırı düşük teklif belgelerinin açıklanması için istenilen belgelerin incelenmesi sürecinde numune işlemleri yapılır.

d) Aşırı düşük teklif varsa aşırı düşük teklif sahiplerinden açıklama ile varsa teyit edilemeyen diğer bilgilere ait belgeler birlikte istenilir.

EKAP veya kamu kurum ve kuruluşlarının internet sayfası üzerinden teyit edilemeyen belgelerden; aşırı düşük teklif sorgulama yapılan ihalelerde aşırı düşük teklif sahibi tüm isteklilerden; aşırı düşük sorgulama yapılmayan ihalelerde ise en düşük teklif sahibi ilk iki istekliden belgelerin idareye sunulması için makul bir süre verilir. Aşırı düşük tüm tekliflerin değerlendirme dışı bırakılması veya reddedilmesi halinde; teklif fiyatı aşırı düşük bulunmayan ekonomik açıdan en avantajlı birinci ve ikinci teklif olması öngörülen teklif sahiplerinden; teyit edilemeyen belgeler istenilir.

Aşırı düşük teklifler arasından geçerli en az iki teklif kalması ve bu tekliflerin en avantajlı birinci ve ikinci teklif olarak belirlenmesinin öngörülmesi halinde; yeterlik bilgileri tablosunda beyan edilen bilgi ve belgeler ile teknik şartnameye cevaplar ve açıklamalara ilişkin tevsik edici belgeleri sunmaları, **İhale dokümanında öngörülmesi halinde numune işlemlerine ilişkin ürün örneklerini vermeleri yeniden istenmeksizin ihale işlemlerine devam edilir.**

Aşırı düşük teklifler arasından tek geçerli teklif kalması ve bu teklif sahibinin ekonomik açıdan en avantajlı teklif olarak belirlenmesinin öngörülmesi halinde, bu istekliden yeterlik bilgileri tablosunda beyan edilen bilgi ve belgeler ile teknik şartnameye cevaplar ve açıklamalara ilişkin tevsik edici belgeleri sunması, ihale dokümanında öngörülmesi halinde numune örneklerini vermesi yeniden istenmez. Bu işlemlere, en avantajlı birinci ve belirlenecek ise ikinci teklif sahibi tespit edilinceye kadar devam edilir.

Yeterlik bilgileri tablosunda yerli malı belgesi ile ilgili beyanda bulunmayan isteklinin teklifi geçerli olur fakat bu istekli yerli malı fiyat avantajından faydalanamaz.

Beyan edilen bilgilerden teyit edilemeyen ve İdarece istenilen belgeler ile teknik şartname açıklamasını tevsik edici belgeleri sunmayan, aşırı düşük açıklama yapmayan, numune değerlendirmesi yapmayan, istekliler için hangi işlem yapılır?

“Aşırı düşük yapılmayan ihalelerde, İdarece istenilen belgeleri sunmayan isteklinin teklifi değerlendirme dışı bırakılır ve geçici teminatı gelir kaydedilir. Aşırı düşük yapılan ihalelerde, İdarece istenilen belgeleri sunmayan veya aşırı düşük açıklama yapmayan isteklilerin sadece teklifleri değerlendirme dışı bırakılır.”³

Beyan edilen bilgiler ile bu bilgileri tevsik etmek amacıyla sunulan belgelerdeki bilgiler arasında farklılık bulunması durumunda, ihalede öngörülen şartların sağlanması kaydıyla tekliflerin geçerliliği etkilenmez, ancak ihalede öngörülen şartların sağlanamadığının anlaşılması durumunda, bu isteklilerin teklifleri değerlendirme dışı bırakılır.⁴

3 İhale Uygulama Yönetmelikleri MAİUY/58-A, HAIUY/59-A, YİUY/60-A, 10. fıkra

4 Yeterlik Bilgileri Tablosu Sunulan ihalelerde Uygulanacak Tıp İdari Şartname, madde 36.2

Beyan edilip de teyit edilemeyen ve istekli tarafından sunulan belgelerin, belgelerin sunulmuş şekli şartını sağlaması gerekmektedir. Belgeleri, sunulmuş şekli hükümlerine aykırı olarak sunan isteklilerin teklifleri değerlendirme dışı bırakılarak geçici teminatlarının gelir kaydedilmesi gerekmektedir.⁵

Beyan Edilen Bilgileri Tevsik Eden Belgelerin Sunulmasına İlişkin Tebligat

İstekliler tarafından Yeterlik Bilgileri Tablosu'nda beyan edilip de EKAP üzerinden ya da kamu kurum ve kuruluşlarının internet sayfasından teyit edilemeyen belgeler ilgili isteklilerden, aşağıda yer alan form aracılığı ile istenilir. (Tablo 1). Söz konusu tabloda, teyit edilemeyen belgeler Tablo 1'de yer alan örnekteki şekilde istenilebilir.

Tablo 1: Beyan edilen Bilgileri Tevsik Eden Belgelerin Sunulması Talebine İlişkin Standart Form

[idarenin adı]	
İKN	:
Tarih ve Sayı	:
Konu	: Beyan edilen bilgileri tevsik eden belgelerin sunulması ve/veya Numune/demonstrasyon işlemlerine ilişkin ürün örneklerinin verilmesi/kurulumların yapılması Aşırı düşük teklif açıklamalarının sunulması.

Sayın [isteklinin adı ve soyadı/ ticaret unvanı]
[isteklinin adresi]

İLGİ: _ / _ / _ _ _ tarihinde kayda alınan e-teklifiniz.

[İşin adı] işine ait ihalede tekliflerin değerlendirilmesi sürecine geçilmiş olup, 4[beyan ettiğiniz bilgi ve belgeleri tevsik eden ve EKAP veya diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının internet sayfası üzerinden sorgulanamayan aşağıdaki belgeleri ekleri ile birlikte, İdari Şartnamenin 7.9. maddesine uygun olarak, ... tarihine kadar İdaremize sunmanız] [numune/demonstrasyon değerlendirmesi için teklif ettiğiniz ürüne/ürünlere ilişkin örnekleri ... tarihine kadar ... adresine ulaştırarak, ... tarihinde saat ... 'te ... adresinde hazır bulunmanız] [ve aşırı düşük teklif açıklamalarınızı... tarihine kadar sunmanız] gerekmektedir.

Sunulması Gereken Belgeler:

Örnek;

- 1) Fiyat dışı unsurlar (makine ve ekipmanların kendi malı olduğuna dair belgeler)
- 2) Özel sektöre gerçekleştirilen iş deneyim için sözleşme ve fatura
- 3) Teknik şartnameye cevaplar ve açıklamalar
- 4) Numune
- 5) Ortaklık tespit belgesi

Tekliflerin ayrıntılı incelenmesi neticesinde en avantajlı birinci teklif ile ihale komisyonu tarafından uygun görülürse ikinci en avantajlı teklif sahibi belirlenerek ihale komisyon kararı aşamasına geçilir.

e) Komisyon kararının oluşturulması

İhale komisyon kararının bir çıktısı alınarak ihale komisyonu üyeleri tarafından imzalanır ve ihale yetkilisinin onayına sunulur. İhale komisyon kararının EKAP üye-

⁵ Kamu İhale Kurulu'nun 22.07.2020 tarihli ve 2020/DK.D-222 sayılı düzenleyici kurul kararı

rinden oluşturulup, kararın son onayının da ihale yetkilisi tarafından EKAP üzerinden verilmesi, komisyon kararının çıktısı alınarak komisyon üyelerine imzalatılması zorunluluğunu ortadan kaldırmaz.

f) Yasaklılık teyidi yapılır.

Komisyon kararı oluşturulduktan sonra en avantajlı 1. ve 2. teklif sahibi isteklilerin yasaklılık teyitleri yapılır.

3. KAPALI OTURUMDA DEĞERLENDİRME YAPILIRKEN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

İdare tarafından elektronik ortamda veya fiziki ortamda bilgilere ulaşılabilmesi durumunda, isteklinin beyan ettiği bilgilere göre mi yoksa idarece ulaşılan bilgilere göre mi değerlendirme yapılır?

İstekliler tarafından yeterli bilgileri tablosunda beyan edilen bilgi ve belgelere, idarece gerek elektronik ortamda gerekse de fiziki ortamda ulaşılabilse dahi, Yeterlik Bilgileri Tablosu'nda isteklinin ayrıca sorgulamanın hangi bilgi ve belgeler kapsamında yapılacağına ilişkin beyanı da bulunduğundan, idarece yapılacak değerlendirmede bu beyanın esas alınması gerekmektedir.⁶

Yeterlik bilgileri tablosunda doldurulmayan bilgilere ait belgeler, İstekli tarafından sonradan tamamlanırsa geçerli olur mu?

Yeterlik Bilgileri Tablosu'nda doldurulması istenilen bilgiler birer yeterlik kriteridir. İdare tarafından istenen belgelere ilişkin yeterlik bilgileri tablosunda istekli tarafından hiçbir beyana yer verilmemiş olmasının bilgi eksikliği kapsamında değerlendirilip, sonradan tamamlanması mümkün değildir.⁷

Yeterlik bilgileri tablosunda isteklilerce bilgi girişi yapılmaması halinde, bilgi girişi yapılmayan yeterlik kriterine yönelik idarece sorgulama yapılabilir mi?

Yeterlik Bilgileri Tablosu'nda bilgi girişi yapılmaması halinde ise bilgi girişi yapılmayan yeterlik kriterine yönelik idarece sorgulama gerçekleştirilmesine imkân bulunmamaktadır. Beyan edilmeyen bilgilerin sorgulanması söz konusu olmaz.⁸

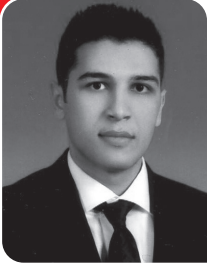
4. SONUÇ

Elektronik ihalelerde, ihale ve değerlendirme işlemlerinin EKAP üzerinden kolay bir şekilde yapılabilmesi sağlansa dahi, mevzuat hükümlerine göre karar verilebilmesi için dokümanların EKAP'a kayıt aşamasında ve tekliflerin değerlendirilmesi sürecinde elektronik ihale mevzuatının iyi bilinmesi önem arz etmektedir.

6 2021/UY.I-748 nolu Kamu İhale Kurul Kararı

7 2020/UM.I-430 ve 2022/UY.I-1213 nolu KİK Kararları

8 2022/UH.I-1566 nolu Kamu İhale Kurul Kararı



Ufuk ÜNLÜ *

BELEDİYELER TARAFINDAN YAPILAN GELİR DESTEĞİ ÖDEMELERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ

Öz

25.12.2021 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 22.12.2021 tarihli ve 7349 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 9 uncu ve 10 uncu maddeleri ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanununda değişiklik yapılmıştır. Yapılan düzenleme ile hâlihazırda büyükşehirlerde taşıma birlik ve kooperatiflerine yapılabilen gelir desteği ödemesinin kapsamı genişletilerek tüm belediyelerin, kendisinden izin veya ruhsat almak ya da hat kiralamak suretiyle çalışan ve toplu taşıma hizmeti yürüten gerçek ve tüzel kişilere; nüfus, hattın uzunluğu ve hattı kullanan sayısı kriterlerini esas alarak tespit edeceği hatlardaki toplu taşıma hizmetlerinden ücretsiz veya indirimli olarak yararlananlara ilişkin gelir desteği ödemesi yapabilmesine imkân tanınmıştır. Söz konusu gelir desteğinin hasılat esaslı kazanç tespitinde hasılatı dahil edilip edilmeyeceği, söz konusu gelir desteğinin KDV beyanına konu edilip edilmeyeceği hususları yazımız kapsamında incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Belediye, Özel Halk Otobüsü, Gelir Desteği, Vergilendirme.

* Cumhurbaşkanlığı Denetçisi

1. GİRİŞ

06/02/2019 tarihli ve 718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararında, 10/07/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile 03/07/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamında belediyeler tarafından ruhsat verilen, toplu taşıma hatlarını kiralayan, toplu taşıma hizmetinin hizmet satın alma yollarıyla yerine getirilmesi halinde bu hizmeti sunan ve gelirlerinin tamamını elektronik ücret toplama sistemleri aracılığıyla tahsil eden otobüs işletmelerinin (belediyelerin otobüs işletmeleri ile doğrudan veya dolaylı olarak sermayesinin %51 veya daha fazlası belediyelere ait şirketler hariç) münhasıran il sınırları içinde, otobüsle (sürücüsü dahil en az on sekiz oturma yeri olan) yapmış oldukları toplu taşıma faaliyetlerine ilişkin 3065 sayılı Kanunun 38 inci maddesinde yer alan hasılat esaslı vergilendirme usulüne göre hasılatlarına uygulayacakları vergi oranı %1,5 olarak belirlenmiştir.

Diğer yandan, 27/01/2023 tarihli ve 6775 Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 06/02/2019 tarihli ve 718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararında yapılan değişiklik ile şehir içi yolcu taşımacılığı faaliyetinde bulunan ve bu faaliyetlerinden kaynaklanan hasılatlarının tamamını elektronik ücret toplama sistemleri aracılığıyla elde eden dolmuş işletmelerinin (belediyeler ile doğrudan veya dolaylı olarak sermayesinin %51 veya daha fazlası belediyelere ait şirketler hariç), münhasıran il sınırları içinde yapmış oldukları toplu taşıma faaliyetlerine ilişkin 3065 sayılı Kanunun 38 inci maddesinde yer alan hasılat esaslı vergilendirme usulüne göre hasılatlarına uygulayacakları vergi oranı %1,5 olarak

belirlenmiş olup bu düzenleme 1/2/2023 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

2. BELEDİYELER TARAFINDAN YAPILAN GELİR DESTEĞİ ÖDEMELERİ

3065 sayılı KDV Kanununun 38 inci maddesinde, “Ticari kazancı işletme hesabı esasına göre tespit edilenler ile mesleki kazancı serbest meslek kazanç defterine göre tespit edilenlerden Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenen sektör ve meslek grupları kapsamında yer alanlar, talep etmeleri halinde vergiye tabi işlemlerin karşılığını teşkil eden (katma değer vergisi dâhil) bedel üzerinden, bu Kanunun 28 inci maddesi uyarınca belirlenen en yüksek oranı geçmemek üzere, Cumhurbaşkanlığıca ilgili sektör veya meslek grubu için belirlenen oran uygulanmak suretiyle hesapladıkları katma değer vergisini, indirilecek katma değer vergisi ile ilişkilendirmeksizin beyan ederek öderler.

Birinci fıkra kapsamında hasılat esaslı vergilendirme usulüne göre vergilendirilen mükellefler, kazançlarının tespitinde kendilerine yapılan teslim ve hizmetler dolayısıyla alış vesikalarında gösterilen katma değer vergisi ile hasılat esaslı vergilendirme usulüne göre beyan ederek ödedikleri katma değer vergisini işlemin mahiyetine göre gider veya maliyet, yaptıkları teslim ve hizmetler dolayısıyla hesapladıkları katma değer vergisini gelir olarak dikkate alırlar.

Hasılat esaslı vergilendirme usulüne geçen mükellefler, iki yıl geçmedikçe bu usulden çıkamazlar.

Cumhurbaşkanlığı Vergi Usul Kanunu hükümleri uyarınca bilanço esasına göre defter tutan gelir ve kurumlar vergisi mü-

kelleflerini, sektörler ve meslek grupları itibarıyla belirleyeceği yıllık iş hacimlerine göre hasılat esaslı vergilendirme usulü kapsamına almaya, Maliye Bakanlığı bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.» hükmü yer almaktadır.

KDV Genel Uygulama Tebliğinin;

- (V/A-2.3.) bölümünde, “Hasılat esaslı vergilendirme usulüne geçen mükellefler, vergiye tabi işlemlerin karşılığını teşkil eden bedeller üzerinden mal ve hizmetlere uygulanan KDV oranlarını belirleyen 2007/13033 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (BKK) eki listelerde belirlenen oranlara göre KDV hesaplar, fatura ve benzeri belgeler üzerinde bu KDV’yi gösterirler.

Bu usule tabi mükelleflerin ödeyecekleri vergi, vergiye tabi işlemlerin bedeli ve buna ilişkin hesaplanan KDV tutarlarının toplamına ilgili Cumhurbaşkanlığı Kararında belirlenen oran uygulanmak suretiyle hesaplanır.

Hasılat esaslı vergilendirme usulüne tabi mükellefler, bu usule göre hesapladıkları vergiyi 4 No.lu KDV Beyannamesi ile vergilendirme dönemini takip eden ayın yirmidördüncü günü akşamına kadar beyan eder ve aynı ayın yirmialtıncı günü akşamına kadar öderler.

Hasılat esaslı vergilendirme usulüne tabi mükellefler kendilerine yapılan teslim ve hizmetler dolayısıyla hesaplanarak düzenlenen fatura ve benzeri belgelerde gösterilen KDV ile 2 No.lu KDV beyannamesiyle tevkif suretiyle ödedikleri KDV ve ithal ettikleri mal ve hizmetler dolayısıyla ödedikleri KDV’yi indirim konusu yapamazlar. Bu kapsamdaki mükellefler, indirilecek KDV tutarları ile hasılat esaslı

vergilendirme usulüne göre beyan ederek ödedikleri KDV tutarlarını, işlemin mahiyetine göre gider veya maliyet olarak, yaptıkları teslim ve hizmetler dolayısıyla alıcılar için hesapladıkları ve düzenledikleri belgelerde gösterdikleri KDV’yi ise gelir olarak dikkate alırlar.”,

- (V/A-2.5.) bölümünde; “.. Bu kapsamda vergilendirilenler, özel halk otobüsü işletmeciliği ve/veya dolmuş işletmeciliği ile ilgili elde ettikleri diğer hasılatı da (amortisman tabi iktisadi kıymetlerin satışları, reklam gelirleri vb.) hasılat esaslı vergilendirme matrahına dahil ederler.”

Açıklamalarına yer verilmiştir.

Buna göre, hasılat esaslı vergilendirme usulüne tabi faaliyetler nedeniyle belediyeler tarafından sağlanan gelir desteği tutarları hasılat esaslı vergilendirme usulü matrahına dahil olup, bu usule göre hesaplanan verginin 4 No.lu KDV Beyannamesi ile beyan edilmesi gerekmektedir.

Öte yandan, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 113 üncü maddesinde, “Şehir içi yolcu taşımacılığı faaliyetinde bulunan ve bu faaliyetlerinden kaynaklanan hasılatlarının tamamını elektronik ücret toplama sistemleri aracılığıyla elde eden mükelleflerin talep etmeleri hâlinde söz konusu faaliyetlerinden elde ettikleri gayrisafi hasılatlarının (25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 38 inci maddesi kapsamında hasılat esaslı vergilendirme usulüne göre vergilendirilen mükellefler için hesapladıkları katma değer vergisi dâhil tutarın) %10’u bu faaliyetlerine ilişkin vergiye tabi kazanç olarak esas alınır. Vergiye tabi kazancın bu suretle tespitinde ilgili faaliyete ilişkin giderler dikkate alınmaz ve bu kazançta herhangi bir indirim veya istisna uygulanmaz.

Kazançları birinci fıkrada kapsamında tespit edilenlerin;

a) Bu faaliyetlerine ilişkin gider veya maliyetleri, vergiye tabi diğer kazanç veya iratlarının tespitinde dikkate alınmaz.

b) Bu kazançları dışındaki beyana tabi diğer kazanç veya iratları hakkında bu madde hükümleri uygulanmaz.

c) İki yıl geçmedikçe bu usulden çıkmaları mümkün değildir...”

Hükmüne yer verilmiştir.

Konuya ilişkin olarak yayımlanan 309 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin;

- “Uygulamadan yararlanabilecek mükellefler ve faydalanma şartları” başlıklı 3 üncü maddesinde, “(1) *Hasılat esaslı kazanç tespiti uygulamasından, şehir içi yolcu taşımacılığı faaliyetinde bulunan ve bu faaliyetlerinden kaynaklanan hasılatlarının tamamını elektronik ücret toplama sistemleri aracılığıyla elde eden gelir (kazançları basit usulde tespit edilenler dâhil) veya kurumlar vergisi mükelleflerinden bu hususta talepte bulunanlar yararlanabileceklerdir.*

(2) *Hasılat esaslı kazanç tespiti uygulamasından faydalanılabilmesi için;*

a) Uygulamadan yararlanmak isteyen mükelleflerin şehir içi yolcu taşımacılığı faaliyetinde bulunması,

b) Bu faaliyetlerden kaynaklanan hasılatın tamamının elektronik ücret toplama sistemleri aracılığıyla elde edilmesi,

c) Gelir veya kurumlar vergisi yönünden bağlı olunan vergi dairesine uygulamadan yararlanma hususunda yazılı olarak talepte bulunulması şarttır.

Bu bağlamda, şehir içi yolcu taşımacı-

lığı faaliyetinde bulunan mükelleflerin bu faaliyetlerinden kaynaklanan hasılatlarının tamamının elektronik ücret toplama sistemi aracılığıyla elde edilmemesi durumunda, bu uygulamadan faydalanılmayacağı tabiidir...”

- “Vergiye tabi kazancın hesaplanmaması” başlıklı 5 inci maddesinde, “(1) *Şehir içi yolcu taşımacılığı faaliyetinde bulunan ve bu faaliyetlerinden kaynaklanan hasılatlarının tamamını elektronik ücret toplama sistemleri aracılığıyla elde eden mükelleflerden başvuruları vergi dairesi tarafından kabul edilenler, söz konusu faaliyetlerinden elde ettikleri gayrisafi hasılatlarının %10’unu bu faaliyetlerine ilişkin vergiye tabi kazanç olarak beyan edeceklerdir...*”

Açıklamalarına yer verilmiştir.

Ayrıca, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7 nci maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesinde, “...Büyükşehir belediyeleri, kendisinden izin veya ruhsat almak ya da hat kiralamak suretiyle çalışan ve toplu taşıma hizmeti yürüten gerçek ve tüzel kişilere; nüfus, hattın uzunluğu ve hattı kullanan sayısı kriterlerini esas alarak tespit edeceği hatlardaki toplu taşıma hizmetlerinden ücretsiz veya indirimli olarak yararlananlara ilişkin gelir desteği ödemesi yapılabilir.” denilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanununun “Belediyenin yetkileri ve imtiyazları” başlıklı bölümünün 15 inci maddesinde, “...Belediyeler, kendisinden izin veya ruhsat almak ya da hat kiralamak suretiyle çalışan ve toplu taşıma hizmeti yürüten gerçek ve tüzel kişilere; nüfus, hattın uzunluğu ve hattı kullanan sayısı kriterlerini esas alarak tespit edeceği hatlardaki toplu taşıma hizmetlerinden ücretsiz veya indirimli

olarak yararlananlara ilişkin gelir desteği ödemesi yapabilir.” hükmüne yer verilmiştir.

Buna göre, hasılat esaslı kazanç tespiti usulüne göre vergilendirilen halk otobüsü/otobüs ile yapılan şehir içi ve banliyö yolcu taşımacılığı faaliyetleri nedeniyle belediyeler tarafından yapılan gelir desteği ödemelerinin, hasılat esaslı kazanç tespiti uygulamasından elde edilen gayrisafi hasılat tutarına dahil edilmesi ve bu kapsamda elde edilen gayrisafi hasılatın %10'unun bu faaliyetlere ilişkin vergiye tabi kazanç olarak dikkate alınması gerekmektedir.

3. SONUÇ

Son dönemlerde yapılan düzenlemelerle hâlihazırda büyükşehirlerde taşıma birlik ve kooperatiflerine yapılabilen gelir desteği ödemesinin kapsamı genişletilerek tüm belediyelerin, kendisinden izin veya ruhsat almak ya da hat kiralamak suretiyle çalışan ve toplu taşıma hizmeti yürüten gerçek ve tüzel kişilere; nüfus, hattın uzunluğu ve hattı kullanan sayısı kriterlerini esas alarak tespit edeceği hatlardaki toplu taşıma hizmetlerinden ücretsiz veya indirimli olarak yararlananlara ilişkin gelir desteği ödemesi yapabilmesine imkân tanınmıştır.

Buna göre, hasılat esaslı vergilendirme usulüne tabi faaliyetler nedeniyle belediyeler tarafından sağlanan gelir desteği tutarları hasılat esaslı vergilendirme usulü matrahına dâhil olup, bu usule göre hesaplanan verginin 4 No.lu KDV Beyanamesi ile beyan edilmesi gerekmektedir. Hasılat esaslı kazanç tespiti usulüne göre vergilendirilen halk otobüsü/otobüs ile yapılan şehir içi ve banliyö yolcu taşımacılığı faaliyetleri nedeniyle belediyeler tarafından yapılan gelir desteği ödemelerinin, hasılat esaslı kazanç tespiti uygulamasından elde edilen gayrisafi hasılat tutarına dâhil edilmesi ve bu kapsamda elde edilen gayrisafi hasılatın %10'unun bu faaliyetlere ilişkin vergiye tabi kazanç olarak dikkate alınması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

5393 sayılı Belediye Kanunu

7349 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

3065 sayılı KDV Kanunu

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu

MEVZUAT FİHRİSTİ

07/07/2023- 31/07/2023 Tarihleri Arasındaki Resmi Gazete'de
Yayımlanan Önemli Mevzuatı Kapsamaktadır

YÖNETMELİKLER

- Yönetmeliğin Adı** : **TEK HAZİNE KURUMLAR HESABI UYGULAMASI-
NA İLİŞKİN YÖNETMELİKTE DEĞİŞİKLİK YAPIL-
MASINADAİR YÖNETMELİK**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 04/ 10/ 2023 - 32329
- Konusu** : 9/8/2018 tarihli ve 30504 sayılı Resmî Gazete'de yayımla-
nan Tek Hazine Kurumlar Hesabı Uygulamasına İlişkin
Yönetmeliğin 5 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki
şekilde değiştirilmiştir.
“(2) Nakit talep ve tahsilat tahminleri aylık olarak Tek Ha-
zine Kurumlar Hesabı uygulaması kapsamındaki kamu
idaresine ait her türlü nakit hareketini içerecek ve ilgili ay-
daki tüm iş günlerini kapsayacak şekilde THBS üzerinden
hazırlanır.”
MADDE 2- Aynı Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin üçüncü
fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağı-
daki fıkra eklenmiştir.
“(3) İlgili aya ilişkin olarak nakit talebi ile tahsilat tahmi-
ni olmayan kamu idareleri, birinci fıkrada belirtilen süre
içerisinde nakit talep ve tahsilat tahminlerinin olmadığını
THBS aracılığıyla Bakanlığa bildirir.”
“(5) Genel bütçeden pay, hazine yardımı ve benzeri ni-
telikte transfer alan kamu idareleri, her ay, izleyen üç ayı
kapsayacak şekilde haftalık bazda hazırladıkları genel büt-
çeden transfer ve hazine yardımı taleplerini en geç ilgili
ayın son iş gününden dört iş günü öncesine kadar THBS
üzerinden Bakanlığa bildirir.”
MADDE 3- Aynı Yönetmeliğin 8 inci maddesinin ikinci
fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve beşinci fıkrası yü-
rürlükten kaldırılmıştır.
“(2) Günlük nakit talepleri her gün THBS üzerinden onay-
lanarak en geç saat 10.30'a kadar Bakanlığa bildirilir.”
MADDE 4- Aynı Yönetmeliğin 10 uncu maddesinin birinci,

ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“(1) Tek Hazine Kurumlar Hesabı uygulaması kapsamına alınan kamu idareleri TCMB nezdinde hesap açma ve kapatma talepleri ile Muhabir Banka ve diğer yurt içi bankalarda hesap açma, dönüştürme ve kapatma taleplerini Bakanlığa bildirir.

(2) Bakanlıkça; hesap açma, dönüştürme ve kapatma talepleri değerlendirilir ve uygun görülen talepler ilgili kamu idaresine bildirilir.

(3) Kamu idaresi adına hesap açma, dönüştürme ve kapatma talimatı Bakanlığın uygun görüşü ile birlikte ilgili kamu idaresi tarafından ilgili bankaya verilir.

(4) Açılması, dönüştürülmesi veya kapatılması uygun görülen hesaplar Bakanlık uygun görüşü doğrultusunda açılır, dönüştürülür veya kapatılır; açılan, dönüştürülen veya kapatılan hesaplar ilgili banka ve kamu idaresince Bakanlığa bildirilir ve Tek Hazine Kurumlar Hesabı uygulaması kapsamına alınır veya uygulamadan çıkarılır.”

“(9) Yükseköğretim Kurulu, üniversiteler ve yüksek teknoloji enstitülerinin, uygulamaya geçtikten sonra, ilgisine göre Kurum Tek İdare Ödeme Özel Hesabı veya Kurum Tek İdare Tahsilat Özel Hesabına bağlı olarak çalışacak şekilde açtıracakları/dönüştürecekleri ödeme veya tahsilat alt hesapları Bakanlığın uygun görüşüne başvurulmaksızın açılabilir. Söz konusu hesaplara ilişkin bilgiler, en geç hesabın açıldığı ayı takip eden ayın dördüncü iş gününe kadar Bakanlığa topluca bildirilir. Açtırılan hesapların bu Yönetmeliğin ilgili hükümleri doğrultusunda çalışmasını temin etmek hesabı açtıran kamu idaresi ile ilgili bankanın sorumluluğundadır. Bu hesapların kapatılmasında da aynı usul izlenir.

(10) Gerekli hallerde, Bakanlıkça hesap açma, kapatma ve dönüştürme işlemlerine ilişkin farklı usuller belirlenebilir.”

MADDE 5- Aynı Yönetmeliğin 12 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) Kamu idarelerinin ödemeleri için ilgisine göre Kurum Tek İdare Ödeme Hesabı ve Kurum Tek İdare Ödeme Özel Hesabı kullanılır. Ayrıca, bu hesaplara bağlı olarak çalışacak şekilde, nihai alıcıya yapılacak ödemelerin etkin şekilde gerçekleştirilebilmesini teminen Bakanlığın uygun görüşüyle Muhabir Bankada ve zorunlu hallerde Bakanlık-

ça belirlenecek diğer yurt içi bankalarda yalnızca ödeme işlemleri için kullanılmak üzere kamu idaresince ödeme alt hesapları açılabilir veya hâlihazırda kullanılan hesaplar, ödeme alt hesaplarına dönüştürülebilir.

(2) Kamu idarelerinin tahsilatları için ilgisine göre Kurum Tek İdare Tahsilat Hesabı ve Kurum Tek İdare Tahsilat Özel Hesabı kullanılır. Ayrıca, bu hesaplara bağlı olarak çalışacak şekilde, kamu idarelerince tahsilat işlemlerinin etkin bir şekilde gerçekleştirilebilmesini teminen Bakanlığın uygun görüşüyle Muhabir Bankada ve zorunlu hallerde Bakanlıkça belirlenecek diğer yurt içi bankalarda yalnızca tahsilat işlemleri için kullanılmak üzere kamu idaresince tahsilat alt hesapları açılabilir veya hâlihazırda kullanılan hesaplar, tahsilat alt hesaplarına dönüştürülebilir.”

MADDE 6- Aynı Yönetmeliğin 23 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 23- (1) 4749 sayılı Kanununun 12 nci maddesi uyarınca, nema paylaşımı yapılacak kamu idarelerine, Tek Hazine Kurumlar Hesabı kapsamında değerlendirilen kaynaklarına karşılık aktarılacak tutarlar, Ek-1’de yer alan formüle uygun olarak belirlenir.

(2) Çeyreklik dönemler itibarıyla hesaplanan tutarlar, Bakanlık bütçesine bu amaçla konulacak tertiplere gider kaydedilerek ilgili kamu idaresinin Hazine Hazinesinden olan alacak bakiyesine izleyen ayın sonuna kadar eklenir.”

MADDE 7- Aynı Yönetmeliğin 25 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“(2) Maaş, ücret ve benzeri nitelikteki zorunlu işlemler ile Bakanlıkça aksi belirtilmedikçe, burs, teminat, akreditif ve bağışa ilişkin işlemler, Otomatik Geçiş Sistemi (OGS), Hızlı Geçiş Sistemi (HGS) üzerinden yapılan işlemler, şans oyunları ikramiye işlemleri ve afetler nedeniyle yapılacak harcamaların zamanında yapılmasını teminen, ilgili işlemler gerçekleştirilinceye kadar bu amaçlarla açılan hesaplarda yeterli miktarda bakiye bekletilebilir. Söz konusu hesaplarda bekletilecek bakiye ilgili kamu idaresinin sorumluluğundadır.”

“(4) TCMB nezdindeki hesaplar hariç olmak üzere, 10 uncu maddenin beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkraları hükümleri Bakanlıkça belirlenecek kamu idareleri için uygulanmaz.

(5) Yurt içi bankalar aracılığıyla yapılan kredi kartları tahsilatları, tahsilatın yapıldığı günü takip eden günden itibaren azami yirmi gün içerisinde ilgili kamu idarelerinin tahsilat hesaplarına aktarılır.”

MADDE 8- Aynı Yönetmeliğe aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“Geçiş hükmü

GEÇİCİ MADDE 2- (1) Bu Yönetmelik kapsamında yer alan ve genel bütçeden pay, hazine yardımı ve transfer alan kamu idareleri, THBS’de tanımlama yapılıncaya kadar, genel bütçeden transfer ve hazine yardımı taleplerini Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Nakit Taleplerinin Hazırlanması ve Hazine Müsteşarlığına Bildirilmesine İlişkin Yönetmelik doğrultusunda bildirmeye devam eder.”

MADDE 9- Aynı Yönetmeliğin Ek-1’i ekteki şekilde değiştirilmiş, Ek-2 ve Ek-3’ü yürürlükten kaldırılmıştır.

Yönetmeliğin Adı : **ELEKTRONİK İHALE UYGULAMA YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK**

R.G. Tarih ve Sayısı : 27/ 10/ 2023 - 32352

Konusu : 25/2/2011 tarihli ve 27857 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Elektronik İhale Uygulama Yönetmeliğinin Ek-3’ünün Yeterlik Bilgileri Tablosu Sunulan ve Tekliflerin Elektronik Ortamda Alındığı İhalelerde Uygulanacak Tip İdari Şartnamesinin 11.2 nci maddesine bağlı (21.1) numaralı dipnotta yer alan “Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği” ibaresinden sonra gelmek üzere “, Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği” ibaresi, 35.4 üncü maddesine bağlı (44.1) numaralı dipnotta yer alan “Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği” ibaresinden sonra gelmek üzere “, Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği” ibaresi ve “ihale tarihinde” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya son yazılı tekliflerin verildiği tarihte” ibaresi eklenmiştir.

TEBLİĞLER

- Tebliğin Adı** : VERGİ USUL KANUNU GENEL TEBLİĞİ (SIRA NO: 509)'NDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR TEBLİĞ (SIRA NO: 550)
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 7/10/2023 – Sayı : 32332
- Konusu** : 30923 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 509)'nin "IV.1.4. e-Fatura Uygulamasına Geçiş Zorunluluğu" başlıklı bölümünün fıkralar eklenmesi.
- MADDE 1-** 19/10/2019 tarihli ve 30923 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 509)'nin "IV.1.4. e-Fatura Uygulamasına Geçiş Zorunluluğu" başlıklı bölümünün (a) fıkrasına aşağıdaki bent ve aynı bölümün (e) fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiş ve diğer fıkra buna göre teselsül ettirilmiştir.
- "9- 2/4/2022 tarihli ve 31797 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Şarj Hizmeti Yönetmeliği kapsamında Enerji Piyasası Düzenleme Kurumundan şarj ağı işletmeci lisansı alan mükellefler ile bu mükellefler tarafından sertifika verilen şarj istasyonu işletmecileri."
- "f) Bu Tebliğ kapsamında e-Fatura uygulamasına dâhil olduktan sonra veya dâhil olmak zorundayken işi bırakıp daha sonra yeniden mükellefiyet tesis ettiren gerçek kişi mükellefler, işe başladıkları tarih itibarıyla e-Fatura uygulamasına geçmek zorundadır.
- g) Bu Tebliğ kapsamında e-Fatura uygulamasına dâhil olan veya dâhil olmak zorunda olan bir ferdi işletmenin sermaye şirketine dönüşmesi halinde, yeni kurulan sermaye şirketi de e-Fatura uygulamasına dâhil olmak zorundadır. Uygulamaya dâhil olma süresi hiçbir koşulda işlemin ticaret siciline tescil tarihini izleyen ayın başından itibaren 3 ayı geçemez."
- MADDE 2-** Aynı Tebliğin "IV.1.5. e-Fatura Uygulamasına Geçiş Süresi" başlıklı bölümünün birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.
- "g) Söz konusu bölümün (a) fıkrasının (9) numaralı bendi kapsamında olanlardan, bu Tebliğin yayım tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla faaliyette bulunanlar 2/1/2024 tarihine kadar, bu Tebliğin yayım tarihinden sonra faaliyete başlayan-

lar ise, faaliyete başladıkları tarih itibarıyla başvurularını ve fiili geçiş hazırlıklarını tamamlayarak e-Fatura uygulamasına geçmek zorundadır.”

MADDE 3- Aynı Tebliğin “IV.1.7.1. İhracat İşlemlerinde e-Fatura Uygulamasına Geçiş Zorunluluğu” başlıklı bölümünün birinci fıkrasında yer alan “1/7/2020 tarihinden” ibaresi “Başkanlık tarafından ebelge.gib.gov.tr adresinde yapılan duyuruda belirtilecek tarihten” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 4- Aynı Tebliğde yer alan “V.1. Uygulamalardan Yaralanma Yöntemleri” başlığı “V.1. Uygulamalardan Yararlanma Yöntemleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5- Aynı Tebliğin “V.2. Belgelerin Elektronik Ortamda Oluşturulması” başlıklı bölümünün yedinci fıkrasında yer alan “500 TL’ye” ibaresi “Kanununun 232 nci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen, işlemin gerçekleştiği yıla ait, fatura düzenleme zorunluluğuna ilişkin tutara” şeklinde değiştirilmiş ve yedinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Şarj Hizmeti Yönetmeliği kapsamında Enerji Piyasası Düzenleme Kurumundan şarj ağı işletmeci lisansı alan mükellefler ile bu mükellefler tarafından sertifika verilen şarj istasyonu işletmecileri, bu Tebliğin “IV.1.5. e-Fatura Uygulamasına Geçiş Süresi” başlıklı bölümünün birinci fıkrasının (g) bendi uyarınca e-Fatura uygulamasına dâhil olmaları gereken tarihten itibaren söz konusu Yönetmelik kapsamında gerçekleştirdikleri mal teslimi ve hizmet ifalarına istinaden 213 sayılı Kanun gereğince kendilerine düzenleme zorunluluğu getirilen mali belgeleri, Kanununun 232 nci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen, işlemin gerçekleştiği yıla ait, fatura düzenleme zorunluluğuna ilişkin tutara bağlı olmaksızın, bu Tebliğin “V.7.” ve “VIII.” numaralı bölümlerinde belirtilen istisnai durumlar haricinde, elektronik belge (e-Fatura, e-Arşiv Fatura) olarak düzenlemek ve bunları elektronik ortamda iletmek zorundadır.”

MADDE 6- Aynı Tebliğin “V.5.4. e-Serbest Meslek Makbuzu Düzenlenmesi ve Teslimi” başlıklı bölümünün beşinci fıkrasında yer alan “uygulamasına olarak dâhil” ibaresi “uygulamasına dâhil” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 7- Bu Tebliğin;

a) 5 inci maddesinin Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 509)’nin “V.2. Belgelerin Elektronik Ortamda Oluştur-

rulması” başlıklı bölümünün yedinci fıkrasında değişiklik yapan kısmı, bu Tebliğin yayımlandığı tarihi izleyen aybaşından itibaren gerçekleştirilen teslim ve hizmetlere uygulanmak üzere yayımı tarihinde, diğer kısmı ise 2/1/2024 tarihinden itibaren gerçekleştirilen teslim ve hizmetlere uygulanmak üzere yayımı tarihinde,
b) Diğer maddeleri yayımı tarihinde, yürürlüğe girer.

- Tebliğin Adı** : **VERGİ USUL KANUNU GENEL TEBLİĞİ (SIRA NO: 552)**
7/10/2023 – Sayı : 32332
- R.G. Tarih ve Sayısı** : Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından elektronik ortamda sunulan hizmetlerin tek çatı altında birleştirilerek kişilerin tüm uygulamalara kolay, hızlı ve güvenli bir şekilde erişim sağlaması, beyanname, bildirim, yazı, dilekçe, tutanak, rapor ve diğer belgelerin elektronik ortamda verilebilmesi ve bu belgelere ilişkin yapılan işlemlerin sonuçlarının ilgililerine elektronik ortamda sunulması ile mükelleflerin vergilendirmeye ilişkin ödevlerini yerine getirirken hizmet alma süreçlerinde günümüz bilişim teknolojilerinin getirdiği imkânlardan daha fazla yararlanması amacıyla geliştirilen Dijital Vergi Dairesi uygulamasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesidir.
- Konusu** : **MADDE 2-** (1) 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun;
- “Vergi dairesi” başlıklı 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasında, “... Hazine ve Maliye Bakanlığı, gerekli gördüğü hallerde; mükelleflerin iş yeri ve adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresleri ile il ve ilçelerin idari sınırlarına bağlı kalmaksızın elektronik ortamda kurulanlar dahil olmak üzere vergi daireleri ve bölge bilgi işlem merkezleri kurmaya, vergi dairelerine bağlı şubeler açmaya, vergi dairelerini diğer vergi dairelerinin şubesi olarak belirlemeye, şubelerin yetki, görev ve sorumluluklarını tespit etmeye, vergi dairelerinin yetki alanı ile vergi türleri, meslek ve iş grupları itibarıyla mükelleflerin bağlı olacakları vergi dairesini belirlemeye, bağlı olunan vergi dairesi tarafından yapılan işlemlerin diğer vergi daireleri tarafından yapılabilmesine ve vergi dairesince yapılan işlemlerin elektronik ortamda yapılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye, vergi dairesince bu Kanun ile diğer kanunlar kapsamında yapılan işlemlerde elektronik imza, mühür veya onay kullandırmaya, vergi daireleri tarafından düzenlenen ve vergi

daresince imzalanması gereken belgelerin Gelir İdaresi Başkanlığınca elektronik ortamda imzalanmasına, mühür- lenmesine veya onaylanmasına izin vermeye, elektronik imza, mühür veya onayın kullanım usul ve esaslarını dü- zenlemeye yetkilidir. Vergi daireleri tarafından düzenlenen ve imzalanması gereken belgelerin, Gelir İdaresi Başkan- lığınca elektronik ortamda imzalanması, mühürlenmesi veya onaylanması durumunda belgeler vergi dairesi tara- findan imzalanmış, mühürlenmiş veya onaylanmış sayılır.”

- “Elektronik ortamda tebliğ” başlıklı 107/A maddesinin üçüncü fıkrasında, “Maliye Bakanlığı, elektronik ortamda yapılacak tebliğle ilgili her türlü teknik altyapıyı kurmaya veya kurulmuş olanları kullanmaya, tebliğe elverişli elekt- ronik adres kullanma zorunluluğu getirmeye ve kendisine elektronik ortamda tebliğ yapılıcakları ve elektronik tebli- ğe ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.”

- “Yetki” başlıklı mükerrer 257 nci maddesinin birinci fı- krasının (4) numaralı bendinde, “Bu Kanunun 149 uncu maddesine göre devamlı bilgi vermek zorunda olanlardan istenilen bilgiler ile beyanname, bildirim, yazı, dilekçe, tu- tanak, rapor ve diğer belgelerin, şifre, elektronik imza veya diğer güvenlik araçları kullanılmak suretiyle internet de dâhil olmak üzere her türlü elektronik bilgi iletişim araç ve ortamında verilmesine, beyanname, bildirim, yazı, dilekçe, tutanak, rapor ve diğer belgelerin yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişiler aracılığıyla gönderilmesi hususlarında izin vermeye, standart belirlemeye veya zorunluluk getirmeye, beyanname, bildirim, yazı, dilekçe, tutanak, rapor ve diğer belgeler ile bilgilerin aktarımında uyulacak format ve stan- dartlar ile uygulamaya ilişkin usul ve esasları tespit etmeye, bu zorunluluk veya standartları beyanname, bildirim, yazı, dilekçe, tutanak, rapor ve diğer belgeler veya bilgi ve işlem çeşitleri, mükellef grupları ve faaliyet konuları itibarıyla ayrı ayrı uygulamaya ya da belirlemeye, kanuni süresin- den sonra kendiliğinden veya pişmanlık talepli olarak ve- rilen beyannameler üzerine düzenlenen tahakkuk fişi ve/ veya ihbarnameler ile süresinden sonra verilen bildirim, yazı, dilekçe, tutanak, rapor ve diğer belgelere istinaden düzenlenen ihbarnameleri, mükellefe, vergi sorumlusuna veya bunların elektronik ortamda beyanname, bildirim, yazı, dilekçe, tutanak, rapor ve diğer belgeleri gönderme yetkisi verdiği gerçek veya tüzel kişiye elektronik ortamda

tebliğ etmeye, bildirim, yazı, dilekçe, tutanak, rapor ve diğer belgelere ilişkin yapılan işlemlerin sonuçlarını internet de dâhil olmak üzere her türlü elektronik bilgi iletişim araç ve ortamında ilgili kişilere göndermeye ve bunların uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye,” hükümleri yer almaktadır.

- Tebliğ Adı** : **MENKUL KIYMET TESİSİ HAKKINDA TEBLİĞDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR TEBLİĞ (SAYI: 2023/29)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 27/10/2023 – Sayı : 32352
- Konusu** : Menkul Kıymet Tesisi Hakkında
- MADDE 1-** 10/6/2022 tarihli ve 31862 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Menkul Kıymet Tesisi Hakkında Tebliğin 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.
- MADDE 2-** Aynı Tebliğin 5 inci maddesinin üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.
- MADDE 3-** Aynı Tebliğin 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmış ve aynı maddenin beşinci fıkrasında yer alan “varlık ve yükümlülükler” ibaresi “kalemler” şeklinde değiştirilmiştir.
- MADDE 4-** Aynı Tebliğin geçici 8 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.
- MADDE 5-** Aynı Tebliğin geçici 13 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddenin altıncı fıkrasında yer alan “29/12/2023 tarihini” ibaresi “29/12/2023 ve 29/9/2023 tarihlerini” şeklinde değiştirilmiştir.
- “(1) a) 29/12/2023 (dâhil) hesaplama tarihine kadar uygulanmak üzere 14/7/2023 tarihli ve 7456 sayılı Kanununun geçici 2 nci maddesi çerçevesinde Merkez Bankasınca kur koruma desteği sağlanan hesaplardan ilgili hesaplama döneminde vadesi gelenlerin vadeli Türk lirası mevduat/katılma hesabına geçiş oranının yüzde 50,00’in,
- b) 29/9/2023 (dâhil) hesaplama tarihine kadar uygulanmak üzere Merkez Bankasınca yayımlanan Tebliğler kapsamında kur/fiyat koruma desteği sağlanan gerçek kişilere ait hesaplardan ilgili hesaplama döneminde vadesi gelenlerin vadeli Türk lirası mevduat/katılma hesabına geçiş oranının yüzde 10,00’in altında kalması halinde eksik kalan tutar kadar menkul kıymet bloke olarak tesis edilir.”



MADDE 6- Aynı Tebliğin geçici 14 üncü maddesinin birinci ve yedinci fıkralarında yer alan “29/12/2023” ibareleri “29/9/2023” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 7- Aynı Tebliğin geçici 15 inci maddesinin birinci ve altıncı fıkralarında yer alan “29/12/2023” ibareleri “29/9/2023” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 8- Aynı Tebliğe aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“Menkul kıymet tesisine tabi varlıklara ilişkin geçici uygulama

GEÇİCİ MADDE 16- (1) Bu maddeyi ihdas eden Tebliğin 1 inci, 2 nci ve 3 üncü maddeleri ile yürürlükten kaldırılan menkul kıymet tesisine tabi varlıklar için 29/9/2023 hesaplama tarihi itibarıyla hesaplanan menkul kıymetlerin tesisi 27/10/2023 ile 23/11/2023 tarihleri arasında yapılır.”

MADDE 9- Bu Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 10- Bu Tebliğ hükümlerini Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı yürütür.

KURUL KARARLARI

YÜKSEK SEÇİM KURULU KARARI

Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığından:

Karar No: 2023/1429

K A R A R

6 Nisan 2022 tarihli ve 31801 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 7393 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 8'inci maddesi ile 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un "Seçmen kütüğü düzenlenmesi" başlıklı 33'üncü maddesine eklenen "18.1.1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun uyarınca yapılacak mahalli idareler genel seçiminde, birinci fıkra gereğince yerleşim yeri adresine göre oluşturulan seçimin başlangıç tarihinden üç ay önceki seçmen kütüğü üzerinden güncelleme işlemleri yapılır." hükmünün 2024 yılının Mart ayının son pazar günü yapılacak olan Mahalli İdareler Genel Seçimlerinde nasıl uygulanacağı hususunda Başkanlık Makamının 19.07.2023 tarihli teklifi ile sunulan ve Yüksek Seçim Kurulunun 19.07.2023 tarihli ve 2023/1334 sayılı kararı ile oluşturulan Komisyon çalışmalarını tamamlamış olmakla konu incelendi.

GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 79'uncu maddesi ve 298 sayılı Kanun'un 14'üncü maddesinin birinci fıkrasının onuncu bendi ile 7062 sayılı Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 6'ncı maddesinin birinci fıkrası hükümleri uyarınca; seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma veya yaptırmak, bu hususta gerekli önlemleri alma ve gereken genelgeleri zamanında hazırlayıp yayınlama ve seçmen kütüğünün düzenlenmesi ve güncelleştirilmesine yönelik işlemleri yapma görevi Yüksek Seçim Kuruluna verilmiştir.

7393 sayılı Kanun ile 298 sayılı Kanun'un;

"Seçmen kütüğü düzenlenmesi" başlıklı 33'üncü maddesine; "18/1/1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun uyarınca yapılacak mahalli idareler genel seçiminde, birinci fıkra gereğince yerleşim yeri adresine göre oluşturulan seçimin başlangıç tarihinden üç ay önceki seçmen kütüğü üzerinden güncelleme işlemleri yapılır.",

Aynı Kanun'un "Genel yazım ve denetleme" başlıklı 36'ncı maddesine; "Kütük düzenlemesi nedeniyle seçmen hiçbir şekilde oy kullanma hakkından yoksun bırakılamaz. Adresi kapanmış olması sebebiyle adres kayıt sisteminde görünmeyenler, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün adres kayıt sisteminde bulunan en son geçerli adres kayıt bilgileri kapsamında seçmen kütüğüne kaydedilirler.",

"Askı zamanı ve süresi" başlıklı 40'ıncı maddesine; "Muhtarlık bölgesi askı listelerinin askı süresi içinde, bir seçim çevresinden diğerine yapılan seçmen nakil istemleri hakkında ilçe seçim kurulu başkanı tarafından, itiraz üzerine veya nakil isteminin şüpheli bir girişim olduğu kanaatine varılması üzerine resen yapılacak araştırma ve inceleme neticesinde, nakil isteminin kabul edilmemesi halinde seçmen kaydı dondurulmaz ve bir önce kayıtlı olduğu adreste seçmen kaydı devam eder.",

hükümleri eklenmiştir.

Diğer taraftan,

2972 sayılı Kanun'un "Seçim dönemi-seçim başlangıç tarihi ve seçim günü" başlıklı 8'inci maddesinin birinci fıkrasında ise "Mahalli İdareler seçimleri beş yılda bir yapılır. Her seçim döneminin beşinci yılındaki 1 Ocak günü seçimin başlangıç tarihidir, Aynı yılın Mart ayının son Pazar günü oy verme günüdür.",

298 sayılı Kanun'un "Askı zamanı ve süresi" başlıklı 40'ıncı maddesinin birinci fıkrasında; "Muhtarlık bölgesi askı listesi, seçim dönemlerinde muhtarlıklarda askıya çıkarılır ve iki hafta süreyle askıda kalır.",

hükümleri yer almaktadır.

7393 sayılı Kanun ile 298 sayılı Kanun'un 33, 36 ve 40'ıncı maddelerinde yapılan değişiklikler sonrasında, 2024 yılında yapılacak Mahalli İdareler Genel Seçimlerine ilişkin olarak nasıl bir işlem yapılacağı hususuna ilişkin oluşturulan Komisyon çalışmalarını tamamlamıştır.

22.08.2023 tarihli Komisyon raporunda özetle;

"7393 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 6 Nisan 2022 tarihli ve 31801 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

7393 sayılı Kanun'un 8, 9 ve 10'uncu maddeleri ile 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'da aşağıdaki değişiklikler yapılmıştır:

298 sayılı Kanun'un;

- 33'üncü maddesine; "18/1/1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun uyarınca yapılacak mahalli idareler genel seçiminde, birinci fıkra gereğince yerleşim yeri adresine göre oluşturulan seçimin başlangıç tarihinden üç ay önceki seçmen kütüğü üzerinden güncelleme işlemleri yapılır.",

- 36'ncı maddesine; "Kütük düzenlemesi nedeniyle seçmen hiçbir şekilde oy kullanma hakkından yoksun bırakılamaz. Adresi kapanmış olması sebebiyle adres kayıt sisteminde görünmeyenler, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün adres kayıt sisteminde bulunan en son geçerli adres kayıt bilgileri kapsamında seçmen kütüğüne kaydedilirler.",

- 40'ıncı maddesine; "Muhtarlık bölgesi askı listelerinin askı süresi içinde, bir seçim çevresinden diğerine yapılan seçmen nakil istemleri hakkında ilçe seçim kurulu başkanı tarafından, itiraz üzerine veya nakil isteminin şüpheli bir girişim olduğu kanaatine varılması üzerine resen yapılacak araştırma ve inceleme neticesinde, nakil isteminin kabul edilmemesi halinde seçmen kaydı dondurulmaz ve bir önce kayıtlı olduğu adreste seçmen kaydı devam eder."

hükümleri eklenmiştir.

Diğer yandan, 298 sayılı Kanun'un "Askı zamanı ve süresi" başlıklı 40'ıncı maddesinin birinci fıkrasında; "Muhtarlık bölgesi askı listesi, seçim dönemlerinde muhtarlıklarda askıya çıkarılır ve iki hafta süreyle askıda kalır."

2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'un 8'inci maddesinin birinci fıkrasında; "Mahalli İdareler seçimleri beş yılda bir yapılır. Her seçim döneminin beşinci yılındaki 1 Ocak günü seçimin başlangıç tarihidir. Aynı yılın Mart ayının son pazar günü oy verme günüdür."

hükümleri yer almaktadır.

Anılan Kanun hükümlerinin birlikte değerlendirilmesinden 1 Ekim 2023 tarihinden itibaren seçmen kütüğünün güncellenmesine ilişkin uygulama ile ilgili aşağıdaki tespitlere ulaşılmıştır.

a- 7393 sayılı Kanun'un getirdiği değişiklikten önce seçmen kütüğüne Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi'nden (MERNİS) veri akışı 1 Ocak tarihi itibarıyla durduruluyordu. Değişiklikten sonra seçmen kütüğüne MERNİS'ten veri akışının durdurulması işleminin 1 Ekim tarihi itibarıyla yapılacağı,

b- Muhtarlık bölgesi askı listelerinin; 1 Ekim tarihindeki seçmen yerleşim adreslerine göre oluşturulmuş seçmen listelerini yansıtacağı,

c- 1 Ekim tarihinden sonra seçmen kütüğünün güncelleştirilmesi işlemine artık MERNİS'ten veri olarak değil, mevzuatında belirlenen usul ve sürelerde ilçe seçim kurulu başkanlıkları kararı ile devam edileceği,

d- 7393 sayılı Kanun'un; 2024 Mahalli idareler Genel Seçiminin başlangıç tarihinde ya da seçim takviminin başlangıç tarihinde herhangi bir değişiklik getirmediği, buna göre seçimin başlangıç tarihinin yine 1 Ocak olduğu, seçim takviminin de aynı şekilde 1 Ocak tarihi itibarıyla oluşturulacağı, muhtarlık bölgesi askı listelerinin de oluşturulan seçim takvimi içerisinde iki hafta süre ile askıya çıkarılacağı,

e- 7393 sayılı Kanun değişikliğinden önce, seçmen kütüğüne MERNİS'ten veri akışı 1 Ocak tarihi itibarıyla durduruluyor ve hemen ardından muhtarlık bölgesi askı listeleri ilan edilerek askı süresi içerisinde güncelleştirme işlemleri ilçe seçim kurulları ve Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğüne yapıyordu. Kanun değişikliğinden sonra seçmen kütüğüne MERNİS'ten veri akışının 1 Ekim tarihi itibarıyla durdurulacağı, ilçe seçim kurulları ve Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğüne yapılacak güncelleştirme işlemlerinin 1 Ocak tarihinden sonra ilan edilecek muhtarlık bölgesi askı listelerinin askı süresi içerisinde yapılacağı,

f- 1 Ekim tarihinden sonra MERNİS'te bir seçim çevresinden diğerine adres nakli yaptıran seçmenlerin, 1 Ocak tarihinden sonra ilan edilecek muhtarlık bölgesi askı listelerinin askı süresi içerisinde, isterlerse yeni adreslerinin seçmen kütüğünde güncellenmesi amacıyla belgeleriyle birlikte ilçe seçim kurullarına başvurabilecekleri, talepleri kabul edilenlerin nakil yaptıkları yeni adreslerinde seçmen olacakları, talepleri reddedilenler ile itiraz üzerine veya şüpheli bir girişim olduğu kanaatine varılması üzerine resen yapılacak araştırma ve inceleme neticesinde nakil istemleri kabul edilmeyenlerin seçmen kaydının dondurulmayacağı, MERNİS'te bir önceki kayıtlı olduğu adreste seçmen kaydının devam edeceği,

g- 1 Ekim tarihinden sonra MERNİS'te bir seçim çevresinden diğerine yapılacak adres nakillerinin askı süresi içerisinde seçmenin talebi üzerine ilçe seçim kurulları tarafından seçmen kütüğüne işlenmesi durumunda, seçmenin yeni adresinde seçmen olarak gözükeceği, dolayısıyla bütün nakil işlemlerinin ilçe seçim kurullarınca resen incelemesi diye bir durumun söz konusu olmayacağı, MERNİS'te adres nakil işlemi yapmış ancak süresi içerisinde seçmen kütüğüne güncellenmesi için talepte bulunmamış olan seçmenin MERNİS'te bir önceki kayıtlı olduğu adreste seçmen olmaya devam edeceği,

h- İdari sınır değişikliklerinin 7393 sayılı Kanun değişikliğinden önceki dönemde olduğu gibi, muhtarlık bölgesi askı listelerinin askı süresinin sonuna kadar Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünden alınarak seçmen kütüğünde güncelleştirme işleminin yapılacağı,

1- Seçim takvimi ile Genelgelerin yukarıda belirtilen hususlar dikkat alınarak güncelleme işlemlerinin yapılması gerektiği,"

görüşlerine yer verilmiştir.

Kurulumuzca yapılan değerlendirme neticesinde;

2024 yılının Mart ayının son pazar günü yapılacak olan Mahalli İdareler Genel Seçimlerine ilişkin olarak;

1 Ekim 2023 tarihi itibarıyla, Yüksek Seçim Kurulu tarafından ilan edilecek seçim takviminde belirlenecek askı süresinin başlangıç tarihine kadar;

1-Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi'nden (MERNİS) seçmen kütüğüne esas olmak üzere bilgilerin alınmasına,

2- Muhtarlık Bölgesi Askı Listelerinin 1 Ekim 2023 tarihindeki seçmen kütüğü esas alınarak oluşturulmasına,

3- 1 Ekim 2023 tarihinden Yüksek Seçim Kurulu tarafından ilan edilecek seçim takviminde belirlenecek askı süresinin başlangıç tarihine kadar yerleşim yeri adresini değiştirmek isteyenlerin bizzat veya 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 50'nci maddesinde sayılanların, adres beyan formu ile birlikte elektrik, su, telefon, doğalgaz, internet abonelik sözleşmesi veya faturası, noter tasdikli kira sözleşmesi gibi belgelerden biri ile ilgili nüfus müdürlüğüne başvuruda bulunmaları gerektiğine,

4- 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen depremler dolayısıyla genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde kayıtlı olup yerleşim yeri adresini değiştirmek isteyen kişilerin, bizzat veya 5490 sayılı Kanun'un 50'nci maddesinde sayılanların, herhangi bir belge aranmaksızın ilgili nüfus müdürlüğüne başvurmaları gerektiğine; anılan kişilerden deprem sonrasında yerleşim yeri adresini değiştirmiş olanlardan, yerleşim yeri adresini yeniden genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlere taşımak isteyenlerin de bu kapsamda değerlendirileceğine,

5- 3 ve 4'üncü maddeler uyarınca adres değişikliği yapan seçmenlerin yeni adreslerinin seçmen kütüğünde güncellenebilmesi için nüfus müdürlüğüne tescil edilen adrese ilişkin imzalı ve onaylı adres beyan formunun bir örneği ile birlikte ilçe seçim kurulu başkanlıklarına bizzat başvuru yapmaları gerektiğine veya ilgili seçmenin talebi üzerine nüfus müdürlüklerince, yukarıda sayılan belgelerin onaylı dizi pusulasına eklenerek ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderileceğine,

6- Askeri öğrenciler hariç, öğrenci olup, seçmen niteliğini taşıyan ve öğrenim gördükleri yerleşim birimlerinde oylarını kullanmak isteyenlerin; öğrenim gördükleri okuldan, o okulun öğrencisi olduklarına ve yurt müdürlüklerinden, yurtda kaldıklarına ilişkin alacakları belgeler ile kaldıkları yurtların bağlı bulunduğu ilgili nüfus müdürlüklerine bizzat başvuru yapmaları ve tescil edilen adrese ilişkin imzalı ve onaylı adres beyan formunun bir örneği ve eklerini ilçe seçim kurulu başkanlığına teslim etmeleri gerektiğine veya ilgili seçmenin talebi üzerine nüfus müdürlüklerince, sayılan belgelerin onaylı dizi pusulasına eklenerek ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderileceğine,

7- İlk defa veya yer değiştirmek suretiyle atanan kamu görevlilerinin adres değişiklik başvurularında atama belgesi ile birlikte başka herhangi bir belge aranmaksızın bizzat ilgili nüfus müdürlüğüne başvuru yapmaları ve tescil edilen adrese ilişkin imzalı ve onaylı adres beyan formunun bir örneği ve eklerini ilçe seçim kurulu başkanlığına teslim etmeleri gerektiğine veya ilgili seçmenin talebi üzerine nüfus müdürlüklerince atama belgesinin onaylı dizi pusulasına eklenerek ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderileceğine,

8- Seçmenler tarafından yapılan adres değişikliğine ilişkin nüfus müdürlüğünden alınan belge ve ekleri ile birlikte ilçe seçim kurulu başkanlıklarına bizzat yapılan veya ilgili seçmenin talebi üzerine nüfus müdürlüklerince, yukarıda sayılan belgelerin onaylı dizi pusulasına eklenerek gönderilen başvurulara ilişkin askı süresinde karar verilmek üzere ilçe seçim kurulu başkanlıklarınca çalışma yapılabileceğine,

karar verilmesi gerekmektedir.

S O N U Ç:

Açıklanan gerekçelerle;

1- 7393 sayılı Kanun ile 298 sayılı Kanun'da yapılan değişiklikler sonrasında 2024 yılının Mart ayının son pazar günü yapılacak olan Mahalli İdareler Genel Seçimlerine ilişkin 1 Ekim 2023 tarihinden, Yüksek Seçim Kurulu tarafından ilan edilecek seçim takviminde belirlenecek askı süresinin başlangıç tarihine kadar olan sürede seçmen kütüğü güncelleme usûl ve esaslarının yukarıda açıklanan şekilde belirlenmesine,

2- Karar örneğinin;

- a) Resmî Gazete'de yayımlanmasına,
 - b) Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğünce www.ysk.gov.tr adresinde ve Yüksek Seçim Kurulu kurumsal portalında yayımlanmasına,
 - c) Adalet Bakanlığına,
 - ç) İçişleri Bakanlığına,
 - d) Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne,
 - e) Seçim Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile il ve ilçe seçim kurulu başkanlıklarına,
- gönderilmesine,
- 28.09.2023 tarihinde oy birliği ile karar verildi.

Başkan
Ahmet YENER

Başkanvekili
Ekrem ÖZÜBEK

Üye
Ali ÜRKER

Üye
Orhan USTA

Üye
Battal ÖĞÜT

Üye
Talip BAKIR

Üye
Dr. Serdar MUTTA

Üye
Mahmut AKGÜN

Üye
Feyzi EROĞLU

Üye
İsmail KALENDER

Üye
Ali ÇOPUR

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumundan:

KURUL KARARI

Karar No: 12153-1

Karar Tarihi: 26/10/2023

Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun 26/10/2023 tarihli toplantısında; Önlisans ve Lisans İşlemleri ile İlgili Başvurularda İlişkin Usul ve Esasların eklerinden “**Ek-4: Lisans Başvurusunda Sunulması Gereken Bilgi ve Belgeler Listesi**”nin “Önlisans Döneminde Tamamlanması Gereken İş ve İşlem Belgeleri” başlıklı 10 uncu maddesinin;

“10) Önlisans Döneminde Tamamlanması Gereken İş ve İşlem Belgeleri:

Üretim lisansı başvurularında, Yönetmeliğin 17 nci maddesinde belirtilen ve önlisans süresi içerisinde tamamlanması gereken iş ve işlemlerin tamamlandığını tevsik eden bilgi ve belgeler. Birden çok kaynaklı elektrik üretim tesisi ve depolamalı elektrik üretim tesisi ile bulunması halinde üretim tesisine bütünlüklük elektrik depolama ünitesi kurmak amacıyla başvuruda bulunan önlisans sahibi tüzel kişiler, Yönetmeliğin 17 nci maddesinde belirtilen yükümlülükleri, kaynak bazında ayrı ayrı veya birlikte yerine getirilebilir.

Bu kapsamda,

- a) Üretim tesisinin kurulacağı sahanın önlisans sahibi tüzel kişinin mülkiyetinde olması halinde tapu belgesi, üretim tesisinin kurulacağı sahanın önlisans sahibi tüzel kişinin mülkiyetinde olmaması halinde ise ilgili sahanın mülkiyet veya kullanım hakkının elde edilmesi ile ilgili olarak, ilgisine göre;
- Özel mülkiyete konu taşınmazların 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümleri gereğince Hazine adına tescillerinin sağlanması veya aynı Kanununun 27 nci maddesi gereğince ilgili mahkemelerden bedelleri ödenerek acele el koyma kararlarının alınmış olması ve bu bedellerin ödendiğine dair makbuzların sunulması,
 - Rezervuar ve/veya regülatör göl alanında kalan taşınmazlarla ilgili olarak; özel mülkiyete konu taşınmazlara ilişkin kamulaştırma kararının alınması, Maliye Hazinesinin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazların ise bedelsiz kullanımları için Kurul Kararının alınmış olması,
 - Maliye Hazinesi mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazlarla ilgili olarak, irtifak hakkının tesis edilmiş olması veya kiralama sözleşmesinin yapılmış olması ya da ön izin alınması,
 - Mera vasıflı taşınmazların tahsis amacı değişikliklerinin yapılarak hazine adına tescili ve irtifak hakkı tesisi/kiralama sözleşmesinin yapılmış olması,
 - Kamu kurum ve kuruluşlarına ait taşınmazlarla ilgili olarak; ilgili kamu kurum veya kuruluşu tarafından devrine muvafakat verilen taşınmazın devir bedelinin önlisans sahibi tüzel kişi tarafından ilgili kurum veya kuruluşun hesabına yatırıldığını gösterir yazının ibraz edilmesi,
 - Önlisans kapsamındaki orman izninin alınması,
(Söz konusu izin daha önce başka bir tüzel kişi adına alınmış olması halinde, söz konusu izin başvuruda bulunan tüzel kişinin kendi adına alınmış olması veya bahse konu izin başvuruda bulunan tüzel kişi için de geçerli olduğuna ilişkin ilgili orman idaresinden alınmış belgenin sunulması gerekmektedir.)
 - Yerli madenler ve ithal kömüre dayalı termik santral projelerinin kül depolama sahası içinde yer alan özel mülkiyete konu taşınmazlarla ilişkin kamulaştırma kararının alınması,

- Nükleer santrallerde üretim tesisinin kurulacağı sahaya ilişkin tahsis işlemlerinin yapılması,
- b) Üretim tesisine ilişkin nazım ve uygulama imar planlarının kesinleşmesi,
- c) Üretim tesisine ilişkin ön proje ya da kat'î proje onayının alınması,
- ç) Bağlantı anlaşması için TEİAŞ veya ilgili dağıtım şirketine başvurunun yapılması,
- d) Rüzgar enerjisine dayalı başvurulara ilişkin Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Yönetmeliğine ve askeri atış alanları ile tatbikat bölgelerine ilişkin olumlu görüşün alınması,
- e) Rüzgar enerjisine dayalı başvurulara ilişkin Teknik Etkileşim İzninin alınması, (Bu kapsamdaki belge ilgili Kurum tarafından Kuruma sunulur.)
- f) Rüzgar, güneş, hidrolik, jeotermal, biyokütle veya yerli madenlere dayalı üretim lisansı başvuruları için Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamında gerekli olan kararın alınması, (Atık lastiklerin işlenmesi sonucu ortaya çıkan yan ürünleri kullanacak biyokütleyle dayalı üretim tesisleri için Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamında sunulacak kararın, santralin yakıt ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulacak atık lastik piroliz tesisini de kapsamı gerekmektedir.)
- g) Üretim tesisine ilişkin yapı ruhsatının veya söz konusu ruhsatın yerine geçecek belgenin sunulması,
- ğ) Lisans başvurusuna konu üretim tesisi ile ilgili olarak;
 - 1) Önlisans başvurusunda; yerli madenler ile jeotermal kaynakların kullanım haklarına ilişkin olarak; enerji kaynağının kullanım hakkı ya da diğer aynı hakların tesis edileceğinin yetkili gerçek veya tüzel kişilerce taahhüt edilmiş olduğuna ilişkin belge, sunulmuş ise kaynak kullanım hakkına ilişkin anlaşmanın,
 - 2) Hidrolik kaynağa dayalı başvurular için DSİ ile yapılmış Su Kullanım Hakkı Anlaşmasının; yüzer GES'ler veya hidroelektrik kaynaklara dayalı tesislerin kanal yüzeylerinde veya rezervuar alanında azami su kotu ile işletme kotu arasında kalan yerlerde kurulacak güneş enerjisine dayalı üniteler için DSİ ile yapılan kiralama sözleşmesinin,
 - 3) Rüzgâr veya güneş enerjisine dayalı üretim tesisleri için, yükümlü olmaları halinde TEİAŞ ile imzalanmış RES veya GES Katkı Payı anlaşmasının,
 - 4) Biyokütleyle dayalı başvurular için; önlisans başvurusunda kaynak temini kapsamında kaynak sahiplerinin beyanları sunulmuş ise, başvuruya konu üretim tesisinde kullanılacak kaynağın, uzatma opsiyonunu da içerecek şekilde ve en az 3 (üç) yıl süreyle veya lisans süresiyle uyumlu olarak karşılanacağına ilişkin sözleşmelerin, kaynak temininin ihale usulüyle belirlenmesi gibi durumlar sebebiyle sözleşmelerin sunulmasının mümkün olmadığı hallerde ise gerekli belgelerin,

(Kaynak temini kapsamında, kaynak temin edilecek gerçek ve/veya tüzel kişinin ilgisine göre; sanayi kaynaklı atıklar için kapasite raporunun, tarımsal kaynaklar için çiftçi kayıt belgesinin ve hayvansal atıklar için ise işletme belgesinin de sunulması gerekir. Önlisans başvurusunda sözleşme yerine kaynak sahibinin beyanının sunulması halinde, beyana konu kaynağa ilişkin sözleşmeler lisans başvurusunda sunulur.

Biyokütle enerjisine dayalı önlisans başvurusuna konu tesislerde kullanılacak atıkların tehlikeli atık sınıfında olmaması zorunludur.)

sunulması,

- h) YEKA kapsamında kurulması planlanan üretim tesisleri için verilen önlisanslar bakımından, 9/10/2016 tarihli ve 29852 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanları Yönetmeliğinde belirlenen şartların sağlandığına dair EİGM tarafından tanzim edilecek, üretim lisansı almasına dair uygunluk yazısının olması, (Bu kapsamdaki belge ilgili Kurum tarafından Kuruma sunulur.)*
- ı) YEKA kapsamında kurulması planlanan elektrik üretim tesisleri için verilen önlisanslar bakımından, kurulacak elektrik üretim tesislerinde kullanılacak aksam için 9/10/2016 tarihli ve 29852 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanları Yönetmeliğinde belirlenen şartların sağlandığına dair Bakanlık ya da yetkilendirdiği kurum/kuruluşlarca düzenlenecek belgenin olması, (Bu kapsamdaki belge ilgili Kurum tarafından Kuruma sunulur.)*

gerekmektedir.

Üretim lisansı başvurularında (c), (e), (h) ve (ı) maddesinde yer alan belgeler ilgili Kurum tarafından sunulur. Bunların dışında kalan belgeler EPDK Başvuru Sistemi üzerinden yapılacak başvurularda sisteme pdf formatında yüklenecektir. 3 üncü maddenin ikinci fıkrası çerçevesinde yazılı olarak yapılacak başvurularda ise başvuru ekinde sunulur. (a) bendi kapsamındaki yükümlülük, elektrik iletim ve dağıtım hatları ile santral sahası dışındaki yollar için aranmaz.”

şeklinde değiştirilmesine ve Resmî Gazete'de yayımlanmak üzere Cumhurbaşkanlığına gönderilmesine,

karar verilmiştir.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumundan:

KURUL KARARI

Karar No: 12153-2

Karar Tarihi: 26/10/2023

Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun 26/10/2023 tarihli toplantısında; Önlisans ve Lisans İşlemleri ile İlgili Başvurulara İlişkin Usul ve Esasların eklerinden “**Ek-5: Önlisans ve Lisans Tadil Başvuruları ile Birleşme, Bölünme, Tesis/Proje Devri Onay Başvurularında ve Bildirimlerde Sunulması Gereken Bilgi ve Belgeler Listesi**”nin “Üretim Lisansına Derç Edilmiş Olan Tesis Tamamlanma Süresi Tadili” başlıklı 16 ncı maddesindeki 16b alt maddesinin;

“16b) Lisansa konu üretim tesisinin Yönetmeliğin Geçici 15 inci maddesi kapsamında yerine getirmesi gereken yükümlülükleri var ise;

a) Başvuru dilekçesi

EPDK Başvuru Sistemi üzerinden yapılacak başvurularda sistem tarafından otomatik olarak oluşturulur, başvuru sahibi tarafından elektronik imza ya da mobil imza ile imzalanarak tamamlanır.

3 üncü maddenin ikinci fıkrası çerçevesinde yazılı olarak yapılacak başvurularda Ek-5.1 'de yer verilen dilekçe doldurularak imzalanmak suretiyle tamamlanır.

b) Tadil bedeli dekontu

Üretim lisanslarında tesis tamamlanma süresinin uzatılmasına ilişkin tadillerde, lisansa konu tesis için içerisinde bulunulan yıl itibarıyla geçerli olan ve lisansa derç edilmiş olan kurulu güce denk gelen lisans alma bedeli kadar tutar, lisans tadil bedeli olarak alınır.

EPDK Başvuru Sistemi üzerinden yapılacak başvurularda sisteme pdf formatında yüklenir. 3 üncü maddenin ikinci fıkrası çerçevesinde yazılı olarak yapılacak başvurularda başvuru ekinde sunulur.

c) Üretim tesisinin kurulacağı sahanın mülkiyet veya kullanım hakkının elde edildiğini gösterir belgeler veya bahse konu hakların elde edilememesinin gerekçeleri ile tevsik edici bilgi ve/veya belgeler

Bu kapsamda; üretim tesisinin kurulacağı sahanın lisans sahibi tüzel kişinin mülkiyetinde olması halinde tapu belgesi, üretim tesisinin kurulacağı sahanın lisans sahibi tüzel kişinin mülkiyetinde olmaması halinde ise ilgili sahanın mülkiyet veya kullanım hakkının elde edilmesi ile ilgili olarak, ilgisine göre;

- Özel mülkiyete konu taşınmazların 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümleri gereğince Hazine adına tescillerinin sağlanması veya aynı Kanununun 27 nci maddesi gereğince ilgili mahkemelerden bedelleri ödenerek acele el koyma kararlarının alınmış olması ve bu bedellerin ödendiğine dair makbuzların sunulması,
 - Rezervuar ve/veya regülatör göl alanında kalan taşınmazlara ilgili olarak; özel mülkiyete konu taşınmazlarla ilişkin kamulaştırma kararının alınması, Maliye Hazinesinin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazların ise bedelsiz kullanımları için Kurul Kararının alınmış olması,
 - Maliye Hazinesi mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazlarla ilgili olarak, irtifak hakkının tesis edilmiş olması veya kiralama sözleşmesinin yapılmış olması ya da ön izin alınması,
 - Mera vasıflı taşınmazların tahsis amacı değişikliklerinin yapılarak hazine adına tescili ve irtifak hakkı tesisi/kiralama sözleşmesinin yapılmış olması,
 - Kamu kurum ve kuruluşlarına ait taşınmazlarla ilgili olarak; ilgili kamu kurum veya kuruluşu tarafından devrine muvafakat verilen taşınmazın devir bedelinin lisans sahibi tüzel kişi tarafından ilgili kurum veya kuruluşun hesabına yatırıldığını gösterir yazının ibraz edilmesi,
 - Orman kesin izninin alınması,
- (Söz konusu iznin daha önce başka bir tüzel kişi adına alınmış olması halinde, söz konusu iznin başvuruda bulunan tüzel kişinin kendi adına alınmış olması veya bahse konu iznin başvuruda bulunan tüzel kişi için de geçerli olduğuna ilişkin ilgili orman idaresinden alınmış belgenin sunulması gerekmektedir.)
- Yerli madenler ve ithal kömüre dayalı termik santral projelerinin kül depolama sahası içinde yer alan özel mülkiyete konu taşınmazlarla ilişkin kamulaştırma kararının alınması,

EPDK Başvuru Sistemi üzerinden yapılacak başvurulara sisteme pdf formatında yüklenir. 3 üncü maddenin ikinci fıkrası çerçevesinde yazılı olarak yapılacak başvurulara başvuru ekinde sunulur.

ç) Kurulması planlanan üretim tesisine ilişkin kesinleşmiş (1/5.000 ölçekli) nazım imar planı ve (1/1.000 ölçekli) uygulama imar planları veya bahse konu imar planlarının kesinleşmemesinin gerekçeleri ile tevsik edici bilgi ve/veya belgeler EPDK Başvuru Sistemi üzerinden yapılacak başvurulara sisteme pdf formatında yüklenir. 3 üncü maddenin ikinci fıkrası çerçevesinde yazılı olarak yapılacak başvurulara başvuru ekinde sunulur.

d) Rüzgâr enerjisine dayalı başvurulara ilişkin Teknik Etkileşim İzninin alınması için gerekli olan başvurunun yapıldığına dair belge veya bahse konu başvurunun yapılamamasının gerekçeleri ile tevsik edici bilgi ve/veya belgeler EPDK Başvuru Sistemi üzerinden yapılacak başvurulara sisteme pdf formatında yüklenir. 3 üncü maddenin ikinci fıkrası çerçevesinde yazılı olarak yapılacak başvurulara başvuru ekinde sunulur.

e) Projeye ilişkin Çevresel Etki Değerlendirmesi kararı veya bahse konu kararın alınamamasının gerekçeleri ile tevsik edici bilgi ve/veya belgeler sunulur. EPDK Başvuru Sistemi üzerinden yapılacak başvurulara sisteme pdf formatında yüklenir. 3 üncü maddenin ikinci fıkrası çerçevesinde yazılı olarak yapılacak başvurulara başvuru ekinde sunulur.”

şeklinde değiştirilmesine ve Resmî Gazete’de yayımlanmak üzere Cumhurbaşkanlığına gönderilmesine,

karar verilmiştir.

SORU - CEVAP

Soru:

Merhaba,

Sorumuz; kurumda aynı dereceli kadro bulunmadığı halde kadro derecesi yerine kazanılmış hak aylık derecesi üzerinden özel hizmet tazminatı ödenir mi? Cevabınız için şimdiden teşekkür eder iyi çalışmalar dilerim.

Ayhan ALTUNTAŞ

Cevap:

Sayın Ayhan ALTUNTAŞ

Kağıthane Belediyesi

Kurumunuzda aynı dereceli kadro bulunmadığı halde kadro derecesi yerine kazanılmış hak aylık derecesi üzerinden özel hizmet tazminatı ödenip ödenemeyeceği sorulmaktadır.

Durumunuzun 657 sayılı Devlet Memurları Yasası'nın 67 nci maddesiyle ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Bilindiği üzere, anılan Kanunun "Kadrosuzluk sebebiyle derece yükselmesi yapamayanların aylıkları" başlıklı 67 nci maddesi; *"Diğer şartları taşımakla birlikte üst derecelerde (...) kadro olmadığı için derece yükselmesi yapamayan memurların kazanılmış hak aylıkları, öğrenim durumları itibarıyla yükselebilecekleri dereceyi aşmamak şartıyla işgal etmekte oldukları kadroların üst derecelerine yükseltir."* hükmünü taşımaktadır.

Bu kapsamda, kadrosuzluk nedeniyle 67 nci maddeye göre bir üst dereceye yükselen memurlar, yükseldikleri derecenin kademelerinden aylık aldıkları için yükseldikleri dereceye ait Ek Göstergeli alırlar. Çünkü, 657 sayılı Yasa'nın 43 üncü maddesi kadroyu şart koşmamış, derecenin kademesinden aylık almayı yeterli görmüştür. Nitekim, 418 sayılı KHK'nin 3 üncü maddesi ile 657 sayılı Yasa'ya eklenen Ek Gösterge Cetvellerinde, hangi Devlet memurlarına ne miktarda Ek Gösterge verileceğini düzenleyen I sayılı Cetvel'de *"Hizmet Sınıfları İtibarıyla Unvan veya Aylık Alınan Derecelere Göre Ek Göstergeler"* biçiminde düzenlenerek, Ek Gösterge verilmesinde ölçütün **unvan veya aylık alınan derece** olduğu açıkça gösterilmiştir.

Buldukları unvana ilişkin en üst kadro derecesinde görev yapan devlet memurlarının, kazanılmış hak aylık dereceleri ne kadar ilerlerse ilerlesin, aylık maaş ödeme-

lerine ilişkin zam ve tazminat hesaplaması kadro derecelerine göre yapılmaktadır. Bu durum ise, aylık derecesi yükselen memurun, yükselmeye bağlı olarak zam ve tazminatlardan yararlanamaması sonucunu doğurmaktadır.

Kazanılmış hak aylık dereceleri kadro derecelerinin üzerinde olan devlet memurlarının zam ve tazminatlarının nasıl ödeneceğine ilişkin olarak “Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Karar”da yer alan düzenlemelere göre;

- Kurumlarında, kazanılmış hak aylık dereceleriyle aynı derecede olan ve kendi kadro unvanlarıyla aynı adı taşıyan bir kadro unvanı bulunuyorsa, kazanılmış hak aylık derecelerine karşılık gelen yan ödeme puanları ve tazminat oranları esas alınmak suretiyle,
- Kurumlarında, kazanılmış hak aylık dereceleriyle aynı derecede olan ve kendi kadro unvanlarıyla aynı adı taşıyan bir kadro unvanı bulunmuyorsa, kadro derecelerine karşılık gelen yan ödeme puanları ve tazminat oranları esas alınmak suretiyle,

aylık ücretleri hesaplanmaktadır.

Bu açıklamalar çerçevesinde; kazanılmış hak aylıkları daha üst derecelere yükseltilen memura, eğer kendi kurumunda yükseltildikleri derecede aynı unvanlı memur kadrosu yoksa, yükseltildikleri derecenin zam ve tazminatı ödenmeyecek, kendisine kadrosunun bulunduğu derece esas alınarak ödeme yapılacaktır.

Örneğin. belediyede 5. derece kadroda bulunan ve kazanılmış hak aylığı 4. dereceye yükseltilen bir İtfaiye Erine, eğer söz konusu belediyede 4. derecede İtfaiye Eri kadrosu yoksa 4. derecenin zam ve tazminatı ödenmeyecek, kendisine kadrosunun bulunduğu 5. derece esas alınarak ödeme yapılacaktır.

Bilgilerinizi rica ederim.

görev yapan bazı personele, kurumda aynı dereceli kadro bulunmadığı halde kadro derecesi yerine kazanılmış hak aylık derecesi üzerinden özel hizmet tazminatı ödenmesi nedeniyle kamu zararına sebebiyet verilmiştir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile aynı Kanunun ek geçici 9'uncu maddesi kapsamına giren kurumlardan aylık alanlara hangi miktarda zam ve tazminat ödeneceği 05.05.2006 tarih ve 26159 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 17.04.2006 tarih ve 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenmiştir. Söz konusu Kararın "Kazanılmış hak aylık dereceleri kadro derecelerinin üzerinde bulunanlara başlıklı 10'uncu maddesinde;

"Kanun ve kanun hükmünde kararnamelerle bir derece verilenler ile kazanılmış hak aylık dereceleri 657 sayılı Kanun hükümleri uyarınca kadro derecelerinin üzerine yükseltilenlerin zam ve tazminatları; buldukları kurumda, yükselinen derecede kendi kadro unvanlarıyla aynı adı taşıyan kadroların dereceleri için öngörülen puan ve oranlar esas alınarak ödenir. Aylıklarının yükseltildiği derecede, 190 ve 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelere ekli kurumlarına ait cetvellerde kendi kadro unvanlarıyla aynı adı taşıyan kadro unvanı bulunmayanlara, buldukları kadro derecelerinin karşılığı olan zam ve tazminatların ödenmesine devam olunur." denilmektedir.

Söz konusu Kararın uygulanması sırasında ortaya çıkması muhtemel tereddütlerin giderilmesi ve uygulama birliğinin sağlanması amacıyla yayımlanan 160 seri Numaralı Devlet Memurları Genel Tebliği'nin "B- Uygulamaya İlişkin Ortak Açıklamalar" bölümünün 7'nci sırasında aynen "Kararın 10 uncu maddesinin birinci fıkrası uyarınca, kanun ve kanun hükmünde kararnamelerle bir derece verilenler ile kazanılmış hak aylık dereceleri 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümleri uyarınca kadro derecelerinin üzerine yükseltilenlerin zam ve tazminatları; buldukları kurumda, yükselinen derecede kendi kadro unvanlarıyla aynı adı taşıyan kadroların dereceleri için öngörülen puan ve oranlar esas alınarak ödenecek aylıklarının yükseltildiği derecede, 190 ve 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelere ekli kurumlarına ait cetvellerde kendi kadro unvanlarıyla aynı adı taşıyan kadro unvanı bulunmayanlara ise buldukları kadro derecelerinin karşılığı olan zam ve tazminatların ödenmesine devam olunacaktır.

Kazanılmış hak aylıkları buldukları kadro derecelerinin üstündeki derecelere yükseltilenlerden, yükselttikleri derecenin zam ve tazminatından yararlananlar kontrol edilen cetvellerde ayrı bir bölümde gösterilecektir.

Örnek: 3 üncü dereceli kadroda Şube Müdürü olarak görev yapan ve kazanılmış hak aylığı 2 nci derecenin 1 inci kademesine yükseltilen bir personele, kurumunda 2 nci dereceli Şube Müdürü kadrosu bulunması halinde %100, kurumunda 2 nci dereceli Şube Müdürü kadrosu bulunmaması halinde ise %80 oranında özel hizmet tazminatı ödenecektir.

Örnek: Maliye Bakanlığında 5 inci derece Memur kadrosunda çalışan ve yükseltilmiş mezunu olan bir personel, kazanılmış hak aylığı 4 üncü dereceye yükseltilmiş olsa dahi, söz konusu Bakanlıkta 4 üncü derece Memur kadrosu bulunmadığından %55 oranında özel hizmet tazminatından faydalanamayacak, kendisine kadro derecesinin karşılığı olan %49 oranında tazminat verilecektir.” düzenlemesi bulunmaktadır.

Söz konusu Tebliğin “A- Cetvellerin Kontrol, Onay ve Dağıtımına İlişkin Açıklamalar” bölümünün 13’üncü sırasında il özel idareleri ve belediyelerin uyacakları diğer hususlar belirtilmiş olup söz konusu sıranın (c) bölümünde de yine kazanılmış hak aylıkları bir üst dereceye yükseltilen personel için her belediye, her bağlı kurum ve kuruluş kendi kadroları arasında yükseltilen derecede “aynı adı taşıyan” bir kadro olup olmadığına bakılacağı (benzer kadro unvanı emsal teşkil etmeyecektir); eğer “aynı adı taşıyan kadro unvanı” yoksa kazanılmış hak aylığının yükseltildiği derece için öngörülen zam ve tazminatın ödenmeyeceği hükmü altına alınmıştır.

Ayrıca örnek olarak (X) Belediyesinde 5’inci derece kadroda bulunan ve kazanılmış hak aylığı 4’üncü dereceye yükseltilen bir Zabıta Memuruna, eğer söz konusu belediyede 4 üncü derecede Zabıta Memuru kadrosu yoksa 4 üncü derecenin zam ve tazminatı ödenmeyeceği, kendisine kadrosunun bulunduğu 5 inci derece esas alınarak ödeme yapılacağı belirtilmiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere kazanılmış hak dereceleri kadro derecelerinin üzerinde bulunanlara, kazanılmış hak aylık derecelerinin zam ve tazminatının ödenebilmesi için buldukları kurumda söz konusu personelin kazanılmış hak aylık derecesi ile aynı dereceli kadronun ihdas edilmiş olması gerekmektedir.

Maaş verileri üzerinden yapılan araştırmalarda Kağıthane Belediyesinde memur, tahsildar, hizmetli ve evlendirme memuru kadrolarında görev yapan toplam 33 personelin özel hizmet tazminat oranlarının kadro derecesine göre ödenmesi gerekirken kazanılmış hak aylık dereceleri üzerinden ödendiği görülmüştür.

Ancak 22.02.2007 tarih ve 26442 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Belediye ve Bağlı Kuruluşları İle Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik ekinde yer alan kadro kütüğünde belediyeler için memur, evlendirme memuru, tahsildar ve hizmetli kadrosu 5-11 dereceleri, arasında ihdas edilmiştir. Bu nedenle anılan kadrolarda görev yapan şahıslara mevzuat hükümlerinde belirtildiği üzere kazanılmış hak aylık derecesi yerine kadro dereceleri için öngörülen %49 üzerinden özel hizmet tazminatı ödenmesi gerekmektedir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun "Kamu Zararı" başlıklı 71'inci maddesinde, Kamu zararı; *"Kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıdır."* şeklinde tanımlanmış ve *"Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması"* hususu da kamu zararının belirlenmesinde esas alınacak kriterler arasında sayılmıştır.

Belediye personeline kadro derecesi yerine kazanılmış hak aylık derecesi üzerinden özel hizmet tazminatı ödenmesi *"Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması"* hususunu oluşturmuş ve bu şekilde kamu zararına sebebiyet verilmiştir.

14.06.2007 tarih ve 5189/1 sayılı Sayıştay Genel Kurul Kararı ile 5018 sayılı Kanun çerçevesinde sorumlu tutulacak görevli ve yetkililer belirlenmiş, söz konusu Kararla harcama yetkililerinin; harcama talimatlarının ve buna konu olan harcamaların bütçe ilke ve esaslarına, kanun, tüzük ve yönetmelikler ile diğer mevzuata uygunluğundan sorumlu olduklarına, gerçekleştirme görevlilerinin ise, gerçekleştirme belgelerinin ödeme emri belgesine doğru aktarılması yanında, düzenlediği belge ile birlikte harcama sürecindeki diğer belgelerin doğruluğundan ve mevzuata uygunluğundan sorumlu olduklarına karar verilmiştir.

PRATİK BİLGİLER

DEVLET MEMURLARIYLA İLGİLİ MALİ HAKLAR

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü'nün 5.1.2023 ve 1818123 sayılı Genelgesi ve 375 s. Kanun ile yapılan değişiklik neticesinde 13.1.2023 tarih ve 6 Sıra'nolu Genelge ile yapılan değişiklik	01.01.2023 30.06.2023 Dönemi
(Maaş) Esas Aylık Katsayısı Kıdem Aylığı Göstergesi	0,433684
Kıdem Aylığı Göstergesi (20 x Kıdem Yılı Maaş Katsayısı) Bir hizmet yılı için 20, 25 yıl ve fazlası için azami 500 gösterge	20
Taban Aylığı Katsayısı	6,787992
Yan Ödeme Katsayısı (İş güçlüğü, iş riski, temininde güçlük ve mali sorumluluk zamlarının aylık tutarlara çevrilmesinde uygulanacak yan ödeme katsayısı)	0,137535
Özel Hizmet Tazminat Tavanı (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	4.120,00 TL
399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin (c) bendi uyarınca sözleşmeli olarak çalıştırılan personelin ücret tavanı	23.736,65 TL
6/6/1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esasların 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ücret tavanı	21.160,69 TL
Mevzuatı uyarınca istihdam edilen sözleşmeli personelin hizmet sözleşmesi esaslarında yer alan ve 7/7/2021 tarihli ve 13659 sayılı Bakanlığımız Genelgesinin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (ç) bendiyle yükseltilmiş bulunan taban ve tavan ücretleri oranında artırılmıştır.	% 30
Mevzuatı uyarınca vize edilmiş sözleşmeli personel pozisyonlarının, anılan Genelgenin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendiyle yükseltilmiş bulunan taban ve tavan ücretleri oranında artırılmıştır.	% 30
Çeşitli statülerde 2020 yılında sözleşmeli olarak çalıştırılanlardan 2022 yılında da görevlerine devam etmeleri ilgili kamu idarelerince uygun görülenlerin, söz konusu Genelgenin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendiyle yükseltilmiş bulunan mevcut brüt sözleşme ücretleri	% 30

29.12.2020 tarihli ve 3342 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararıyla yürürlüğe konulan Kamu İktisadi Teşebbüslerinde Uygulanacak Ücretlerin Tespitine İlişkin Karara ekli listede gösterilen grupların 31.12.2022 tarih itibarıyla en düşük ve en yüksek temel ücretleri ile bu gruplara göre temel ücreti belirlenen personelin anılan tarih itibarıyla geçerli olan temel ücretleri	% 30
Özelleştirme programında bulunan kuruluşlarda 527 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 31 inci maddesine istinaden istihdam edilen sözleşmeli personelin 31.12.2022 tarihi itibarıyla geçerli olan sözleşme ücretleri %41,69 oranında artırılmıştır. (Ancak, bunların sözleşme ücreti tutarları, ilgili dönemde 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (II) sayılı cetvele dahil emsali personelin toplam sözleşme ücreti tutarını geçmeyecektir.)	% 30
8/2/2002 tarihli ve 2002/3729 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının, 2 nci maddesinde yer alan ortalama ücret toplamı üst sınırı	43.104,95 TL
3 üncü maddesi kapsamındaki personelin mali ve sosyal hakları söz konusu maddede yer alan usul ve esaslar dahilinde %41,69 oranında artırılmıştır.	% 30
01.01.2023 tarihinden itibaren işçilere ödenecek kıdem tazminatının yıllık tavan tutarı	19.982,83 TL
19/4/1990 tarihli ve 3628 sayılı Kanun uyarınca yürürlüğe konulan Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmeliğin 8 inci maddesi uyarınca Bakanlığımızca ilan edilmesi gereken genel idare hizmetleri sınıfında birinci derecenin birinci kademesindeki şube müdürüne ödenen her türlü zam ve tazminatlar dahil net aylık tutarı 31.12.2022 tarihi itibarıyla	19.340,69 TL

DEVLET MEMURLARINA SAĞLANAN SOSYAL YARDIMLAR

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü'nün 5.1.2023 ve 1818123 sayılı Genelgesi ve 375 s. Kanun ile yapılan değişiklik neticesinde 13.1.2023 tarih ve 6 Sıra'olu Genelge ile yapılan değişiklik

Konusu		01.01.2023 30.06.2023 Dönemi
Aile Yardımı (2.273x Maaş Katsayısı)		985,76 TL
Çocuk Yardımı	06 Yaş grubu çocuk için 500 x Maaş Aylık Katsayısı	216,84 TL
	07 Yaş grubu çocuk için 250 x Maaş Aylık Katsayısı	108,42 TL
Ölüm Yardımı	Eş ve Çocuğun Ölümü (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	4.120,00 TL
	Memurun Ölümü (8.000+.1500) x Maaş Aylık Katsayısı x 2	8.240,00 TL



BELEDİYE BAŞKAN ÖDENEĞİ

Nüfus	Ödenek Göstergesi	Ödeme Dönemi	Aylık Katsayısı	Bürüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	72.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	31.346,68 TL
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	82.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	35.683,52 TL
50.001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	102.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	44.357,20 TL
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	117.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	50.862,46 TL
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	137.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	59.536,14 TL
500.001'den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	157.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	68.209,82 TL
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	192.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	83.388,76 TL
2.000.001'den fazla olan beldelerde	232.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	100.736,12 TL

Nüfusu 50.001'den az olan il merkezi beldelerde bu ödeneğin hesaplamasında 102.280 gösterge rakamı esas alınır. Yani brüt ödenek 44.357,20 TL'dir.

BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ HUZUR HAKKI^[1]

Nüfusuna Göre Belediye Meclisi Huzur Hakkı	01.01.2023 - 30.06.2023 Dönemi Aylık Brüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	348,30 TL
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	396,48 TL
50.0001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	492,86 TL
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	565,14 TL
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	661,51 TL
500.0017den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	757,89 TL
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	926,54 TL
2.000.001'den fazla olan beldelerde	1.119,29 TL

Meclis başkan ve üyelerine, belediye başkanına ödenmekte olan aylık brüt ödeneğin günlük tutarının üçte birini geçmemek üzere meclis tarafından belirlenecek miktarda huzur hakkı ödenir.

[1] 5393 sayılı Belediye Kanununun 32 nci maddesine göre hesaplanmıştır.

BELEDİYENİN NÜFUSUNA GÖRE BELEDİYE ENCÜMEN ÖDENEĞİ

(5393 Sayılı Belediye Kanununun 36 ncı maddesi ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 16 ncı maddesine istinaden)

Belediyenin Nüfusuna Göre Belediye Encümen Ödeneği	01.01.2023 30.06.2023 Dönemi (TL) Aylık Brüt Ödenek
Nüfusu 10.000'e kadar olan belediyelerde 3,500	1.517,83 TL
Nüfusu 10.001'den 50.000'e kadar olan belediyelerde 4.500	1.951,58 TL
Nüfusu 50.001 den 200.000'e kadar olan belediyelerde 6.000	2.602,10 TL
Nüfusu 200.001'in üzerinde olan belediyelerde ise 7.500	3.252,63 TL
Büyükşehir Belediye Encümen Başkanı ve Seçilmiş Üyelerine 12.000	5.204,21 TL

Encümenin memur üyelerine bu tutarların yarısı ödenir.

İL GENEL MECLİS ÜYELERİNİN HUZUR HAKLARI

Görevi	Dönemi 01.01.2023-30.06.2023
İl Genel Meclis Başkanı (Gösterge 6.026 x 0,433684)	2.613,38 TL
İl Genel Meclis Üyeleri (Gösterge 2.226 x 0,433684)	965,38 TL

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü Maddesine göre verilen bu huzur hakkı il genel meclisi başkan ve üyelerinin, meclis ve komisyon toplantılarına katıldıkları her gün için verilecektir.

İL ENCÜMEN BRÜT ÖDENEKLERİ

Görevi	Dönemi 01.01.2023-30.06.2023
Encümen Başkanı (14.000 Gösterge x 0,433684)	6.115,76 TL
Encümen Üyeleri (12.000 Gösterge x 0,433684)	5.204,21 TL

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 28 inci maddesine göre verilen bu ödenek, encümen başkanı hariç memur üyelerine yarısı ödenecektir.

ASGARİ ÜCRETİN NET HESABI VE İŞVEREN MALİYETİ¹

	01.07.2022-31.12.2022 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)	01.01.2023-31.12.2023 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)
Asgari Ücret	6.471,00	10.008,00
SSK Primi (%14)	905,94	1.401,12
İşsizlik Sig. Fonu (%)	64,71	100,08
Gelir vergisi (%15)	-	-
Asgari Geçim İndirimi	-	-
Damga Vergisi (%07,59)	-	-
Kesintiler Toplamı	970,65	1.501,20
Net Asgari Ücret	5.500,35	8.506,80
İŞVERENE MALİYETİ (TL/AY)		
Asgari Ücret	6.471,00	10.008,00
SSK Primi (%15,5) (İşveren Payı (**))	1.003,01	1.551,24
İşveren İşsizlik Sigorta Fonu (%2)	129,42	200,16
İşverene Toplam Maliyet	7.603,43	11.759,40

Not : 28/01/2004 tarih ve 5083 Sayılı Türkiye Cumhuriyetinin Para Birimi Hakkında Kanununun 2. maddesi uyarınca; Türk Lirası değerlerin yeni Türk Lirasına dönüşüm işlemlerinin ve Yeni Türk Lirası cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamalarında yarım Kuruş ve üzerindeki değerler bir Yeni Kuruşa tamamlanır; yarım Yeni Kuruşun altındaki değerler dikkate alınmamıştır.

Gelir Vergisi ve Damga Vergisi hesaplanmamıştır.

(**) 5510 sayılı Kanununun 81. maddesinin (1) bendine göre, bentde belirtilen şartları sağlayan işverenlere, SGK primi işveren payında 5 puanlık indirim öngörüldüğünden hesaplamalar buna göre yapılmıştır. Gerekli şartları sağlamayan işverenler için, SGK primi işveren payı %20,5'dir. 6385 sayılı kanununun 9. maddesiyle yapılan düzenleme ile 01.09.2013 tarihinde itibaren geçerli olmak üzere 5510 sayılı kanununun 81.maddesi "Kısa vadeli sigorta kolları prim oranı Bir İşverene bağlı olarak çalışan sigortalılar için: (Özel Sektörde), prime esas kazancının %2'sidir.

Günlük Kazanç Alt Sınır	336,60 TL
Aylık Kazanç Alt Sınır	10.008,00 TL
Günlük Kazanç Üst Sınır	2.502,00 TL
Aylık Kazanç Üst Sınır	75.060,00 TL

PRİM İSTİSNA TUTARLARI

Yemek Parası (Günlük)	78,90 TL
Çocuk Parası (Aylık)	200,16 TL
Aile Zammı/Yardıımı (Aylık)	1.000,80 TL

İŞGÖREMEZLİK ÖDENEĞİ GÜNLÜK

Yatarak Tedavilerde	166,80 TL
Ayakta Tedavilerde	222,40 TL

1 <http://www.csgb.gov.tr/csgbPortal/cgm.portal?page=asgari>

Asgari ücret tespit komisyon kararı 30.12.2022 tarih ve 32059 sayılı (2. Mük.) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Bir işçinin günlük normal çalışma karşılığı ücreti 336,60 TL'dir.

GELİR VERGİSİNE TABİ GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİNDE ESAS ALINAN TARİFE GELİR VERGİSİ GENEL TEBLİĞİ (SERİ NO:323)

30.12.2022 tarih ve 32059 sayılı(2. Mük.) Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan gelir vergisine tabi gelirlerin vergilendirilmesinde esas alınan tarife, 2023 takvim yılı gelirlerinin vergilendirilmesinde esas alınmak üzere aşağıdaki şekilde yeniden belirlenmiştir.	
70.000 TL'ye kadar	15%
150.000 TL'nin 70.000 TL'si için 10.500 TL, fazlası	20%
370.000 TL'nin 150.000 TL'si için 26.500 TL (ücret gelirlerinde 550.000 TL'nin 150.000 TL'si için 26.500 TL), fazlası	27%
1.900.00 TL'nin 370.000 TL'si için 85.900 TL (ücret gelirlerinde 1.900.000 TL'nin 550.000 TL'si için 134.500 TL) fazlası	35%
1.900.000 TL'den fazlasının 1.900.000 TL'si için 621.400 TL, (ücret gelirlerinde 1.900.000 TL'den fazlasının 1.900.000 TL'si için 607.000 TL), fazlası	40%

BELEDİYE ENCÜMENLERİNİN 1608. S.K. KAPSAMINDAKİ İDARİ PARA CEZALARI

1608 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesi (5326 s. K. 32. Md.) hükmü kapsamında. ¹	<ul style="list-style-type: none"> Belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, tüzük ve yönetmeliklerin verdiği görev ve yetki çerçevesinde aldıkları kararlara aykırı hareket edenlere, Belediye kanun, tüzük ve yönetmeliklerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara, 	1.295 TL
1608 sayılı Kanun'un 5728 sayılı Kanun'la değişik 2 nci maddesine göre;	Belediyelerin karar organları veya ilgili komisyonlar tarafından mevzuata uygun olarak belirlenen yolcu nakil araçlarına ilişkin ücret tarifelerine uymayan kişi , belediye encümeni tarafından	en az 2.610 TL en fazla 52.834 TL

¹ Bu para cezası, 1608 sayılı Yasa çerçevesinde belediye encümeni tarafından verilecektir. Belediye zabıtası, emre aykırılığı idari yaptırım tutanağı ile tespit edecektir. Yapılan bu tespite göre, belediye encümeni, ilgiliye emre aykırılık kabahatinden dolayı para cezası uygulayacaktır.

Geniş Bilgi İçin: Dergimizin Kasım-Aralık 2022 yılı 113. sayısındaki "2023 Yılında Uygulanacak Belediye İdari Para Cezaları" başlıklı makalemizi inceleyebilirsiniz.

3194 SAYILI İMAR KANUNU'NA İLİŞKİN 2023 YILI İDARİ PARA CEZALARI

Kanuni Dayanağı	Fiil	Yapının Sınıfı	Yapının Grubu	İdari Para Cezası (TL) (her bir m2 için)
42/2-a ve 42/5	Ruhsat alınmaksızın veya ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere veya imar mevzuatına aykırı olarak yapı yapmak, AYRICA 42. MADDENİN 5. FIKRASINA GÖRE (KÖY YERLEŞİK ALANI İÇİNDE RUHSATA TABİ OLAN tarım ve hayvancılık maksatlı yapılar)	I	A	27,86
			B	46,92
		II.	A	75,17
			B	103,55
		III	A	169,60
			B	188,42
		IV	A	216,68
			B	235,70
			C	292,23
		V	A	358,27
B	433,91			
	C	490,62		
	D	594,37		
42/2-b	Mevzuata aykırılığı yapı inşaat alanı üzerinden hesaplanması mümkün olmayan, yapının cephelerini ve diğer yapı elemanlarını değiştiren veya yapı malzemesi için öngörülen gereklere aykırı bulunan			Birim Fiyat Listesindeki Bedelin %20

42/2-c maddesindeki artırım sebepleri (42/2-a ve b bentlerinde belirtilen ceza miktarına uygulanır)

42/2-c (42/2-a ve b bentlerinde yapılan yapı)	Hisseli parselde diğer maliklerin muvafakati alınmaksızın yapılmış ise	30%
	Kamuya veya başkasına ait bir parselde yapılmış ise	40%
	Uygulama imar planında veya parselasyon planında "Kamu Tesisi Alanı veya Umumi Hizmet Alanı" olarak belirlenmiş bir alanda yapılmış ise	60%
	Mevcut haliyle veya öngörülen bir afet tehlikesi karşısında can ve mal emniyetini tehdit ediyor ise	100%
	Uygulama imar planı bulunan bir alanda yapılmış ise	20%
	Yapılaşmaya yasaklanmış bir alanda yapılmış ise	80%
	Özel kanunlar ile belirlenmiş özel imar rejimine tabi bir alanda yapılmış ise	50%
	Ruhsatsız ise	180%
	Ruhsatı hükümsüz hale gelmesine rağmen inşaatı sürdürülüyor ise	50%
	Yapı kullanma izin belgesi alınmış olmakla birlikte, ruhsat alınmaksızın yeni inşai faaliyete konu ise	100%
42/2	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılmıyor ise	10%
	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılıyor ise	20%
	Çevre ve görüntü kirliliğine sebebiyet veriyor ise	20%
	42. maddenin 2. fıkrasındaki aykırılıklarda minimum ceza miktarı yapının mülkiyet durumuna, bulunduğu alanın özelliğine, durumuna, niteliğine ve sınıfına, yerleşmeye ve çevreye etkisine, can ve mal emniyetini tehdit edip etmediğine ve aykırılığın büyüklüğüne göre hesaplanacak ceza miktarı	4.055,00 TL'den az olamaz

3194 SAYILI İMAR KANUNU'NA İLİŞKİN 2023 YILI İDARİ PARA CEZALARI*

7226 s. Kanun ile eklenen bent	İdari Para Cezası (Emlak Vergi Değeri)	Aykırlığa konu alan ile bu alanın bulunduğu arsa veya arazinin emlak vergisine esas asgari metrekare birim değerinin çarpımı ile bulunan bedel (Sadece 42/2-a için uygulanır) 42/2-a uyarınca hesaplanan bedel, 7226 s. Kanun ile eklenen bent gereğince hesaplanan bedel ile toplanarak toplam imar para cezası miktarı tespit edilir.
--------------------------------	--	---

Yasal Dayanak	Fiil	Ceza Miktarı (TL)	Fiillerin Çevre Ve Sağlık Şartlarına Aykırı Olması Halinde	Can ve Mal Emniyetini Tehdit Etmesi Halinde
42/3	18, 28, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 40 ve 41 inci maddelerde belirtilen mükellefiyetleri yerine getirmemek veya bu maddelere aykırı davranmak yapı veya parsel sahibine, harita, plan, etüt ve proje müellifine veya gözetmenine, yapı müteahhidi, şantiye şefine ilgisine göre ayrı ayrı	18.842,00	37.319,00	56.608,00
42/4	Yapıldığı tarih itibarıyla plana ve mevzuata uygun olmakla beraber, can ve mal emniyetini tehdit ettiği veya edeceği tespit olunan yapıları, ilgili idarenin yazılı ikazına rağmen idarece tanınan süre içinde takviyede bulunmamak veya bu yapıları 39 uncu madde uyarınca yıkmamak	94.372,00	Uygulanmaz	Uygulanmaz
42/5	(KÖY YERLEŞİK ALANI İÇİNDE RUHSATA TABİ OLMAYAN) 27 nci maddeye göre belirlenmiş köy yerleşik alanı ve civarı sınırları içinde köyün nüfusuna kayıtlı olan ve köyde sürekli oturanlar tarafından, projeleri fen, sanat ve sağlık şartlarına uygun olmasına rağmen muhtarlık izni olmaksızın konut ve zati maksatlı tarım ve hayvancılık yapısı inşa edilmesi	3.310,00	Uygulanmaz	Uygulanmaz

Bu yapılardaki diğer aykırılıklar ve ruhsata tabi tarım ve hayvancılık maksatlı yapılardaki aykırılıklar için verilecek olan idari para cezası, 3.310 TL'den az olmamak üzere, ikinci fıkraya göre hesaplanan toplam ceza miktarı uygulanır.

* Geniş Bilgi İçin: Dergimizin Kasım-Aralık 2022 yılı 113. sayısındaki Suat Şimşek'in "2023 Yılında Uygulanacak İmar Para Cezaları" başlıklı makalemizi inceleyebilirsiniz.

4857 SAYILI İŞ KANUNU'NA GÖRE UYGULANACAK PARA CEZALARI (2023 YILI)

Ka- nun Mad.	Ceza Mad.	Cezayı Gerektiren Fiil	(TL)	
3	98	İşyerini muvazaalı olarak bildirmek	105.689	İşyerini muvazaalı olarak bildiren asıl işveren ile alt işveren vekillerine ayrı ayrı.
5	99/1-a	İşçilere eşit davranma ilkesine aykırı davranmak	885,00	Bu durumdaki her işçi için
7	99/1-b	Madde de öngörülen ilke ve yükümlülükler aykırı olarak geçici işçi çalıştırmak	1.480,00	Bu durumdaki her işçi için
7/2 (f) bendi	99/2	7. maddenin 2 fıkrasının f bendine aykırı davranmak	5.921,00	
8	99/1-c	İş sözleşmesinin içeriğini belirtir yazılı belgeyi vermemek	885,00	Bu durumdaki her işçi için
14	99/1-c	Çağrı üzerine ve uzaktan çalışma hükümlerine aykırı davranmak	885,00	Bu durumdaki her işçi için
28	99/1-d	İşten ayrılan işçiye Çalışma Belgesi vermemek, belgeye gerçeğe aykırı bilgi yazmak	885,00	Bu durumdaki her işçi için
29	100	Madde hükmüne aykırı olarak işçi çıkartmak (toplu işçi çıkarma)	3.475,00	Bu durumdaki her işçi için
30	101	Engelli ve Eski Hükümlü Çalıştırmamak	13.598,00	Çalıştırılmayan her engelli ve eski hükümlü ve çalıştırılmayan her ay için
32	102/a	Ücret ile bu kanundan doğan veya TİS'den yada iş sözleşmesinden doğan ücreti kasten ödememek veya eksik ödemek	956,00	Bu durumda olan her işçi ve her ay için
32	102/a	Ücret, pirim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkakını zorunlu tutulduğu halde özel olarak açılan banka hesabına ödememek	956,00	Bu durumda olan her işçi ve her ay için
37	102/b	Ücret hesap pusulası düzenlememek	3.475,00	
38	102/b	Yasaya aykırı ücret kesme cezası vermek veya kesintinin sebep ve hesabını bildirmemek	3.475,00	
39	102/a	Asgari ücreti ödememek veya eksik ödemek	956,00	Bu durumdaki her işçi ve her ay için
41	102/c	Fazla çalışmalara ilişkin ücreti ödememek, işçiye hak ettiği serbest zamanı altı ay zarfında kullandırmamak, fazla saatlerde yapılacak çalışmalar için işçinin onayını almamak.	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
52	102/b	Yüzde ile ilgili belgeyi temsilciye vermemek	3.475,00	

4857 SAYILI İŞ KANUNU'NA GÖRE UYGULANACAK PARA CEZALARI (2023 YILI)

56	103	Yıllık ücretli izni yasaya aykırı şekilde bölmek,	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
57	103	İzin ücretini yasaya aykırı şekilde ödemek veya eksik ödemek	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
59	103	Sözleşmesi fesh edilen işçiye yıllık izin ücreti ödememek	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
60	103	Yıllık izin yönetmeliğinin esas usullerine aykırı olarak izni kullandırmamak veya eksik kullandırmak	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
63	104	Çalışma sürelerine ve buna dair yönetmelik hükümlerine uymamak	9.303,00	
64	104	Telafi çalışması usullerine uymamak	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
68	104	Ara dinlenmesini uygulamamak	9.303,00	
69	104	İşçileri geceleri 7.5 saatten fazla çalıştırmak, gece ve gündüz postalarını değiştirmemek	9.303,00	
71	104	Çocukları çalıştırma yaşına ve çalıştırma yaşına aykırı davranmak	9.303,00	
72	104	Yer ve sualtında çalıştırma yaşına uymamak	9.303,00	
73	104	Çocuk ve genç işleri gece çalıştırmak veya ilgili yönetmelik hükümlerine aykırı hareket etmek	9.303,00	
74	104	Doğum öncesi - sonrası sürelerde kadın işçiye çalıştırmak veya ücretsiz izin vermemek	9.303,00	
75	104	İşçi Özlük dosyasını düzenlememek	9.303,00	
76	104	Çalışma sürelerine ilişkin yönetmeliklere muhalefet etmek	9.303,00	
92/2	107/1-a	Çağrıldıkları zaman gelmemek, ifade ve bilgi vermemek, gerekli olan belge ve delilleri getirip göstermemek, İş Müfettişlerinin 92/1.fıkıradaki yazılı görevlerini yapmak için kendilerine her çeşit kolaylığı göstermemek ve bu yoldaki emir ve isteklerini geciktirmeksizin yerine getirmemek.	84.553,00	
96/1	107/1-b	İfade ve bilgilerine başvuru alan işçilere işverenlerce telkinlerde bulunma, gerçeği saklamaya yahut değiştirmeye zorlama veyahut ilgili makamlara ifade vermeleri üzerine onlara karşı kötü davranışlarda bulunma	84.553,00	
107/2		İş Müfettişlerinin teftiş ve denetim görevlerinin yapılmasını ve sonuçlandırılmasını engellemek.	84.553,00	

'Not:5083 sayılı T.C. Devletin Para Birimi Hakkında Kanununun 2. maddesine 21/04/2005 tarihli 5335 sayılı Kanununun 22. maddesi ile eklenen fıkra uyarınca 1 YTL'nin altında kalan tutarlar dikkate alınmamıştır.

2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNUNA GÖRE 2023 YILI BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI

(Kişilerin tek tek veya toplu olarak eğlenmesi, dinlenmesi veya konaklaması için açılan otel, motel, pansiyon, kamping ve benzeri konaklama yerleri; gazino, pavyon, meyhane, bar, birahane, içkili lokanta, taverna ve benzeri içkili yerler; sinema, kahvehane ve kıraathane; kumar ve kazanç kastı olmamak şartıyla adı ne olursa olsun bilgi ve maharet artırıcı veya zeka geliştirici nitelikteki elektronik oyun alet ve makinelerinin, video ve televizyon oyunlarının içerisinde bulunduğu elektronik oyun yerleri; internet kafeler ve benzeri yerler umuma açık istirahat ve eğlence yeri sayılır. 2559 S.K. Md. 7)

	KABAHAHAT	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
Umuma açık istirahat ve eğlence yerleri			
m. 6/1-a	İşyerlerinden süreli olarak faaliyetten geçici olarak men edildiği halde süresinden önce açılması	Belediye Encümeni	6.636 - 13.364 TL
m. 6/1-b	İşyerlerinin açma ve kapanma saatlerine uymaması	Belediye Encümeni	6.636 - 13.364 TL
m.6/1-c, 12/1	Eğlence, oyun, içki ve benzeri umuma açık ve açılması izne bağlı yerlerde 18 yaşından küçüklerin çalıştırılması	Belediye Encümeni	6.636 - 13.364 TL
m.6/1-c, m.12/2	Bar, pavyon, gazino, meyhane gibi içkili yerler ile kıraathane ve oyun oynatılan yerlere yanlarında veli veya vasisi olsa bile 18 yaşından küçüklerin alınması	Belediye Encümeni	6.636 - 13.364 TL
m.6/1-d	İşyerlerinin mevzuat hükümlerine aykırı olarak işletilmesi	Belediye Encümeni	6.636 - 13.364 TL
m.7/3	İzin almadan umuma açık istirahat ve eğlence yeri açmak	Belediye Encümeni	Kapatma
m.6/3	Yukarıda sıralanan suçları bir yıl içinde tekrar etmek	Belediye Encümeni	En son uygulanan ceza bir kat artırılır

Bu maddede öngörülen idarî para cezaları, belediye sınırları içinde belediye encümeni tarafından verilir. Verilen idarî para cezalarına ilişkin kararlar, ilgililere 7201 sayılı Tebliğat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen karar kesindir. İtiraz, zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. İdarî para cezaları, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Bu maddede belirtilen aynı fiillerin, bir yıl içinde tekrarı halinde, en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanır.

ÇEŞİTLİ KANUN ve CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMELERİNE GÖRE BÜTÇE KANUNUNDA GÖSTERİLMESİ GEREKEN PARASAL SINIRLARA AİT CETVEL (2023 YILI)*

K.MAD.	AÇIKLAMA	TUTAR - TL
5018 s. K/35	a) Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için	
1	1-İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50 bini geçen ilçelerde	3.820
	2-İlçelerde	1.990
	c) Şehit cenazelerinin nakli, firari askerler, şüpheli, tutuklu veya hükümlü askerlerin sevkinde kullanılmak üzere	44.000
	f) Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için kullanılmak üzere	202.000
	g) İl dışına yapılacak seyahatlerde akaryakıt giderleri için kullanılmak üzere	19.900
	ğ) Yakalanan yasa dışı göçmenler ile sınırdışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere	81.000
	i) 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin	
	Kuruluş merkezlerindeki mutemetlerine	2.762,00
	Merkez dışındaki birim mutemetlerine	1.111,00
40	4- Bağış ve yardımlar için	90.000
79	a) Zaruri veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imtanı kalmayan kamu alacaklarının silinmesinde	30.000
	b) Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan, kamu alacaklarının silinmesinde	30
Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Sayısı: 4	ı) Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 409 uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi gereğince kurum yararının bulunması halinde hak ve alacakların terkinini	1.364
2942	Kamulaştırma Kanunu 3. md. 12. fıkra	850.000

* 2022 Yılı Bütçe Kanun 30.12.2022 tarih ve 32059 sayılı (2. Mük.) R.G. yayımlanmıştır.



DEĞERLİ KAĞITLAR (2023 YILI)

30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Değerli Kağıdın Cinsi		Bedeli (TL)
	Noter kağıtları	
	a) Noter kağıdı	55,00
	b) Beyanname	55,00
	c) Protesto, vekaletname, re'sen senet	110,00
2	(Mülga: 30.12.2004-5481/14.md.)	-
3	Pasaportlar	501,00
4	İkamet İzni (değişik:28/7/2016- 6735/27 md.)	356,00
5	(Mülga:30/12/2004-5281/14.md)	-
6	(Değişik:14/1/2016-6661/3.md.)	-
	a) Kanuni bildirim süresi dışında doğum nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	83,50
	b) Değişirme nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	83,50
	c) Kayıp nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	166,00
7	Aile cüzdanları	445,00
8	(Mülga:30/12/2004-5281/14.md)	-
9	Sürücü belgeleri	624,00
10	Sürücü çalışma belgeleri (Karneleri)	624,00
11	- (Mülga: 2/1/2017-KHK-680/35 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7072/34 md.)	
12	Motorlu araç tescil belgesi	557,00
13	İş makinesi tescil belgesi	468,00
14	Banka çekleri (Her bir çek yaprağı)	33,00
15	Mavi Kart (Ek: 9/5/2012-6304/9 md.)	83,00
16	Yabancı çalışma izni belgesi (Ek:28/7/2016-6735/27. md.)	356,00
17	Çalışma izni muafiyeti belgesi (Ek:28/7/2016-6735/27. md.)	356,00

AMORTİSMAN AYIRMADA ALT SINIR

TUTAR	UYGULAMA DÖNEMİ	DAYANAĞI
2.000-TL	01/01/2022-31/12/2022	530 Sayılı VUK Genel Tebliği
1.500-TL	01/01/2021-31/12/2021	522 Sayılı VUK Genel Tebliği
1.400-TL	01/01/2020-31/12/2020	513 Sayılı VUK Genel Tebliği
1.200-TL	01/01/2019-31/12/2019	504 Sayılı VUK Genel Tebliği
1.000 TL	01/01/2018-31/12/2018	492 Sayılı VUK Genel Tebliği
900 TL	01/01/2017-31/12/2017	476 Sayılı VUK Genel Tebliği
900 TL	01/01/2016-31/12/2016	460 Sayılı VUK Genel Tebliği
880 TL	01/01/2015-31/12/2015	442 Sayılı VUK Genel Tebliği

KAMU KONUTLARININ 2023 YILI AYLIK KİRA BEDELLERİ

9/11/1983 tarihli ve 2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu kapsamındaki kamu konutları için aylık kira bedellerinin belirlendiği Millî Emlak Genel Tebliği (Sıra No:411) 31.12.2023 tarih ve 32060 (5. Mük.) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

1) Kira bedelleri	Yurt içinde bulunan konutlardan aylık her bir metrekare için;
a) Kerpiç, ahşap, bağdadi ve benzeri konutlarda	4,53 TL/m ² ,
b) Kalorifersiz konutlarda	7,08 TL/m ² ,
c) Kaloriferli konutlarda	9,29 TL/m ² ,
Kira bedeline yapılacak ilaveler	
3 üncü maddede belirlenen kira bedellerine ek olarak, aylık her bir metrekare için kaloriferci, kapıcı ya da her ikisinin de kurum ve kuruluşlarca karşılandığı konutlardan ilave kira bedeli	1,09 TL/m ²
(2) Elektrik ve su bedellerinin kurum ve kuruluşlarca yapılan gerçek giderler dikkate alınarak kullanıcılarından tahsil edilmesi esastır. Bununla birlikte, sayaçların ayrılmasının mümkün olmaması nedeniyle elektrik, su ya da her ikisinin hizmet binası veya fabrika tesislerinden karşılandığı konutlardan 3 üncü maddede belirlenen kira bedellerine ek olarak, aylık her bir metrekare için;	
a) Elektrik sayacının ayrılmasının mümkün olmaması halinde	2,06 TL/m ² ,
b) Su sayacının ayrılmasının mümkün olmaması halinde	1,79 TL/m ² ,
c) Elektrik ve su sayacının her ikisinin de ayrılmasının mümkün olmaması halinde	3,85 TL/m ² ,
ç) Konutlarda kullanılan su, şehir şebekesi dışında kuyu, artezyen, kaynak suyu ve benzeri su kaynaklarından karşılanıyor olması halinde ilave kira bedeli alınır.	0,96 TL/m ² ,
Yakıtı kurum ve kuruluşlar tarafından tedarik edilen konutlar	
2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu ile Kamu Konutları Yönetmeliği kapsamındaki kurum ve kuruluşların yurt içindeki kaloriferli konutlarından yakıtı kurum ve kuruluş tarafından tedarik edilenlerde oturanlardan ısı pay ölçer veya kalorimetre cihazı montajı yapılmamış konutlarda, her bir metrekare için yakıt bedeli	3,71 TL/m ²
(2) Isı pay ölçer veya kalorimetre cihazı montajı yapılmış konutlarda; birinci fıkradaki yakıt bedelinin üç katını geçmemek kaydıyla, bağımsız bölümün tüketimi oranında hesaplanan yakıt bedeli konutta oturanlardan tahsil edilir. Ancak kurum ve kuruluşlar, yakıt maliyetlerini dikkate alarak gerekli gördükleri takdirde bu bedelin üzerinde yakıt bedeli tahsil edebilir.	
(3) Yakıtı kurum ve kuruluşlarca tedarik edilen konutlarda, ortak kullanım alanlarındaki aydınlatma, elektrik, su, gaz, otomat ve benzeri giderlerin zorunlu nedenlerle kurum ve kuruluşlarca karşılanıyor olması halinde, bu giderler karşılığında kira ve yakıt bedellerine ek olarak her bir metrekare başına	0,43 TL/m ²
Kira bedellerinin hesaplanması 3 üncü maddede belirtilen kira birim bedellerine, 26.05.2005 tarihli ve 25826 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 294)'nde belirtilen esaslar uygulanmak suretiyle aylık kira bedelleri hesaplanır.	



DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No:67)

2023 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 30.12.2022 Tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

I. Akitlerle ilgili kağıtlar	
A. Belli parayı ihtiva eden kağıtlar:	
1.Mukavele nameler, taahhüt nameler ve temlik nameler	(Binde 9,48)
2. Kira mukavele nameleri (Mukavele süresine göre kira bedeli üzerinden)	(Binde 1,89)
3. Kefalet, teminat ve rehin senetleri	(Binde 9,48)
4. Tahkim nameler ve sulh nameler	(Binde 9,48)
5. Fesih nameler (Belli parayı ihtiva eden bir kağıda taalluk edenler dahil)	(Binde 1,89)
6. Karayolları Trafik Kanunu uyarınca kayıt ve tescil edilmiş ikinci el araçların satış ve devrine ilişkin sözleşmeler	(Binde 1,89)
7. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 09/08/2016) Hazinesinin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazlara ilişkin ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni sözleşmeleri (yatırım taahhüdü bulunanlar dâhil ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni süresine göre bulunacak bedel üzerinden)	(Binde 9,48)
8. (Ek: 15/7/2016-6728/28 md.) (Yürürlük: 9/8/2016) Resmî şekilde düzenlenen gayrimenkul satış vaadi sözleşmeleri (3/2/2017 tarih ve 29968 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 31/1/2017 tarih ve 2017/9759 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Kararının 1 inci maddesiyle, bu bentlerde yer olan kağıtlar için uygulanan "binde 9,48" oranı "0" (sıfır) olarak uygulanacağı kararlaştırılmıştır.)	(Binde 0)
9. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 09/08/2016) Resmî dairelerin mal ve hizmet alımlarına ilişkin yaptıkları ihalelerde, ihaleyi yapan idare ile düzenlenen sözleşmeler	(Binde 9,48)
10. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 9/8/2016) 1/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında kanun kapsamında düzenlenen:	
a) Taksitle satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
b) Ön ödemeli konut satış sözleşmeleri	(Binde 0)
c) Devre tatil ve uzun süreli tatil hizmeti sözleşmeleri	(Binde 9,48)
ç) Paket tur sözleşmeleri	(Binde 9,48)
d) Abonelik sözleşmeleri	(Binde 9,48)
e) Mesafeli satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
11. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 9/8/2016) 7/6/2012 tarihli ve 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu kapsamında düzenlenen turist rehberliğine ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
12. (ek:6728/28. md.- Yürürlük:9/8/2016) 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu kapsamında düzenlenen:	
a) Toptan elektrik satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
b) Perakende elektrik satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
13. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 9/8/2016) 18/4/2001 tarihli ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu kapsamında düzenlenen:	
a) Toptan doğal gaz satışına ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
b) Tüketicilere doğal gaz satışına ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
14. (Ek:6824/5. md.-Yürürlük: 8/3/2017) Resmî şekilde düzenlenen kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat sözleşmeleri	(Binde 0)

488 sayılı Kanunun mğkerrer 30 uncu maddesinin birinci fıkrası hükmü gereğince, Kanuna ekli (1) sayılı tabloda yer alan ve 65 Seri No'lu Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliği ile tespit edilen maktu vergiler, (maktu ve nispi vergilerin asgari ve azami miktarlarını belirleyen hadler dahil), yeniden değerlendirme oranında artırılmış ve 1/1/2022 tarihinden itibaren uygulanacak miktarları Tebliğ ekindeki (1) sayılı tabloda gösterilmiştir.

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No:67)

2023 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 30.12.2022 Tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

15. (Ek: 6824/5. md.-Yürürlük: 8/3/2017) Resmi şekilde düzenlenen kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat sözleşmeleri kapsamında yapı müteahhitleri ile alt yükleniciler arasında düzenlenen inşaat taahhüt sözleşmeleri	(Binde 0)
16. (Ek:6824/5. md.Yürürlük: 8/3/2017) Kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat işlerine ilişkin danışmanlık hizmet sözleşmeleri	(Binde 0)
17. (Ek:6824/5. md.-Yürürlük: 8/3/2017) Yapı denetimi hizmet sözleşmeleri	(Binde 0)
B. Belli parayı ihtiva etmeyen kağıtlar:	
1.Tahkimnameler	(294,90 TL)
2.Sulhnameler	(294,90 TL)
3.Turizm işletmeleri ile seyahat acentelerinin aralarında düzenledikleri kontenjan sözleşmeleri	(1.658,80 TL)
(Belli parayı ihtiva edenler dahil)	
II. Kararlar ve mazbatalar	
1. Meclislerden, resmi heyetlerden ve idari davalarla ilgili olmayarak Danıştaydan verilen mazbata, ilam ve kararlarla hakem kararları:	
a) Belli parayı ihtiva edenler	(Binde 9,48)
b) Belli parayı ihtiva etmeyenler	(294,90 TL)
2. İhale Kanunlarına tabi olan veya olmayan resmi daire ve kamu tüzel kişiliğini haiz kurumların her türlü ihale kararları (Ek.6728/28. md.-Yürürlük: (9/8/2016), (4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki kurum ve kuruluşlara şikâyet veya Kamu İhale Kurumuna itirazdan şikâyet ya da yargı kararı üzerine ihalenin iptal edilmesi hâlinde, bu ihale kararının hükmünden yararlanılmayan kısmına isabet eden damga vergisi ret ve iade olunur. Sözleşmenin düzenlenmiş olması durumunda sözleşmeye ilişkin damga vergisi ret ve iade edilmez.)	(Binde 5,69)
III. Ticari işlemlerde kullanılan kağıtlar	
1. Ticari ve mütedavil senetler:	
a) Emtia senetleri:	
aa) Makbuz senedi (Resepise)	(101,20 TL)
ab) Rehin senedi (Varant)	(59,70 TL)
ac) İyda senedi	(9,30 TL)
ad) Taşıma senedi	(2,20 TL)
b) Konşimentolar	(59,70 TL)
c)Deniz ödöncü senedi	(Binde 9,48)
d) İpotekli borç senedi, irat senedi	(Binde 9,48)
2. Ticari belgeler:	
a) Menşe ve Mahreç şahadetnameleri	(101,20 TL)
b) Resmi dairelere ve bankalara ibraz edilen bilançolar ve işletme hesabı özetleri:	
ba) Bilançolar	(227,30 TL)
bb) Gelir tabloları	(108,50 TL)
bc) İşletme hesabı özetleri	(108,50 TL)
c) Barnameler	(9,30 TL)
d) Tasdikli manifesto nüshaları	(44,10 TL)
e) Ordinolar	(2,20 TL)
f) Gümrük idarelerine verilen özet beyan formları	(44,10 TL)



DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No:67)

2023 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 30.12.2022 Tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

IV. Makbuzlar ve diğer kağıtlar	
1. Makbuzlar:	
a) Resmi daireler tarafından yapılan mal ve hizmet alımlarına ilişkin ödemeler (avans olarak yapılanlar dahil) nedeniyle, kişiler tarafından resmi dairelere verilen ve belli parayı ihtiva eden makbuz ve ibra senetleri ile bu ödemelerin resmi daireler nam ve hesabına, kişiler adına açılmış veya açılacak hesaplara nakledilmesini veya emir ve havalelerine tediyesini temin eden kağıtlar	(Binde 9,48)
b) Maaş, ücret, gündelik, huzur hakkı, aidat, ihtisas zammı, ikramiye, yemek ve mesken bedeli, harcırah, tazminat ve benzeri her ne adla olursa olsun hizmet karşılığı alınan paralar (avans olarak ödenenler dahil) için verilen makbuzlar ile bu paraların nakden ödenmeyerek kişiler adına açılmış veya açılacak cari hesaplara nakledildiği veya emir ve havalelerine tediyeye olunduğu takdirde nakli veya tediyeyi temin eden kağıtlar	(Binde 7,59)
c) Ödünç alınan paralar için verilen makbuzlar veya bu mahiyetteki senetler	(Binde 7,59)
d) İcra dairelerince resmi daireler namına şahıslara ödenen paralar için düzenlenen makbuzlar	(Binde 7,59)
2. Beyannameler (Bu beyannamelerin sadece bir nüshası vergiye tabidir):	
a) Yabancı memleketlerden gelen posta gönderilerinin gümrüklenmesi için postanelerde gümrüklere verilen liste beyannamelerde yazılı her gönderi maddesi için	(2,20 TL)
b) Vergi beyannameleri:	
ba) Yıllık gelir vergisi beyannameleri	(294,90 TL)
bb) Kurumlar vergisi beyannameleri	(393,90 TL)
bc) Katma değer vergisi beyannameleri	(194,60 TL)
bd) Muhtasar beyannameler	(194,60 TL)
be) Diğer vergi beyannameleri (damga vergisi beyannameleri hariç)	(194,60 TL)
c) Gümrük idarelerine verilen beyannameler	(393,90 TL)
d) Belediye ve il özel idarelerine verilen beyannameler	(144,40 TL)
e) Sosyal güvenlik kurumlarına verilen sigorta prim bildireleri	(144,40 TL)
f) (Değişik:6728/28. Md. Yürürlük: 9/8/2016) 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca verilmesi gereken aylık prim ve hizmet belgesi ile muhtasar beyannamenin birleştirilerek verilmesiyle oluşturulan beyannameler	(230,70 TL)
3. Tabloda yazılı kağıtlardan aslı 1,00 Yeni Türk Lirasından fazla maktu ve nispi vergiye tabi olanların resmi dairelere ibraz edilecek özet, suret ve tercümelere.	(2,20 TL)

VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 01.01.2023 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR

(Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği Seri No: 544, 30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır:)

Madde Konusu	İlanın şekli	Gösterge
MADDE 104-	1- İlanın vergi dairesinde yapılması	10.900
	3- İlanın; - Vergi dairesinin bulunduğu yerde yayımlanan bir veya daha fazla gazetede yapılması	10.900-1.090,00
	- Türkiye genelinde yayımlanan gazetelerden birinde ayrıca yapılması	1.090,00 ve üzeri
MADDE 115-	Tahakkuktan vazgeçme	129
MADDE 153/A-	Teminat tutarı	440.000
MADDE 177-	Bilanço hesabı esasına göre defter tutma hadleri	
	1- Yıllık;	
	- Alış tutarı	890.000
	- Satış tutarı	1.270,00
	2- Yıllık gayrisafi iş hasılatı	440.000
	3- İş hasılatının beş katı ile yıllık satış tutarının toplamı	890.000
MADDE 232-	Fatura kullanma mecburiyeti	4.400
MADDE 252-	Muhtarların karne tasdikinde aldığı harç	12,80
MADDE 313-	Doğrudan gider yazılacak demirbaş ve peştemallıklar	4.400
MADDE 323-	Şüpheli Alacak Tutarları	8.900
MADDE 352-	Usulsüzlük dereceleri ve cezaları (Kanuna bağlı cetvel)	
	<u>I nci derece usulsüzlükler</u>	
	1- Sermaye şirketleri	700
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	420
	3 - İkinci sınıf tüccarlar	210
	4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	95
	5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	55
	6- Gelir vergisinden muaf esnaf	26
	<u>II nci derece usulsüzlükler</u>	
	1- Sermaye şirketleri	370
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	210
	3 - İkinci sınıf tüccarlar	95
	4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	55
	5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	26
	6- Gelir vergisinden muaf esnaf	15
MADDE 353-	Fatura ve benzeri evrak verilmemesi ve alınmaması ile diğer şekil ve usul hükümlerine uyulmaması	

VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 01/01/2023 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR

MADDE 353-	1- Elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekenler de dahil olmak üzere; fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu verilmemesi, alınmaması bu belgelerde gerçek meblağdan farklı meblağlara yer verilmesi bu belgelerin elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekirken kağıt olarak düzenlenmesi, bu belgelerin hiç düzenlenmemiş sayılması	2.200
	- Bir takvim yılı içinde her bir belge nevine ilişkin olarak kesilecek toplam ceza	1.100,00
	2- Elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekenler de dahil olmak üzere; perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi, giriş ve yolcu taşıma bileti, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, yolcu listesi, günlük müşteri listesi ile Maliye Bakanlığınca düzenleme zorunluluğu getirilen belgelerin düzenlenmemesi, kullanılmaması veya bulundurulmaması, aslı ile örneğinde farklı meblağlara yer verilmesi, gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi, elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekirken kağıt olarak düzenlenmesi, hiç düzenlenmemiş sayılması	2.200
	- Her bir belge nevine ilişkin olarak her bir tespit için toplam ceza	110.000
	- Her bir belge nevine ilişkin bir takvim yılı içinde kesilecek toplam ceza	1.100,00
	4- Hazine ve Maliye Bakanlığınca tutulma ve günü gününe kayıt edilme mecburiyeti getirilen defterlerin; bulundurulmaması, günü gününe kayıt yapılmaması, yetkililere ibraz edilmemesi ile levha bulundurma ve asma mecburiyetine uyulmaması	1.100
	6- Belirlenen muhasebe standartlarına, tek düzen hesap planına ve mali tablolara ilişkin usul ve esaslar ile muhasebeye yönelik bilgisayar programlarının üretilmesine ilişkin kural ve standartlara uymayanlara	26.000
	7- Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerce yapılacak işlemlerde kullanılma zorunluluğu getirilen vergi numarasını kullanmaksızın işlem yapanlara	1.300
	8- Belge basımı ile ilgili bildirim görevini tamamen veya kısmen yerine getirmeyen matbaa işletmecilerine	4.200
	- Bu bent uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek toplam özel usulsüzlük cezası	480.000
9- 4358 sayılı Kanun uyarınca vergi kimlik numarası kullanma zorunluluğu getirilen kuruluşlardan yaptıkları işlemlere ilişkin bildirimleri, belirlenen standartlarda ve zamanda yerine getirmeyenlere	5.500	
10- 127 nci maddenin (d) bendi uyarınca Maliye Bakanlığının özel işaretli görevlisinin ikazına rağmen durmayan aracın sahibi adına	4.200	
MADDE 355-	b) Damga Vergisinde	
	- Her bir kağıt için kesilecek özel usulsüzlük cezası	9
MÜKERRER MADDE 355-	Bilgi vermekten çekinenler ile 107a, 256, 257 ve mükerrer 257 nci madde ve gelir vergisi kanununun 98/a maddesi hükmüne uymayanlar için ceza	
	86,148,149,150,256 ve 257 nci maddelerinde yer alan zorunluluklar ile mükerrer 257 nci madde ve Gelir Vergisi Kanununun 98/A mad. uyarınca getirilen zorunluluklara uymayanlar	7.500
	1- Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında	3.700
	2- İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında	1.900
	3- Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında	2.800
	Mükerrer 257. md. 1 fık. 8 bendi uyarınca, getirilen zorunluluklara uymayanlara (üst sınır)	
	107/A maddesi uyarınca getirilen zorunluluklara uymayanlar	
	1- Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında	4.400
	2- İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında	2.200
	3- Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında	1.180
Tahsilat ve ödemelerini banka, benzeri finans kurumları veya posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevsik etme zorunluluğuna uymayanlara bir takvim yılı içinde kesilecek toplam özel usulsüzlük cezası	5.500,00	
MADDE 370	Kullanılan sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge tutarı	320.000

ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ DIŞINDAKİ BELEDİYELERDE UYGULANACAK ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ TARİFESİ¹

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	13000	10900	8400	7500	6000
2. Grup	8400	6000	5000	4200	3700
3. Grup	6000	4200	3700	2600	2100
4. Grup	2600	2100	1500	1300	1090
5. Grup	1500	1300	900	890	750
6. Grup	890	750	460	420	320
7. Grup	320	260	170	150	110

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNDE UYGULANACAK ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ TARİFESİ²

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	16250	13625	10500	9375	7500
2. Grup	10500	7500	6250	5250	4625
3. Grup	7500	5250	4625	3250	2625
4. Grup	3250	2625	1875	1662	1362
5. Grup	1875	1625	1125	1112	937
6. Grup	1112	937	575	525	400
7. Grup	400	325	212	187	137

İNDİRİMLİ ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ UYGULAMASI³ (Kalkınmada Öncelikli Yörelerdeki Belediyeler İle Nüfusu 5.000'den Az Olan Belediyelerde)

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	6500	5450	4200	3750	3000
2. Grup	4200	3000	2500	2100	1850
3. Grup	3000	2100	1850	1300	1050
4. Grup	1300	1050	750	650	545
5. Grup	750	650	450	445	375
6. Grup	445	375	230	210	160
7. Grup	160	130	85	75	55

1 30 Aralık 2022 Cuma, 32059 (2.Mükerrer Resmî Gazete)

2 2464 sayılı Kanununun mükerrer 44 üncü maddesinin beşinci fıkrasına göre, büyükşehir belediyelerinde çevre temizlik vergisi, diğer belediyelerde uygulanan çevre temizlik vergisi tutarları %25 artırılarak hesaplanacaktır.

3 13/12/2005 tarihli ve 2005/9817 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının ekindeki Kararın 7 nci maddesine göre; konut, işyeri ve diğer şekilde kullanılan binalar için belirlenen tutarlar, büyükşehir belediye sınırları içinde bulunanlar hariç olmak üzere kalkınmada öncelikli yörelerdeki belediyeler ile nüfusu 5.000'den az olan belediyelerde %50 indirimli olarak uygulanacaktır.

Kalkınmada öncelikli yörelerdeki belediyeler ile nüfusu 5.000'den az olan belediyelerde bulunan konutlara ait çevre temizlik vergisi su tüketim miktarı esas alınmak suretiyle metreküp başına 55 kuruş olarak hesaplanacak; işyeri ve diğer şekillerde kullanılan binalara ait çevre temizlik vergisi tutarları bu tarifeye göre hesaplanacaktır.

**5326 SAYILI KABAHAHLAR KANUNU'NA GÖRE
VERİLECEK PARA CEZALARI (2023 YILI)**

Cezanın Türü ve Ceza Mercii	Yasal Dayanağı	Tutarı (TL)	
		En Az	En Çok
Emre aykırı davranış (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.32	1.295	1.295
Dilencilik (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.33	617	617
Gürültü (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.36/1 (Kişiyeye)	617	617
	5326 s. K. md.36/2 (Tic. İşl. sahibine)	13.364	67.039
Rahatsız etme (Bel. Zabıtası)	5326 s. K. md.37 (Mal/hizmet satmak için rahatsız etme)	617	617
İşgal (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.38/1 (Cad. sokak, kaldırımları işgal)	617	617
	5326 s. K. md.38/2 (Cad. sokak, kaldırım inşaat malzeme yığma)	1.295	6.636
Tütün mamullerinin tüketilmesi (Bel. Bşk. yetki verdiği görevli)	5326 s. K. md.39; 4207 s. K. m.5/1; 2/1	617	617
Tütün ürünleriyle ilgili izmarit, paket, ağızlık, kağıt vb. atıklar çevreye atılması (Bel. Zab.)	4207 s. K. m.5/1 ve 3/12	365	365
Kimliği bildirmeme (Bel. Zabıtası)	5326 s. K. md.40 (Görevle bağlantılı ol. kamu görevli. kimliği ve adresle ilgili bilgi vermeme)	198	198
Çevreyi Kirletme (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.41/1 (Evsel, bireysel atıklarla çevreyi kirletme)	89	89
	5326 s. K. md.41/2 (Yem. Pişirme servisi işlet. atıklarının toplanma ve depolanmasına özgü yerler dışına atılması)	6.636	67.039
	5326 s. K. md.41/3 (Belirlenen yerler dışında hayvan kesme veya atıklarını sokağa atma)	617	617
	5326 s. K. md.41/4 (İnşaat atık ve artıkları sokağa veya kamusal alana atma)	1.295	40.189
	5326 s. K. md.41/4 (İnşaat atık ve artıklarını belirlenen yerler dışına atma/şirketler)	1.295	67.039
	5326 s. K. md.41/5 (Kullanılmayacak ev eşyasını özel gün dışında sokağa bırakma)	617	617
	5326 s. K. md.41/6 (Hurda motorlu taşıtları ve parçalarını sokağa bırakma)	3.299	3.299
Afiş Asma (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.42 (İzinsiz afiş ve ilan asma)	1.295	40.189

(* 5326 s. K. 17/7 md. uyarınca; idari para cezasının hesabında bir TL'nin küsuru dikkate alınmaz.

Not: Daha geniş bilgi için Kasım-Aralık 2022 Dergisinde yayımlanan M. Lamih Çelik'in makalesine bakınız.

İDARİ PARA CEZASI GEREKTİREN FİİLLERİN TEKRARI

Umuma açık istirahat ve eğlence yerleri ile ilgili olarak, 2559 sayılı Yasa'nın 6 ncı maddesinin son fıkrasında; *"Bu maddede belirtilen aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde, en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanır."* hükmü yer almaktadır.

Söz konusu fıkra hükmüne göre; 6 ncı maddede belirtilen aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde, **en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanacaktır.**

Bu madde kapsamında akla şöyle bir soru gelebilir: *"Aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde" ibaresinden bir takvim yılı mı yoksa ilk fiil ile son fiil arasındaki zaman mı esas alınacaktır ?*

Dikkat edilirse, madde hükmünün son fıkrasında mali yıldan söz edilmemiştir. Bu itibarla; artırımı ceza uygulanmasında, bir yıllık sürenin tespiti için suçun ilk işlendiği tarihten itibaren bir yıllık zaman diliminin esas alınması, başka bir deyişle birinci fiil ile ikinci aynı fiilin, bir yıl içinde tekrarı halinde, idari para cezasının iki kat artırılarak uygulanması gerekmektedir.

Diğer idari cezaları gerektiren fiillerin tekrarı halinde, Belediye encümeni Kabahatler Kanunu'nun 32. maddesine göre idari para cezasını verirken ihlal edilen kararın tarih ve sayısına kısaca konusu da yer vermelidir. Kabahatler Kanunu'nda tekerrür olmadığından tekerrür nedeniyle cezanın iki kat olarak alınması gibi bir encümen kararı alınmaz. Ayrıca encümen 32. maddeye göre tahakkuk eden para cezası miktarını az bulup artıramaz aynı şekilde indiremez.

Danıştay 14. Daire E:2013/2967, K: 2014/620

Hüküm veren Danıştay Ondördüncü Dairesince, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 54. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendine göre kararın düzeltilmesi istemi yerinde görüldüğünden, Danıştay Ondördüncü Dairesinin 29.11.2012 günlü, E:2011/11988, K:2012/8892 sayılı kararı kaldırılarak, işin esası yeniden incelendi.

.... Dava konusu uyuşmazlıkta; davalı idarece yapılan 26.04.2010 ve 27.04.2010 tarihli bir ve ikinci tespitler üzerine para cezası uygulanmaksızın, 28.04.2010 ve 29.04.2010 tarihli üçüncü ve dördüncü tespitler üzerine, verilen temel para cezasının iki katının alınarak tekerrür hükmünün uygulandığı görülmektedir.

Bu durumda; tespit tutanakları ile belirlenen aykırılıklar nedeniyle para cezası verilmesinden sonra, aynı aykırı fiil ve hallerin yeniden tespiti halinde, bu miktar üzerinden tekerrür hükmü uygulanmak suretiyle, ceza verilmesi gerekirken, davalı idarece yapılan ilk tespitler üzerine para cezası verilmeksizin dolayısıyla tekerrürün şartı olan daha önce ceza verilmiş olma şartı yerine getirilmeksizin, yapılan üçüncü ve dördüncü tespitler üzerine verilen cezanın iki katının alınması suretiyle tesis edilen işlemde hukuka uyarlık bulunmadığından, aksi yöndeki İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, İstanbul 1. İdare Mahkemesinin 31.12.2010 günlü; E:2010/1286, K:2010/2178 sayılı kararının bozulmasına, dosyanın Mahkemesine gönderilmesine, 08.01.2014 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

BELEDİYE PARA CEZASI NİTELİĞİNDE OLUP DA, MAHKEMELERCE VERİLEN PARA CEZALARI

Ceza hükümleri içeren ve belediyeleri yakından ilgilendiren birçok yasa, tüzük ve yönetmelik bulunmakta olup, bu mevzuatlarla belediyelere birçok görev ve yetki verilmiştir. Ancak bu mevzuattaki cezaları karara bağlamak Adliye Mahkemelerinin yetkisi dahilinde bulunmaktadır.

Bu bölümde yer alan yasalar şunlardır:

- 30.7.1966 tarihli ve 775 sayılı **Gecekondu Kanunu**,
- 21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı **Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu**
- 11.1.1989 tarihli ve 3516 sayılı **Ölçüler ve Ayar Kanunu**.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 38 inci maddesinin (c) bendine göre, *"Belediyeyi Devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek."* hükmü yer almaktadır. Bu madde hükmüne göre, mahkemelerde belediye lehine dava açmak ve belediye aleyhine açılan davalarda belediyeyi savunmak, belediye başkanının görevidir. Belediye başkanları da, mahkemelerde davacı ve davalı olarak belediyeyi temsil etme görevini avukatlara devredebilirler.



2023 YILINA AİT EMLAK (BİNA, ARSA VE ARAZİ) VERGİ DEĞERLERİ VE HESAPLAMALARI

(10 Aralık 2022 Salı ve 32059 (2.Mük.) R.G. Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No:82))

2021 Yılında Yapılan Takdirler Nedeniyle 2022 Yılında Mükellefiyeti Başlayanların 2023 Yılına Ait Emlak Vergi Değerlerinin Hesabı

2021 yılında yapılan takdirler nedeniyle bina ve arazi vergisi mükellefiyeti 2022 yılından itibaren yeniden başlamış bulunmaktadır.

(2) Bu mükelleflerin bina, arsa ve arazilerinin 2023 yılı vergi değerleri, 2022 yılı vergi değerlerinin, bu yıla ait yeniden değerlendirme oranının yarısı olan (% 122,93/2=) % 61,465 (altmış bir virgöl dört yüz altmış beş) oranında artırılması suretiyle bulunacak tutarlar olacaktır.

2023 Yılı İtibarıyla Mükellef Olacakların Emlak Vergi Değerlerinin Tespiti

Mükellefiyeti 2023 yılında başlayanların, mükellefiyetleri ile ilgili bina, arsa ve arazi vergisi tarhiyatına esas alınacak vergi değerleri; takdir komisyonlarınca 2021 yılında takdir edilen asgari ölçüde arsa ve arazi metrekare birim değerlerinin; 2022 yılına ait yeniden değerlendirme oranının yarısı nispetinde artırılması suretiyle bulunacak asgari ölçüde metrekare birim değeri dikkate alınarak hesaplanacaktır.

1319 Sayılı Kanununun 42 nci Maddesinde Yer Alan Tutarın Tespiti

2023 yılında uygulanacak olan 1319 sayılı Kanununun 42 nci maddesinde yer alan tutar, 2022 yılına ait tutarın 2022 yılı için belirlenen yeniden değerlendirme oranının yarısı olan (% 122,93/2=) % 61,465 (altmış bir virgöl dört yüz altmış beş) oranında artırılması suretiyle 9.967.000 Türk Lirası olarak tespit edilmiştir.

1319 Sayılı Kanununun 44 Üncü Maddesinde Yer Alan Vergi Oranlarına Esas Mesken Nitelikli Taşınmaz Değerlerinin Alt Ve Üst Sınırlarının Tespiti

9.967.000 TL ile 14.951.000 TL arasında olanlar (bu tutar dahil)	
9.967.000 TL'yi aşan kısmı için	(Binde 3)
19.936.000 TL'ye kadar olanlar (bu tutar dahil) 14.951.000 TL'si için 14.952 TL, fazlası için	(Binde 6)
19.936.000 TL'den fazla olanlar 19.936.000 TL'si için 44.862 TL, fazlası için	(Binde 10)

olarak tespit edilmiştir.

HİZMET ERBABINA YAPILAN ÜCRET ÖDEMELERİNİN GELİR VERGİSİNDEN İSTİSNA EDİLEBİLMESİ İÇİN

(Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 322) 30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mükerrer) R.G.)

Hizmet erbabına işverenlerce yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatler (işverenlerce, işyerinde veya müştemilatında yemek verilmeyen durumlarda çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedelinin 51 Türk lirasını aşmayan kısmı istisna kapsamındadır.

Ödemenin bu tutarı aşması halinde aşan kısım ile bu amaçla sağlanan diğer menfaatler ücret olarak vergilendirilir.)

Hizmet erbabına yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatlerde istisna uygulaması

Hizmet erbabına nakit ödeme yapılmaksızın yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatlerde

a) İşverenlerce, hizmet erbabına işyerinde veya müştemilatında yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatler herhangi bir tutarla sınırlı olmaksızın,

b) İşverenlerce, hazır yemek hizmeti veren mükelleflerden satın alınan yemeğin, işyerinde veya müştemilatında hizmet erbabına verilmesi durumunda sağlanan menfaatler herhangi bir tutarla sınırlı olmaksızın,

c) İşverenlerce, işyerinde veya müştemilatında yemek verilmeyip yemek hizmeti veren işletmelerde bu hizmetin sağlandığı durumlarda, bu işletmelere yapılan ödemelerin her bir çalışan için çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedelinin 51 Türk lirasını aşmayan kısmı,

ç) İşverenlerce, işyerinde veya müştemilatında yemek verilmediği ve yemek hizmetinin, yemek kartı ve/veya yemek çeki hizmeti veren işletmelerin yemek kartlarına yükleme yapılmak veya yemek çeki satın alınmak suretiyle verildiği durumlarda, her bir çalışan için çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedelinin 51 Türk lirasını aşmayan kısmı,

gelir vergisinden istisna olup bu istisnaların uygulamasına yönelik açıklamalar 26/7/1995 tarihli ve 22355 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No:186)'nde yapılmıştır.

İşverenlerce hizmet erbabına nakit olarak verilen yemek bedelinde istisna

7420 sayılı Kanunla, 1/12/2022 tarihinden itibaren uygulanmak üzere, 193 sayılı Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (8) numaralı bendinin parantez içi hükmünde yapılan değişiklikle, işverenler tarafından hizmet erbabına işyerinde veya müştemilatında yemek verilmeyen durumlarda, yemek bedelinin nakit olarak verilmesi suretiyle sağlanan menfaatler de istisna kapsamına alınmıştır.

(2) Hizmet erbabına nakit olarak ödenen yemek bedelinin gelir vergisinden istisna edilebilmesi için;

- İşverenler tarafından işyerinde veya müştemilatında yemek verilmemesi,
- Günlük yemek bedelinin 51 Türk lirasını aşmaması,
- Fiilen çalışılan günlere ilişkin olması, gerekmektedir.

Elektrik, Doğalgaz ve Benzeri Isınma Giderleri Karşılığı Olarak Çalışanlara Yapılan Ödemelerde Gelir Vergisi İstisnası

9/11/2022 tarihinden 30/6/2023 tarihine kadar (bu tarih dahil) çalışanlara mevcut ücretlerine ilave olarak elektrik, doğalgaz ve diğer ısınma giderlerine karşılık olmak üzere toplam aylık tutarı 1.000 Türk lirasını aşmayan ödemeler gelir vergisinden istisna edilmiştir.

İşverenler tarafından hizmet erbabına bu şekilde yapılan ödemelerin istisna kapsamında değerlendirilebilmesi için söz konusu ödemelerin;

- 9/11/2022 tarihi ile 30/6/2023 tarihi (bu tarih dahil) arasında yapılması,
- Elektrik, doğalgaz ve diğer ısınma giderlerine karşılık olmak üzere yapılması,
- Aylık 1.000 Türk lirasını aşmaması,
- Mevcut ücretlerine ilave olarak yapılması, şarttır.

5846 SAYILI FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		yasal olarak çoğaltılmış, bandrollü nüshaların yol, meydan, pazar, kaldırım iskele, köprü ve benzeri yerlerde satışı yasaktır.		
5846	23/01/2008 tarih ve 5728 S.K. 81 inci md.	Bu yasağa uymayanlara Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	617 TL

7126 SİVİL SAVUNMA KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		Tatbiki ilan olunan sivil savunma tedbirlerine riayet etmeyen bütün vatandaşlarla resmi veya özel daire, müessese ve teşekküllerin mesul amirlerine, fillerine suç oluşturmadığı takdirde,		
5728	47	Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	1.295 TL

6301 SAYILI ÖĞLE DİNLENMESİ KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		İşçilerine öğle tatili vermeyen veya dinlenme devresinde işyerlerini kapatmayan işveren veya vekillerine (İş Kanununa tabi işyerleri hariç)		
6301 Sayılı Kanun	m.7/1		Belediye Encümeni	1.018,00 TL

SİGORTALI ÇALIŞANLARDAN PRİME ESAS KAZANÇLARDAN İSTİSNA TUTULACAK

(SGK/ Sigorta Primleri Gen.Müd. 05.01.2023 tarihli Prime esas kazançların alt ve üst sınırları ile bazı işlemlere esas tutarlara ilişkin genelgesi)

Yemek parası		78,90 TL
Çocuk zammı	5510 s. K.4/a md.	200,16 TL
Aile zammı (yardımı)		1.000,80 TL
Emzirme ödeneği	5510 s. K. 4/a-b, 16/a md.	520,00 TL
Cenaze ödeneği	5510 s. K. 37.md.	2.054,00 TL

5510 Sayılı Kanunun 4/a bendine tabi sigortalılar için

GECİKME ZAMMI TABLOSU

Uygulama Tarihleri	Genel Tebliğ No / Madde No/B.k.k. No	Oranı	Açıklama
01/01/1981 - 29/02/1984 Tarihleri arasında	359	10%	1.Ay
01/03/1984 - 31/08/1985 Tarihleri arasında	367	3%	Diğer Aylar için Aylık
		10%	1.Ay
		4%	Diğer Aylar için Aylık
01/09/1985 - 31/05/1988 Tarihleri arasında	370	10%	1.Ay
		7%	Takip Eden 5 Ay için Aylık
		5%	Diğer Aylar için Aylık
01/06/1988 - 31/12/1988 Tarihleri arasında	372	10%	İlk 3 Ay
		8%	Takip Eden 3 Ay için Aylık
		6%	Diğer Aylar için Aylık
01/01/1989 - 31/12/1989 Tarihleri arasında	375	10%	İlk 4 Ay için Aylık
		7%	Diğer Aylar için Aylık
01/01/1990 - 29/12/1993 Tarihleri arasında	378	7%	Tüm Aylar için Aylık
30/12/1993 - 07/03/1994 Tarihleri arasında	381	9%	Tüm Aylar için Aylık
08/03/1994 - 30/08/1995 Tarihleri arasında	383	12%	Tüm Aylar için Aylık
31/08/1995 - 31/01/1996 Tarihleri arasında	389	10%	Tüm Aylar için Aylık
01/02/1996 - 08/07/1998 Tarihleri arasında	391	15%	Tüm Aylar için Aylık
09/07/1998 - 19/01/2000 Tarihleri arasında	403	12%	Tüm Aylar için Aylık
20/01/2000 - 01/12/2000 Tarihleri arasında	408	6%	Her Ay için
02/12/2000 - 28/03/2001 Tarihleri arasında	411	5%	Her Ay için
29/03/2001 - 30/01/2002 Tarihleri arasında	415	10%	Her Ay için
31/01/2002 - 11/11/2003 Tarihleri arasında	422	7%	Her Ay için
12/11/2003 - 01/01/2004 Tarihleri arasında	429	4%	Her Ay için
02/01/2004 - 01/03/2005 Tarihleri arasında	5035 Sayılı Kanunun 4. maddesi	4%	Her Ay için
02/03/2005-20/04/2006 Tarihleri arasında	434	3%	Her Ay için
21/04/2006 Tarihinden İtibaren	438	2,5%	Her Ay için
19/11/2009 Tarihinden İtibaren	2009/15565 Sayılı B.K.K.	1,95%	Her Ay için
19/10/2010 Tarihinden İtibaren	2010/965 Sayılı B.K.K.	1,40%	Her Ay için
05/09/2018 Tarihinden İtibaren	62 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	2 %	Her Ay için
01/07/2019 Tarihinden İtibaren	1266 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	2,5 %	Her Ay için
02/10/2019 Tarihinden İtibaren	1592 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	2 %	Her Ay için
30/12/2019 Tarihinden İtibaren	1947 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	1,6 %	Her Ay için
21/07/2022 Tarihinden İtibaren	5801 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	2,5 %	Her Ay için

H - CETVELİ

10/2/1954 Tarihli ve 6245 Sayılı Harcırah Kanunu Hükümleri Uyarınca Verilecek Gündelik ve Tazminat Tutarları*

YURTIÇİ HARCIRAHLAR	GÜNDELİK MİKTARI (TL)
I. Yurt İçinde Verilecek Gündelikler (Madde : 33)	
B. Memur ve Hizmetlilerden;	
a) Ek göstergesi 8000 ve daha yüksek olan kadrolarda bulunanlar (1)	236
b) Ek göstergesi 5800 (dahil) - 8000 (hariç) olan kadrolarda bulunanlar	220
c) Ek göstergesi 3000 (dahil) - 5800 (hariç) olan kadrolarda bulunanlar	212
d) Aylık/kadro derecesi 1-4 olanlar	203
e) Aylık/kadro derecesi 5-15 olanlar	200
1) 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre verilecek gündeliklerin hesabında bu tutar esas alınır. * 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre yatacak yer temini için ödenecek ücretlerin hesabında gündeliklerinin %180 artırımlı miktarı (d) fıkrasına göre yapılacak ödemelerde ise görevlendirmenin ilk 10 günü için gündeliklerinin %180 artırımlı miktarı, takip eden 80 günü için gündeliklerinin %95'i mütakip 90 günü için ise müstehak oldukları gündeliklerinin %75'i esas alınır.	
II- Arazi Üzerinde Çalışanlara Verilecek Tazminatlar (Madde 50)	
50 nci Maddenin 1, 2, 3, 4 ve 5 inci Bentlerinde Yer Alan Personel:	
a) Kadro derecesi 1-4 olanlar	45,00
a) Kadro derecesi 5-15 olanlar	42,00
Bu tazminattan yararlananlardan;	
1) Memuriyet mahalli dışındaki çalışma alanlarında hizmet görenler ile 24/2/1984 tarihli ve 2981 sayılı Kanun uygulamasında çalışan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü personeline yukarıda yazılı miktarların yarısı ek olarak ödenir.	
2) Bu çalışmaları dolayısıyla arazide, şantiyede veya gemilerde geceleyenlere bu suretle bulunacak miktarın yarısı ek olarak ayrıca ödenir.	

* 15.04.2022 tarih ve 31810 sayılı R.G. 7394 Sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi Ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Ve Kanun Hükümünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Geçici 2 nci maddesi ile Bütçe Kanununun (H) Cetvelinin Yurt İçinde Verilecek Gündelikler dipnotunda değişiklik yapılmıştır. Değişiklik 15.04.2022-31.12.2022 tarihleri arasında uygulanacaktır.

FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETLERİ

		Tutar
Saat Başı Fazla Çalışma Ücreti	657 sayılı Kanununun 178 inci maddesi uyarınca	5,40 TL
	Özel kanunlarındaki hükümler uyarınca bütçe kanunlarıyla belirlenmesi gereken fazla çalışma ücretleri için bu saat ücreti esas alınmaktadır.	
	Büyükşehir ve İl Belediye Başkanları ile birlikte çalışan personele ayda 90 saati geçmemek üzere makam onayına istinaden	5,60 TL

Belediyeler ile bunlara bağlı müstakil bütçeli kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlarda (iktisadi işletmeler hariç), görevlerinin niteliği gereği 657 sayılı Kanunda belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın zabıta ve itfaiye hizmetlerinde fiilen çalışan personele (destek hizmeti yürüten personel hariç), belediye meclisi kararı ile tespit edilen tutar, fazla çalışma ücreti olarak maktuen ödeneceği (K) işaretli cetvelde düzenlenmiş ve bunlara ödenecek aylık fazla çalışma ücreti de en son yapılan resmi nüfus sayımına göre belediye nüfusuna göre yapılmaktadır.

		Tutar
Aylık Maktu Fazla Çalışma Ücreti	Belediye Nüfusu	
	10.000'e kadar olanlar için	715 TL
	10.001'den 50.000'e kadar olanlar için	765 TL
	50.001'den 100.000'e kadar olanlar için	845 TL
	100.001'den 250.000'e kadar olanlar için	955 TL
	250.001'den 1.000.000'e kadar olanlar için	1.140 TL
	1.000.001'den fazla olanlar için	1.325 TL
	Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehir belediyeleri dışındaki diğer büyükşehirlerin belediye sınırları içerisindeki için	1.325 TL
Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehirler belediye sınırları içerisindeki için	1.760 TL	

Aylık maktu fazla çalışma ücreti alanlara, her ne ad altında olursa olsun ayrıca fazla çalışmaya yönelik olarak başkaca bir ödeme yapılamayacağı ve yukarıdaki hükümlere göre ödenecek aylık maktu fazla çalışma ücretleri;

- Görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı yaralanma ve sakatlanma hallerinde tedavi süresince,
- Bir yılda toplamı 30 günü geçmeyen hastalık izni sürelerinde,
- İtfaiye hizmetlerinde çalışan personel için görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı hastalanma hallerinde tedavi süresince,
- Yurt içinde yapılacak hizmet içi eğitime katılma ve geçici görevli olarak bulunma durumlarında, ödenmeye devam olunacağı, diğer hallerde ise, fiilen çalışıldığı sürece ve bu süre ile orantılı olarak ödenir.

- 442 Sayılı Köy Kanununun 74 üncü maddesinin beşinci fıkrasında yer alan (11.500) gösterge rakamı (14.640), mülga ek 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan (8.500) gösterge rakamı (9.189) olarak geçerli olacaktır.
- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü maddesinde yer alan (6000) ve (2200) gösterge rakamları, 1.1.2023 - 31.12.2023 tarihleri arasındaki dönemde sırasıyla (6.026), (2.226) olarak uygulanır.
- 5393 sayılı Belediye Kanununun 39 uncu maddesinde yer alan gösterge rakamları 1.1.2023-31.12.2023 tarihleri arasındaki dönemde (2.280) eklenmesi suretiyle uygulanır.



GAYRİMENKUL SERMAYE İRATLARINDA UYGULANAN KİRA İSTİSNA TUTARI 2023 YILI

(30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

Gelir Vergisi Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan mesken kira gelirleri için uygulanan istisna tutarı	21.000 TL
--	-----------

HİZMET ERBABINA İŞYERİ VEYA İŞYERİNİN MÜŞTEMLATI DIŞINDA KALAN YERLERDE YEMEK VERİLMEK SURETİYLE SAĞLANAN MENFAATLERE İLİŞKİN İSTİSNA TUTARI (2023 YILI)

(30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır..)

İşyerinde veya müştemilatında yemek verilmeyen durumlarda çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedeline ilişkin istisna tutarı (Gelir Vergisi Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (8) numaralı bendi)	110.00 TL
---	-----------

BASİT USULE TABİ OLMANIN GENEL ŞARTLARINDAN OLAN İŞYERİ KİRA BEDELİNE İLİŞKİN TUTAR (2023 YILI)

(30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

Gelir Vergisi Kanununun 47 nci maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde yer alan yıllık kira bedeli toplamı, 2022 takvim yılında uygulanmak üzere	
-Büyükşehir belediye sınırları içinde	35.000 TL
-Diğer yerlerde	22.000 TL

ENGELLİLER İÇİN VERGİ İNDİRİMİ

(30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)
193 Sayılı Kanun'un 31. Maddesinde yer alan Engellilik indirimi

DERECESİ	TUTARI (TL)
I. Derece Engelliler (Çalışma Gücünün Asgari % 80'ini Kaybedenler)	4.400
II. Derece Engelliler (Çalışma Gücünün Asgari % 60'ını Kaybedenler)	2.600
III. Derece Engelliler (Çalışma Gücünün Asgari % 40'ını Kaybedenler)	1.100

YENİDEN DEĞERLEME ORANLARI

YILLAR		
2022	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:533) (27/11/2021 tarih ve 31672)	%122,93
2021	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:533) (27/11/2021 tarih ve 31672)	%36,20
2020	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:521) (28.11.2020 tarih ve 31318)	%9,11
2019	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:503) (23.12.2019 tarih ve 30987)	%22,58
2018	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:503) (31/12/2018 tarih ve 30642 (3. Mükerrer)	%23,73
2017	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:484)	%14,47

GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA HALİNDE ÖDENECEK ÜCRET

Görevden Uzaklaştırılan veya Tutuklanan Memurlar İçin

Aylık, taban aylığı ve kıdem aylığı	2/3 oranında verilir.
Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam Verilir.
Yan Ödeme	2/3 Oranında Verilir.
Özel Hizmet Tazminatı	2/3 Oranında verilir.
Tayin Bedeli	2/3 Oranında Verilir.
Eğitim ve Öğretim Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Mülki İdare Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Din Hizmetleri Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Emniyet Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Denetim Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Lojman Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Yabancı Dil Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Ek Çalışma Ücreti	2/3 Oranında Verilir.
Yolluk Karşılığı Tazminatı	Hiç Verilmez.
Emekli Keseneği	Tam Aylığın Yarıısı Üzerinden Kesilir.
Damga Vergisi	Tabiidir.

Not: Görevden uzaklaştırılan personele göreve iade edilerek açığına ait tam aylığa hak kazanma halinde, emekli kesenekleri aylığın diğer yarısından da kesilerek tama çıkarılır.

ÜCRETLİ YILLIK İZİNLER (İşçiler İçin - 10.06.2003'den itibaren)

a)	1 Yıdan 5 Yıla Kadar Olanlar (5 yıl dahil)	14 İş Günü
b)	5 Yıdan Fazla 15 Yıdan Az Olanlar	20 İş Günü
	15 Yıl Dahil ve Daha Fazla Olanlar	26 İş Günü
c)	18 ve Daha Küçük Yaştaki İşçiler İle 50 ve Daha Yukarı Yaştakiler En Az	20 İş Günü

Not: İzin sürelerine rastlayan ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri izin süresinden sayılmaz

İŞ AKDİNİN FESHİNDE İHBAR TAZMİNATI TUTARLARI

Hizmet Süresi	Bildirim Süresi	İhbar Tazminat Tutarı
a) İş 6 Aydan Az Sürmüş İşçi İçin	2 Hafta	2 Haftalık Ücret
b) İş 6 Aydan 1.5 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	4 Hafta	4 Haftalık Ücret
c) İş 1.5 Yıdan 3 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	6 Hafta	6 Haftalık Ücret
d) İş 3 Yıdan Fazla Sürmüş Olan İşçi İçin	8 Hafta	8 Haftalık Ücret

Not: 4857/17 maddesi gereği sözleşme ile süreler yükseltilebilir.

MEMUR ÖDEMELERİNDEN YAPILAN KESİNTİLER

MEMUR MAAŞ KALEMİ	KANUNİ DAYANAĞI	GELİR VERGİSİ	DAMGA VERGİSİ	EMEKLİ KESENEĞİ (KURUM/ŞAHİS)
Aylık (gösterge)	Gelir Vergisi Kanunu madde 61	+	+	+
Ek gösterge	Gelir Vergisi Kanunu madde 61	+	+	+
Taban aylığı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesi	+	+	+
Kıdem Aylığı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesi	+	+	+
Yan ödeme (Zamlar)	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	+	+	-
Özel hizmet tazminatı	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Ek tazminat	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Denetim tazminatı	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Makam tazminatı	657 sayılı Kanununun ek 26. maddesi	-	+	Kısmen*
Görev tazminatı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesinin (C-4) bendi	-	+	Kısmen*
Temsil tazminatı	4505 sayılı Kanununun 5. maddesi	-	+	Kısmen*
Yabancı Dil Tazminatı	375 sayılı KHK'nın 2. maddesinin son fıkrası	-	+	-
Aile yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 203. maddesi	-	-	-
Doğum yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 207. maddesi	-	-	-
Ölüm yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 208. maddesi	-	-	-
Öğretim yılına hazırlık ödeneği	657 sayılı Kanununun ek 32. maddesi	-	+	-
Nöbet üzeri (sağlık personeli için)	657 sayılı Kanununun ek 33. maddesi	-	+	-
Emekliliğini isteyen personele verilen ödeme	375 sayılı KHK'nın 1. maddesinin (D) bendi	-	+	-
Toplu sözleşme ikramiyesi	375 sayılı KHK'nın ek 4. maddesi	-	+	-
666'ya göre ek ödeme	375 sayılı KHK'nın ek 9. maddesi	-	+	-
Fazla çalışma ücreti	375 sayılı KHK'nın ek 13. maddesi	-	+	-
Cumhurbaşkanı, Başbakan ve TBMM başkanının yakın korumalarına yapılan ödeme	375 sayılı KHK'nın ek 14. maddesi	-	+	-
Harcirah ödemeleri	Gelir Vergisi Kanunu madde 24	-	+	-

Bu ödemeler 2008 yılı Ekim ayı başından önce memuriyete başlayanlar açısından emeklilik keseneği ve kurum karşılığına tabi olmamakla birlikte ilk defa 4/1-c sigortalısı olan memurlar açısından 5510 sayılı Kanunun 80 nci maddesi gereğince Makam, temsil ve görev tazminatları ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 152 nci maddesi uyarınca (bölge, kurum, birim, çalışma mahalli, görevin niteliği ve benzeri kriterlere dayalı olarak asıl tazminatlara ilave, ek veya ayrıca ödenen tazminatlar hariç) ödenen tazminatlar prime esas kazançta dahil edilmektedir.

DEVLET MEMURLARINA HASTALIK VE REFAKAT İZİNİ

		İzin Süresi
DMK 105. Md.	Hastalık İzni	-Uzun süreli hastalıklarda 18 ay -Diğer hastalıklarda 12 ay
	Refakat İzni	Sağlık Kurulu Raporu ile Ana, baba, eş, çocuk, kardeş için; 3 ay(gerektiğinde bu süre bir katına kadar uzatılabilir.
DEVLET MEMURLARINA AYLIKSIZ İZİN		
Devlet Memurları Kununu 108. Madde	Askerlik	Muvazzaf askerliğe ayrılan memurlar askerlik süresince izinli sayılırlar
	Görev ve Öğrenim	Yetiştirilmek üzere yurtdışına gönderilen veya Sürekli görevle yurtiçine ya da yurtdışına atanan veya en az altı ay süreyle yurtdışına geçici olarak görevlendirilen memurlar yurtdışına kamu kurumlarınca gönderilmiş olan öğrencilerin memur olan eşleri 77 inci maddeye göre izin verilenlerin memur olan eşlerine görev veya öğrenim süresi kadar aylıksız izin verilir.
	Doğum	Analık izinden sonra 24 ay Eşi doğum yapan memura 24 ay
	Aylıksız İzin	Beş hizmet yılını tamamlamış olanlara; bir yıla kadar (en fazla iki defada kullanılmak üzere)
	Evlat Edinme	24 Ay
	Hayati Tehlike	Refakat izninden sonra 18 Ay
	Göreve Dönme/ Görevden Çekilmiş Sayılma	Aylıksız izin süresinin bitiminden önce mazereti gerektiren sebebin ortadan kalkması halinde, on gün içinde göreve dönülmesi zorunludur. Aylıksız izin süresinin bitiminde veya mazeret sebebinin kalkmasını izleyen on gün içinde görevine dönmeyenler, memuriyetten çekilmiş sayılır.

MEMURLARDA AÇIKTAN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

1) Esas Aylık	Vekalet Ettiği Kadro Derecesinin İlk Kademe Aylığının Ek Göstergesi Dahil 2/3 Oranıdır.
2) Kıdem Aylığı	Hiç Verilmeyecek
3) Taban Aylığı	2/3 Oranında Verilecektir
4) Yan Ödeme	Tam Verilir
5) Özel Hizmet Tazminatı	Tam Verilir
6) Eğitim ve Öğretim Tazminatı	Tam Verilir
7) Din Eğitimi Hizmetleri Tazminatı	Tam Verilir
8) Ek Çalışma ve Ek Ders Ücreti	Tam Verilir
9) Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam Verilir
10) Tedavi Giderleri	Tam Verilir
11) Damga Vergisi	Vergiye Tabi Hakedişlerden Kesilir
12) Emekli Keseneği	Taban Aylığı Dahil Aldığı Aylık Üzerinden (2/3 Tutarından) Tam Kesilir a) İşe Başlamada Kısıtlı Aylıktan Kesilemez b) İlk Tam Maaşından Giriş Aidatı Kesilir c) İşten Ayrılmalarda Aylık Kısıtlı Hesaplanırsa bile emekli keseneği tam aylık üzerinden kesilir.
13) Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir

DEVLET MEMURLARINDA KURUM DIŞINDAN VEKALETTE ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin sebebi, kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerinde geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1- Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıldır. Ancak, kurum dışında (Yani başka kurumlardan) atanan vekil memura işe başladığından bu yana vekalet aylığı, görevin kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 oranında ödenir.
2- Kıdem ve Taban Aylığı	Verilmez
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Kanuni izin, geçici görev (hizmetçi eğitimine katılma dahil) görevden uzaklaştırma halleriyle geçici boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden daha aşağı dereceli bir göreve vekalet edilmesinde ödenmez.
4- Lojman Tazminatı	Verilmez
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6- Emekli Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir

KURUM İÇİNDEN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin Sebebi; kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerindeki geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1- Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıdır. Ancak 3 aydan fazla devam süresi için, görevin kadro derecesinin ilk kademe göstergesinin (ek gösterge dahil) aylığının 1/3 tutarı verilir. İlkokul öğretmenliği ve veznedarlık görevine bağlandığı tarihten itibaren verilir. Diğer taraftan tedviren görevlendirmelerde vekalet aylığı ödenmez.
2- Kıdem Aylığı	Verilmeyecektir
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Mehil müddedi, yıllık izin, mazeret ve hastalık izni, geçici görev, görevden uzaklaştırma, hizmetçi eğitime katılma halleriyle geçi boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden aşağı dereceli kadroya vekalet edilmesinde ödenmez. Ayrıca vekil 99 Seri No'lu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliğinde belirtildiği gibi asilde aranan şartlara haiz olması gerekmektedir.
4- Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez. Ancak, o kadroya aslen atanabilme şartlarına sahipse zam ve tazminatların farkı ödenir.
6- Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir
Boş Kadroya Vekalet	
Boş kadrolara ait görevler lüzum görüldüğü takdirde memurlara ücretsiz olarak vekaleten gördürülebilir. Ancak, saymanlık kadrolarının boşalması halinde işe başlama tarihten itibaren vekalet aylığı verilmek suretiyle vekaleten atama yapılabilir.	
1- Esas Aylık	Vekalet edilen kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 nispetinde verilir.
2- Kıdem Aylığı	Verilmez
3- Yan Ödeme ve O.H.T.	Yapılan her iki görevle ilgili aynı cins zam ve tazminatlardan fazla olarak farklı cinsteki zam ve tazminatlar 657 s. K. 175. maddesindeki oranlara bakılmaksızın vekalet görevine bağlandığı tarihten itibaren ödenir. Ancak kendi derecesinden daha aşağı derecelerdeki kadrolara vekalet ve tedviren görevlendirme halinde hiçbir ödeme yapılmaz.
4- Lojman Tazminatı	Verilmeyecek
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka yerlerdeki bir kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6- Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir

1593 SAYILI UMUMİ HIFZISSİHHA KANUNU

AÇIKLAMA	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023
a) 24.4.1930 tarih ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la değişik 283 üncü maddesine göre; bu Kanunda yazılı belediye vazifelerine ilişkin olup, 266 ncı maddede gösterilen sıhhi zabıta nizamnamesinde belirtilen yasaklara (Her şehir ve kasaba belediyesi bu kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren bir sene zarfında o şehir veya kasabanın ihtiyaçlarına göre bu kanunun gösterdiği sıhhi hususlara ait bu zabıta talimatnamesi tertip eder. Bu nizamname, meskenlerin ihtiva etmeleri lazım gelen asgari müstemilatı, umumi ve müşterek ikametgahlardaki ikamet şeraitini, gıda maddeleri satılan veya sair temizliğe mütaallik işlerle işğal edilen mahallerin, han, otel, misafirhane, eğlence mahalleriyle bütün umumi yerlerin sıhhi şartlarını ve umumiyetle şehrin sıhhat ve temizliğine taallük eden hususlara ait riayetleri lazım-gelen kaideleri ihtiva eder.) aykırı hareket edenlerle mecburiyetlere riayet etmeyenler, 1608 sayılı Yasa gereğince cezalandırılır. Sağlık zabıta yönetmeliğinde yazılı yasaklara aykırı hareket edenlerle yapılması gerekenlere uymayanlar hakkında 1608 sayılı Yasa'ya istinaden belediye encümenince verilir.	Belediye Encümeni	1.295 TL
b) 1593 sayılı Kanun'un 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Kanun'la değişik 299 uncu maddesi uyarınca; defin ruhsatıyesini olmadan cenaze definden mezar bekçileri veya ölü sahipleri Kabahatler Kanunu'nun 32 nci maddesine göre cezalandırılır. Sağlık zabıta yönetmeliğinde yazılı yasalara aykırı hareket edenlere	Belediye Encümeni	1.295 TL
c) 1593 sayılı Kanun'un 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Kanun'la değişik 301 inci maddesi uyarınca; müsaadesiz olarak bir şehir ve kasabadan diğerine ölü nakledenler, Kabahatler Kanunu'nun 32 nci maddesine göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	1.295 TL

İdarî para cezasına itiraz : 1593 sayılı Yasa'da itiraz mercii belirtilmediğinden, 5326 sayılı Yasa hükümlerine göre idarî para cezasına ilişkin idarî yaptırım kararlarına karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde, sulh ceza mahkemesine başvurulabilir. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde idarî yaptırım kararı kesinleşir.

ÖDEMELERDE VERGİ BORCU SORGULAMA

3 Mart 2020 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere;	Limit-TL
- 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamına giren kurumların, mal veya hizmet alımları ile yapım işleri nedeniyle yapacakları ödemeler, - Kanun, kararname ve diğer mevzuatla nakdi olarak sağlanan Devlet yardımları, teşvikler ve destekler nedeniyle yapılacak ödemeler,	5.000,00
17.02.2023 tarih ve 32107 sayılı R.G. yayımlanan Tahsilat Tebliğine istinaden Deprem kapsamındaki ödemelerde 31.07.2023 tarihine kadar uygulanmayacaktır.	

ÖDEMELERDE SGK BORCU YOKTUR TALEP ETME BORÇ LİMİTLERİ 2023 YILI İÇİN¹

4a SSK kapsamında işçi çalıştırıyorsanız ödeme vadesi geçmiş sigorta prim borcunuz brüt asgari ücretin tavan tutarının 3 katına kadar kesinleşmiş borç olarak kabul edilmez ve bu tutarı geçmeyen borçlar SGK ihale borç yok yazısı için engel teşkil etmez. Tüzel kişiler ve işçi çalıştıranlarda ihaleye katılmak için SGK borcu üst sınırı	225.180,00 TL
Alt yükleniciler ve alt yüklenici çalıştıran işverenler için ise brüt asgari ücretin tavan tutarının 6 katına kadar olan borçlar ihale borcu olmadığına dair yazı için engel teşkil etmemekte Bu kapsamda 2023 yılı için SGK borcu yoktur üst limiti	450.360,00 TL
Eğer işveren aynı zamanda gerçek kişi ise ve tabi ki vergi mükellefi ise brüt asgari ücretin 3 katına kadar olan ödeme vadesi geçmiş BAĞ-KUR prim borcu SGK borcu yok yazısı almak için engel teşkil etmez. Bunun için ihale SGK borç üst limiti	30.024,00 TL
4734 Sayılı Kanun ile diğer Kanunlara tabi olan ihalelere katılmak için geçerlidir. Hakediş ödemelerinde bir sınır yoktur. Eğer son ödeme vadesi geçmiş borçlar varsa hakediş ödemeleri yapılmaz ya da yapılırsa bile hakediş ödemelerinden kesinti yapılır.	
1 Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Sigorta Primleri Genel Müdürlüğünün 01.07.2022 tarihli Prime esas kazançların alt ve üst sınırları ile bazı işlemlere esas tutarlara ilişkin (2022/1) sayılı genelge.	

YÜRÜRLÜK TARİHLERİNE GÖRE TECİL FAİZİ ORANLARI

Dönemler	Faiz Oranı (Yıllık)	Yasal Düzenleme
25.01.2000 - 20.12.2000 tarihleri arasında	48%	409 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
21.12.2000 - 30.03.2001 tarihleri arasında	36%	412 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
31.03.2001 - 01.02.2002 tarihleri arasında	72%	416 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
02.02.2002 - 11.11.2003 tarihleri arasında	60%	421 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
12.11.2003 - 03.03.2005 tarihleri arasında	36%	429 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
04.03.2005 - 27.04.2006 tarihleri arasında	30%	434 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
28.04.2006 - 20.11.2009 tarihleri arasında	24%	438 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
21.11.2009 - 20.10.2010 tarihleri arasında	19%	Seri : C Sıra No : 1 Tahsilat Genel Tebliği
21.10.2010 - 05.09.2018 tarihleri arasında	12%	Seri : C Sıra No : 2 Tahsilat Genel Tebliği
06.09.2018 - 24.10.2019 tarihleri arasında	22%	Seri : C Sıra No : 3 Tahsilat Genel Tebliği
25.10.2019 - 29.12.2019 tarihleri arasında	19%	Seri : C Sıra No : 4 Tahsilat Genel Tebliği
30.12.2019 - 20.07.2022 tarihleri arasında	15%	Seri : C Sıra No : 5 Tahsilat Genel Tebliği
21.07.2022 tarihinden itibaren	24%	Seri : C Sıra No : 6 Tahsilat Genel Tebliği



2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNUNDAKİ PARASAL LİMİTLER (2023 YILI)*

	TL
1. Diğer Şehirlerde Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/2) ¹	2.138.400
2. Resmi Gazete İle Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/3) ²	6.415.200
3. Açık Teklif Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 45) ³	6.411.600
(Bu madde ile ilgili parasal sınır, Hazineye ait taşınmazların satışında 10.000.000.- TL olup, bu tutarı yirmi katına kadar artırmaya Çevre ve Şehircilik Bakanı yetkilidir.)	
4. Pazarlık Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 51) ⁴	
a- İllerde, Kuruluş Merkezlerinde Askeri Birlik, Kurum ve Kuruluşları da Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçindeki İlçelerde ve Nüfusu 50.000'i Geçen İlçelerde	234.000
b-Diğer İlçelerde	115.920
5. Taşınır ve Taşınmaz Malların Satış, Kira, Trampa Edinmesi ve Mülkiyetin Gayri Ayni Hak Tesisinde Mahalli Komisyonların Yetkilerinin Üst Sınırı (Madde 76) ⁵	
a) Ankara, İstanbul ve İzmir İllerinde	1.411.200
b) Diğer Büyükşehir Belediyesi Olan İllerde	707.400
c) Diğer İllerde ve Nüfusu 50.000'i Geçen İlçelerde	513.000
ç) Diğer İlçelerde	383.400

Bu madde ile ilgili parasal sınırların herbiri için ayrı ayrı veya birlikte dört katına kadar artırmaya Çevre ve Şehircilik Bakanı yetkilidir.

[1] 2886/17 md. 2. fıkrası Diğer şehirlerde yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu ile belirlenecek miktarı aşan ihale konusu işler (1) numaralı fıkraya göre yapılacak ilanlardan başka, traşi göz önüne alınarak ili Basın-İlan Kurumunca tespit olunacak günlük gazetelerden birinde, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defa daha ilan edilir.)

[2] 2886/17 md. 3. Fıkrası: Resmi Gazete ile yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli (2) numaralı fıkraya uyarınca belirlenecek miktarın üç katını aşan ihale konusu işler, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defada Resmi Gazete'de ilan edilir.

[3] 2886/45 Açık teklif usulü ile yapılabilecek

[4] 2886/-51. Md Pazarlık usulüyle yapılacak

[5] 2886/76 ncı maddesi : Mahalli komisyonların yetkileri- Taşınır ve taşınmaz malların satış, kira, trampa edilmesi ve mülkiyetin gayri ayni hak tesislerinde, mahalli komisyonların ne miktara kadar ihaleye yetkileri oldukları, her yıl Genel Bütçe Kanununda gösterilir.

* 2023 Yılı Bütçe Kanun 31.12.2022 Tarih ve 31706 (Mükerrer) R.G. yayımlanmıştır.

SULAR HAKKINDA KANUN

KANUN	MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		İçme suları kaynaklarına ve su yollarına zarar verecek ve sağlık şartlarını bozacak şekilde tarla açmak, hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclislerince yasak edilebilir		
831 Sayılı Kanun	28.4.1926 tarih ve 831 sayılı Sular Hakkında Kanunun Ek-7 nci Maddesi		Belediye Encümeni	1.295,00 TL

28.4.1926 tarih ve 831 sayılı Sular Hakkında Kanun'un Ek 7 nci maddesine göre; içme suları kaynaklarına ve su yollarına zarar verecek ve sağlık şartlarını bozacak şekilde tarla açmak, hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclisleri tarafından yasak edilebilir.

Belediye meclisleri, su kaynaklarının, su yollarının ve su depolarının korunması amacıyla çeşitli önlem ve kararlar alabilirler. Bu konuda çeşitli yasaklar koyabilirler. Bu yasaklara uyulmadığı takdirde, 1608 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesine göre, ceza uygulaması gerekmektedir.

1608 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesinde; "Belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, nizam ve talimatnamelerin verdiği vazife ve salahiyet dairesinde ittihaiz ettikleri kararlara muhalif hareket edenlerle belediye kanun ve nizam ve talimatnamelerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara belediye encümenince Kabahatler Kanununun 32 nci maddesi hükmüne göre idarî para cezası ve yasaklanan faaliyetin menine karar verilir. Bu kararda ilgili kişiye bir süre de verilebilir." hükmü yer almaktadır.

Para cezası uygulamasında, belediye mücavir alanı ile sınırlı kalmayıp, su kaynaklarına kadar gidebilecektir. İçme ve kullanma suyu ihtiyacının mahalli idare birlikleri tarafından karşılanması halinde, belediyelere tanınan bütün yetki ve görevler, bu birlikler tarafından yerine getirilecektir

TAHSİLDARLARIN ÜZERİNDE TUTABİLECEKLERİ PARA LİMİTİ
(01.01.2023-31.12.2023)

Kanuni Dayanağı	Nüfusu	Tutarı
Belediye Tahsilat Yönetmeliğinin 10 uncu maddesinde düzenlenmiş ve tahsilat tutarı son genel nüfus sayımına göre nüfusu 10.000'e kadar olan yerlerde, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun 83 üncü maddesinin (A) bendinin (a) alt bendi uyarınca (1050 sayılı Kanun mülga olduğu için 5018 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin birinci fıkrası) her yıl Bütçe Kanunu ile illerde ita amiri mutemeteri için belirlenen avans limitinin 2 katını, nüfusu 10.000'den fazla olan yerlerde ise, bu limitin 4 katını geçmesi halinde 15 fülük süre beklemeden vezneye veya bankaya yatırılması zorunludur.	10.000' e kadar olan belediyeler	7.640 TL
	10.000' den fazla olan belediyeler	15.280 TL

BELEDİYE MECLİS VE ENCÜMEN İÇİN UZLAŞMA LİMİTLERİ
(01.01.2023-31.12.2023 Tarihleri Arası)

	Yasal Dayanak	Tutarlar
Belediye Encümeni	5393 sayılı Kanun md.34/f	67.077,36 TL'den az olan tutarlar için
Belediye Meclisi	5393 sayılı Kanun md.18/h	67.077,36 TL'den fazla olan tutarlar için



2023 YILI YAPI YAKLAŞIK BİRİM MALİYETLERİ (R.G. Tarih ve Sayısı: 11.2.2023 – 32101)

YAPININ MİMARLIK HİZMETLERİNE ESAS LAN SINIFI	Yapının Birim Maliyeti (BM) TL/m ²
I. SINIF YAPILAR	
A GRUBU YAPILAR	865,00
1. Kâgir veya betonarme ihata duvarı (3,00 m yüksekliğe kadar)	
2. Basit kümes ve basit tarım yapıları	
3. Yumuşak plastik örtülü seralar	
4. Mevcut yapılar arası bağlantı - geçiş yapıları	
5. Geçici kullanımı olan küçük yapılar	
6. Kalıcı kullanımı olan yardımcı yapılar	
7. Gölgelekler - çardaklar	
8. Üstü kapalı yanları açık dinlenme, oyun ve gösteri alanları	
9. Depo amaçlı kayadan oyma yapılar	
10. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
B GRUBU YAPILAR	1.320,00
1. Cam veya sert plastik örtülü seralar	
2. Basit padok, büyük ve küçük baş hayvan ağılları	
3. Kâgir ve betonarme su depoları	
4. İş yeri depoları	
5. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
II. SINIF YAPILAR	
A GRUBU YAPILAR	2.195,00
1. Kuleler, ayaklı su depoları	
2. Palplanj ve ankrajlı perde ve istinat duvarları	
3. Kayıkhanes	
4. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
B GRUBU YAPILAR	3.200,00
1. Şişirme (Pnömatik) yapılar	
2. Tek katlı ofisler, dükkân ve basit atölyeler	
3. Semt sahaları, küçük semt parkları, çocuk oyun alanları ve eklentileri	
4. Tarımsal endüstri yapıları (Tek katlı, prefabrik beton, betonarme veya çelik depo ve atölyeler, tesisat ağırlıklı ağıllar, fidan yetiştirme ve bekletme tesisleri)	
5. Yat bakım ve onarım atölyeleri, çekek yerleri	
6. Jeoloji, botanik ve tema parkları	
7. Mezbahalar	
8. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
C GRUBU YAPILAR	3.575,00
1. Hangar yapıları (küçük uçaklar, helikopterler, tarım uçakları park ve bakım onarım yeri)	
2. Sanayi yapıları (Tek katlı, bodrum ve asma katı da olabilen)	
3. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
III. SINIF YAPILAR	
A GRUBU YAPILAR	4.600,00
1. Okul ve mahalle spor tesisleri (Temel eğitim okullarının veya işletme ve tesislerin spor salonları, jimnastik salonları, semt salonları)	

2023 YILI YAPI YAKLAŞIK BİRİM MALİYETLERİ

(R.G. Tarih ve Sayısı: 11.2.2023 – 32101)

2. Katlı garajlar	
3. Ticari amaçlı binalar (üç kata kadar üç kat dâhil - asansörsüz - 3/7/2017 tarihli ve 30113 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğininin 34 üncü maddesininin 1 inci fıkrasına göre asansör yeri bırakılacak)	
4. Alışveriş merkezleri (semt pazarları, küçük ve büyük hal binaları, marketler ve benzeri)	
5. Basımevleri, matbaalar	
6. Soğuk hava depoları	
7. Konutlar (üç kata kadar- üç kat dâhil - asansörsüz - 3/7/2017 tarihli ve 30113 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğininin 34 üncü maddesininin 1 inci fıkrasına göre asansör yeri bırakılacak)	
8. Akaryakıt ve gaz istasyonları	
9. Kampingler	
10. Semt postaneleri	
11. Küçük sanayi tesisleri (Donanımlı atölyeler, imalathane, dökümhane)	
12. Kreş ve gündüz bakımevleri, hobi ve oyun salonları	
13. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
B GRUBU YAPILAR	6.350,00
1. Entegre tarımsal endüstri yapıları, büyük çiftlik yapıları	
2. Gençlik merkezleri, halk evleri	
3. Lokanta, kafeterya ve yemekhaneler	
4. Temel eğitim okulları	
5. Küçük kitaplık ve benzeri kültür tesisleri	
6. Jandarma ve emniyet karakol binaları	
7. Sağlık ocakları, kamu sağlık dispanserleri	
8. Ticari amaçlı binalar (Yapı yüksekliği 21,50 m'ye kadar olan)	
9. 150 kişiye kadar cezaevleri	
10. Fuarlar	
11. Sergi salonları	
12. Konutlar (Yapı yüksekliği 21,50 m'den az yapılar)	
13. Marinalar	
14. Gece kulübü, diskotekler	
15. Misafirhaneler, pansiyonlar	
16. Bu gruptakilere benzer yapılar.	

IV. SINIF YAPILAR

A GRUBU YAPILAR	6.825,00
1. Özelliği olan büyük okul yapıları (Spor salonu, konferans salonu ve ek tesisleri olan eğitim yapıları)	
2. Poliklinikler	
3. Liman binaları	
4. İdari binalar (ilçe tipi hükümet konakları, vergi daireleri ve benzeri)	
5. İlçe belediyeleri	
6. 150 kişiyi geçen cezaevleri	
7. Kaplıcalar, şifa evleri ve benzeri termal tesisleri	
8. İbadethaneler (1500 kişiye kadar)	
9. Aqua parklar	
10. Entegre sanayi tesisleri	

2023 YILI YAPI YAKLAŞIK BİRİM MALİYETLERİ

(R.G. Tarih ve Sayısı: 11.2.2023 - 32101)

11. Müstakil spor köyleri (Yüzme havuzları, spor salonları ve statları bulunan)	
12. Yaşlılar huzurevi, kimsesiz çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları	
13. Büyük alışveriş merkezler	
14. Yüksek okullar ve eğitim enstitüleri	
15. Apartman tipi konutlar (Yapı yüksekliği 30,50 m'den az yapılar)	
16. Oteller (1 ve 2 yıldızlı)	
17. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
B GRUBU YAPILAR	8.100,00
1. Araştırma binaları, laboratuvarlar ve sağlık merkezleri	
2. İl tipi belediyeler	
3. İl tipi idari kamu binaları	
4. Metro istasyonları	
5. Stadyum, spor salonları ve yüzme havuzları	
6. Büyük postaneler (merkez postaneleri)	
7. Otobüs terminalleri	
8. Eğlence amaçlı yapılar (çok amaçlı toplantı, eğlence ve düğün salonları)	
9. Banka binaları	
10. Normal radyo ve televizyon binaları	
11. Özelliği olan genel sığınaklar	
12. Müstakil veya ikiz konutlar (Bağımsız bölüm brüt alanı 151 m2 ~ 600 m2 villalar, teras evleri, dağ evleri, kaymakam evi ve benzeri)	
13. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
C GRUBU YAPILAR	8.825,00
1. Büyük kütüphaneler ve kültür yapıları	
2. Bakanlık binaları	
3. Yüksek öğrenim yurtları	
4. Arşiv binaları	
5. Radyoaktif korumalı depolar	
6. Büyük Adliye Sarayları	
7. Otel (3 yıldızlı) ve moteller	
8. Rehabilitasyon ve tedavi merkezleri	
9. İl tipi hükümet konakları ve büyükşehir belediye binaları	
10. İş merkezleri (Yapı yüksekliği 21,50 m ile 30,50 m arası - 30,50 m dâhil yapılar)	
11. Konutlar (Yapı yüksekliği 30,50 m ile 51,50 m arası - 51,50 m dâhil yapılar)	
12. Bu gruptakilere benzer yapılar.	

Benzer yapılar, ilgili gruptaki yapılara kıyasen uygulayıcı kurum ve kuruluşlarca Mimarlık ve Mühendislik Hizmetleri Şartnamesinin ilgili hükümlerinden yararlanılarak belirlenecektir.

(2) Tebliğin revizyonu çalışmalarında sınıfı veya grubu değiştirilen veya tebliğden çıkarılan yapılar için, 2023 yılından önceki tebliğlere göre yapı sınıfı ve grubu belirlenmiş mimarlık ve mühendislik hizmetlerinde; belirlendiği yılın tebliğindeki yapı sınıfı ve grubu değiştirilmeksizin 2023 yılı tebliğinde karşılığı olan tutar esas alınmak suretiyle hesap yapılacaktır.

(3) Tebliğdeki sınıf ve gruplar yapım aşamasında belirlenirken tereddüte düşülmesi halinde, o yapının yapı yaklaşık maliyeti; yapının projesine göre hazırlanacak metrajlara Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Birim Fiyatlarının uygulanması suretiyle hesaplanacaktır.

1/1/2023 TARİHİNDEN İTİBAREN, MÜTEAHHİTLİK KARNELERİ VE İŞ BİTİRME BELGELERİ İÇİN GEÇERLİ KATSAYILAR (R.G. Tarih ve Sayısı: 11.2.2023 - 32101)

Yıllar	2023 yılında uygulanacak katsayılar	Yıllar	2023 yılında uygulanacak katsayılar	Yıllar	2023 yılında uygulanacak katsayılar
1953 ve öncesi	17.353.217,820	1982	203.200,786	2004	17,726
1954	15.652.701,893	1983	176.637,744	2005	15,877
1955	13.862.533,529	1984	141.315,831	2006	14,977
1956	11.357.093,648	1985	97.417,271	2007	13,359
1957	9.935.358,931	1986	70.557,150	2008	12,542
1958	9.088.095,489	1987	54.383,560	2009	11,456
1959-1966	7.720.058,564	1988	36.155,026	2010	11,174
1967	7.003.925,780	1989	21.933,982	2011	10,373
1968	6.429.201,294	1990	13.304,277	2012	10,555
1969	6.124.415,270	1991	8.537,026	2013	10,042
1970	5.715.754,839	1992	5.126,534	2014	9,191
1971	5.142.410,530	1993	3.092,501	2015	8,568
1972	4.358.204,603	1994	1.852,819	2016	7,971
1973	3.855.289,745	1995	842,179	2017	7,241
1974	2.861.414,409	1996	466,610	2018	6,289
1975	2.281.816,880	1997	239,683	2019	5,114
1976	1.946.260,457	1998	138,891	2020	4,348
1977	1.427.602,834	1999	89,646	2021	3,500
1978	1.020.863,580	2000	54,215	2022	2,113
1979	755.852,414	2001	44,288	2022/2	1,479
1980	353.073,163	2002	26,763	2002/3	1,360
1981	244.384,018	2003	20,546	2023	1,000

TÜRK TİCARET KANUNUNDAKİ KABAHAHLERİN 2023 YILINDA TATBİK OLUNACAK CEZA TUTARLARI*

	İdari Para Cezası Gerektiren Kabahat	TTK'nın İlgili Maddesi	Kanunda Yer Alan İdari Para Cezası Tutarı (TL)	01.01.2023 - 31.12.2023 Tarihleri Arasında Uygulanacak Ceza Tutarı (TL)
1	Ticaret sicili müdürünce verilen süre içinde tescil isteminde bulunulmaması veya tescilden kaçınma sebeplerinin bildirilmemesi	33/2	1.000	7.755
2	Ticaret siciline tescil ve kayıt için gerçeğe aykırı beyanda bulunulması	38/1	2.000	15.529
3	Ticaret unvanına ilişkin Kanunda öngörülen esaslara aykırı davranılması**	51/2	2.000	15.529

* Mahalli İdareler Dergisi Ocak 2023, 114. Sayısı Mustafa Yavuz'a ait "Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Mahalli İdare Şirketleri Hakkında 2023 Yılında Uygulanacak İdari Para Cezaları" başlıklı makalemizden alınmıştır.

TÜRK TİCARET KANUNUNDAKİ KABAHAHLERİN 2023 YILINDA TATBİK OLUNACAK CEZA TUTARLARI

4	Ticari defterlerin üçüncü kişi uzmanlara, makul bir süre içinde yapacakları incelemede işletmenin faaliyetleri ve finansal durumu hakkında fikir verebilecek şekilde tutulmaması	562/1-a	4.000	31.096
5	İşletme faaliyetlerinin oluşumu ve gelişmesinin ticari defterlerden izlenememesi	562/1-a	4.000	31.096
6	Tacirin, işletmesiyle ilgili olarak gönderilmiş bulunan her türlü belgenin kopyasını, yazılı, görsel veya elektronik ortamda saklamaması	562/1-b	4.000	31.096
7	Ticari defterlerin açılış ve/veya kapanış onaylarının yaptırılmaması	562/1-c	4.000	31.096
8	Ticari defterlerin TTK'nın 65. maddesine uygun olarak tutulmaması <ul style="list-style-type: none">• Defterlerin Türkçe tutulmaması• Defterlerde, kısaltmaların, harflerin, rakamların ve sembollerin kullanılması halinde bunların anlamlarının açıkça belirtilmemesi• Defterlere yazımların ve diğer gerekli kayıtların eksiksiz doğru, zamanında ve düzenli olarak yapılmaması• Defterlere yapılan bir kaydın, önceki içeriği belirlenemeyecek şekilde çizilmesi ve değiştirilmesi• Defterlerde, kayıt sırasında mı yoksa daha sonra mı yapıldığı anlaşılmayan değiştirmelerin yapılması	562/1-d	4.000	31.096
9	TTK'nın 66. maddesindeki usule aykırı olarak envanter çıkarılması	562/1-e	4.000	31.096
10	Saklanması zorunlu olan belgelerin, sadece görüntü veya başkaca bir veri taşıyıcısı aracılığıyla ibraz edilebildiği durumlarda bu belgelerin bastırılarak veya okunabilen kopyaları sunulması ibraz edilmemesi	562/1-f	4.000	31.096
11	Finansal tabloların, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayımlanan muhasebe standartlarına göre düzenlenmemesi	562/2	4.000	31.096
12	Anonim şirketlerde hamiline yazılı pay sahipleri ile sahip oldukları paya ilişkin bilgilerin Merkezi Kayıt Kuruluşuna bildirmemesi	562/13-a	20.000	60.726
13	Anonim şirketlerde hamiline yazılı pay senetlerinin devrinin Merkezi Kayıt Kuruluşuna bildirilmemesi	562/13-b	5.000	15.181

** Söz konusu kabahate ilişkin olarak TTK'nın 51/2. maddesinde, "39 ilâ 45 inci veya 48 inci maddeleri ihlal edenler, ikibin Türk Lirası idari para cezasıyla cezalandırılır." hükmü yer almaktadır. Anılan hükümden, idari yaptırıma bağlanan fiiller ayrı ayrı sayılmamış, TTK'nın belli hükümlerine atfı yapılmakla yetinilmiştir. Bu durumda, yollama yapılan maddelerde yer alan her fiile aykırı davranış idari yaptırıma bağlanmış olmaktadır.

1/1/2023 TARİHİNDEN İTİBAREN, PROJE VE KONTROLLÜK İŞLERİNDE UYGULANMAK YENİ ORANLAR (R.G. Tarih ve Sayısı: 11.2.2023 – 32101)

2001	1.	dönemi (1 Ocak - 14 Nisan) sözleşmeleri için	62,950
2001	2.	dönemi (15 Nisan - 14 Mayıs) sözleşmeleri için	61,565
2001	3.	dönemi (15 Mayıs - 14 Haziran) sözleşmeleri için	55,351
2001	4.	dönemi (15 Haziran - 30 Haziran) sözleşmeleri için	53,143
2001	5.	dönemi (1 Temmuz - 14 Eylül) sözleşmeleri için	50,962
2001	6.	dönemi (15 Eylül - 14 Ekim) sözleşmeleri için	48,424
2001	7.	dönemi (15 Ekim - 14 Kasım) sözleşmeleri için	46,001
2001	8.	dönemi (15 Kasım - 14 Aralık) sözleşmeleri için	43,349
2001	9.	dönemi (15 Aralık - 31 Aralık) sözleşmeleri için	41,393
2002	1.	dönemi (1 Ocak - 14 Ocak) sözleşmeleri için	37,925
2002	2.	dönemi (15 Ocak - 14 Mayıs) sözleşmeleri için	30,782
2002	3.	dönemi (15 Mayıs - 14 Temmuz) sözleşmeleri için	29,635
2002	4.	dönemi (15 Temmuz - 30 Eylül) sözleşmeleri için	27,910
2002	5.	dönemi (1 Ekim - 31 Aralık) sözleşmeleri için	27,097
2003	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	24,791
2003	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	24,438
2004	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	22,829
2004	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	22,005
2005	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	21,224
2005	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	19,840
2006	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	19,364
2006	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	18,558
2007	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	17,760
2007	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	17,186
2008	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	16,718
2008	2.	dönemi (1 Temmuz - 14 Ağustos) sözleşmeleri için	15,681
2008	3.	dönemi (15 Ağustos - 31 Aralık) sözleşmeleri için	14,871
2009	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	14,418
2009	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	13,718
2010	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	13,265
2010	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	12,789
2011	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	12,004
2011	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	11,518
2012	1.	dönemi (1 Ocak - 14 Ocak) sözleşmeleri için	10,775
2012	2.	dönemi (15 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	7,145
2012	3.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	7,121
2013	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	6,662
2013	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	6,636
2014	1.	dönemi (1 Ocak - 31 Aralık) sözleşmeleri için	6,242
2015	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	6,053
2015	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	5,951
2016	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	5,401
2016	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	5,361
2017	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	4,993
2017	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	4,996
2018	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	4,415
2018	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	4,354
2019	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	3,669
2019	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	3,736
2020	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	3,277
2020	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	3,245
2021	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	2,889
2021	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	2,832
2022	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	1,999
2022	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	1,540
2023	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	1,000

MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ TUTARLARININ TESPİTİ VE İLANI*

OTOMOBİL, KAPTIKAÇTI, ARAZİ TAŞITLARI VE BENZERİ TAŞITLAR İLE MOTOSİKLETLER

Motor Silindir Hacmi (cm ³)	Taşıt Değeri (TL)	Satır Numarası	Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)				
			1 - 3 yaş	4 - 6 yaş	7 - 11 yaş	12 - 15 yaş	16 ve yukarı yaş
1- Otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerleri							
1300 cm ³ ve aşağısı	114.000'i aşmayanlar	1	2.120	1.479	826	623	219
	114.000'i aşıp 199.700'ü aşmayanlar	2	2.330	1.626	907	687	242
	199.700'ü aşanlar	3	2.545	1.773	993	750	261
1301 - 1600 cm ³ e kadar	114.000'i aşmayanlar	4	3.693	2.769	1.606	1.135	436
	114.000'i aşıp 199.700'ü aşmayanlar	5	4.064	3.047	1.768	1.245	476
	199.700'ü aşanlar	6	4.434	3.323	1.925	1.359	520
1601 - 1800 cm ³ e kadar	285.800'ü aşmayanlar	7	7.178	5.613	3.299	2.013	780
	285.800'ü aşanlar	8	7.834	6.120	3.604	2.199	851
1801 - 2000 cm ³ e kadar	285.800'ü aşmayanlar	9	11.309	8.709	5.119	3.047	1.198
	285.800'ü aşanlar	10	12.340	9.505	5.584	3.323	1.308
2001 - 2500 cm ³ e kadar	356.900'ü aşmayanlar	11	16.967	12.317	7.695	4.596	1.818
	356.900'ü aşanlar	12	18.511	13.436	8.393	5.016	1.983
2501 - 3000 cm ³ e kadar	714.300'ü aşmayanlar	13	23.656	20.583	12.857	6.915	2.535
	714.300'ü aşanlar	14	25.810	22.451	14.027	7.545	2.766
3001 - 3500 cm ³ e kadar	714.300'ü aşmayanlar	15	36.030	32.421	19.528	9.748	3.570
	714.300'ü aşanlar	16	39.309	35.365	21.303	10.631	3.900
3501 - 4000 cm ³ e kadar	1.143.400'ü aşmayanlar	17	56.650	48.919	28.808	12.857	5.119
	1.143.400'ü aşanlar	18	61.806	53.364	31.432	14.027	5.584
4001 cm ³ ve yukarısı	1.357.700'ü aşmayanlar	19	92.725	69.530	41.179	18.507	7.178
	1.357.700'ü aşanlar	20	101.152	75.853	44.924	20.189	7.834
			Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)				
			1 - 3 yaş	4 - 6 yaş	7 - 11 yaş	12 - 15 yaş	16 ve yukarı yaş
2- Motosikletler							
100 - 250 cm ³ 'e kadar			395	295	218	134	51
251 - 650 cm ³ 'e kadar			817	618	395	218	134
651 - 1200 cm ³ 'e kadar			2.109	1.253	618	395	218
1201 cm ³ ve yukarısı			5.116	3.380	2.109	1.674	817

* (Hazine ve Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yayımlanan Motorlu Taşıtlar Vergisi Genel Tebliği Seri No:55) 1/1/2018 tarihinden (bu tarih dahil) sonra kayıt ve tescil edilen

OTOMOBİL, ARAZİ TAŞITI, KAPTIKAÇTI VE BENZERLERİ İLE MOTOSİKLETLER DIŞINDA KALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI

Taşıt Cinsi ve Oturma Yeri / Azami Toplam Ağırlık	Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)		
	1 - 6 yaş	7 - 15 yaş	16 ve yukarı yaş
1) Minibüs	2.535	1.674	817
2) Panel van ve motorlu karavanlar (Motor Silindir Hacmi)			
1900 cm ³ ve aşağısı	3.380	2.109	1.253
1901 cm ³ ve yukarısı	5.116	3.380	2.109
3) Otobüs ve benzerleri (Oturma Yeri)			
25 kişiye kadar	6.403	3.824	1.674
26-35 kişiye kadar	7.679	6.403	2.535
36-45 kişiye kadar	8.546	7.248	3.380
46 kişi ve yukarısı	10.252	8.546	5.116
4) Kamyonet, kamyon, çekici ve benzerleri (Azami Toplam Ağırlık)			
1.500 kg'a kadar	2.273	1.510	739
1.501-3.500 kg'a kadar	4.604	2.667	1.510
3.501-5.000 kg'a kadar	6.917	5.757	2.273
5.001-10.000 kg'a kadar	7.679	6.521	3.057
10.001-20.000 kg'a kadar	9.229	7.679	4.604
20.001 kg ve yukarısı	11.544	9.229	5.363

UÇAK VE HELİKOPTERLER

(Türkkuşu, Türk Hava Kurumuna ait olanlar hariç)

Taşıt Cinsi ve Azami Kalkış Ağırlığı	Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)			
	1-3 yaş	4-5 yaş	6-10 yaş	11 ve yukarı yaş
Uçak ve helikopterler				
1.150 kg'a kadar	42.870	34.278	25.704	20.558
1.151 - 1.800 kg'a kadar	64.317	51.439	38.577	30.859
1.801 - 3.000 kg'a kadar	85.769	68.610	51.439	41.153
3.001 - 5.000 kg'a kadar	107.221	85.769	64.317	51.439
5.001 - 10.000 kg'a kadar	128.675	102.933	77.188	61.741
10.001 - 20.000 kg'a kadar	150.125	120.091	90.055	72.024
20.001 kg. ve yukarısı	171.571	137.242	102.933	82.342

31/12/2017 TARİHİNDEN (BU TARİH DAHİL) ÖNCE KAYIT VE TESCİL EDİLEN OTOMOBİL, KAPTIKAÇTI, ARAZİ TAŞITLARI VE BENZERİ TAŞITLAR, 197 SAYILI KANUNUN GEÇİCİ 8 İNCİ MADDESİNDE DÜZENLENEN (I/A) SAYILI TARİFE

Motor Silindir Hacmi (cm ³)	Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)				
	1-3 yaş	4-6 yaş	7-11 yaş	12-15 yaş	16 ve yukarı yaş
Otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerleri					
1300 cm ³ ve aşağısı	2.120	1.479	826	623	219
1301-1600 cm ³ e kadar	3.693	2.769	1.606	1.135	436
1601-1800 cm ³ e kadar	6.527	5.098	3.003	1.828	707
1801-2000 cm ³ e kadar	10.284	7.918	4.654	2.769	1.091
2001-2500 cm ³ e kadar	15.423	11.196	6.996	4.178	1.652
2501-3000 cm ³ e kadar	21.508	18.709	11.687	6.283	2.306
3001-3500 cm ³ e kadar	32.755	29.473	17.752	8.859	3.249
3501-4000 cm ³ e kadar	51.503	44.472	26.190	11.687	4.654
4001 cm ³ ve yukarısı	84.294	63.211	37.435	16.821	6.527



PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No: 80) (Parasal Sınırlar ve Oranlar)
09 Mart 2023 tarih ve 32127 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

1. Kasa işlemleri:	TL
1.1. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 nci maddesi gereğince, muhasebe birimlerince kasadan yapılacak ödeme tutarı;	
1.1.1. Merkez muhasebe birimleri, büyükşehir belediyesi kurulu bulunan illerdeki defterdarlık muhasebe birimleri ile T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerdeki muhasebe birimlerinde,	7.000
1.1.2. Diğer muhasebe birimlerinde,	4.000
1.1.3. Yukarıda belirtilen sınırlar, mahkeme harç ödemeleri ile askeralma bölge-askerlik şube başkanlıklarınca genel sevk ve firari erlerin sevklerine ilişkin ödemelerde 10 kat olarak uygulanır. Yabancı ülke vatandaşlarına yapılacak ikamet tezkere bedeli, ikamet tezkere harcı, vize harcı ve yolcu telefon harçlarının iadesinde 1.1.1'de belirtilen sınırlar geçerlidir. teminet iadelerinde sağlık turizm ve turizm sağlığı kapsamında sunulan sağlık hizmetlerine ilişkin peşin alınan tutarların iadesi ise sınırlamaya tabi değildir.	
1.2. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 ve 27 nci maddeleri gereğince ertesi gün yapılacak ödemeleri karşılamak üzere ve kişi malı emanet dövizlerden kasada bulundurulacak miktarlar ile T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerde gerekli güvenlik önlemleri alınmak şartıyla veznede bulundurulacak azami TL tutarı;	
1.2.1. Vergi dairelerinde,	9.500
1.2.2. T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerdeki muhasebe birimlerinde,	70.000
1.2.3. Diğer muhasebe birimlerinde (Vergi daireleri hariç),	40.000
2. Kaybedilen alındılar için ilân: İlgilileri tarafından kaybedilen alındılarda Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 528 inci maddesine göre ilân gerektirmeyen parasal sınır,	4.000
B- MUHASEBE YETKİLİSİ MUTEMETLERİNİN GÖREVLENDİRİLMELERİ, YETKİLERİ, DENETİMİ VE ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	
1. Muhasebe yetkilisi mutemedi işlemleri:	
1.1. Muhasebe Yetkilisi Mutemetlerinin Görevlendirilmeleri, Yetkileri, Denetimi ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 7 nci maddesi uyarınca, muhasebe birimleri dışında görev yapan muhasebe yetkilisi mutemetleri tarafından yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	10.000
1.2. Mahkeme başkanlıkları, icra ve iflas daireleri ve izale-i şüyu memurluklarındaki muhasebe yetkilisi mutemetlerince, 492 sayılı Harçlar Kanununun eki (1) ve (3) sayılı tarifelere göre makbuz mukabili tahsil edilip, yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı	35.000

PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No: 80) (Parasal Sınırlar ve Oranlar)
09 Mart 2023 tarih ve 32127 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

2. Yetkili memurlarla ilgili işlemler:

Pul ve Değerli Kağıtların Bayiler ve Yetkili Memurlar Vasıtası ile Sattırılmasına ve Bayilere Satış Aidatı Verilmesine Dair Yönetmelik hükümlerine göre yetkili memurlarca 15 günlük süre beklenmeden muhasebe biriminin veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,

15.000

C- MUHASEBE YETKİLİSİ ADAYLARININ EĞİTİMİ, SERTİFİKA VERİLMESİ İLE MUHASEBE YETKİLİLERİNİN ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

1. Muhasebe yetkililerinin, kendilerine 5018 sayılı Kanun ve diğer mevzuatla verilen görev ve yetkilerinden, yardımcılarına devredebilecekleri görev ve yetkilere ilişkin limitler (vergi ve sair kesintiler düşülmeden önceki tutar)

1.1. Yıllık yevmiye sayısı kırk bine kadar olan muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)

17.000

1.2. Yıllık yevmiye sayısı kırk bini geçen muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)

23.500

1.3. Banka teminat mektubu veya menkul değerlerin, kısmen veya tamamen ilgisine iadesine ilişkin işlemlerde

84.000

2. Yukarıdaki (1.1) ve (1.3) numaralı maddelerde belirtilen tutarlar; Maliye Bakanlığı Merkez Muhasebe Birimi, İstanbul İl Muhasebe Birimi ile Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı muhasebe birimlerinde 4, diğer merkez muhasebe birimleri, Ankara İl Muhasebe Birimi ile İzmir İl Muhasebe Biriminde 3 kat olarak uygulanır.

4. Merkezi yönetim kapsamı dışındaki idareler limitlerini kendileri belirleyebilirler.

Ç- MERKEZİ YÖNETİM HARCAMA BELGELERİ YÖNETMELİĞİ

1. Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin 5 inci maddesi ve konuya ilişkin Tebliğde yapılan açıklamalara göre, özel kişiler tarafından düzenlenen faturaların kaybedilmesi halinde, noter onaylı fatura örneklerinin kabul edileceği parasal alt sınırdır.

250.000

D-TAŞINIR MALLARIN KAYITLARDAN ÇIKARILMASI

1. Taşınır Mal Yönetmeliği hükümlerine göre harcama yetkilisinin onayı ile kayıtlardan çıkarılacak taşınırlar için uygulanacak limitler,

1.1. Taşınırların kamu idareleri arasında bedelsiz devri ve satışında

25.000

1.2. Taşınırların aynı kamu idaresine bağlı harcama birimleri arasındaki devrinde

100.000

2. Yukarıda belirtilen limitler; kuruluş merkezleri ile Ankara, İstanbul ve İzmir İllerinde 3 kat olarak uygulanır.



PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No: 80) (Parasal Sınırlar ve Oranlar)
09 Mart 2023 tarih ve 32127 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

ÖN ÖDEME İŞLEMLERİ

A- HARCAMA YETKİLİSİ MUTEMEDİ AVANS SINIRLARI	(TL)
1. Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için:	
1.1. İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50.000’i geçen ilçelerde	3.820
1.2. Diğer ilçelerde	1.990
2. Şehit cenazelerinin nakli, firari askerler, şüpheli, tutuklu veya hükümlü askerlerin sev kullanılmak üzere	44.000
3. Yabancı konuk ve heyetlerin ağırlanması amacıyla görevlendirilen mihmandarlara	25.530
4. Bakanların katılacağı yurt dışı seyahatlerde kullanılmak üzere	74.000
5. Mahkeme harç ve giderleri	
5.1. İstanbul il merkezi için	300.000
5.2. Ankara ve İzmir İl Merkezlerinde	250.000
5.3. Diğer il ve ilçeler için	100.000
6. Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için	202.200
7. İl dışına yapılacak seyahatte kullanılacak akaryakıt giderleri için	19.900
8. Yakalanan yasadışı göçmenler ile sınırdışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere	81.000
9. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği	1.470.130
10. Yargılama Giderleri	50.000
11. Posta ve telgraf giderleri (Yüksek Mahkemeler için)	9.250
12. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına ait kadın konukevleri ve bağlı birimlerinden hizmet alan kadınların harçlıkları için	
12.1. Büyükşehir belediye sınırları içinde	20.100
12.2. Diğer il ve ilçelerde	12.060
B - ÖZEL BÜTÇE İDARELER AVANS SINIRLARI	
10. Diğer Özel Bütçeli İdarelerin mutemetleri için	3.820
MUHASEBE KAYITLARINDAN ÇIKARILACAK ALACAKLAR	
1. 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 106 ncı maddesi gereğince;	TL
1.1. 213 sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamına giren amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	10
1.2. Diğer amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	20

PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No: 80) (Parasal Sınırlar ve Oranlar)
09 Mart 2023 tarih ve 32127 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

2. 5018 sayılı Kanununun 79 uncu maddesi hükmü gereğince, özel mevzuatındaki hükümler saklı kalmak üzere, idare hesaplarında kayıtlı olup 6183 sayılı Kanun kapsamında izlenen kamu alacakların dışında kalan;	
2.1. Zarurî veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkânı kalmayan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	30.000
2.2. Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	30,00

ESKİ YILLARA AİT TEMİNAT MEKTUPLARININ TASFİYESİ

1-6728 SAYILI Kanununun 75 inci maddesi uyarınca genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idareler tarafından ilgili mevzuatı gereğince alınmış olup, düzenleme tarihi itibarıyla on yılı geçen ve çeşitli nedenlerle iadesi sağlanamayan veya gelir kaydedilemeyen teminat mektuplarından muhasebe birinmince kayıtlarından çıkarılacak ilgili bankalara iade edilecek tutar	2.973
--	-------

KANUNİ FAİZ VE TEMERRÜT FAİZ ORANLARI

3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanuna göre, yıllar itibarıyla uygulanması gereken kanuni faiz ve temerrüt faizi oranları: (Temerrüt faizi miktarının sözleşme ile kararlaştırılmamış olduğu hallerde, akdi faiz miktarı aşağıda belirtilen oranların üstünde ise temerrüt faizi, akdi faiz miktarından az olamaz.)	Yıllık Oran (%)
1.1/1/2023 tarihinden itibaren :	
1.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
1.2. Temerrüt faiz oranı	
1.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
1.2.2. Ticari işlerde (31/12/2022 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	10,75
2. 1/1/2022-31/12-2022 dönemi için	
2.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
2.2. Temerrüt faiz oranı	
2.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
2.2.2. Ticari işlerde (21.01.2022 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	15,75
3. 1/1/2021 - 31/12/2021 dönemi için	
3.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
3.2. Temerrüt faiz oranı	
3.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
3.2.2. Ticari işlerde (19/12/2020 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	16,75

2023 YILI EŞİK DEĞERLER VE İHALE İLAN SÜRELERİ (1/2/2023 - 31.01.2024 Tarihleri Arasında Uygulanacak)

İŞİN ADI	LİMİT	İHALE USULÜ	YAKLAŞIK MA-LİYET	İLAN SÜRESİ	İLAN YERİ
MAL VE HİZMET ALIM	Eşik Değer Üstü (13.194.664 TL Üstü)	Açık İhale	Genel Bütçede 13.194.664 TL ve Üzeri	İhale Tarihinden En Az 40 Gün ÖnceMad:13/A-1	K.İ.K. de En Az 1 Defa
		Belli İstekliler		Son Başvuru Tarihinden En Az 14 Gün Önce Mad:13/A-2	
		Pazarlık		İhale Tarihinden En Az 25 Gün ÖnceAd: 13/A-3	
	Eşik Değere Kadar (13.194.664 TL'ye Kadar)	Bütün Usuller	863.700 TL'ye Kadar	İhale Tarihinden En Az 7 Gün ÖnceAd:13/B-1	1 Yerel Gazete+ İnternet Haber Sitesi
			863.700 - 1.727.489 TL Arası	İhale Tarihinden En Az 14 Gün Ön	K.İ.K. ve 1 Adet Yerel Gazete+ 1 Adet İnternet Haber Sitesi
			1.727.489 Üze-ri-13.194.664 TL'ye Kadar	İhale Tarihinden En Az 21 Gün Önce3/B-3	K.İ.K. ve 1 Adet Yerel Gazete
YAPIM İŞİ	Eşik Değer Üstü (290.284.533 TL Üstü)	Açık İhaleler	290.284.533 TL Ve Üzeri	İhale Tarihinden En Az 40 Gün Önce Ad:13/A-1	K.İ.K. de En Az 1 Defa
		Belli İstekliler		Son Başvuru Tarihinden En Az 14 Gün Önce Mad:13/A-2	
		Pazarlık		İhale Tarihinden En Az 25 Gün ÖnceAd: 13/A-3	
	Eşik Değere Kadar (290.284.533 TL'ye Kadar)	Bütün Usuller	1.727.489 TL'ye Kadar	İhale Tarihinden En Az 7 Gün ÖnceAd:13/B-1	1 Yerel Gazete+1 İnternet Haber Sitesi
			1.727.489 TL - 14.396.542 TL Arası	İhale Tarihinden En Az 14 Gün ÖnceAd:13/B-2	K.İ.K. ve 1 Adet Yerel Gazete+ 1 Adet İnternet Haber Sitesi
			14.396.542 TL - 290.284.533 TL Arası	İhale Tarihinden En Az 21 Gün ÖnceAd:13/B-3	K.İ.K. ve 1 Adet Yerel Gazete+ 1 Adet İnternet Haber Sitesi
Şikayette Bulunan İsteklilerin Kamu İhale Kurumuna Yatıracakları Bedel	4.557.797-TL'ye kadar	27,322	K.İ.K. PAYI (MADDE 53/J/1) (%005)		2.879.202 TL
	4.557.797-TL'den	54,667	MİMAR VE MÜH. (MADDE 62/H)(HER YIL İÇİN)		1.597.917 TL
	18.231.255-TL'ye kadar		PAZARLIK /MAL-HİZMET 21/F		1.439.543 TL
	18.231.255--TL'den	82,018	DOĞRUDAN TEMİN 22/D-B.ŞEHİR		431.810 TL
	136.734.452-TL'ye kadar		Belediye şirketleri faal. alanları içindeki alımlar(3/G)		66.224.498 TL
	136.734.452--TL ve üzeri		109,37	DOĞRUDAN TEMİN 22/D-DİĞER İLLER	

4374 s.K. (b/1 numaralı alt bendine ilan süresi 7 gün olan ihalelerde a) İhale ile işin yapılacağı yerin aynı olması durumunda bir gazete ve bir internet haber sitesinde olmak üzere toplam iki defa ilan yapılması, b) İhale ile işin yapılacağı yerin farklı olması durumunda ilanlardan birinin ihalenin yapılacağı yerde çıkan bir gazete veya internet haber sitesinde, diğerinin ise işin yapılacağı yerde çıkan bir gazete veya internet haber sitesinde yapılması ve en az bir gazete ve internet haber sitesinde ilan yapılmış olması kaydıyla toplam iki defa ilan yapılması, 4734 s.K. 13 md.1/ (b), (2) ve (3) alt bendine göre (ilan süresi 14 ve 21 gün olan ihalelerde), ilanın işin yapılacağı yerde çıkan bir gazeteye ilave olarak bir internet haber sitesinde de, İhalenin yapılacağı yerde gazete çıkmaması veya internet haber sitesi yönetimi bulunmaması halinde ilanın Basın İlan Kurumu İlan Portalında yayımlanması gerekecektir.